BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Politianus, Angelus

Angeli Politiani Miscellaneorvm Centvria Vna

Basilea 1522

Rem.IV 373
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10195284-6
VD16 P 3993

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

10195284

0001155284

Rem. F.

Politicians

323

10195284

<3661639429001 3

<3661639429001 3

Bayer. Staatsbibliothek

33

10195284

ANGELI POLITIANI MISCELLANEORVM CENTVRIA VNA.

IN INCLYTA BASILEA.

AD LECTOREM.

QVanq̃ nihil fermè ſit uel minutiſſimũ in politiſſimis Politiani ſcriptis, in quo non ſumma eruditio cũ ſũma eloquẽtia ſuſpiciatur (adeo enim uir ille in utraq; lingua utroq; ſtilo feliciter triũphabat, ut non temere reperias, quẽ è recẽtioribus ei opponere poſsis) tamẽ præcipuũ huius ſpecimen præſtitiſſe mihi uidetur in Miſcellis hiſce cõmentarijs, in quibus, deũ immortalẽ, quàm recõdita eruditio, quàm uaria in utraq; lingua lectio, q̃ exacta cenſura, & ut ſemel dicã, q̃ omniuaga in tantillo libello doctrina. Nõ hercle grammaticis ſolum ſunt accõmoda, & ſi horũ ille partes ſibi tantũ modeſte uẽdicarit, ſed iureconſultis etiã, atq; philoſophis neutiq̃ aſpernãda, præſertim quũ nullum ſcripti genus, in quo non Politianus cum ſumma laude uerſatus, quod non diligentiſsime excuſſerit. Hæc igitur, quo ſtudioſis expeditius ad manum eſſent, poſsintq; citra moleſtiam ab inambulentibus, uel in ſinu uel manu geſtari, in enchiridiũ arctauimus, non leuiter profecto, quod lector ipſe deprehendet, & emendata & annotata, adiecto etiã rerũ, uerborũ, quæ præcipue mõſtranda uidebãtur indice, poſtremo Græcorum interpretatiõe, quæ ab ipſo autore prætermiſſa ſunt, & à Iacobo Tuſano explicata, ueluti auctarium præfiximus, ne uidelicet lector parum attẽtus, noſtra aut alterius ſomnia pro autoris ipſius monumẽtis reciperet, ac ueluti adoraret. Vale.

INDEX IN POLIT. MISCEL.

Abammon 94
Ab limine 9
Ab numeris 82
Achil. Patroclo iunior 58
Aediles Cereales. 106
Adinstar. 74
Aegis Palladis 59
æ diphthongus. 56
Albertus magnus 2
Ambra Politiani 91
Ambræ Polit. locus 94
Agon 79
Amphimachi cædes 91
Animans hæc 8. 20
Anticlus 40
Antilochi cædes 91
Antiquarius 59
Antigraphon 60
Antia 63
Apographon 60
Apollonius Molo. 4
Apollonij cõmẽtaria 85
Apinæ 92
Apellicon Teius 5
Apulei locus emacul. 34
Aphthonij rhetorica pro gymnasmata. 18
Archetypæ pandectæ 93
Aquai 56
ἄρες ἄρες 57
Arcades proseleni 118
Aristidæ Milesiaca 25
Aristophanes 17
Aristophanis locus 108
Aristoteleorum librorum corruptio. 5
Argyropylus 123
Aspirationis usus 28
Ascopera 29
Attegiæ 16
Atlas 32. 52
Atheos 47
Atra bilis 111
Atticus philosophus 45
Ausonius. 51. 53. 60. 81.
Augustinus 3
Augustini locus 104
Automaton 119

B
Baculus Tiresiæ 94
Baccius Vgol. 32
Baptæ Eupolid. 16
Baubari 6

INDEX

Bern. Michelotius 32
Bernardinus Valla 32
Bernardinus propinquus
Domitij ibidem
Bendidia 17
Bruti imago 36
Boëtius 2

CAballi 82
Cadmus in græciã literas attulit 52
Cacoëthes 58
Caperare frontem 78
Catulli lo. 84. 85. 89. 103
Carpatinæ & Carbasinæ crepidæ 7
Calderini de Crambe sententia 43
Cæli filij 27
Ceratinæ 67
κέρατα ibidem
κερατινὸς κωμὸς 64
Cestus Veneris 19
Cœlare 87
Chariclo 94
Chironomia 24
Chordarũ sonus 121
Christoph. Landinus 92
Choliambi 81
Ciceronis laudatores 2
Ciceromastix 3
Ciceronis locus 27. 36. 42. 66. 80. 107. 108.
Ciceronis erratula 65
Ciceronis rhetorica 80
Cicutæ uinũ uenenũ 74
Circenses 105
Clisthenæ 18
Comitialis morbus 112
Cotys 17. 18
Cotyttia sacra ibidem
Cotyttò & cotyttiorum appellatio ibidem
Concha Herculea 20
Codex epist. Cicer. 34
Colchos 39
Collumellæ locus 47
Compendiariæ notæ 54
Conium 80
Conniuere 83
Coagmenta 83
Cornicũ concordia 83
Coronæ lemniscatæ 87

Crethmon 33
Cornucopiæ 124
Cucuma 40
Cypriani locus 48
Daemonum præ=
stigia. 70
Dantes 29
Dauidis locus 104
Dragondas 17
Dierum nomina à Con=
stantino mutata 13
Dierũ nomina cur à pla=
netis 12
Dies dominicus 13
Diffindi 53
Digitorum nomina 80
Diligentiæ utilitas 81
Digestorum loc. 93.102
Diphthongi ueteres 55
Didymus aduersus Cic. 6
Doliaris 58
Domitij licentia 91
Domitius Calderinus qui
fuerit 13.90
Domitij cõmẽtarius ibidẽ
Donati dictũ 125
Durateus equus 10
Dupondij 116
δουράτιος ἵππος
δούριος ἵππος
δούρειος 01
Duria nox 10
Draucus 11
Ecstasis 112
ει diph. 56
ἐλώριά 57
Electrum 86
ἐνδελέχεια 24
ἐντελέχεια 24
ἐνδέλεχῶς 2
ἐνδελεχισμός ibi.
Encyclia 9
Enthea chorea 62
ἐξωτερικοὶ 5
Epigrãma Politiani Do=
mitio dicatum 14
Equorũ tripudia 2.24
Erythrotaones 70
Erugo 91
ἐυλάβεια 4

Eupolidis comœdia 16
Euripidi genitiuo 36
Euhemerus eiusq; libri 47
Euander 86
Excucurrisse 62
Expernata 89

FEsti Pom. lo. 52.88
Faciebat 59
Faceta dictio 95
Festum Dianæ 63
Fouri 56
Fraterculus gigantis 26
Fulgentius 84
Furuum 53

GAngræna 14
Gellij locus. 46. 48.& 55.
Gellij lib.inuersi 54
Gellij libertas 65
Græcorũ prouerb. 45
Græcanici colores 20
Gypsatißimæ manus 37

HAllucinatur inetias 16
Hammonis templum pauperrimũ. 64
Habitus pacificator 83
Hecale 33
Hecalesiũ sacrum 33
Hilarius 112
Helenæ imago 89
Helena cur meretrix 89
Helenæ conatus 90
Heliodorus 8
Hemitheon 23
Heptaplus Pici 10
Heraclius Scotinus 63
Hermolaus Barbarus 111
Herculis furor 112
Herculis ulcera ibidem
Her.atra bile uexatus 112
Hiero.Donatus. 111
Hexahemerũ Ambr. 80
Hipheſtion autor metrorum. 56
Hieronymi somniũ 3
Hortensius Ciceronis 3
Hor.lo. 18.55.87.115.122
Hypate 121

ICheon 104
Ilex 19
Ineptiuocabulũ 4

Initiãdi puerorum ſuper=
ſtitio. 109
Inſubidus poëta 11
Inter frontem & linguam
interuallum 90
Iones delicati 25
Io. Laur. Venetus 89
Iouis ſepulchrum 47
Iſis 104
Iſocratis μυροθηκίον 4
Iucundus Veronenſis 93
Iuuenalis locus 30.49.58
84.105.110.
Iuſtiniani locus 104
Iuniani 105
LAur. Med. laus 111
L. Sulla 5
Lacedæm. orbis 50
Laconicorũ figura 51
Lepor 115
Lenuncinus 13
Lemniſci 87
λείχω 53
Laodamia 90
Literationis magiſtri 90
Literarũ illuſtratores 92
Liuij locus 116
Loculorũ nomina 81
Lolio uictitare 84
Lucani locus 107
Lucernarij canes 6
Lunæ habitationes 26
Luna quarta 117
Luna ſilens 121
Luſciоſi 84
Luſcitij ibidem
Lyde 58
Lyſimachi facies cur cor=
nigera 94
Lytæ 116
MAnumittere 120
Macrobius 3
Macrobij lo. 121
Matricẽ cõſcribellatã 6
Manius 27. 71
Mart. lo. 63. 64. 68. 118.
Martialis argutia 45
Marſypia 81
Marſilius Ficinus 123
Melo qui & Nilus. 52
Megabyzus 60
Malampodium 61

Melampus 62
Medicus digitus 80
μετέωρος 66
Medea Ouidij 78
Merulæ laus 14
Miru ſt 84
Mileſiaca Ariſtidæ 25
Mineruale munus 30
Minerual 30
Miniata cera 66
Multimammia 63
Mures ſalaces 118

NAbla 21.22
Nablia 21.22
Naulia 21
Naula ibidem
Naulon 22
Neuel 22
Neleus Scepſius 5
Neſſea tunica 112
Nicetes rhetor 39
Nicol. Nicolus 47
Nodi Cnidij 53
Nicephorus 61
Nicæ cõmentarij 87
Nicolaus Perottus 122
Nomina tria quib. 41
Nocturna ſacra prohi=
benda 17
Nonnus poëta 19

OAxis 49
Organorum no
mina 22
Ocnos ſptũ torquẽs 102
Oſceniorem 11
Organum 46
Ouidij locus 35.90.91
104.106.
Ouis fera 9

PAceſua 44
Pan belliger 40
Panica 38
Pandectæ Piſanæ 54
Pardalis 9
Paſſer 11
Pandulfus Oricellar. 32
Parotides 61
Paulus Aeginita 63
Parthenius, Verg. 78
Perſonatus 3
Perfricare frontẽ 14
Per æqua & iniqua 14

Perſij lo. 42.56.119
Philo 23
Philelphus 27
Philippus imperator, Chriſtianus primus 34
Philippus iunior 74
Philyra 87
Philuræ 88
Pithò 115
Pic. Mir. 22.111.117.123
Piamina 74
Plani 7
Planetes 12
Plat.& Ariſt.cõcord. 6
Plauti locus 82
Pli.lo.43.60.61.69.79
Plutarchi locus 108
Politiani lo.in Ruſt. 122
Poßidonius 4
πόνος 4
ποιμενικῶν libri 7
Poppyſmi 43
Pollicem uertere 55
Poteſtur 86
Pomp.Lætus 88
Præiudicata opinio 15
Priſciani uerſio ibidem
Præquàm 20
Prouerbia 23.25.26.45
Proſeucha 41
Prætidũ furor 62
Prætidũ purgatio ibidẽ
Earundẽ nomina ibidem
Prob.Ma.enarrator 62
πρίαμαι 68
Priapeia 77
Propudioſi 91
Propertilocus. 99.102
Pſanterin 22
Pyriaterium 50
QVarta lu.nati 95
Quinquatribus à ſcholis uac. 30
Quintiliani loc. 67.87
Quod genus 9
REfractarius 11
Rhetor.Cic. 80
Rhet.ad Her. 37
Romana grauitas 61
Rhinoceros 69
Rumon 72
Ruf.Ioſepi traductor 16

Sabbatum 13
Sabadius 17
Salutis auguriũ 21
Samphonia 22
Saturni cursus 121
Saturnaliũ sportulæ 30
Sacerdos castratus 64
Salis exemptio 88
Saturniæ leges 94
Secullariũ ludorũ origo 70
Seculares quare dicti 72
Secullariũ ritus 74
Scalpentes caput digito uno 13.
Scazontes 81.82
Sciomachia 46
Scruta 41
Scortes 81
Senecæ locus 26.107
Sepia 53
Sepiæ natura 45
Serapis 104
Seruius notatus 108
Serra 72
Septimij Seueri arcus 74
Sillographi 6
Sistere 54
Silij Italici locus 107
Silentium in auspicijs 122
Sonchon 33
Sozimus 40
Sportæ 81
Struthus Libyssa 8
Struthocamelus 70
Stephanio 73
Stelographia 73
Statij locus 83
Suadela 115
Suada 115
Supernati 89
Sultanus 8
Surenas 25
Surda testimonia 32
Supina carmina 31
Suidæ noïe collectanea 42
Suetonij lo. 36.119.120
σύνταξις. 66
Sybaritis. 23
Sybariticæ nequitiæ 23
Sybaritarum luxus ibid.
Sybarites per plateã ibi.
Sybaritæ dictũ insul. 24

TFinita ſyllaba cõ= munis. 86
Taddæus Vgo. 32
Tauri Aethiopici 64
Tarentus 71.72
Tarentinus ibidem
Tarentini ludi. ibidem
Teuthras 40
Teuthrantia turba 40
Terminus deus 48
Tertulliani laudes 69
Tetraones 69
Tegeticulæ 71
Teſticuli arietini 81
Terentij locus 81
Theodorus Gaza 111
Theon 39
Theſpia 40
Tilia arbor. 87
Tireſias cur oculis priua= tus. 94
Timarchi 18
Tricæ 92
Trimetri 82
Triumpus 28
Trabes 38
Tyro 20
VAriegata 8
V.Flac.lo. 12.107
Varronis lo. 46
Valeſus, Valeſius 70
Valeriæ familiæ origo 71.
Veteris teſtamenti enarra= tores 117
Vgoletus 12
Veratrum 61
Vergilius 91
Verg.lo.86.84.108.120
Vindico 91
Vergilij elegidion 19
Vini uſus 79
Vocales geminatæ 56
Vſum loquẽdi populo 28
Vulcanus Iouis filius, cur præcipitatus 109
Xenophon Epheſius 63
Zopyrion 52
Zeuſis 89

INDICIS FINIS.

10195284

Quaternio D

ὦ φίλε παῦ κλενίδη καὶ Δηνομάχης.
Ἀλλ' ἄγε δή μετάβηθι καὶ ἵππιδ κόσμον ἄεισον
Δουρατέδ τὸν ἐπ θιὸς ἐσοίησεν σὺν ἀθήνῃ.
Δόρατον μέγαν ἵππον, ὅθ' ἵατο πάντες ἄρ-
ρισοι.
ἀλλ' ἤτοι πυμάτῳ μὲν ἐπὶ γλωχῖνα νέμονται
ἄγχῦ συλάων μαυρδσίδος ἔθνεα γαίης.
ὥς τε καὶ ἐκωμδσήθησαν.

Quaternio E

ὅ καὶ τ' ὄνομα δ ἔλος καὶ τὴν προαίρεσιν.
ἑρμῆ μὲν καὶ ἡρακλεῖ τοῖς παλαίστρας ἐφόροις
οὐδὲ κατὰ μικρὸν πρέπει. κοτυληοῖ δὲ καὶ τοῖς
ἄλλοις ἀτηικοῖς κονισάλοις νεωκορεῖ.
μούνην δὲ σῦν οὐκ ἤθελε λεύσειν περπωλῆν ἅτε
μάντις, ἐπεὶ σὺς εἰκόνι μορφῆς ἄρης καρχαρό-
δωμ θανατηφόρομ τὸμ ἰάλλων ζηλομανὴς ἤμελ-
λεμ ἀδώνιδι ποτμὸμ ὑφαίνειν.
Καὶ τυρίης σκοπίαζε δεδευμλύα φάρεα κῶχλῳ
Πορφυρέδς ὠινθῦρας ἀκοντίζοντα θαλάσσης.
ἠχί κύωμ ἀλιεργὸς ἐπ' αὐγιαλοῖσιν ἑρέπτῳ
Ἐνδόμυχομ χαροπῇσι γενειάσι θέσκελομ ἰχθῦν,
χἰωνέας ὠόρφυρε παρηίδας, ἐνδοθι κόχλδ
χείλεα φοινίξας δ ἱερῷ πυρί, ζῷδ ὠοπε μούνῳ

10195284

INTERPRETATIO.

O amice Cleniæ & Dinomachis fili.
Verum age iam progredere & equi ſtructurã cane
Lignei, quem Epeus fabrefecit cum Minerua.
Ligneum magnum equum, ubi conſidebant oẽs præ-
ſtantiſsimi.
Sed ſummam quidem ad extremitatem habitant
Prope columnas Mauruſidis gentes terræ.
Ita ut etiam Comœdijs ſint decantata ſeu exploſa.

Et nomine ſeruus & inſtituto.
Hæc explicantur ſatis ab autore. Cæterum
Coniſalos (ut uult Heſychius) eſt ſaty-
rica & laſciua ſaltatio eorum ſcilicet qui
uirilia membra haberent erecta.
Solum autem aprorum noluit conſpicere oblecta-
mentum, utpote uates, quoniã apti ſub imagine Mars
dentium lætale uirus proijciens præ zelotypiæ in-
ſania paraturus erat interitum Adonidi.
Et Tyriæ ſpecta infectas ueſtes concha,
Pũrpureis ſplendoribus micantes maris,
Vbi canis curſitans in maris littoribus mandens
Abditum ſublucentibus faucibus admirandũ piſcem,
Niueas rubefecit maxillas intra conchã,
Labra purpuriſſans rotanti igne, quo olim ſolo

φαΐδρὸμ ἀλιχλαίνωμ ἐρυθαίνετὸ φᾶρος ἀνάκτ.
ὃυ να ῦλα κωκυτὸῖσιμ, ὃυ λύρα φίλα.
ἐυθμονοτάτους.

Quaternio F

ἀσκοπήρα τὸ μαρσύπιομ ἤτοι σακκοπάθνιομ.
Αχὼ θίλαμοι συγκαταίνεσόμ τι. τι.
ἐρῶ κορίσκας, ἀλλ' ἐμὶ οὐ θιλῆ. θιλῆ.
πρᾶξαι δ' ὸ καιρὸς καιρὸμ οὐ φέρει. φέρει.
τυ τοίνυμ αὐτᾷ λέξομ ὦ ἐρῶ. ἐρῶ.
καὶ πίσιμ αὐτᾷ κερμάτωμ τὺ δός. τὺ δός.
ἀχὼ τί λοιπὸμ, ἢ σόθυ τυχῆμ. τυχῆμ.
Μέλπω δὲ γραὸς τῆς θιλοξένυ τρόπυς.
ὁ φθόνος ἀσπόλλωνος ἐπ' ὄυατα λάθριος εἶπεμ.

Quaternio G

οὐκ ἄγαμαι τ' ἀοιδὸμ, ὃς οὐδ' ὅσα πόντος ἀείδει.
Κἤμ με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαμ, ὅμως ἔτι καρπὸφορήσω
ὅσομ ἐπισωεῖσαι σοὶ τράγε θυομένῳ.
κἤμ με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαμ, ὅμως ἔτι καρποφορήσω
ὅσομ ἐπισωεῖσαι καίσαρι θυομένῳ.
Κορίνθιαι γυναῖκες ἐξῆλθομ δόμωμ.
μὴ μοίτι μέμψηθ', οἷα χαὶ πολλοὺς βροτ
σεμνοὺς ἀεγῶτας, τοὺς μὲν ὀμμάτωμ ἄπο
τοὺς δ' ἐν θυραίοις, οἱ δ' ἄφ' ἡσύχυ πολὸς
δύσηλεαμ ἐκτήσαντο κοὐ ῥαθυμίαμ.
Εἶδ' ὤφελ' ἀργῦς μὴ διαπτάσθαι σκάφος

INTERPRETATIO.

Amœna purpuratorum rubefiebat ueſtis regum.
Non naula luctibus, non lyra grata.
molliſsime indutos.

Aſcopera marſupium uel ſacculus.
Echo chara mihi aſſona aliquid. quid
Amo Coriſcam, ſed me non amat. amat
Aggredi uero tempus occaſionẽ nõ patitur. patitur
Tu igitur ipſi dic quod amo. amo
Et fidem ipſi pecuniarum tu da. tu da
Echo quid reliquum? an uoto potiri? potiri.
Modulor uero anus hoſpitæ mores.
Inuidia Apollinis in aures clandeſtina dixit.

Nõ admiror illũ cãtorẽ, qui neq; quanta põtus canit.
Et ſi me comederis ad radicẽ, tamen adhuc producã
Quantum inſpergere tibi hirce immolato. ſupl. ſatis.
Et ſi me comederis &c.
Quantum infundere Cæſari imolato. ſupl. ſufficiat.
Corinthiæ fœminæ egreſſæ ſunt domos.
Ne mihi quippiã crimini uertaris, noui enim multos
Honeſtos factos, illos qdẽ ꝑcul ab oculis, ꝯmortaliũ
Hos uero in externis, ſed homines ab ocioſo pede
Infamiam ſibi contraxerunt & ignauiam.
Vtinam Argus non prouolaſſet nauigium

κόλχωμ ἐς αἶαμ, κυανέας συμπληγάδας,
μὴ δ' ὧν νάπαισι πηλίδ πεσεῖμ ποτε
τμηθεῖσα πεύκη, μήδ' ἐρετμῶσαι χέρας
ἀνδρῶμ ἀρίσεων, οἵ τ' πάγχυσομ δέρος
πελίᾳ μετπλθομ, οὐ γὰρ ἂμ δέοιμὶ ἐμή,
μήδεια πύργος γῆς ἔπλευσ' ἰωλκίδος,
ἔρωϊ θυμὸμ ἐκπλαγεῖσ' ἰάσονος.
θορυβοποιεῖ.
καὶ τὶς γεραιὰ πρόσωπόλωμ δόξασά πᾳ
ἢ πανὸς ὀργὰς ἤτινος θεῶμ μολεῖμ
ἀπωλόλυξε.
οἷς γνῶτε θάμας μανιῶδες πανος ἱμάδλῃ,
ἀεὶ δ' ἐοὶ ἔνδομ ἀκουῆς.
πανίδδος κρονίης ἐπιβόμβει δοῦπος ἱμάδλης
οὗ αἶθε πάρος φρένας τέρμα σάκης.
ὅς σβέσεμ ἀνορέαμ ἰσαυλέα
παμποφόνᾳ τυρίης τ' ἀφείλετο.

σφῆκες
κἀναστράφω ποππύζᾳσιμ.
ἔθος ταῖς ἀστραπαῖς ποππύζειμ.
ποππύζεται ζευγηλάτης.
ἢ εἴτις ἄνἄρθος ψόφος, ὡς ἐσὶ ποππυσμάτωμ.
ὑγιεινῶμ.
μεταβαίνειμ ὃ καιρὸς ἐπὶ τὰ ταχέα χωρὶς ἐυτονί

Colchorum in terrã, Cyaneas ſymplegades,
Neque in ſyluis Pelij cecidiſſet unquam
Secta picea, neque remos egiſſent manus
Virorum præſtantiſsimorũ, qui aureũ uellus
Peliæ petierunt, non enim hera mea,
Medea ad turres terræ nauigaſſet Iolcidis,
Amore animum perculſa Iaſonis.
Perturbat.
Et quædam uetula miniſtrarũ opinata fortaſſe.
Vel Panos iras, uel alicuius deorum mouere
Vlulauit.
Agitatus Athamas inſano Panos uerbere
Semper uero ipſi intra aurem.
Panici Saturnij inſonat bombus flagelli.
Cuius inflammauit quondam animum umbo clypei.
Qui extinxit arrogantiam eiuſdem nominis
Cum auicida, à Tyriaq; abſtulit.

Veſpæ.
Et affulgurabo poppyſantibus.
Mos fulgetris poppyſare.
Poppyſat mulier aurigans.
Vel ſi quis inarticulatus ſtrepitus, ut in poppyſmatis.
Sanatiuorũ, uel ſalubrium
Tranſire uero tempus ad celeria abſq; tenſione & uio

ας ἢ βίας, ἀρόμοι ἀεἰσὶ ταῦτα ἢ σκιαμαχίαν.
ὁμοίως δὲ ἠχὴ τὸ μὲν ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα
φαῦλον δηλοῖ οὐδέν. οὐ μὴν τοι ἠχὴ τὸ σύνθετον
σκιαμαχεῖν.

ὀργανον.

Εὐήμερος γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχων.
Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, ἠχὴ γὰρ τάφον ὦ ἄνα σεῖο
Κρῆτες ἐπετκτίναντο, σὺ δ' οὐ θάνες, ἐσσὶ γὰρ ἀεί.
πρὸς κρῆτα κρητίζειν.
ἀάκτυλοι ἰδαῖοι κρητάεες οὔσπερ νύμφη
ἀγχιάλη δικταῖον ἀνὰ ὠτέος ἄμφοτέρῃσι
ἁρπαξαμὴν γαίης οἰακίδος ἐβλάστησε.

Οἶδε πάτρα φοίνισσα τὶς ὁ φθόνος οὖ ☾ κάδμος
κεῖνος ἀφ' οὗ γραπτὰν ἔλλας ἔχει σελίδα.
γραμματικὴ τῆς ὄυλις ἀνασκοπὴ οὐ δ' ἀνάθρησις
ἀνδρὶ δίδασκομὴν φοινικικὰ σήματα κάδμου.
Βίβλον ἰουστινιανὸς ἄναξ τεχνήσατο τήνδε
τὴν ῥὰ τριβωνιανὸς μεγάλῳ κάμε παμβασιλῆϊ
ὀιάλις ἡρακλῆϊ σαωσίολον ἀσπίδα πύξας,
ἣ ἐπιμαρμαίρουσιν ἀγάλματα πάντα θεμίστων.
ἄνθρωποι δ' ἀσίης τε δ' ευρυκτήτου τε λιβύσσης
εὐρώπης τε πίθοντ' ὄλου σημάντορι κόσμου.
ἐπ' ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν.

lentia, cursus uero sun ttalia & umbratiles pugnæ.
Similiter autẽ & hoc (quod dici solet) sub umbra pugnamus, fœdũ nihil significat, & præterea neq; ipsum compositum σκιαμαχεῖν, id est umbra pugnare.
instrumentum
Euhemerus senex insolens iniquos libros effutiens.
Cretes semper mendaces, etenim sepulchrũ ô rex tuũ Cretes extruxerũt, tu uero nõ interijsti, es enim semp
Aduersus Cretensem cretizare.
Dactyli Idæi Cretenses, quos olim nympha Anchiale Dictæo in antro utraq; manu Capiens terram Oaxida produxit.

Nouit patria Phænissa, quænã iuuidia, ubi & Cadmus Ille, ex quo scriptã Græcia habet paginam.
Grãmatica huius nulla contemplatio neq; cõspectio Viro edocto Phœnicia signa Cadmi.
Librum Iustinianus imperator molitus est hunc Quẽ utiq; Tribon. magno elaborauit omniũ impatori Veluti quispiã Herculi uariegatũ clypeũ fabricatus, Vbi refulgent imagines omnes legum,
Homines uero Asiæq; subactæq; Libyæ Europæq; parent totius rectori mundi.
In uernis floribus.

κεράτων α βωμόμ.

τετραέτης τὰ πρῶτα θεμείλια φοῖβος ἔπηξε
καλῇ ἐν ὀρτυγίῃ, περικηγέος ἐν λοθι λίμνης,
ἄρτεμις ἀγρώσσουσα κατὰ κατὰ σωεχὲς αἰγῶν
κυνθιάδων φορέεσκεμ. ὁ δ' ἐπλεκε βωμὸν ἀπάλλ"
Δείματο μὲν κεράεσσιμ ἐλάφοις, πῆξε δὲ βωμὸν
ἐκ κεράων, κεραοὺς δὲ περίξ ὑπεβάλλετο τοίχους.

Quaternio L

μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Quaternio M

ξωμαϊσί. πολυγραφότατος.

Quaternio N

ἐπ' ἄκρομ ἕλκων ὥστερ ἄλλαντα ψύχωμ.
ἢ μενόνωμ ἐβλεψεο ἐν ἠέρι τὸμ βερενίκης
βόστρυχομ, ἣ κείνη πᾶσιμ ἔθηκε θεοῖς.
μέμνηται αὐτῶμ καὶ καλλίμαχος χαλύβωμ.
ὣς ἀπόλοιτο γένος
τηλόθεμ ἀντέλλοντα κακὸμ φυτὸμ οἵ μιμ ἔφημαμ
οὐ δὲ γαὶρ ὥτος οὐδὲ μὴν ὠαρίωμ ἀγαθὸμ γάμομ ἐμνήσευσαμ.
βοιωτῷ πύχστα κακὸμ μόρομ ὠαρίωμι.
παρὰ τὸ ὀαρίζειμ.
οὐ γαὶρ φύσιμ ὠαριωμ θεὰμ ἔλαχεμ.

Quaternio O

ὀρτυγίδης δ' ἄντικλος ὁμ αὐτόθι τεθνεῶτα

INTERPRETATIO.

Corneam aram.
Quadrimus prima fundamenta Phœbus iecit,
Pulchra in Ortygia orbiculari in lacu
Dianà uenata cornua aßidue caprarum
Cynthiadum tulit, ipſe uero connexuit Apollo,
Extruxit quidẽ cornibus fũdamẽta, cõpegit aũt arã.
Ex cornibus, corneos uero circunduxit parietes.

Memoriæ uitium.

Romane Qui plurima ſcripſit.

In ſummum trahens uelut extra refrigerans.
Vel me Conon uidit in aëre Berenices
Crinem, uel illa omnibus poſuit deis.
Meminit ipſorũ & Callimachus Chalybum
ut pereat genus (ſtrarunt.
à longe exorientem malum germen qui ipſum demon
Nihil quidem Otos, nihil quidem Orion bonas nuptias ambierunt.
Bœoto parans malum fatum Orioni
à conuerſando cum mulieribus.
Non enim naturam Orioneam ſortitus eſt.

Ortygides aũt Anticlus quem ibi mortuum

Ἵππους μὲν ἄκρύσαντες ἐνεκτερέϊξαμ ἀχαιοί.
Ἄντικλος δ' ὅτε κέντρομ ἔδ' ἔξατο λαοδαμείης
Μῦνος ἀμοιβαίημ ἀνεβάλλετο γῆρυμ ἀνοίξας
ἀλλ' ὀδυσεὺς κατέπαλτο.
εἰς λᾶτρὰ τῆς ϖαλλάδ@.
Ὄλβιε τειρεσία, σὺ μοὶ ἔλπεαι ἔκτοθι ὀλέθρου
γυμνὸμ ἀναινομένης οἰκτείρμονος εἶλος ἀθήνης
ζώεις σῶμ βλεφάρων ὀλέσας φάος, ὑμετέρων δὲ
ὀφθαλμῶμ ἀμάρυγμα νόῳ μετέθηκεμ ἀθήνη.

Quaternio P

ἐν δὲ περὶ ζώων ἀποχῆς.

Quaternio Q

Ἄμμες ποτ' ἦμεν ἄλικιμοι νεανίαι.
Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεσθα πολλῷ κάρρονες.
Ἄμμες δέ γ' εἰ μοὶ, ἄιδε λῆς αὐγάσδεο.
πάλαι ϖότ' ἦσαμ ἄλικιμοι μιλήσιοι.

Quaternio R

Κεῖτο μέγας ϖότ' ἀγὼμ γαίῃ θεοδώροιο ἄμφὶ
μούσαις τ' ἀυσονίαις ἠδ' ἑλικωνιάσι.
Ταῖς μὲν γὰρ ϗμεήμ, ταῖς δ' αὖ θρεπτήρι ὄφειλεμ
ἕλλας γὰρ τέκετόμ γ' ἀυσονίη δ' ἔτραφεμ.
Ἴσομ δ' ἀμφοτέρωμ σοφίῃ γλώττῃ τ' ἑκάστο
τὸμ Δ' οὔτ' ἀυτὸς ζῶμ οὔτ' ἄρ' ἔκρινε θανὼμ
ἀλλὰ καὶ ἰταλίης μεγάλῃ ἐπι ἑλλάδι κεῖθαι
ἕλετο, ὄφρα κλέος ξυνὸμ ϗ ἀμφοτέραις.

10195284

INTERPRETATIO.

Equo lachrymantes ſepeliuerunt Achiui.
Anticlus uero cum ſtimulum accepiſſet Laodamiæ
Solus reſpondentem incepit uocem aperire,
Sed Vlyſſes irruit.
In lauacra Mineruæ.
Felix Tireſia, tu quidem uidiſti citra perniciem
Nudam inuitæ miſericordis formam Mineruæ.
Viuis tuorum oculorũ perdito lumine, ueſtrorũ uero
oculorum ſplendorem cum mente cõmutauit Pallas.

In libro de animalium abſtinentia.

Nos quondam fuimus robuſti iuuenes.
Nos uero erimus longe meliores.
Nos autem ſumus, ſi uero uis, reſpice
Iam olim erant fortes Mileſij.

Proponebatur magnũ olim certamẽ de Theod. Gaza
Muſisq; Auſonijs & Heliconiadibus,
His qdẽ natiuitatẽ, illis ãt nutritoria præmia debebat
Græcia enim genuit hunc, Auſonia uero nutriuit,
Ex æquo aũt utriuſq; ſapiẽtia linguaq; excelluit,
Hoc neque ipſe uiuens neq; certe diremit mortuus,
Sed & in Italiæ magna Græcia iacere
Voluit, ut gloria cõmunis ſit utrique.

10195284

GRAECOR. INTERPRETATIO.

δήμοις
κρᾶτισος οὗτος ἐγένετ᾽ ἀνθρώπων λέγειν
ὁπότε παρέλθοι, ὥς περ οἱ ἄγαθοι δρομεῖς.
ἑκκαίδεκα ποδῶν ἤρει λέγων τοὺς ῥήτορας.
ταχὺς λέγειν μὲν, πρὸς δ᾽ ἐγ᾽ αὐτὸ τῷ τάχει
πειθώτις ἔσεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν.
οὕτως ἑκὼν ἠμὶ μόνος τῶν ῥητόρων
τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.
μόνου δὲ πειθὼ τις ἐπεκάθιζεν ὦ τοῖς χείλεσιν.
χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων.
ἠμὶ ὡς ἔτυχεν.

Tribubus.

Præſtantiſsimus hic fuit hominum ad dicendum
Quando eſſet ingreſſus, quemadmodũ boni curſores,
Sexdecim pedibus ſuperabat orans ipſos rhetoras.
Velox ad dicendum quidem, ad nãq; ipſius uelocitatẽ
Pithò quædam inſidebat in labris,
Ita demulcebat, & ſolus oratorum
Aculeum reliquit audientibus.
Solius uero Pithò quædam ſedebat in labris.
Aurea pro æreis, quæ centũ boum, pro quæ nouẽ boũ
Et ut contigit.

FINIS.

ANG.

ANGELI

POLITIANI MISCELLANEO-RVM CENTVRIAE PRI-MAE AD LAVRENTI-VM MEDICEM,

PRAEFATIO.

VM TIBI SVPERIO*ribus diebus*, Laurenti Medi-*ces, noſtra hæc* Miſcel*ianea in-ter equitandum* recitaremus, *delectatus arbitror* nouitate *ipſa rerum, & uarietate no-llepida lectionis, hortari cœpiſti nos, ut unam ſal-tem ex eis* Centuriam (*nam centenis libri ſinguli ca-pitibus explicantur*) publicaremus. Quod nunc uti-que ſimul autoritate tua, qua maior, nobis quidẽ, nul-la in terris eſt, ſimul ratione adducti facimus. Quoniã noſtra iſta iam nonnulli uel cum puluiſculo conuer-runt, ſic ut alijs pridem, ſibiq;, noſtrorũ titulo laborũ nimis placeãt. Quanq̃ ſcimus inuidia magna fore hos libros, & multum ſermonis ſubituros, ut qui de ma-

gni nominis autoribus libere pronuncient. Sed nõ id nostrũ exemplum. Nam ſcriptores fermè omnes ſic ſuas tuentur parteis, ut alienas oppugnẽt, ac laudis occaſionem plerunque de aliorum erratis petant, tum ſæpe à tenuioribus, & gregarijs, uelutique poſtremæ notæ, qualis ego, uel Cluuienus, etiam proceres illi (ut ita dixerim) & anteſignani quidam literarum ſugillãtur. Vetus eſt autem dictum, Conſcientia mille teſtes. Scit illa prorſus nihil hic odio datum, nihil ſtomacho, cãdide omnia, & ſimpliciter, nihil aut inſectãter, aut maleuole, nihil oblatrandi ſtudio, nihil oſtentandi uoto protulimus, animoq; ſemper ad probandũ (ſi liceret) q̃ ad improbandum propenſiore fuimus. Neque uidelicet ſtrophis aut cuniculis, ſed libero examine, libera ueritatis fronte rem geſſimus. Ac non id quæſiuimus, ut aliquam doctis hominibus ueluti labeculam aſpergeremus, ſed id cauimus potius, ne ſub illorũ autoritate ſtudioſorum fides periclitaretur. Denique in eos potiſſimũ cuneus hic ex ꝓfeſſo directus, in eos hic aries ex deſtinato temperatus, qui cõtra ueri faciem, pro uernaculo quidem ſibi, ſed imaginario tamẽ ſenſu frontem durant, eos acie ſtili maxime compungimus, qui ſtilum uertere, hoc eſt, qui ſua errata diſpungere non didicerũt. At inordinatam iſtam, & confuſaneã, quaſi ſiluam, aut farragnẽ perhiberi, quia nõ tractim

& cõtinenter, ſed ſaltuatim ſcribimus, & uellicatim, tantum abeſt uti doleamus, ut etiam titulum non ſanè alium, quàm Miſcellaneorum exquiſiuerimus, in quis græcum tamen Helianum, Latinum ſequimur Gelliũ, quorum utriuſque libri uarietate ſunt, quàm ordine blandiores. Quanquã ne Clementis quidem Alexandrini Põtificis, apoſtolicíq; uiri cõmentaria, quæ ΣΤΡΩΜΑΤΕΙΣ, quaſi ſtragula picta dixeris, inſcribebantur, alium profecto nobis titulum, niſi uarietatis iſtius inſinuabant. Etenim de Ariſtoxeni taceo commẽtarijs, quos pari fermè titulo citat eo uolumine Porphyrius, quod in Harmonica Ptolemæi compoſuit. Denique ſi uarietas ipſa, faſtidij expultrix, & lectionis irritatrix in Miſcellaneis culpabitur, una opera reprehẽdi rerum quoque natura poterit, cuius me quidem profiteor, tali diſparilitate diſcipulum. Quod ſi ad omnem ſe minutiem demittũt, hoc uero apud Latinos exemplo etiam Cæſaris, Varronis, Meſſalæ, Ciceronis, Plini, Quintiliani, aliorumq; ſimiliũ facere licet, quos æmulantibus, & errare honeſtum. Quare quod iſtos ueluti patricios decuit, etiam me quaſi minorum gentiũ non dedeceat. Par adeo celebritas nominũ, uel græca inſerit, uel ex cõmodo interpretatur, idq; nunc ad ſenſum, nunc ad uerbum, quod hic utrunq;. Iam ſi cui parum quæpiam enucleata, fortaſſe etiã nimis dura, ob-

Helianus. Gellius. Varietas blanda. Clemens Alexand.

ſcuraq́; uidebuntur, certe is nec ingenio ſatis uegeto, nec eruditione ſolida, fideliq́; fuerit. Sicubi barbara quædam, & obſoleta deprehendentur, ea uero de induſtria diſperſimus, etiã ut barbaris & ineruditis placeremus, & fieret liber corraſa undique gratiola uendibilior. Si qui remotiora dicent hic inueniri uocabula, quàm ut ſumpta credãtur de medio, ne iſti arbitror ſententiam ſuam mutabunt cum aduſq; medium literaturæ promouerint. Nec enim deſunt, quibus etiam (ut ait M. Tullius) alabaſtrus unguenti plena putere uideatur. Tum in hoc genus ſcriptionibus, quæ nõ ſe populo uenditant, ſed paucis modo parantur, uſus iſtiuſmodi reconditæ ſupellectilis, præſertim uerecundus, minime improbatur à bonis. Nec enim renouare ſit probrũ, quæ iam penè exoleuerunt, ſi modo hæc ipſa nõ uetuſteſcere adhuc, ſed ueteraſcere de integro poſſint. Si quem nonnulla interim offendent eloquendi diuerticula, minus fortaſſe homini nota, qui decem tantum Ciceronis paginas, nihil præterea lectitauerit, utiq; ab hoc ego, ad eruditos prouoco, præcipue credo laudaturos, quæ ab ipſo improbabuntur. Nihil autem forſan intolerabilius, quàm ut de te ſententiã ferat indoctus, qui tamen ſibi ipſe doctiſſimus uideatur. Si quis ubi quid refellitur, multarũ uel autoritatum, uel rationum moles deſiderat, at uictoriam ſciat illic à nobis,

Vetuſteſco
Veteraſco.

non uictoriæ quæri ſatietatẽ. Si lõgiuſcula capita alia, breuiuſcula rurſus alia putabuntur, credamus hanc quoq; eße legem noui operis, ut æquale habeat nihil, nuſquam ſibi ſit par, ſemper diſſimilitudine claudicet, unamq; iſtam regulam tueatur, ne quid ad regulam, ne quid ad perpendiculum, libellamq; reuocet. Si libe-rior ſtilus inſolentis exiſtimabitur naturæ, forſan be-nignior interpres ſimplicitati potius tribuet, quæ nec ingenuos dedecet. Sicubi porrò conſuetudo refragabi- Cõſuetudo.
tur, at ueritas, quæ nugas non facit, aut ueritatis uica ria conſuetudo melior patrocinabitur. Nam & ſum-ptum cõſuetudine dicitur, quod aduerſus autoritatem ſit receptum, & error ſæpe conſuetudinis obiectatur à doctis. Tum pulchre ſic ait quidam, Conſuetudo ſine ueritate, uetuſtas erroris eſt. Deniq; ſi paucula reſper ſimus iterim ſcrupuloſa, & anxia, quodq; uerius ſub-acida, uel ex philoſophia, cuius iam pridem ſumus can didati, uel ex orbe illo diſciplinarũ, quæ ſtudio ſapien-tiæ famulantur, at ea ſtomachum tamen lectoris præ-dulcibus marcentem, recreabunt fortaßis, & exacu-ent. Nam quo hæc omnia grata ſui uice cõſpirent, & quodam uelut antitheto fœderentur, penè de ca'caria (quod dicitur) in carbonariam decucurrimus, & id Prouerb.
operam dedimus, ut alternatim deinceps inter ſe con-traria quoque ſubſequerẽtur, quæ nos querelæ iſtiuſ-

modi eximerent. Nec enim defieri apud nos etiam pa
timur, quæ ſint amœna magis, & oblectatoria, ne di=
xerim illecebroſa, quàm uel utilia, uel neceſſaria, ſiqui
Homo. dem eſt (ut ait Varro) aliud homini, aliud humanitati
Humanitas ſatis, etiamq; citra emolumentũ. Specioſa interim pe=
tuntur, non Hercle minus, quàm ſine ſpecie cõpendiũ.
Ergo ut agreſtes illos, & hircoſos quædam ex his im
polita, & rudia delectabunt, exaſceataq; magis quàm
dedolata, nec modo limam, ſed nec runcinas experta,
nec ſcobinas, ita ediuerſo uermiculata interim dictio,
& teſſellis pluricoloribus uariegata, delicatiores hos
capiet, uolſos, & pumicatos, ne conflatis utrinq; uoci
bus, & æquabili uel plauſu, uel ſibilo, aut ad cælũ effe
rar, aut ad humum deijciar. Medijs autem inter hos,
& neutro notandis, quaſi quidam diuerſorũ Cinnus
(ut ait Cicero) ſatisfaciet, non uno aliquo excellens,
& omnium tamen particeps. Nec enim guſtus idem
omnibus, ſed ſuum palatum cuique. Tum credo &
expuent in conuiuio quidã, pro faſtidioſo, & ueſco,
qd'mox in culina pro ſuaui liguriant, & opimo. Nos
iſta certe non foro & curiæ, ſed cubiculo, & ſcholæ
parauimus, eoq; ſtuduimus, neſcio an & præſtiterimus
ut ſi quæ hic eſſent, omnino faciles eſſent, & ſimplices
munditiæ, non operoſa, & pigmentata lenocinia, co=
lor, nitorq; uerus, & ingenuus, nõ aſcitus, & ex ar=

eula congruens habitus,& expeditus,non oneroſus,
& laſcinioſus. Poſtremo *cuicuimodi exeant, quoquo* Cuicuimo=
modo hæc accipiantur, minime profecto recuſamus, di.
ſed nec opinor euademus communem illam ſcribentiũ
ſortem,male audiendi,ſit modo ita cordi lectoribus.
Quinimò iſti aleæ caput obiectamus, neque patroci=
nium reſpicimus,quod ultro nobis ademimus cẽſura.
Decernaturq; *potius in nos, traducamur, uexemur,*
quàm non literarum publica fraus quarum nobis eſt
honor proprijs utilitatibus antiquior, etiam noſtro
aliquo,uel famæ,uel ocij diſpendio redimatur. Nam
quò iſta quæſo ſtudiorum cõmunium profeſsio,ſi iam
uentum ad hæc uſque eſt,ut quod officiũ ſtudijs uniuer
ſi debemus,ceſſare omne tamẽ ſuſpicione degeneri pa
tiamur? Quo pacto uel durare ultra,uel eſse iam pote
rit honeſtarũ literarum ſyncericas,ſoluta penitus cẽ=
ſura,dum ſic æque omnes inuidiam perhorreſcimus? Inuidia.
Quanq̃ (quod ad me attinet) utinam labori meo non
contemptus potius quàm inuidia debeatur. Illud enim
propè in uotis eſt,ſi modo quod ait Liuius, Inuidia ue
lut ignis alta petit. Quin agitedum ſtudiorum culto=
res optimi,pro ſe quiſq; alacres,gramen hoc inexpu=
gnabile, quo bonæ fruges humanitatis præfocantur,
auellite,ſubnaſcentesq; ſacris ſtirpibus,quaſi perricio
ſiſsimas ederas, & omnem earũ ſuccum lapſibus er=

raticis exſorbentes, abrumpite penitus, & detruncate. Nõ deſunt interpolatores ueritatis, ne deſint quoque redintegratores, exiſtat uindex aliquis rogo, & patronus periclitantium diſciplinarum. Nam ego ut unus è medio, quid mihi liberum ſit, utiq; experiar. Faciam nec ne operæprecium poſt uidero. Quorſum tamen fluxerit, aut quócunq; res ceciderit, æqui boni faciam, planeq; malignitatum omnium, & obtrectationum uenena, nõ deuorabo modo, ſed (quo ſum ſtomacho) etiam concoquã, certus ueritatis hunc eſſe quaſi genium, ſimul atque in publicum appareat, ut odioſa, inimicaq; ſit uulgo. Connueant igitur alij licet, & dicere uerum muſſent, ego unus profecto (quicquid erit) non diſſimulabo iudicium, non ſupprimam quæ ſenſero, non indulgebo iam talibus patientiam, ſed uel huic libello meo, ſaltem ſemilibere, ſic inſuſurrabo. Vidi, uidi ipſe libelle, cottidieq; uideo, multa in literis fieri capitalia, compilari ſubdole aliena, confingi ad libidinẽ, quæ cui cõmodum, aſcribi etiã idoneis, quæ nec agnoſcant, allegari qui non extent autores, citari quinetiã pro uetuſtis, nullibi comparenteis codices, compleri libros omneis operoſiſſimis uanitatibus, falſa pro ueris aſcita pro natiuis, nouitia pro uernaculis, ſupponi, pollui, adulterari, oblini, incruſtari, diſtorqueri, confundi, præcipitari, interuerti omnia, nulla fide, nulli

Mußẽt palam mutire non audeãt Ex Perſio.

nec pudore, nec iudicio, quodq; his omnibus pestilentiius, occasione quoq; recentis artificij, quamlibet stolidissimas opiniones in mille uoluminum traduces momento propagari. Postremo (ut semel dicam) etiam nũc multos, auriculas habere asini. Dicat hic aliquis, Quid tu autem? Fateor equidem, posßum falli, ut humanus, sed neminẽ profecto sciens fallo, & ut mendacium fortaße dico, sic certe non mentior. Tum egomet mi ignoßco, Meuius inquit, imò autem (extra iocum) nec egomet mi ignoßco, & si quid indoctius, incautiusq; protulero, refutari à quouis cupio, refutaturus ipse me, si fuero admonitus. Non enim sic me peruerse amo, ut errare alios malim, quàm innotescere q errem. Sed ex eorum sum numero & ipse, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Ac de isto quidem fors uiderit. Illud uerißimum, si domi cõmentarios istos diutius, atque in manibus habuißem, & regustare interim ex interuallo licuißet, lõgè instructiores fuiße eos, locupletiores, adminiculatiores prodituros. Videlicet hoc illud est præcipue studiorũ genus, quod uigilijs augescat, ut cui súbinde ceu fluminibus ex decursu, sic accedit ex lectione minuatim quo fiat uberius. Tum incondita nunc quoq; pleraq;, ineliquata, indiscußa, non rotunda, nõ tornata adhuc, sed quaq; aurem prorsus præterierint, utpote restrictim cogi-

Au. Gell.

tata, & ex tempore potius, quàm à cura, quanquàm ex abundanti penè ſtili negocium curat, & elocutionẽ concinnat, quem cana & ueritas, & fides præcipue ſollicitat. Enimuero ne putent homines maleferiati, nos iſta quæquæ ſunt, de fece hauſiſſe, neque grammaticorum tranſiluiſſe lineas, Pliniano ſtatim exemplo nomina prætexuimus autorũ, ſed honeſtorũ, ueterũq; dũntaxat, unde ius iſta ſumunt, & à quibus uerſurã fecimus, nec autem quos alij tantum citauerint, ipſorum opera temporibus interciderint, ſed quorũ noſmet ipſi theſauros tractauimus, quorũ ſumus per literas peregrinati, quanquam & uetuſtas codicum, & nomiſmatũ fides, & in æs, aut in marmore inciſæ antiquitates, quæ tu nobis Laurenti ſuppeditaſti, plurimũ etiam præter librorũ uarietatem, noſtris cõmentationibus ſuffragãtur. Vt autem uel exemplo doceremus circulatorum præſtigias, & impoſturas omneis eſſe tollendas, refrenandamq; adeo quorũpiam laſciuiam, quæiam ſicuti cancer late ſerpit, maniter de præſcripto, & licenter egrediendi, nuſq; aliquãdo ueteris ſcripturæ teſtimonium citauimus, ne quid adſcriptitium, né ue quid uſquam ſuperductitiũ præualeret, quin ſua quodq; facie repræſentauerimus, & eas appoſuerimus notas, unde exquiri penitus uſq; à ſtirpe poſſit autoritas. Atque ut muneris huius noſtri nullæ prorſus ap-

pendices deſiderentur, etiã capita ipſa rerũ, titulis in= Appendix.
cluſa breuiſſimis, ſed in quis maior quàm pro numero fœm. gen.
utilitas, concenturiauimus, & ceu breuibus ceris in=
gentes ſummas, calculatorũ more collegimus, quo ne=
gligentiæ delicati lectoris ipſi potiſſimũ ſubſcribere=
mus. Proinde ſicuti ſub Aiacis clypeo Teucer Homeri
cus, ita nos utiq; ſub umbra tui nominis latitantes, cen
turiatim dabimus in barbaros impreſſionem. Ita ædi= Impreſſio=
tione ſúbinde aliqua, uel æquis, uel iniquis mos gere= nẽ, impetũ
tur. Et quadam penſante uice, ſicut illis quod oſculen= more mili=
tur, ita his abũde ſupparabimus, quod mordeãt. Mor= tari.
debunt autem puto noſtra, uel rabioſuli quidam, quos Vitiligato=
eleganter Cato uitiligatores appellat, iſto potiſſimũ li res.
tigandi uitio, ueluti morbo laborantes, cerebroſa gens Pli. in prol.
& irritabilis, qui ſine cauſa, ſine diſcrimine, clauſisq; multos fo=
(quod aiunt) oculis, quodcunq; nomen adlatrant. uel re qui uiti=
qui rurſus aduocatione mercenaria, uenaliq; ſentẽtia, ligẽt, id eſt
cuicunq; ſemel autorati, atque addicti, quaſiq; dediti uitio alligẽt
mancipio ſint, eundẽ tueri, pugnaciter, pertinaciterq; uituperẽt.
quo iure, quaq; iniuria obſtinauerint. Vel iactanticuli Quo iure,
illi, & nugiuendi, pleni tumida, ſed & fatua cõiectura, quaq; iniu=
qui ſeq;, & ſua duntaxat etiam ſine riualibus adamãt, ria, ſusq; dẽ
ſibi fauent, alios obtrectant. Vel poſtremo lucifugi qui q; ferentes.
dam ueritatis, & (ut planius dixerim) blattarij, lite=
ratores, qui defluentibus oculis, uereq; noctuinis, non

tata, & ex tempore potius, quàm à cura, quanquàm ex abundanti penè ſtili negocium curat, & elocutionẽ concinnat, quem cana & ueritas, & fides præcipue ſollicitat. Enimuero ne putent homines maleferiati, nos iſta quæquæ ſunt, de fece hauſiſſe, neque gramma ticorum tranſiluiſſe lineas, Pliniano ſtatim exemplo nomina prætexuimus autorũ, ſed honeſtorũ, ueterũq; dúntaxat, unde ius iſta ſumunt, & à quibus uerſurã fecimus, nec autem quos alij tantum citauerint, ipſo= rum opera temporibus interciderint, ſed quorũ noſ= met ipſi theſauros tractauimus, quorũ ſumus per lite ras peregrinati, quanquam & uetuſtas codicum, & nomiſmatũ fides, & in æs, aut in marmore inciſæ anti quitates, quæ tu nobis Laurenti ſuppeditaſti, plurimũ etiam præter librorũ uarietatem, noſtris cõmentatio nibus ſuffragãtur. Vt autem uel exemplo doceremus circulatorum præſtigias, & impoſturas omneis eſſe tollendas, refrenandamq; adeo quorũpiam laſciuiam, quæiam ſicuti cancer late ſerpit, inaniter de præſcri= ptio, & licenter egrediendi, nuſq; aliquãdo ueteris ſcri pturæ teſtimonium citauimus, ne quid adſcriptitium, né ue quid uſquam ſuperductitiũ præualeret, quin ſua quodq; facie repræſentauerimus, & eas appoſuerimus notas, unde exquiri penitus uſq; à ſtirpe poſſit autori tas. Atque ut muneris huius noſtri nullæ prorſus ap=

pendices deſiderentur, etiã capita ipſa rerũ, titulis in= Appendix.
cluſa breuiſſimis, ſed in quis maior quàm pro numero fœm. gen.
utilitas, concenturiauimus, & ceu breuibus ceris in=
gentes ſummas, calculatorũ more collegimus, quo ne=
gligentiæ delicati lectoris ipſi potiſſimũ ſubſcribere=
mus. Proinde ſicuti ſub Aiacis clypeo Teucer Homeri
cus, ita nos utiq; ſub umbra tui nominis latitantes, cen
turiatim dabimus in barbaros impreſſionem. Ita æd=i= Impreſſio=
tione ſúbinde aliqua, uel æquis, uel iniquis mos gere= nẽ, impetũ
tur. Et quadam penſante uice, ſicut illis quod oſculen= more mili=
tur, ita his abũde ſupparabimus, quod mordeãt. Mor= tari.
debunt autem puto noſtra, uel rabioſuli quidam, quos Vitiligato=
eleganter Cato uitiligatores appellat, iſto potiſſimũ li res.
tigandi uitio, ueluti morbo laborantes, cerebroſa gens Pli. in prol.
& irritabilis, qui ſine cauſa, ſine diſcrimine, clauſiſq; multos fo=
(quod aiunt) oculis, quodcunq; nomen adlatrant. uel re qui uiti=
qui rurſus aduocatione mercenaria, uenaliq; ſentẽtia, ligẽt, id eſt
cuicunq; ſemel autorati, atque addicti, quaſiq; dediti uitio alligẽt
mancipio ſint, eundẽ tueri, pugnaciter, pertinaciterq; uituperẽt.
quo iure, quaq; iniuria obſtinauerint. Vel iactanticuli Quo iure,
illi, & nugiuendi, pleni tumida, ſed & fatua cõiectura, quaq; iniu=
qui ſeq;, & ſua duntaxat etiam ſine riualibus adamãt, ria, ſuſq; dẽ
ſibi fauent, alios obtrectant. Vel poſtremo lucifugi qui q; ferentes.
dam ueritatis, & (ut planius dixerim) blattarij, lite=
ratores, qui defluentibus oculis, uereq; noctuinis, non

diem tantun ſereniorem, ſed nec umbram ſubluſtrem ſatis ferunt. Nam de illis dubitat nemo, quos liuoris tinea comeſt, quos rubigo ſubrodit inuidiæ, qui gloriam alterius, ſuam pœnam, felicitatem alterius, ſuam carnificinam faciunt, qui profectu cõtabeſcunt alieno, quos ægreſcens proſperis maleuolentia, ceu tortor inteſtinus iugiter excruciat. Sed & cenſores item pulpitarij (nec autem de doctis, bonisq; nunc agimus) ſolent plerunq; fodicare nos & ſtudijs obſtrepere iſtis. Etenim pleni ieiunitatis, literas humanioreis, apud inſciã plebeculam, penè dixerim ſolenniter, buccis concrepantibus infamant, & craſſa ruſticitate feroculi, quam ſolam (quod & Hieronymus ait) pro ſanctitate habent ſic in eas, & earum ſtudioſos, ampulloſis proclamationibus, infrendentes, inſpumantesq;, deſæuiunt, ut facile ſe declarent etiã Græcos illos improbare, & penè odiſſe, uere ſanctas animas, Baſiliũ, Chryſoſtomũ, Gregorios, etiã Latinos, Cyprianũ, Ambroſiũ, Auguſtinum, Hieronymũq; ipſum, & alios id genus noſtræ religionis antiſtites, gentiũ, linguarumq; omniũ diſciplinis, uelut opibus Aegyptiorum ſuffarcinatos. Quo mihi etiã uidetur admirabilior deliciæ tuæ Marianus hic Genazanenſis, nec in theologia cuiquam ſecundus & omnium quos in eccleſia concionantes audiuimus, non prudentiſſimus modo, ſed & facundiſſimus, cu-

Pulpitarij.

Feroculi.

ius neque ſuſpecta populis ad bonam frugem tendentibus eloquentia, quoniam uitæ incredibili ſeueritate commendatur, nec è diuerſo triſtis, aut reformidabilis auſteritas, quoniam poentica delenimenta, pulchramq; iſtam literarũ uarietatem, nitorem, delicias non aſpernatur. Vt igitur lana, purpuram bona fide potura, certis priùs inficitur medicamentis, ita literis arbitror, doctrinisq; talibus, excoli animos (quod ait in Hortenſio Cicero) & ad ſapientiam excipiendam imbui, præpararique; decet. Atqui non tamen ob iſtos pigebit, aut exigere ſtilo, quicquid hoc noſtrarũ lucubrationum eſt, aut experiri, quid concedatur in illos, qui fraudes in literarum negocio cõcipiunt capitales. Nam & ego Philoxeno ignoſco, ſicuti Cicero idem, ad Atticum ſcribens, redire in carcerem, quàm mancipare iudicium præoptanti, maxime ſi non præſenti ſeculo, ſed quaſi æternitati, prout etiam dictũ à Thucydide, ſeruire ſcriptores conuenit. Eóq; libri puto ipſi, monumenta uocantur, quod ad memoriam magis poſteritatis incorruptius iudicaturæ, quàm ad ineptam præſentis tẽporis gratiolam, ſpectare debent. Ergo ut quàm maxime (ſi licebit) hæc nõ extinguatur ſolum, ſed etiã opprimatur improbitas, effuſe omnia deprauantium, nec abeat in exemplum, trita, & proſtituta frons, atq; oris tanta duritia, iam nunc centurias ſequẽteis, pro ſu-

Iu. imitatur

Monumẽta cur libri.

ſcepto (arbitror) ſalutari conatu, neutiquam ad huius primæ guſtum repromittimus. Quos enim molli nunc articulo tractamus, quos leui & lento brachio tangimus, fortius dein puto prememus, atq; urgebimus, & contenti pauliſper interim, præluſoria, uelitariq; pugna, mox uiribus collectis, toto exercitus robore depræliabimur. Quinetiã (quoniã tunica ꝓpior pallio) uindicabimus audacter, & gnauiter à plagiarijs, ac furunculis interdũ nostra, & aſſeremus liberali cauſa manum. Nostra uero nunc accipi tantum uolumus quæ labore, induſtriáq; ipſi magna principes extudimus, nec expalpari unquam, nec extorqueri nobis ea paſſuri, quamdiu licebit, noſtra inquam, non eiecta menta, ſed pignora. Nam ut hæc in medium uice miſſilium, direptui, conculcatuiq; relinquimus, ita illa nobis recipimus, & defendimus, hæc exponimus, illa & agnoſcimus, & tollimus, ſed ita tamen, ut imitari ſimias nolimus, quæ ſuos dicuntur fœtus q̃libet deformes, pro formoſiſſimis admirari. Nec erunt opinor hæc quoque noſtra, quanquam leuioris operæ ſtudia, ſeu ludicra uerius, dedecori tibi Laurẽti Medices, cui nũc adſcribuntur. Adſcribuntur autem, non magis adeo ut mc gratum beneficijs tuis approbent, aut reponãt gratiam, quod auxiliarium te, quod q; conſiliariũ habuerunt, quàm ut auſpicato procedant, & ut in ijs tui

ſimiariũ imitatores admor.

memoria frequentetur, ex quo liber auctoritatem cæ
piens, magni celebritate nominis commendetur. Tum
cui ſumma ſtudiorum meorum debetur omnis, ab eo
quoque portio ipſa itare incipiet. Et Hercule ueluti bel
laria ſint iſta, ſecundis accepta menſis. Quoniã rectæ
cœnæ, ſpeciem, uicemq; grauiora illa occupant, qualia
tibi multa, uel Marſilius Ficinus Platonis, uel Ariſto Ficinus.
telis intrepres Argyropylus Byzantius è philoſophiæ Argyro.
penu congeſſerunt. De iſto enim pene cunctis admiran Picus Mi
do, non Pico iam, ſed (ut ipſe appellare ſoleo) phœnice randula.
potius, qui nunc in tua lauru nidificat, tãta mea
quidẽ expectatio eſt, ut auſim Propertio ſucci
nere, Cedite Romani ſcriptores, cedite
Graij. Tu uale patrone iucundiſſime,
& (quod facis) perge fauere do
ctis, perge literas excitare,
perge à ſitu recipere rem
Latinam, ab interitu
Græcam, quo tui
memoria no
minis ab iniuria pror
ſus obliuionis
aſſeratur.

AVTORVM, QVI *in hiſce Miſcellaneis citantur, catalogus.*

LATINI GRAMMATICI.

Seruius.
Priſcianus.
Donatus.
Acro.
Porphyrio.
Marcellus.
Sex. Pompeius Feſtus.
Iunius Philargyrius.
Probus.
Gellius.
Fulgentius.
Pedianus.
Perſiuatis innominatus interpres.

POETAE.

Vergilius.
Ouidius.
Lucanus.
Lucretius.
Valerius Flaccus.
Statius.
Claudianus.
Silius Italicus.
Seneca tragicus.
Plautus.
Terentius.
Horatius.
Perſius.
Iuuenalis.
Propertius.
Tibullus.
Catullus.
Martialis.
Auſonius.
Prudentius.
Martianus.
Germanicus Cæſar.
Licentius.

HISTORICI.

Titus Liuius.
Cornelius Nepos.

Cor-

INDEX.

Cornelius Tacitus.
Valerius Maximus.
Suetonius.
Capitolinus.
Eutropius.
Ammianus.

ORATORES.

Cicero.
Quintilianus.
Plinius iunior.
Symmachus.

ASTROLOGI.

Iulius Firmicus.
Hyginius.

PHILOSOPHI.

Seneca.
Censorinus.
Boëtius.
Apuleius.

AVTORES AMBI GVI TITVLI.

Plinius.
Petronius.
Solinus.
Fauſtus.
Vibius Sequeſter.
Vitruuius.
Frontinus.
Varro.
Macrobius.
Columella.
M. Iunius Nypſus.

AVTORES SACRI.

Tertullianus.
Cyprianus.
Lactantius.
Ambroſius,
Hilarius.
Hieronymus.
Gaudentius.
Auguſtinus.
Rufinus.
Sidonius.

Item ex iure ciuili, pontificioq; delibata q̃piam.

GRAECI AVTORES GRAMMATICI.

10195284

INDEX.

Euſtathius.
Pollux.
Hepheſtion.
Nica.
Suida.
Maximus.
Apollodorus.
Doxapater.
Lucilius Tarrhæus Apollonii interpres.
Sophocleus.
Theon.
Zenodotus
Platonius.

POETAE.

Homerus.
Heſiodus.
Apollonius.
Nonnus.
Dionyſius.
Aeſchylus.
Sophocles.
Euripides.
Ariſtophanes.
Pindarus.
Callimachus.
Theocritus.
Triphyſiodorus.
Lucilius.
Euenus.
Poſidippus.
Gauradas.

HISTORICI.

Herodotus.
Thucydides.
Plutarchus.
Herodianus.
Ioſepus.
Strabo.
Pauſanias.
Dion.
Zoſimus.
Xenophon Epheſius.
Diodorus ſiculus.
Dionyſius Halycarnaſſeus
Laërtius.
Appianus.
Helianus.

10195284

AVTORVM.

Heliodorus.
Sozomenus.

RHETORES.

Aristides.
Lucianus.
Libanius.
Aphthonius.
Synesius.
Nicetes.
Nicephorus.

MATHEMATICI.

Theon.
Achilles.
Heron.
Cleomedes.
Aristides Quintilianus.

PHILOSOPHI.

Plato.
Aristoteles.
Xenophon.
Theophrastus.
Heraclitus.
Porphyrius.
Proclus.
Abammon.
Iamblichus.
Atticus.
Dexippus.
Philo.
Maximus Tyrius.
Alexander.
Themistus.
Sextus.
Philoponus.
Simplicius.
Arrianus.

MEDICI.

Galenus.
Paulus Aeginita.
Dioscorides.

AVTORES AM BIGVI TIa TVLI.

Artemidorus.
Iustinianus.
Diogenianus.

10195284

INDEX

Callistratus.
Africanus.
AVTORES SACRI.
Paulus.
Eusebius.
Seuerianus.
Basilius.
Theodoritus.

Sunt & alij citati ueteres prudentes, autoritatis incognitæ, sicuti Poëmenicon *scriptor, &* Aristophanis, Xenophontis, Aristidæ, Euripidis, Callimachi, Synesiq; *enarratores. Sed nec barbari deniq;* Hebræi, Chaldæiq; *autores, in suis quoq; originibus asymboli.*

CAPITA PRIMAE CENTVRIAE.

CAPVT I.

Defensus à calumnia Cicero, super enarrata ui noui apud Aristotelẽ uocabuli, quod sit Endelechia.

CAp. II.

Quæ sint crepidæ apud Catullum Carpatinæ, quod probè scriptũ uocabulũ, perperam mutatur.

Cap. III.

Quibus uerbis Horatius Chamelopardalin significauerit, quæq; sit eius animantis facies, quibusq; etiam nominibus cẽseatur, & quo primum tempore uisa in Italia.

Cap. IIII.

Quàm multa poëtarum interpretibus legẽda, quód q; Satyram Perſius de Alcibiade Platonis effinxit.

Cap. V.

Qui ſit apud Lucretiũ Durateus equus. Quodq; legendum apud Valerium Flaccum nõ quidem nox Dorica, ſed Durica, uel Duria potius, in libro Argonauticôn ſecundo.

Cap. VI.

Quo intellectu Catullianus paſſer accipiendus, locusq; etiam apud Martialem indicatus.

Cap. VII.

Pathicos homines Iuuenalem innuere, q digito ſcalpant uno caput, idque de Calui poëtæ uerſiculis.

Cap. VIII.

Cur errantium ſiderũ uocabuli dies tributa, rationesq; inibi ordinis eorũ ſcitu, relatuq; iucundæ.

Cap. IX

Quid in literis Domitio, & quatenus credendum, dèque illius euidenti, pudendoq; errore ſuper uoce Atteritas.

Cap. X.

De Baptis & Cottyto, déq; Cottytijs, tũ apd' Iuuenalem & Horatiũ recta indicata lectio, enarratioq;.

Cap. XI.

Sententia de Claudiano expoſita relatu præquàm lepidæ fabellæ. Tum fabellæ altera nõ inſuauior è græco itidem uerſa ſuper Venere & roſa.

Cap. XII.

Quomodo inuenta purpura, ſimul explicatus Nonni locus Græci poëtæ.

10195284

INDEX

Cap. XIII.

Salutis augurium quod sit apud Suetonium.

Cap. XIIII.

Naulia quæ sint in Ouidi artibus, atq; inibi de barbaris organorum appellationibus, quibus Græci nostriq; utantur, quodq; etiã Chaldæi Græca interrim, nostraq; id genus uocabula non aspernãtur.

Cpa. XV.

Qui fuerit autor Sybaritidos, de quo Ouidius, deq; Sybariticis libellis apud Martialem, luxuq; item cætero Sybaritarum.

Cap. XVI.

De Aristidæ Milesiacis, de quo sit apud Ouidiũ, deq; Milesiorum delicijs.

Cap. XVII.

Correctus in tragœdia Senecæ locus, atq; ex Græca remotiore fabula declaratus sup Nemiæo leone.

Cap. XVIII.

Qui sit apud Iuuenalẽ Fræterculus gigantis, quiq; apd'alios Terræ filius, ibidẽq; de Mani uocabulo.

Cap. XVIIII.

Sup aspiratione citata quæpiam, simul enarratũ Catulli nobile epigramma.

Cap. XX.

Emẽdata apd'Suetoniũ, & enarrata uox hæc Ascopera.

Cap. XXI.

Quid sit aut Minerual, aut mineruale munus, ex eõque sententiæ Iuuenalis, & Varronis expositæ.

Cap. XXII.

Cuiusmodi sint uersiculi, in quibus (ut ait Martialis) Echo græculatrecantet.

Cap. XXIII.

Legendũ apud Martialem

Cum compare mulo, quod pleriq; cum compare Gibbo, ſimul explicata ratio in eo, ſenſusq; uerior.

Cap. XXIIII.

Quædam ſuper Hecale anu in memoriã data, deq; poëſi Callimachi, tum ex epigrãmatis Priapeis expoſitus locus, & item alter apud Statium, quodq; uitioſe legitur de eo in Apuleianis codicibus.

Cap. XXV.

Quàm multa in epiſtolis familiaribus, quæ nũc habẽtur Ciceronis, præpoſtera. Tum quem in ordinẽ reſtituendæ.

Cap. XXVI.

Verſiculi in Faſtis è græco ſuperuite, & capro, tum parodia quæpiam obſcurior apud Suetonium.

Cap. XXVII.

Verba in Ciceronis epĩa ex Enni Medea de Græca Euripidi.

Cap. XXVIII.

Panici terrores q uocẽtur, eóque locupletiſſimi citati teſtes.

Cap. XXIX.

Vnde ſint apud Ouidium Teuthrãtia turba, Theſpiuocatæ filiæ.

Cap. XXX.

Vocabula inuẽtu rara, nec tamẽ ſingularia, Cucuma Proſeuca, Scruta.

Cap. XXXI.

Quid ſignificet illud apud Iuuenalem, Tanq̃ habeas tria nomina, quodq; manu emiſſi, patronorum ſibi nomina imponebant, déque in nomen adoptando ex teſtamento.

Cap. XXXII

Reſtituta Plinianis codicibus

abolita pridẽ uox, quidq; poppysmos, aut poppysma significent, qd'q; mos poppysmis adorandi fulgetras.

Cap. XXXIII.

Crambe quæ sit apud Iuuenalem, superq; ea Græcũ prouerbium.

Cap. XXXIIII.

Vitiose quæpiam in epi'a Ciceronis, déque uocabulo quod est Sciamachia.

Cap. XXXV.

Locus in M. Varronis, & item alter in Columellæ libris rei rusticæ defensus à uitio, quædãq; super Euhemero inibi, & Iouis sepulchro, & Cretensibus addita, & locus apud Statium declaratus.

Cap. XXXVI.

Solutum hic, & enodatum quod ænigma de Varronis libro citat Gellius.

Cap. XXXVII.

Lapsum fœde seruium, sup Oaxe fluuio & Creta.

Cap. XXXVIII.

Expositũ Iuuenalis carmẽ contra omnium hactenus sententias, sup Laconico & Pityliſmate.

Cap. XXXIX.

Scirpus exsolutus Auſonii uatis, de Cadmi filiabus, Melone, Sepia, & Cnidijs nodis.

Cap. XL.

Scirpi simile uatis eiusdem epigramma emaculatum atque enarratum.

Cap. XLI.

Quod in Digestis Iustiniani principis, diẽ diffusum male pro eo quod est diffusum legitur, ut & apud Gellium diffundi, & definitiones, pro illis diffindi,

& diffisiones. Atq; inibi de Pandectis Florentinis nonnihil.

Cap. XLII.

Pollices in fauendo premi, ſicuti in denegando fauorem uerti ſolitos, ex eóq; ſententiæ Horati, Iuuenalis, & Prudenti declaratæ.

Cap. XLIII.

Quàm multas habuerint antiqui diphthongos.

Cap. XLIIII.

Pegaſeium nectar legi oportere apud Perſium nõ mellos.

Cap. XLV.

Patroclo iuniorem Achillẽ contra quàm aut Aeſchylus prodiderit, aut uulgo exiſtimetur.

Cap. XLVI.

Cacoëthes apud Iuuenalem tetraſyllabon, nõ cacœthos. Et condita pyxide Lyde, non incondita legẽdũ. Simul enarratus apd' Martianum locus, haud arbitror indiligenter.

Cap. XLVII.

Quæ Plinius ſuper titulis ueterum artificum pendentibus prodiderit, ea de monimentis etiam aeteribus agnita Romæ, ſicuti que ſpeciem Vergilianæ ægidos.

Cap. XLVIII.

De Megabyzo ſcripſiſſe alios, quod Plinius de Alexandro, uentitare in Apellis officinam ſolito.

Cap. XLIX.

Contentio epigrammatum Græci Poſidippi, & Latini Auſoni ſuper Occaſionis imagine, tum pulcherrima ecphraſis græci Calliſtrati.

Cap. L.
Locus in Plinianis exẽplaribus emẽdatus ſup nomine Prœtidũ, atq; inibi de ipſarũ furore relata hiſto
Cap. LI. ria.
Cur in Epheſiæ Dianæ templo molles appellati honores à Martiale.
•CAp. LII.•
Quæ ſit apud Martialem cornibus ara frequens.
Cap. LIII.
Quod poſitũ nomen Agamemnonis in M. Tulli diuinationibus pro Vlyßis eſt, tũ in tranſcurſu locus in epiſtolis ad Atticũ non inelegãs ſup miniatula cera correctus, & enarratus
Cap. LIIII.
Ceratinæ qui ſint apud Quintilianum.
Cap. LV.
Qui ſint Crocodilitæ apud eundem.
Cap. LVI.
Cur gemino cornu Martialis dixerit in ſpectaculis, ubi de Rhinocerote, deq; tauris Aethiopicis.
Cap. LVII.
Quæ ſint apud Suetonium Tetraones, correctumq; erratũ in Plinianis exemplaribus.
Cap. LVIII.
Origo & ritus ludorũ ſeculariũ, prætereaq; ad id alia, citatumq; eo Sibyllæ oraculũ, mox & obiter explicata q̃dam, rurſusq; alia refutata nõ inutiliter
Cap. LIX.
Nõ Vergiliũ, ſed Ouidium uideri Priapei carminis autorem. Tũ uerſiculũ illum, qui ſit apud Martialem, Ride ſi ſapis ô puella ride, Naſonis eße procul

dubio, ſed ex epigrãmatis potius q̃ aut ex artibus, aut ex tragœdia Medea, uideri citatũ, moxq; nouũ quippiã & mirũ de Medea Naſonis adſcriptũ.

Cap. LX.

Agon uerbũ, quo Victimarius uti ſolitus, de quo etiã in Faſtis Ouidius.

Cap. LXI.

Erratũ in codicibus Plinianis ſuper cicutã, uinoq;, quodq; mẽdoſe apud Macrobiũ aconitũ, p conio.

Cap. LXII.

Qui ſint Arietini teſticuli, qui digitus medicus apud Tullium.

Cap. LXIII.

Aliter citari à Varrone Terenti uerba, quàm aut in exemplaribus habeatur, aut Donatus agnouerit.

Cap. LXIIII.

Declarati uerſus Auſonii, ſed & Ouidi ſuper Choliambo, aut Scazonte.

Cap. LXV.

Qui ſit habitus in ſtatuis pacificator, deq; eo ſentire Statiũ in prima ſilua.

Cap. LXVI.

Locus in Plauti Muſtellaria & item alter in milite uindicati à uitio.

Cap. LXVII

Cornicẽ uideri apd' ueteres concordiæ ſymbolũ, nõ ut omnes apud Iuuenalẽ exiſtimant, ciconiam.

Cap. LXVIII.

Verſus ex Callimacho ſup crinibus reginæ Berenices, atq; inde mẽdũ ex Catulli exemptũ uerſiculo.

Cap. LXIX.

Oarion ſynceriter eſſe apd' Catullũ, quod Aorion iſti legũt, q bonos uiolãt libros.

10195284

INDEX.

Cap. LXX.

Cuius in Bruti nomiſmate ſymbolum ſint pileus & pugiones.

Cap. LXXI.

Quæpiam uulgo legi adhuc apud Maronem contra regulam, cõtraq; rationẽ metri.

Cap. LXXII.

De philyra & lemniſcatis coronis.

Cap. LXXIII.

Vocabulum quod eſt experimata, Catullianis uideri exẽplaribus reponendũ.

Cap. LXXIIII.

Hiſtoria non illepida ſuper Zeuſi pictore, & Helena.

Cap. LXXV.

Emendata uox in Ibide, ſimul explicata ſententia neutiquã nota hactenus.

Cap. LXXVI.

Non Antilochum ab Hecto re, ſed aliter uideri legendum in prima Heroidum.

Cap. LXXVII.

Quo argumẽto dicendum Vergilius, non Virgilius.

Cap. LXXVIII.

Additam falſo negationem primo Digeſtorũ uolumine, quo capite de officio proconſulis agitur, & legati.

Cap. LXXIX.

Cur Lyſimachi regis facies in nomiſmatis cornigera.

Cap. LXXX.

Fabula ignotior de Tireſia & Pallade, qua ſenſus aperitur Propertianus.

Cap. LXXXI.

De Ocno & Aſello, quód q; apud Propertiũ mendoſe legitur Orno.

Cap. LXXXII.

Quod in Digeſtis titulo de

edendo legatur ad alium, legi ad album conuenire.

Cap. LXXXIII.

De Harpocrate.

Cap. LXXXIIII.

De libertinis, qui uocentur dedititij.

Cap. LXXXV.

Cuiusmodi apud Iuuenalẽ Cereris ludi accipiantur, déque cerialium autore Memmio.

Cap. LXXXVI.

De fluctu decímo, seu decumano, cuius permulti poëtæ meminerunt.

Cap. LXXXVII.

Quod erat in Ciceronis epistola uocabulum Philotheoron, corruptum dein improbe in nomen, quod est Philocteten.

Cap. LXXXVIII.

Vnde illud tractũ, Fuimus Troës, quæq; extent in literis super Lacedæmoniorum choro & cantico.

Cap. LXXXIX.

Quod Seruius grammaticus Bucolicos Maronis uersus tam mendose legit, quàm falso enarrat. Notatáq; ibi & relata quædã super initiãdis pueris, superq; dis aliquot ueterũ, maximeq; Genijs & Iunonibus.

Cap. XC.

Qui uir Theodorus Gaza, quantumq; tamen lapsus in Aristotelis problemate uerso.

Cap. XCI.

Quo pacto uir idem Græce transtulerit, quod est apud Ciceronẽ Suadæmedulla, positiq; Eupolidos uersus de Pericle, tum indicatum, quibus denique

10195284

INDEX.

dea Pithò Latinis appellationibus censeatur.

Cap. XCII.

Qui sint apd' Liuiũ causarij

Cap. XCIII.

Vindicata Iustiniani principis præfatio quæpiam à uitijs mendisq; aliquot.

Cap. XCIIII.

Lepidum Seueriani commẽtum de lunæ factura & solis, déque menstruis diebus & annuis.

Cap. XCV.

Græcum elegans adagium super xenijs, Digestorũ exemplaribus restitutum.

Cap. XCVI.

Quanta in muribus salacitas, & Aeliani uerborum interpretamentũ, atq; ibi locus apud Martialem correctus & enarratus.

Cap. XCVII.

Automaton legendũ in Suetonio, quod nunc uulgo, aut ornatum, quidq; ea uoce significetur.

Cap. XCVIII.

Persi locus, & item Senecæ declarati, déque manumittendis festuca seruis, & circumactu.

Cap. XCVIIII.

Cur muri partem disijcere, quod ait Suetonius, Hieronicæ soliti.

Cap. C.

Quæ sint apud Maronem silentia lunæ, quæue tacita uirgo apud Horatium, superq; ijs Seruiana, & Acroniana refutatæ sententiæ.

FINIS.

DEFEN

SVS A CALVMNIA CICE

RO, SVPER ENARRA

TA VI NOVI APVD

ARISTOT. VOCABVLI,

QVOD EST EN=

DELECHIA.

CAP. I.

RGYROPYLVS *ille Byzantius, olim præceptor in philo= ſophia noſter, cum literarum Latinarũ minime incurioſus, tum ſapiẽtiæ Decretorum, diſciplinarũq; adeo cunctarum, quæ ciclicæ à Martiano dicũtur, eruditiſſimus eſt habitus. Hic & apud Medicem Coſmum decreto publico patrem patriæ, & dein apud Coſmi filiũ Petrũ, nepotemq; adeo Laurentiũ hunc,*

decus ubiq; noſtrum, patritæ ſimul, auitæq; uirtutis hæredem, ſuæq; R.P. columen, inſigni fuit & autoritate, & gratia, quibus etiam libros dicauit Ariſtotelis à ſe uerſos in Latinum, ſed & ipſum uix adhuc quidem puberẽ Laurentium dialecticis imbuit, eaq; philoſophiæ parte, qua de moribus præcipitur. Cæterum (ut homo Græcus) perq̃ ferebat iniquo animo, nobilem illam, nec (ut Theodorus Gaza putat) importunam M. Tulli Ciceronis exclamationem, qua Græciam uerborum interdũ inopem, quibus ſe putat abundare, non eloquẽtius fortaſſe, quàm uerius pronunciauit. Ob id igitur ſubiratus Latinæ copiæ genitori, & principi, Græcus magiſter, etiam dictitare auſus eſt (quod nunc quoq; uix aures patiuntur) ignarum fuiſſe nõ philoſophiæ modo Ciceronem, ſed etiã (ſi dis placet) Græcarum literarũ. Vix enim dici poteſt, q̃nos aliquãdo, id eſt Latinos homines, in participatũ ſuæ linguæ, doctrinæq;, nõ libenter admittat iſta natio. Nos enim quiſquilias tenere literarum, ſe frugem, nos præſegmina, ſe corpus, nos putamina, ſe nucleum credit. Sed ut ad Argyropylum reuertar, oculos ad hunc modũ noſtri parentis uiuentis, uicturiq; ſigillantem, utebatur hoc ille uel maxime argumento, quod in primo Tuſculanarũ quæſtionum ſcribat Cicero, cenſere Ariſtotelen quintã eſſe quandam præter elementa naturam, de qua ſit mens, ipſe quandam præter elementa naturam, de qua ſit mens, uerbaq; deniq; ipſius ita legãtur. Quintũ genus adhibet

uacans nomine, & ſic ipſum animũ Endelechian ap=
pellat nouo nomine, quaſi quandam continuatam mo
tionem, & perennem. Sed enim nemo eſt (aiebat) in
Ariſtotelis lectione paulo frequẽtior, quin ſciat entele
chian eſſe potius Ariſtoteleum uerbum, neutiquam ſig
nificans quod Cicero putat, continuatam motionem,
& perennem, ſed perfectionem potius, aut conſumma
tionem quampiam. Nam cum uellet Ariſtoteles quaſi
nomenclaturam facere intellectuum ſuorum, uerba ip=
ſe quæpiam noua concepit animo, uelutiq; dein pepe=
rit, in quis hoc quoq;, per quod indicatur forma, ſpeci=
esq;, cui perfectionem res quæque ſuam debeat. Quod
enim quidq; eſt, ab hac eſt entelechia potiſſimum. Cice=
ro autem non quidem hanc Ariſtoteleam uocem, ſed
aliam prorſus ei contiguam, finitimamq; ſimilitudinis
præſtigio falſus enarrauit. Endelechôs enim continua
tim mobiliter, continuatáq; mobilitas endelechiſmos,
unde hanc Ariſtotelis entelechiam deduci putauit ille,
quæ non d literam tamen, ſed t potius habeat in ſylla=
ba ſecunda. Iam autores contra Ciceronẽ ſtare quám
libet magnos Peripateticos adiciebat. Et ut homo erat
omnium (ut tum quidem uidebatur) acerrimus in
diſputando, atque aurem (quod ait Perſius) mordaci
lotus aceto, præterea uerborum quoq; noſtrorum fun=
ditator maximus, facile id uel nobis, uel cæteris, tũ qui=

Copioſiſſi=
me de his
Budæus li.
primo de
Aſſe.

ἐνδελεχισμός.
ἐνδελεχῶς.
ἐνδελεχίᾳ
σμός.

dem ſuis ſectatoribus perſuaſerat, ita ut, quod penè dictu quoque nefas, pro conceſſo inter nos haberetur, nec philoſophiam ſciſſe M. Tullium, nec literas Græcas. Enimuero re dein tota diligentius perueſtigata, me as eſſe parteis, & item cuiuſcunq; Latini profeſſoris exiſtimaui, Ciceronis gloriam qua uel maxime contra Græcos ſtamus, etiã uice capitis omni cõtẽtione defen ſare, quanquàm illam ſua non antiquitas modo, ſed quædam propè diuinitas extra ictum, ſupráq; iniuriã poſuit. Iam primum igitur Argyropyli huius apud me quoq; non exigui ponderis autorítas, alijs autorita= tibus, multoq; (arbitror) ualentioribus refellenda eſt, tum oſtendendum, ex eo quod obicitur, augeri Cice= ronis præconium nedum decreſcat. Et prodibunt in medium ſatis (arbitror) quod ad philoſophiam modo pertinet, idonei Ciceronis laudatores (ut ſimus inte= rim quàm pauciſſimis contenti) Boëtius, Macrobius & Auguſtinus. Nã quis Boëtio, uel in dialecticis acuti or? uel ſubtilior in mathematicis? uel in philoſophia locupletior? uel in theologia ſublimior? Quem tanti iu niores etiam philoſophi longe (arbitror) omnium per ſpicaciſſimi fecerunt, ut Aquinatem Thomam diuum hominem, Magnumq; illum Thomæ præceptorem (deus bone) quos uiros habere meruerit enarratores & ab ipſius ſentẽtia, ne ſit ulla quidem penè iam pro=

Nedum.

Ciceronis laudatores Boëtius. Thomas. Alber. ma= gnus.

uocatio. Porrò de Macrobio, cui rogo magis creden= Macrobius
dum q̃ laudanti præcipue Boëtio? Denique ipſius Au= Auguſtinus
guſtini tam alte niſa in omnibus fermè diſciplinis eſt
autoritas, ut extra omnẽ ſit aleam poſita, ſic ut ab ea
iam ne tranſuerſum quidem (quod dicitur) unguem
recedi, fas habeatur. Etenim tãta ingenij conſtat eum
celeritate uiguiſſe, ut quicquid de arte loquẽdi & diſ=
ſerendi, quicquid de dimẽſionibus figurarum, de muſi
cis, de numeris præcipitur, etiã ſine magna difficulta
te, nullo hominũ tradente perceperit, tãto dein acumi
ne præſtitiſſe diſputandi, ut iure in uno iſto potiſſimũ,
totius ueritatis niti patrocinium uideatur. Conſidere=
mus igitur quid hi ſinguli ſaltem de Cicerone ſenſerint
quantumq; ei tribuerint in philoſophia, tũ credamus
audacter, nõ cuiuſuis eſſe, calumniam conflare homini
qui fuerit à laudatiſſimis hominibus tam ſingulariter
laudatus. Boëtius itaq; nõ modo ſic utitur idẽtidẽ M.
Tulli teſtimonijs, ut ea p firmiſſimis & inuiolabilibus
obiciat argumẽtis, ſed & ipſius Topicorũ (qui maxi
mus eſt honor) ſuſcipere interpretationẽ nõ erubeſcit.
Macrobius aũt ſic in unius eiuſdẽ libri uel exigua par
ticula uerſatur, ut nec Platoni cõparẽ facere, nec om=
nibus inſignire eũ diſciplinarũ omniũ titulis dubitaue=
rit. Deniq; Auguſtinus cũ in Academicis, q̃q̃ ſub alteri
us perſona, nũc ſuũ Ciceronẽ, nũc ſapiẽtẽ appellans,

tandem ab ipso inquit in Latina lingua philosophiã & inchoatã esse & perfectam, tũ in Confessionibus ubi neutiquàm personatus, eos ex professo damnat, qui lin

Personatus

guam Ciceronis mirantur, pectus nõ ita. Quin immo quod affectum mutauerit ipse, quod ad deũ preces & uota conuerterit, quod desideria non eadem quæ prius habuerit, quod omnis ei uana spes euiluerit, quod immortalitatem sapientiæ quæsierit æstu cordis incredibili, postremo quod surgere iam cœperit, ut ad deum reuerteretur, cũcta hæc esse Ciceronis munus fatetur

Hortensius Ciceronis.

unique prorsus illius libro, qui uocaretur Hortensius omnem suæ salutis occasionem retulit acceptam. Non enim ad acuendam linguam liber (inquit) ille offerebatur, nec loquutionem mihi, sed quod loquebatur p

Hieronymi somnium.

suaserat. Quod isti utinã legissent, qui somniũ ægroti nobis Hieronymi uapulãtis ad tribunal obiectant, nec illud saltem cogitantes, illum ipsum Hieronymũ, quũ post repetitam dein statim Ciceronis lectionem, perius rus à Rufino argueretur, etiam grauissime conqueri, quod sibi ab illo suamet somnia obicerentur. Cæteriũ (ut ad propositum reuertar) uicerit sanè uel Argyro

Ciceromastix.

pylus, uel quiuis alius Ciceromastix. Sed rogo istas prius transcendere audeat autoritatũ moles, quas oppo suimus. Enimuero de Græcis literis facilior, proniorq; sententia. Quis enim tam hispida aure, quis tam

inimicus ueritati, qui ſi pauca modo penèq; etiã tumul
tuaria græca uerba, ſparſim adhuc uel in epiſtolis ipſi
us olfaciat, quicq̃ ſe dicat unquam magis aut elegans
aut Atticum, tota quoque Græcia reperiſſe, ſic ut iure
Poſſidonium, doctiſſimum illum hominem deterruerit Poſſidonius
à ſcribendo, iure Græcam nationem Græco de rebus
ſuis commentario conturbauerit, in quo ſe ait libro to Iſocratis
tum Iſocratis Myrothecion, atque omneis eius diſcipu μυροθήκ-
lorum arculas, tum non nihil etiam Ariſtotelea pig= κιον.
menta comſumpſiſſe. Qua mihi uidetur fiducia, non Ex Cic. ad
minus aliquando Græcæ quam Latinæ linguæ ueluti Atticũ mu
pomerium protuliſſe. Sit argumento uel illud (ut uno tuatum. At
interim contenti exemplo ſimus) quod innocentiæ uo iſtuc uide=
cabulum negat habere apud Græcos uſitatum nomen, rit Politia=
ſed habere ait poſſe tamen εὐλάβειαν. Tum caſtigat nus cũ ſuo
interdum quoque, ceu ſegnitiam quorundam apud il= Cic. Budæ=
los uocabulorum, ſicuti cum uelle eos ait quidem diſtin us certe di
guere, ſed parum ualere uerbo, quod uel in illis pro= uerſum .p=
bant, quæ ſunt melancholia, & furor, uel item in eo q, bat, idq; nõ
πόνον pro labore confuſius illi, & dolore pariter ac= leuibus ar=
cipiunt, tum melius aliquid nos dicere indicat, q̃ illos gumentis.
ut conuiuium, ut alia, multoq; melius quædam notata εὐλάβεια.
eſſe uerbis Latinis, q̃ Græcis, quod & ſignificat mul πόνος.
tis locis reperiri, ſed & carere hos ipſos nomine rei cu
iuſpiam, quam maxime habeant familiarem, non diſſi

Ineptiuoca bulum.

mulat. Nec ullus eorum tamen quámlibet inquirendo ſe torſerit, inepti reperire adhuc, aut excogitare uocabulum potuit. Iam uero nónne Apollonius quoque ille Molo, rhetorum omnium ſui temporis celeberrimus, audita ſemel græca M. Tulli, ſed & extemporali oratione, defixus diu ſtetiſſe, ac deniq; ita mirabundus pronunciaſſe dicitur? Ego uero te quidem Cicero, cũ laudo, tum admiror, ſed me Græcorum fortunæ miſeret, tædetq;, quod humanitatis & eloquentiæ decora, quæ ſola nobis reliqua feceramus, ea quoq; per te (quantũ intelligo) Romanis arrogantur. Enimuero hoc illius iudicium non Latinus, non ineptus aliquis, ſed Plutarchus ipſe Græco uir ingenio, Romana grauitate in literis retulit. Ergo ad hunc ſanè modũ de ſcientiæ ipſius déq; Græcæ linguæ peritia, teſtatum nobis ueteres reliquerunt. Age uero nũc endelechian quoque iſtam penſitemus, ſeram Ciceronis calumniatricẽ. Vtrum ne iſtic igitur reprehẽditur, q, Ariſtotelem dixerit adhibuiſſe Cicero, quintam quandam præter elementa naturam & ſic ipſum animũ nouo nomine appellauiſſe? Quod & Alexander Aphrodiſieus Peripateticorũ omnium etiam ab Auerroë laudatiſſimus, in egregie ſubtilibus illis naturalium quæſtionum libris oſtendit, quos à ſe lectos diuus Hieronymus gloriatur, & Porphyrius in cõmẽtario qd' in Ariſtotelis decẽ genera per inter-

Molo de Ciceronc.

Endelechia

rogationes ædidit,& responsiones,& Themistius super hos, in paraphrasi de anima secunda, & Simplicius ubi Aristoteleum paris argumenti uolumen interpretatur, & Quintilianus Aristides in tertio de musica,& postremo in epistola quadam sua diuus Ambrosius (ut alios interim prætereamus) unanimiter propè significauerunt. Quanquam de hoc utiq;, ne in uerbis quidem Aristotelis ipsis ulla dubitatio est. An illud potius culpatur, quod endelechiæ uocabulũ nec suis Literis notauerit,& alium quàm Aristoteles intellectũ (sicuti supra diximus) accõmodauerit? Principio igitur quæro ego ab istis, quonã maxime argumento entelechian potius quàm endelechian scriptum collegerint ab Aristotele? Tam enim uerbũ nouũ hoc quàm illud, nec minus altero significari animus quàm altero potest, nec Aristoteles ipse perfectionẽ potius q̃ motionẽ illã indicari continuã noua uoce pnunciat. Crediderint ita sanè, Prophyrius, Themistius, Simplicius, aut si qui cõpares, quæ aũt tandẽ inuidia est, etiã Ciceronẽ aliter q̃ posteriores opinatũ, si stare ipse sic quoq;, tueriq; gradũ bene, & fortiter potest. Nam sit utra lectio uerior, ea quã Cicero agnoscit, an quæ apd' Aristoteleos posteros obtinuit, in incerto adhuc est. Etenim libri rum librorũ Aristotelei, q tã grãdi nũc quidẽ autoritatè pollẽt rum corrupti interpolati pleniq; multis erroribus olim sunt ædit, ptio.

Neleus Scepsius.

Si fidem Straboni accommodamus, autori non malo. Siquidem Neleus *ille Scepsius, Corisci filius, & Aristotelis* Theophrastiq; *non solum auditor, sed & bibliothecæ successor, & hæres, libros utriusq; philosophi Scepsin, hoc est in suam patriam comportasse uniuersos perhibetur.* Hique *dein à posteris ipsius, metuentibus uidelicet* Attalicos *reges, librorũ istuiusmodi studiosissimos, infossi terræ, negligenterq; habiti diu, tandem aliquando ab* Apellicone Teio *magna empti mercede dicuntur, sed carie, situq; (quod necesse fuit) multis exesi & labefacti locis, quos tamen inconsultius supplere* Apellicon *ipse librorũ quàm philosophiæ studiosior, & pro arbitrio (quemadmodum quidẽ putabat) emendare ausus, plurimis temerauit erroribus. Hi tamẽ adusque Sullæ tempora (sicuti* Plutarchus *memorat) Athenis delitescebant. Nam Peripatetici ueteres ordinarijs istis, quibus omnis instruitur philosophia carentes, paucos modo quos uocant* Exotericos *habuerunt, eoq; posteriores exquisitius philosophati, quod Aristotelis uolumina (quanq̃ alicubi contamināta) peruolutabant. Quippe* Lucius Sulla *bibliothecam Apelliconis istam repertam Athenis, Romã primus transtulit, tum grammaticus Tyrannion, & ei penè suppar* Andronicus Rhodius, *is qui libros etiã Perihermenias negat esse Aristotelis, magna copia li*

Apellicon Teius. n

Ἐξωτερικοὶ externi.

L. Sulla.

bros eius philosophi tabulis etiam, nescio quibus, editis inuulgarunt. Quocirca nihil est quod iam dubitemus quin de synceritate primæua lectionis istius, præsertim tantillo discrimine, uel libera sit in utranq; partem suspicio, uel (si alterutri accedendũ) tutius Ciceronẽ sit præferri, longè priorem q̃ Alexander est, primus ex illa cohorte, quã diximus, Aristotelis enarrator, quẽ Seueri floruisse temporibus, uel ipsius de fato significat opus, æqualemq; propẽmodũ, seu paulò credo maiusculum, summis illis Academicis Origene, & Plotino. Quid autem prohibet, quo minus Cicero ipse uidere matricem quoq; librorũ Aristotelis, qui fuerint ipsius ætate publicati, si non incorruptam, certe (sicu ti diximus) conscribellatam potuerit? Tum & consulto factum ab homine doctissimo crediderim, ut libero pectoris muro septus, eam nouo huic Aristotelis uocabulo interpretationem, iure accommodare sit ausus, quæ cum Platonis in Phædro sententia, super animæ motu sempiterno, atq; (ut Varro inquit) dio, consentiret, de qua ipse quoque uel in Tusculanis quæstionibus, uel in sexto reip. uolumine, cõmeminerit. quando & Philoponus in Aristotelis uita, & Simplicius in commentarijs de anima, & in extremo Peri hermenias libro Boëtius ipse, germanas esse, & cõpares utriusq; philosophi sententias asseuerant, etiãq;

Matricẽ cõscribellatã.

libros ſeptẽ cõpoſuiſſe Porphyrius traditur, qbus hoc maxime argumentũ colligeretur, eandẽ Platonis eſſe prorſus, & Ariſtot. hæreſin, qd' & Picus hic Mirãdula meus in quadã ſuarũ diſputationũ præfatione tra-ctauit, & uero uerius eſſe, copioſiſſimo opere (credo) pulcherrimoq; puincet (niſi me tamẽ guſtus fefellit) quod de Platonis hac ipſa, quam dicimus, & Ariſtotelis concordia, noctes atque dies molitur, & cudit. Ita non modo, non erraſſe in uocabulo iſto noſter Cicero, ſed uel eruditius aliquanto, quàm cæteri, uel ad ſuam ſectam ſcripſiſſe accõmodatius, intelligetur, ut quod de clariſſimi uiri doctrina, tam idonei, quam ſuperius oſtendimus, autores ſpoponderunt, etiam ipſemet, in quo præcipue diuerticulo calumniam patitur, largiſſime, cumulatiſſimeq; præſtiterit. Nec autem nouũ Ciceroni, aut inuſitatum, calumniã pati à Græcis, quando etiam Didymus ſex libros aduerſus eundem compoſuit, ſillographos imitatus maledicos ſcriptores, qui tamen libri iudicio doctarum aurium ſunt improbati. Sic aduerſus generoſiſſimum leonem, procul deſpectis uocibus, etiam quidam ſæpe lucernarij canes baubantur.

Platonis & Ariſtotelis concordia.

Didymus aduerſus Ciceronẽ.

Sillographi

Lucernarij canes baubantur.

QVAE SINT CREPIDAE APVD Catullum Carpatinæ, quod probè ſcriptum uocabulum, perperam mutatur.

CAPVT II.

VAlerius Catullus in epigrãmate quodã ſic ait.

Iſta tamen lingua, ſi uſus ueniat tibi, poßis
Culos & crepidas lingere carpatinas.

Quæſitum uero à multis, explicatum adhuc à ne= Carpatinæ
mine, quæ ſint carpatinæ, ſeu carbatinæ crepidæ. Nã Carbaſinæ
utrunq; recte, ſed & item carbaſinæ dicitur. Quidã Crepidæ.
autem plani, & tenebriones in literis, uetere expun= πλάνοι, er
cto uocabulo, neſcio quas ſupponunt, aut Cercopy= rones im=
thas, aut Coprotinas ex hara productas, non ſchola, poſtores.
uocabula nuda, nomina caſſa, & nihili uoces. Nos de
Græco inſtrumento, quaſi de cella proma, non deſpica
bilis, nec abrogãdæ fidei proferemus autoritates, qui
bus & lectio præſtruatur incolumis, & interpretamẽ
ti nubilum diſcutiatur. Iam primum igitur, Iulius ipſe
Pollux, libro nono ad Commodum Cæſarem Carbati Carbatinæ
nas eße ait ruſticum calciamentum, ſic à Caribus ap=
pellatum. Ariſtoteles uero in ſecundo de animalium
hiſtoria, camelos calceari carbatinis ſcribit, ne ſci=
licet in exercitu, longiore itinere fatiſcant. Sed &

Libri πομφωνῆς

quatuor extant Græce nimis quàm libelli elegantes Pœmenicῶn titulo, quorum in ſecundo ſenex quidam cũ pera, & calceis carbatinis introducitur, & Lucianus in dialogo, qui uel Alexander, uel Pſeudomantis inſcribitur, oratores quoſpiam è Paphlagonia carbatinis calceatos ait. Deniq; etiam Xenophon Socraticus Anabaſeos tertio, Cum defeciſſent inquit, ueteres calcei, carbatinas habebãt ex recentibus corijs bubulis confectas, quem etiam locum, diſſimulato tamen autore, Suidas adducit. Quin interpres quiſpiam Xenophontis eiuſdem, carbatinas eſſe addit, barbaricũ calciamentum.

QVIBVS VERBIS HORATIVS CA melopardalin ſignificauerit, quæq; ſit eius animantis facies, quibusq; etiã nominibus cenſeatur & quo primum tempore uiſa in Italia.

CAPVT III.

HOratius in epiſtola ad Auguſtum, Diuerſum inquit confuſa genus panthera camelo. Nos olim iam publica prælectione dictauimus uideri eũ de camelopardali, quæ uulgo giraſa dicitur, ſentire. Quam enim uocamus pantheram, Græci par

dalin. Et hanc à rege dein ipſo Aegypti, qui Sultanus uocatur, inter munera alia dono miſſam Laurẽtio Medici uidimus, non tam meo, quàm ingeniorũ omnium uirtutumq; patrono. Tantum mirati ſumus habere ipſam cornicula, quanq̃ mas erat, quoniam de his nihil hactenus in ueteribus memorijs legebamus. Cæterum Græcus Heliodorus non dilutæ ſcriptor autoritatis, libro Aethiopicῶn decimo, in hanc fermè ſententiam de ea meminit, cũ ſcilicet Hydaſpæ regi Aethiopum dono datam ab Auxomitarũ legatis fabulatur. Poſtremo inquit acceſſere etiam Auxomitarũ legati, non uectigales illi quidem, ſed amici, & fœdere iuncti, qui beniuolentiam rebus proſpere geſtis indicantes, cum alia & ipſi munera obtulerunt, tũ in primis animantem quampiam inuſitata ſpecie, naturaq;, cuius ad magnitudinem cameli proceritas, color, pellisq; Pantheræ, maculis ueluti florentibus uariegata. Poſtremæ infra aluum partes, humi ſubſidebant, ſicuti in leonibus uidemus. Humeri, pedesq; priores, atq; item pectus, præter cæterorum membrorum rationẽ procera. Tenuis ceruix, & quæ de reliqua corporis mole, in olorinum collum ſe tenderet. Camelo caput ſimile. Maior ipſa penè duplo, quàm Libyſſæ Struthi, ſubſcriptosq; uelut oculos torue motans conniuebat. Inceſſus autem longe animantium cæterarum terre-

Sultanus.

Heliodorus

Variegata.

Struthus Libyſſa.

Vicissatim.

Hæc animans.

ſtrium, uel aquatilium diſsimilis, neque enim uiciſſatim crura ſimul, ſed dextra pariter, dein ſiniſtra utraque agitabat, cũq; ijs ſuſpenſa proferebat latera, tractu, motuq; tã facili, ut eam quò uellet, tenui capiſtro uertici deuincto, ueluti fortiſsimo uinculo, magiſter perduceret. Hæc ut eſt conſpecta animans, omnẽ continuo multitudinem obſtupefecit, ſpeciesq; nomen inuenit ex ijs, quæ præcipua in corpore, ſic ut ex tempore eam populus Camelopardalin appellaret. Hactenus Heliodorus. Dion uero Græcus & ipſæ autor, in tertio quadrageſimoq; Romanæ hiſtoriæ libro, de Cæſare narrans, ita fermè ſcribit. Camelopardalin uero primus ipſe Romam adduxit, & populo oſtendit. Id animal cætera camelus, crura autem inæqualia habet, poſteriora prioribus magis breuia, ut à clunibuss attolli ſenſim, quaſi aſcendenti ſimile incipiat, corpusq; reliquum ſublime admodum cruribus prioribus ſuſtentatur, ſed ceruix in altitudinẽ penè peculiarem ſe tollit. Colore ipſa maculoſo, ceu panthera, quo fit ut amborum promiſcuo uocabulo cẽſeatur. Pliniius uero de camelis tractans, hoc quoque addit. Harum aliqua ſimilitudo in duo trãsfertur animalia. Nabun Aethiopes uocant, collo ſimilem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, maculis albis, rutilum colorem diſtinguentibus. Vndè appellata Camelopardalis, dicta-

toris Cæſaris Circenſibus ludis primum uiſa Romæ. Ex eo ſubinde cernitur, aſpectu magis quàm feritate conſpicua, quare etiam ouis feræ nomen inuenit. Con ſimilia fermè huic etiam Solinus prodidit, quo loco de Aethiopibus. Sed & M. Varro in libro de lingua Latina ad Ciceronem, Camelus, inquit, ſuo nomine Syriaco in Latinum uenit, ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut camelus, maculis ut panthera. Riſi etiam nuper, quia uerbũ ex Varrone dimidiatũ pardalis tantum, neſcio quis Gramma ticus in Lexicon retulerat ſuum, quod per ordinem literarum compoſitum circunfertur. Centum autem Gordiani principis ludis exhibitas, autore Capitolino feras oues accepimus.

Ouis fera.

Pardalis.

Oues feræ.

QVAM MVLTA POETARVM interpretibus legenda, quodq; ſatyrã Perſius de Alcibiade Platonis effinxit.

CAPVT III I.

QVi poëtarum interpretationem ſuſcipit, eum non ſolum (quod dicitur) ad Ariſtophanis lucernam, ſed etiam ad Cleanthis oportet lucubraße. Nec proſpiciẽdæ autem philoſophorum modo

familiæ, sed & iureconsultorũ, & medicorũ item & dialecticorũ, & quicũq; doctrinæ illũ orbẽ faciũt, quæ uocamus Encyclia, sed & philologorũ quoq; omniũ.

Encyclia. Nec prospiciẽdæ tantũ, uerũ introspiciẽdæ magis, neque (quod dicitur) ab limine, ac uestibulo salutandæ,

Ab limine. sed arcessendæ potius in penetralia, & in intimam familiaritatem, si rem iuuare Latinã studemus, & insciam cottidie inualescentem profligare, alioqui semidocta sedulitas, cum magna sui persuasione, detrimento sit, non usui. Plurima tamen, in philosophorũ maxime operibus inuenias, quæ sint in poëtarum nostrorum libros ascita, quale uidelicet, quod etiam annos abhinc aliquot Persium publice poëtam enarrantes indicabamus, satyram ipsius quintam, cuius est initium, Rem populi tractas, ad Platonici dialogi, qui primus Alcibiades uocatur, exemplar, ueluti delineatam, sic ut nõ ea solum, quæ de iusto, atque iniusto, deq; sui cuiq; notitia, Socrates inibi cum Alcibiade agit, delibasse ex eo pudenter, sed locos etiam quospiam, si non magni momenti, certe Veneris tamen plenissimos, & lepôris duxisse indidem Persius intelligatur. Quod genus & illa,

Q d'genus. Dic hoc magni pupille Pericli, quoniã Socrates quoque ostendit, omniũ maximum uisum Alcibiadi, quod ipsi relictus à patre tutor Xãthippi filius Pericles. Sic item, Dinomaches ego sum, ductum ex eo quod apud Platonem

Platonĕ ſic eſt, ὦ φίλε παῖ κλεινὸν ἦ δ' ἐνομάχης. Conſimiliter quod ait ibidem, Tecũ habita, nónne dialogi eiuſdem peruidiſſe uidetur uoluntatẽ? Siquidem (quod Proclus enarrator affirmat) nihil hic aliud Plato, q̃ literam Delphicam reſpexit, monẽtem, ſe quiſq; ut norit. Quod & Picus Mirandula, noſter amor, in Heptaplo ſua, quam mox æditurus, de ſeptiformi ſex dierũ geneſeos enarratione, pulcherrime tetigit. Hæc igitur inueniſſe aliquando, uel inuicem etiam contuliſſe, non emolumentum modo ſtudioſis, ſed & uoluptatem pepererit, minime uulgarem. Heptaplus Pici.

QVI SIT APVD LVCRETIVM durateus equus, quodq; legendum apud Valerium Flaccum, non quidem nox Dorica, ſed durica, uel duria potius, in libro Argonauticῶn ſecundo.

CAPVT V.

LVcretius in primo de rerum natura, nec cum durateus Troianis Pergama partu Inflammaſſet equus nocturno Graiugenarum. Durateum uoca uit equum illum Troianum ab Epeo fabricatum, peri te ſimul, & eleganter, quæ græca uox & poëtica ligneum ſignificat, & ſanè durateon uocat hunc etiã Durateus equus.

Homerus equum libro octauo Odysseæ sic inquiens.

Αλλ' ἄγε δὴ μετάβηθι Ϲ῎ίππου κόσμον ἄεισον

δουρᾶτος δουρατέου τὸν ἐπ' ἐϑὸς ἐποίησεμ σὺν ἀθήνῃ.

Et item paulo post.

δουράτεον μέγαν ἵππον, ὅϑ' ἔιατο πάντες ἄριστοι.

δούρειος. Vulgoq; eundem nõ durateon, sed durion, cõmuniore

Opici. lingua, sicuti etiã poëta Aristophanes. At enim opici homines dictionem sibi incognitã expungere, proq; illo, quod est durateus, reponere nugamenta quæpiam uel, dura tuens, uel, dira tenens, occœperũt. Id ne attẽtare amplius audeant, uisus mihi sum facturus operæprecium, si de isto quoq; nõ nihil Miscellaneis inseruissem. Sed & codicẽ proxime nobis Argonauticῶn Valeri Flacci perueterem, Taddæus Vgoletus Parmensis

Val. Flacci locus.

Matthiæ Pannoniorũ sapientißimi, & inuictißimi regis aulicus, homo literatißimus ostendit, è quo fluxisse opinor & cæteros, qui sunt in manibus, cuius in secundo sic est, Manet immotis nox durica fatis, non ut uulgo legitur, dorica. Quæ certo aut uera, & emendata lectio, aut (quod suspicor magis) ueræ proxima, ut qd' & usus & uocalitas persuadet, nox duria sit apud illum, qua scilicet, inclusos utero Danaos, equus ille durius, hoc est idem qui durateus, patefactus ad auras reddiderit. Neq; autem diphthõgus mpediat. Quàm enim δούριος δούρειος Græce, tam & δούριος.

Taddæus Vgoletus.

Duria nox

δούρειος

QVO INTELLECTV CATVL=

lianus passer accipiendus, locusq; etiam apud Martialem indicatus.

CAPVT VI.

Passer ille Catullianus, allegoricῶs ut arbitror Passer. oſceniorem quempiam cælat intellectum, quem Oſceniorẽ ſalua uerecundia, nequimus enunciare. Quod ut credam, Martialis epigrammate illo perſuadet, cuius hi ſunt extremi uerſiculi.

Da mihi baſia, ſed Catulliana,
Quæ ſit tot fuerint, quot ille dixit,
Donabo tibi paſſerem Catulli.

Nimis enim foret inſubidus poëta (quod nefas crede Inſubidus re) ſi Catulli paſſerem deniq; ac nõ aliud quippiã, quod poëta. ſuſpicor, magis donaturũ ſe puero poſt oſcula dice= ret. Hoc quid ſit, equidem pro ſtili pudore, ſuæ cuiuſq; coniecturæ, de paſſeris natiua ſalacitate relinquo.

PATHICOS HOMINES IVVENA

lem innuere, qui digito ſcalpant uno caput, idq; de Calui poëtæ uerſiculis.

CAPVT VII.

Qui digito ſcalpunt uno caput. Sanè mollẽ uirũ ex eo ſignificari apud Iuuenalem in ſatyra no=

Scalpentes caput digi= to uno.

na nemini dubium, ſed & Pompeium ſic à Clodio no= tatum, Plutarchus indicat in Pompei uita, ut illud inte rim omittam, quod in libello quoque eo, notam hanc Pompei attigit, cui titulus eſt, Quo pacto fiat, ut inimi ci quoque proſint. Quin & Ammianus Marcellinus hiſtoriæ libro xvij. Pompei obtrectatores ait etiã hoc in eo ludibrioſum, & irritum obſeruaſſe, quod genui no quodam more caput digito uno ſcalpebat. Cæterũ non tam mollis ex his uerbis, quàm planè pathicus, & draucus aliquis deſignatur. Quod genus homines

Draucus Lenũcidus.

in ſatyra uniuerſa Iuuenalis inſectatur. Alioquilãgui dus oppugnator & lenuncidus, uel potius (ut ita di= xerim) ficulneus poëta ſit iſte, ſi iam quaſi in molles fe ratur, hactenus in pathicos inuectus. Alludit enim, ſi= cuti mihi uidetur, ad Calui poëtæ uerſiculos in Pom= peium, de quis ita eſt apud Senecam in libris oratorũ & rhetorum. Carmina quoq;, inquit, eius q̃uis iocoſa ſint, plena ſunt ingentis animi, dicit de Pompeio, Di= gito caput uno ſcalpit, quo credas hunc ſibi uelle uirũ. Hucuſq; Seneca de Caluo. Quare cum poëta Iuuena= lis indicare conaretur, confluere Romam pathicos omneis, hoc eſt eos, qui ſibi uirum uellent, feſtiue id in= nuit ex particula Calui uerſiculorũ, tum quidem (ut eſt ueriſimile) notiſſimorum, per quam cõſequẽtia no ſcitarẽtur. Deq; his item ſupradictis Calui uerſiculis,

ſentire Porcium Latronem declamatione quadã apud eundem Senecam arbitror, qui ita dicat. In Cn. Pompeium, terra, mariq; uictorem, fuit qui carmen cõponeret, uno (ut ait) digito caput ſcalpentẽ. Fuit aliquis qui licentia carminis, tres auratos currus contemneret. Hæc porcius Latro. Quoniam autem liber hic Senecæ, quem adducimus, rariſsimus adhuc inuẽtu, propterea quaſi nouum dignati ſumus hũc locum noſtris cõmentationibus, ne quis expoſita nimis forſitan, & proculcata, uelatiq; in medio iacentia putet retuliſſe.

CVR ERANTIVM SIDERVM UOCABULA, DIEBUS TRIBUTA, RATIONESQ; INIBI ORDINIS EORUM, SCITU RELATUQ; IUCUNDÆ.

CAPVT VIII.

NOmina iſta dierum, de ſtellarũ errantium uocabulis appellata, quam habeant aut originem, aut rationem, nuſquã ſanè alibi me legere, quàm apud hiſtoricum Dionem memini. Cuius ex libro ſeptimo atque trigeſimo ſic uerba poßumus interpretari. Nam quod his ſeptem ſtellis, qui planetes uocantur, dies aſſignari, receptũ eſt, inuentum quidem putatur Aegyptiorum. Sed in omnes tamen ho-

Dierũ nomina cur à planetis.

Planetes.

LIBER

QVID IN LITERIS DOMITIO

& quatenus credendum, deq; illius euidenti, pudendoq; errore ſuper uoce attegias.

CAPVT IX.

DIrue Maurorum attegias. Hoc Iuuenalis hemiſtichion de ſatyra quartadecima, q̃ aut erudite, aut fideliter, aut etiam perſpicaciter enarret Domitius, age iam (ſi uacat) inſpiciamus. Sed

Domitius Calderinus

pauca de homine prius, ſi quis hæc etiam fortaſſe. Domitius igitur Calderinus Veronẽſis, qui decem ab hinc annos uita functus, uir fuit acris ingenij, multæq; in literis induſtriæ, latinæ linguæ diligentiſsimus, Græcæ non incurioſus, nõ proſam condere abſurdus, nõ carmen. Nimium ſui tamẽ (quod opera ipſius teſtantur) admirator, ac proſententia cui ſemel adhæſerat, etiã

Refractarius.

contra uerum contumax, & refractarius. Tum ob id in ſcribendo quoq; iactantior, atque omnium præſe contemptor, omnium quàm minima occaſiuncula cauillator, & ſine diſcrimine uellicator. Itaq; etiã ſimultates eum doctiſsimorũ hominum nimio plures exercuerunt, odioq; apud eos neutiq̃ obſcuro laborauit. Autoritatis uulgo tã magnæ fuit, ut Romæ inter proſeſſores, iuuenis adhuc, primam ſibi celebritatem uin-

dicauerit. Cuius tuendæ, ac retinendæ gratia, factum compluries putamus, ut in suis operibus frontem perfricuerit, & per æqua, per iniqua famam captans, parum ex fide quæpiam retulerit, nonnulla etiam male solers, & præstigiosus, speciem quidem primorem uerihabentia, magno credentium dispendio, sententijs ignorabilibus implicuerit, & puluerem (quod aiũt) oculis offuderit, aut sicubi maior difficultas, nec absistens, nec congrediens, spem lectoris eluserit. Ita dum nestire se nihil probare contendit, etiam Parthis aliquoties, & Cretensibus mendacior inuenitur. Cuius exemplum secutis alijs quoq;, in omnes iam literarum articulos (ut uerbis utar Varronis) hæc mali gangræna sanguinolenta permeauit, præcidenda deletili stilu parte certatim à doctis omnibus, ne ad uitalia usq; de serpat. Sũt autem æditi ab eo grammatici cõmentarij aliquot, ut in Martialem, Iuuenalemq; poëtas, quos & Medicibus meis, Laurentio, Iulianoq; fratribus dedicauit, à quibus etiam muneribus est amplissimis honestatus. Sed & in Stati siluulas & in epistolam Sapphûs, in Ibin quoq; Nasonis ædidit quæpiam, plena nimirum bonæ frugis, ubi non fucum facit, & lectoris credulitatem ludificatur. Cæterum Georgius Merula uir plane doctus, ac diligens, longeq; quàm Domitius in scribendo cautior, & nunc primi ferè nominis, nõ

Perfricuerit frontẽ.

Per æqua & iniqua.

Gangræna

Domitij cõmentarij.

Merulæ laus.

remulo (qd'aiunt) ſed uelificatione plena inuectus, cõmentariorum illius in Martialem permultis æditis notis, licentiam primus hominis, magno ueluti paſſu gradientem, prorſusq; iam ferocientem compeſcuit. Nos quoque dein primæ ſub flore iuuentæ, non quidem ut ipſius libros planè de manibus excuteremus, ſed ut ſomniculoſam iuuentutẽ, uelut in aurẽ utranque dormientem, expergefaceremus, in ipſo iam tum noſtræ profeſſionis tirocinio ſic eundẽ leniter quandoq;, quaſiq; parcente manu feriebamus, & nunc idem facturos præfamur, utcunq; res feret, quo fides nobis libertásq; conſtet. Neq; enim patiemur, quatenus uires ſuppetent, impune illudi credulæ iuuentuti, & ſimplicia ingenia ſupplantari. Quoniam aũt (ut eſt apud Plautũ) feliciter ſapit is, qui periculo alieno ſapit, cauebimus ipſi quidem pro uirili, ne quid in hos libros quod non defendi queat autoritatibus, referamus. Quid autem ad ſummam de ipſo ſentiamus, ſi uitia uirtutibus penſamus, & qua parte ingenij maxime ſtetit æſtimemus, uel epigramma teſtetur noſtrum, quod in ripa Benaci lacus, ipſo Domiti natali ſolo, Baccius Vgolinus Florẽtinus, atq; Angelus Maffeus Veronenſis, illius memoriæ ſtudioſi, nouenniũ fermè ab hinc, incidendũ ſaxo curauerunt, quod & hic adſcribam.

Epigrãma Polit. Domitio dicatũ.

Aſta uiator, puluerem uides ſacrum,

Quem uorticoſi uexat unda Benaci,
Hoc *mutat ipſum ſæpe* Muſa Libethron,
Fontemq; Siſyphi, *ac uiretta* Permeſſi,
Quippe hoc Domitius *uagijt ſolo primum,*
Ille, ille doctus, ille quem probe noſti,
Dictata *dantem* Romulæ *iuuentuti,*
Mira eruentem ſenſa de penu uatum.
Abi uiator, ſat tuis oculis debes.

Sed nimis multa fortaſſe de hominæ, pauca præſertim polliciti, quod eo tamen conſilio fecimus, ut offam ueluti quam piam grammaticis iſtis diobolaribus, omnia quaſi per nebulam uidentibus, obiceremus, qui nihil omnino rectum putabunt, niſi quod ipſi deniq; tritum diu, proculcatumq; de ſuis illis profitentium commentariolis excerpſerunt. Ad attegias autem quod attinet, ipſius hæc Domiti *uerba ſunt. Alij, inquit, accipiunt lingua* Maurorum *attegias mapalia ſignificare. Ego potius intelligo, hoc ſignificare* Mauritaniam *ad extremam partem* Libyæ. Dionyſius.

Ad ſummam Libyen *habitant attegias undas,*
Alcidæ *qua ſunt ſtatuæ* Mauruſia *plebes.*

Hæc ille, uidens utique meliora, deteriora ſequens. Volebámque *ſanè iſta credere, ſed rumor uera negat eſſe.* Dionyſiũ *uero citat autorem* Domitius, *qui ſi unquã*

uocabuli istius mentionem fecisse ullam reperietur, ce-
dam, tollamq; manum iam tum, meq; omnium haberi
uanissimum non recusabo. Sed ut omni remota uessica
Prisciani rẽ putemus ipsam, non sunt Dionysi uersus hi, nõ sunt
uersio. uerum Prisciani potius, quo libello Dionysiũ poëtam
de Græco interpretatur. Corrumpit eos autẽ Domi-
tius, atque deprauat. Nam quod apud Prisciani fuit,
ad Tethyos undas, priore inducta interpolataq; scrip
tura, pro eo suppositit attegias undas, neutiquam (ut
arbitror) facturus, si rationem carminis, aut si spatia
morasq; syllabarum consuluisset, cum uocabulum, qd
est attegias, antepenultima porrecta syllaba, cõtra ipsi
us quem interpretatur testimonium, tum postrema
breui, cõtra omniũ posuerit autoritatem. Bene quod
extat Dionysius, cuius esse Græcos illius argumenti
hos puto uersus.

ἀλλ᾽ ἤτοι πυμάτῳ μιν ἔπι γλωχῖνα νέμοντε
ἀγχοῦ συλήσω μαυρουσίδος ἔθνεα γαίης.

Licet aũt euoluas iam totum, uidebis ne minimã qui-
dem suspicionem subesse attegiarũ apud Dionysium,
uedebis alium citari pro alio, expungi uerã scripturã,
supponi falsam, rationẽ syllabarũ uel carminis haberi
nullã. Et dubitabit aliqs ab ipso iam liberrime dissenti
Præiudica- re, & refutare has nugas, uel si præiudicata pridẽ de
ta opinio. hominis ingenio, doctrinaq; opinio, causam faciat inui

dioſiorem? Cæterũ attegias ipſi uel tabernacula, uel umbracula, uel (ſi hoc magis placet) mapalia intelligimus, qualia Mauri colunt, qui Numidæ à Romanis, ut hiſtoriæ ſcriptor Herodianus eſt autor. Vocabulum id Rufinus uſurpat in libro Ioſepi de bello Iudaico ſeptimo. Cum ad feſtum, inquit, diem ueniſſet, quo attegias in honorem dei, componi ab hominibus mos eſt. Nam quod Latine Rufinus componi attegias ait, id ipſe auctor Ioſepus σκηνοποιεῖσθαι dixerat Græce. Attegiæ. Rufinus Ioſepi tradu=ctor.

DE BAPTIS, ET COtytto, déque Cotyttijs, tum apud Iuuenalem, & Horatium recta indicata lectio, enarratioq;.

CAPVT X.

CEcropiam ſoliti Baptæ laſſare cocyton. Hunc Iuuenalis uerſum Domitius expoſiturus, erraticis (ut ita dixerim) ſuſpicionibus fibulam laxans, ineptias hallucinatur, & nugas meras, Baptas eſſe, inquiens, Cereris ſacerdotes, Cocyton Cererem. Nec arbitror hoc unq̃ dixiſſet, ſi quod in homine non pudoris dixerim, ſed ſenſus omnino ueſtigium fuiſſet. Nos enim tunc demum credituri, cum quiſpiam profere= Hallucinatur.

tur ,quo ſatis certo autore ſtetur. Sed eſt hoc familiarè huic (agam enim iam liberius) ut cũ nihil explicare poſſit, implicet, & quicquid obuium ſit, arripiat, eoq; feratur diffidente conſcientia, quò deniq; ipſum impetus errabundæ opinionis impellit. Nos antiquam co-

Eupolidis comœdia. mœdiam poëtæ Eupolidis innui ſuſpicamur, quod uetè rum excellens autoritas perſuaſit. Etenim de ea ſic Plà tonius Græcus autor, ubi de comœdiarum differentijs agit. Ἴσμεν γοῶ τ εὔπολιν ἐπὶ ζῆς διδάξαι τοὺς Βάπτας ἀποπνιγέντα εἰς τὴν θάλατταν ὑπ' ἐκείνων εἰς οὓς κάθηκε τοὺς Βάπτας. Scimus, inquit, Eupolin, quoniam Baptas fabulam docuerit, ab

Baptæ. ijs ipſis in mare ſummerſum, contra quos Baptas emiſerat. Lucianus quoq; in ea oratione, quæ inſcribitur ad ineruditum multos emptitantem libros, in hanc ſermè ſententiam. Dic mihi, inquit, etiám ne Aeſchynis orationẽ aduerſus Timarchũ legis? an uero illa omnia ſcis, & noſti ſingula? Ariſtophanem uero & Eupolin ſubiſti? Baptas integram fabulam pellegiſti? Tum nihil ex his pertinere ad te putaſti? neq; ea cum agnoſceres erubuiſti? Sed & Hepheſtion in enchiridio, de acatalectis agens, duos citat uerſiculos ex Eupolidis Baptis. Et Suidas unum ex eiſdem in uocabulo, quod eſt Atrypheros. Iam primum igitur conſtare opinor, Baptas comœdiam fuiſſe ueterem, & mordacem poë-

tæ Eupolidis. Quod autem comœdiæ argumentum, quæ materia, per ipſa, quæ nunc extant ueſtigia, ſagaciter indagabitur. Athenienſes igitur ea tempeſtate, ſacra quædam, religiones q; peregrinas, nouosq; deos aſciuerant, quibus nocturnæ peruigilationes eſſent inſtitutæ, magnorum dein flagitiorum cauſa, ſicuti Romæ Bacchanalia. Sed inter ſacra cætera, fuere etiam quæ dicerentur Coyttia. Contra hæc nocturna Cotyt tia ſcripſiſſe Eupolin Baptas putamus, ſed & alios comicos, interq; eos Ariſtophanem quoque uidemus, totum hoc genus peruigiliorũ, & peregrinitatis exagitaſſe. Sic ut Iuuenalis, quæ Romæ fierent contra ritũ ceremoniarũ, nõ diſſimilia dicat ijs, quæ Baptæ Athenis in nocturnis cotyttijs patrarent. Cicero in legibus ſic ait. Quid aũt mihi diſpliceat in nocturnis, poëtæ in dicãt comici, qua licentia Romæ data, quidnã egiſſet ille, qui in ſacrificiũ cogitatã libidinẽ intulit, quo neq; impudentiã quidem oculorum adici fas fuit? Et mox idem. Atque omnia nocturna (ne nos duriores forte uideamur) in media Græcia Diagondas Thebanus lege perpetua ſuſtulit. Nouos uero deos, & in his colendis, nocturnas peruigilationes, ſic Ariſtophanes facetiſſimus poëta ueteris comœdiæ, uexat, ut apud eum Sabadius, & quidam alij Di peregrini, iudicati è ciui tate eiciantur. Apparet utiq; de Ciceronis teſtimonio,

Cotyttia ſacra.

Nocturnæ ſacra inhibenda.

Diagondas

Ariſtoph.

Sabadius.

cum Aristophanem, tum comicos alios ueteres, cõtra nouos deos, cõtraq; nocturnas peruigilationes, aciem stili destrinxisse. Cum uero ex superioribus liqueat Baptas fuisse comœdiam, qua turpia & obscœna carperentur, atque hic de Baptis, deq; nocturnis Atheniensium sacris mentio, quæ nos Cotyttia fuisse appellata declarabimus, quis non intelligat iam, Baptas fuisse deniq;, qua potissimum fabula, talia uexarentur? Strabo autem in libro de Geographia decimo, Cotyttia, Bendidia. Bendidiaq; sacra fuisse apud Thracas narrat, ex quibus Orphica sumpserint originem, deamq; nominat Cotys. Cotyn, cuius faciat Aeschylus mentionem. Tum idem paulo post, Athenienses, ait, multa ex peregrinis sacris accepisse, ὥς τε καὶ ἐκωμῳδήθησαν, inquit. Sed & inter cætera, quæ peregrina ab ijs recepta sacra commemorat, prima enumerat Thracesia, quæ supra ostendimus Cotyttia, Bendidiaq; appellari. Liquet igitur, Cotyttia ab Atheniensibus sacra externa coli solita, liquet etiam uexata à comicis. Coniectura autem ducimur, ut cum de Baptis hic mentio, quam scimus fuisse Eupolidis comœdiam, deq; sacris Atheniensiũ nocturnis, in ea potissimum id genus sacra exagitarẽtur. Cæterum deam, quæ talibus præesset ritibus peruigilijsq; Cotyttò. Cotyttò uocatam putamus, à qua etiam recta ratione Cotyttiorũ appellatio. Cotyttiorum est innata appellatio, quæ quoniam dea comœdijs

comœdijs ueteribus defamatissima, ideo Synesius in epistola quadam, cuius principium est ὁ κολὶ τ᾽ὄνομα ὁ Ξῦλος κολὶ τὴν προαίρεσιν, ad hunc planè modum narrat. ἕρμῆ μὲν κὴ Ἡρκαλεῖ τοῖς παλαίστρας ἐφόροις οὐδὲ κατὰ μικρὸν πρέπει. κοτυττοῖ δὲ κὴ τοῖς ἄλλοις ἀπικοῖς κονισάλοις νεωκόρει. Quibus uerbis significatur, eum de quo in epistola agat, non Mercurio congruere, non Herculi, palæstræ præsidibus, sed esse, Cotyttûs æditimum, cæterorumq; apud Atticos despicatissimorum. Quare Cottytò legendum nõ cocyton, præsertim cum syllabæ repugnet quantitas, quæ ne tum quidem breuis, cum c alterum subtraxeris, ut Domitius præscribit, inscite ille quidem nimis (sit uero uenia) nimis inquam inscite, negligenterq;, qui non cogitauerit primam nominis syllabam, non positu modo, cui dúntaxat occurrit, sed natura quoq; productam. Quidam tamen hanc deam Cotyn malue re, quàm Cotyttó, sicuti Strabo supra, sicuti alibi Synesius idem his uerbis. θαῤῥῶν ἀποφαίνει τὸν ἄνδρα ἡμίγυνον αὐτόχθονα θιασώτην τῆς κότυος. Audacter, inquit, pronũcia uirũ eum semimarem statim, sodalemq; Cotys. Quem exponens locũ Suidas, Cotyn deam coli ait turpiũ præsidem. Vnde, inquit, sunt Clisthenæ, & Timarchi, & qcunq; lucri gratia formã colũt, ad infandã libidinem, sicut effœminati & Cotys. Timarchi. Clisthenæ.

capillum fingentes uniuerſi. Sed & alibi credo inueni-
ent quibus hæc adiuuentur, uiri docti, ſi doctrinæ ſtu-
Horatij lo- dium adhibuerint. Quin apud Horatium quoque in
cus. Epodis ita legendum exiſtimamus. Inultus ut tu riſeris
Cotyttia, nõ ut plerique codices Cocytia. Et in uetuſtiſ
ſimo libro, qui ſit Georgi Antonij Veſpuccij Floren-
tini, græce, latineq; docti hominis, uocabulũ id antepe
nultima ſyllaba t retinet, non c, ueſtigium arbitror
unum adhuc integrum, ueræ integræq; lectionis.

SENTENTIA DE CLAVDIANO

expoſita, relatu præquàm lepidæ fabellæ. Tum
fabella altera non inſuauior è Græco itè
dem uerſa, ſuper Venere & roſa.

CAPVT XI.

CLaudianus in libro de raptu Proſerpinæ ſe-
cundo, de Venere dea roſas purpureas colli-
gente loquẽs, ita inquit. Sic fata, cruoris
Carpit ſigna ſui.

Aphthonij Rhetorica progymnaſmata. Locus ſanè uideri obſcurus poterat, niſi apud Aphtho-
nium in Progymnaſmatis rhetoricis, expoſita fabella
ſic propémodũ. Qui roſæ pulchritudinem demiratur,
plagã Veneris conſideret. Amabat Adonin dea, Mars

ipſam. Quodq; dea foret Adonidi, Veneri Mars erat. Deus deam adamabat, deaq; hominẽ ſequebatur. Par cupido, tametſi genus diſpar. Perimere Adonin Mars zelotypus tendebat, finem putãs amoris, Adonidis necem. Ferit Adonin Mars. Accurrit auxilio Venus, feſtinans in roſas incidit, ac ſe ſpinis implicuit, ita pedẽ perforatur, qui uulnere manarat cruor, de ſe roſam colorauit. Sic roſa, quæ prius candida, qd'nunc cernitur, facta. Attigimus ipſi quoq; fabellam hanc in Ruſtico noſtra, uerſiculo illo.

Idalio pudibunda ſinum, roſa ſanguine tinguit.

Sed & uniuerſam pulcherrime numeris uernaculis cõplexus, Mœcenas hic æui noſtri Laurentius Medices, ut in omni uirtute, ſic etiã in poëtica eminentiſsimus. Nonnus aũt poëta mirificus lib. i. & xl. Dionyſiacõn Martẽ ipſum, cũ ab eo fuerit Adonis occiſus, in aprũ ſemet uertiſſe fabulatur, ita de Venere ſcribẽs. μοῦνηϲ ὃ ϲυῶμ οὐκ ἤθελε λεύϲϲειμ περπωλήμ ἅπε μάντηϲ, ἐπεὶ ϲυὸϲ ἐικόνι μορφῆϲ ἄρηϲ καρχαρόδωμ θανατηφόρομ ἰὸμ ἰάλλωμ ζηλομανὴϲ ἤμελλεμ ἀδώνιδι ποτμὸμ ὑφαίνειμ. Negat his uerſibus Nõnus delectatã fuiſſe apris Venerẽ, quoniã fore cognouerat ut apri figurã indueret aliquando Mars, ac præzelotypia necaret Adonin. Roſam uero eſſe alioqui gratã Veneri, nec ille tacet lepidiſsimus epigrammatũ uates. Nonnius poëta.

I felix rosa (inquiens) mollibusq; sertis
Nostri cinge comas Apollinaris,
Quas tu nectere candidas, sed olim
Sic te semper amet Venus memento.

Vergilij Elegidion. Sed & Vergilius in Elegidio quodam suo (cur autẽ nõ suum credamus, qd'omnium sit elegantissimũ?) sic ait.

Sideris & floris est domina una Venus.

Cæterum Libanius ille quoq; sophista Græcus, nec ulli Atticistarum secundus, ita quodã uelut angulo super argumento isto de rosa Veneris, lusitat. Quo, inquit, tempore iudicem deabus pastorem fabula dedit, male habebat Iunonem, male Mineruam quoque cestus ille Veneris, in quo amabilitas, in quo etiã Cupido est. Ita uenturas prius in certamen negebant, quàm ubi à se Venus medicamentũ foret amolita. Sic enim cingulum illud appellabant. Atqui ne uos quidem, Venus aiebat, lenocinijs uacuæ. Tu diadema aureum crinibus, tu galeam similiter aureã geris uertice. Sed enim fucos istos habere per me uobis liceat, liceat modo per uos ornatum, comptumq; mihi alium ascisere cinguli uice. Sic morem deabus gerens, ire ad Scamandrum pergit, lectura flores, qua se pratum sub ripa explicabat herbidum. Simul aquulæ ipsæ blandæ, perspicuæq; suberãt, & ad lauandum illices. Lota ibi dea, statim (qua causa uenerat) ornatũ quærebat sibi. Tum nescio qui mi-

Cestus Veneris.

Illex.

re ſuauis, aſpirare odor uiſus. Iam lilia, iam uiolas le
gerat dea, cũ tamen odor ille magis interim, magisq;
blandiebatur. Pergit auræ flagrãtis ueſtigia ſubſequi,
uidet roſam, uiſamq; naribus admouet, & eſſe hanc Roſa.
ſuaueolentiæ illius matrem cognoſcit. Ibi flores aſper=
nata cæteros abicit humi, tantumq; roſis coronata,
recepit ſe ad Idam denuo. Nec autem plus Veneri flos,
quàm flori Veneris, conciliare gratiam uiſa. Adeoq; cõ
feſtim Iuno, Minerua q; uictæ, ut ne ipſæ quidem pa=
ſtoris expectarint calculũ, ſed adcurrentes utraq; ſer
tum crinibus detraxerint, floreẽq; deoſculatæ ipſum,
rurſum Veneris capiti repoſuerint. Hactenus de roſa
Libanius, cuius tamen linguæ Græcanicis pictæ colo= Græcanici
ribus, nitidiſſimũ tectorium, neſcio an ad unguem no= colores.
ſtra iſta tumultuaria latinitas repræſentauerit.

QVOMODO INVENTA PVR=
pura, ſimul explicatus Nonni locus, Græci poëtæ CAP. XII.

QVo pacto inuenta ſit purpura, non alienum
fuerit hic referre, uel ut Græci poëtæ Nonni
locus intelligatur, uel ut fabella præq̃ lepida, Præq̃.
Latinis intacta, noſcatur. Eſt autem apud Pollucem li
bro de uerbis idoneis ad Cõmodũ primo, in hanc ſen

tentiam. Tyrij ferunt (inquit) captũ amore Herculem nymphæ cuiusdã indigenæ, cui nomẽ Tyro, sequebatúr
Tyro. q; eum (inquiunt) canis antiquo more, quo dominũ canes usq; etiam ad concionẽ comitabantur. Quare canis hic Herculeus irreptantẽ scopulis purpurã cõspicatus pereſa caruncula, ſua ſibi labra cruore puniceo infecit. Cum igitur ad puellam Hercules adijſſet, delectata illa inſueta tinctura, quam ceu florentem in eius canis labris aſpexiſſet, affirmauit ſibi cum illo poſthac nihil
inuenta ani fore, niſi ad ſe ueſtem afferret, etiam canis illius labris
mante. ſplendidiorem. Quocirca inuenta Hercules animante, collectoq; ſanguine, munus puellæ detulit, primus (ut Tyrij dictitant) autor Punicæ infecturæ. Nos igitur in Ruſtico noſtra, propter hoc ipſum deniq; concham diximus Herculeam cũ purpuram ſignificaremus. Porrò autem Nonni poëtæ uerſiculi ſuper hac ipſa fabula
Concha Herculea. ſic in libro quadrageſimo Dionyſiacõn inueniuntur.

Καὶ τυρίης σκοπίαζε θελξιμβρύα φάρεα κόχλῳ
Πορφυρέῃς ὠϊνθῆρας ἀκοντίζοντα θαλάσσης.
Ἠχῖ κύων ἀλιεργὸς ἐπ' αἰγιαλοῖσιν ἐρέπτων
Ἐνθόμυχον χαροπῇσι γενειάσι θέσκελον ἰχθύν.
Χιονέας πόρφυρε παρηίδας, ἔνθοθι κόχλου
Χείλεα φοινίξας ἱερῷ πυρὶ, τῷ ποτε μούνῳ
Φαιδρὸν ἁλιχλαίνων ἐρυθαίνετο φᾶρος ἀνάκτι.

SALVTIS AVGVRIVM QVOD sit apud Suetonium.

CAPVT. XIII.

Salutis augurium.

Suetonius Tranquillus in Augusto sic ait. Nonnulla etiam ex antiquis ceremonijs paulatim abolita re= stituit, ut salutis auguriũ. &c. Quod aũt foret sa lutis augurium, uideo etiam à doctis aliquot ignorari. Nos eam rem libro septimo, trigesimoq; Dionis histo= riarum ad hanc sententiã repperimus. Tum uero etiã salutis augurium, quod appellant, longo interuallo fecerunt. Est autem modus augurij quispiam, ut si De us permittat, salutem populo poscant, quasi ne salutẽ quidẽ à Dis petere fas, ni prius hoc ipsum Di conces= serint. Obseruabatur aũt dies una quotannis, in qua nullus ad bellum proficisceretur exercitus, nemo se contra pararet, nemo pugnaret. Quocirca in assiduis periculis, maximeq; ciuilibus, neutiquàm fiebat. Nam & arduum in primis, puram rebus his omnibus diem seruare, & perquàm absurdum uideri poterat, ultro seditionibus detrimenta sibi ipsos incredibilia conci= liare, cum & uictis ea res futura esset, & item uicto ribus pernicioſa, mox aũt salutẽ à dis immortalibus pe tere. Cæterũ tum fieri quidẽ auguriũ eiusmodi potuit. Sed ne id quidem purum processit, quoniam aduersæ

quæpiam aues deuolarunt, unde augurium captum, aliáq; item ſigna inauſpicata apparuerunt. Idēq; etiã libro quinquageſimo ſcribit, ab Auguſto pace, terra, mariq; parta Ianum cluſum, neque nõ ſalutis auguriũ factum, quod ante multis cauſis fuerat omiſſum.

NAVLIA QVAE SINT IN OVI DI ARTIBUS, ATQUE INIBI DE BARBARIS ORGANORUM APPELLATIONIBUS, QBUS GRÆCI, NOSTRIQ; UTANTUR, QUODQ; ĕTIAM CHALDÆI GRÆCA INTERIM, NOSTRAQ; ID GENUS UOCABULA NON ASPERNANTUR.

CAPVT XIIII.

Diſce etiam duplici genialia naulia palma
Vertere, conueniunt dulcibus illa modis.

Naulia. Nablia. Naula. Nabla.

NAulia diminutiuum puto, ſiue nablia ab illis quæ uel naula uel nabla dicimus. Etenim b literas & u fermè pro eiſdem poſitas inuicem ſæpe ueteribus monimentis adnotauimus. Suidas etiam, nabla organis ſpecies ait. & idem alio loco. Pſalterium inquit organum eſt muſicum, quod naula etiam uocatur. Quin & Sophoclis uerſum Plutarchus adducit, ὃυ ναῦλα κωκυτοῖσιμ, ὃυ λύρα φίλα, libro eo quem ſuper ĕ Delphico fecit, ſed & Theodoretus

in psalmos de eo meminit, & Plutarchus in libris Sym posiacis. Ex quo nos in Nutrice.

Nõ quæ duplici geniale resultãt Naula citata manu.

Sunt autem multa organorũ barbara nomina, sicuti Strabo narrat libro decimo, inter quæ nabla quoque nomina enumerantur, hoc est psalteria. Sed & illud obserua= ui nuper apud Danielem prophetam, ducente me, sci licet in recessus illos, & sacra studiorum suorũ pene= tralia Ioanne Pico Mirandula, Græca etiam quæ ui= deantur, Latinaq; adeo istiusmodi organorũ nomina, quanq; paulò corruptius, à Chaldæis quoq; autoribus usurpari, ut carna pro cornu, cathros pro cithara, sa becca pro sambuca, psanterin pro psalterio, sampho= nia pro symphonia. Quin Gallus Solomon, ordina= rius apud Hebræos enarrator sacrarum literarũ, Ne uel ait esse hebraice, quod ibi psanterin id est psalteriũ legatur. Constat autem literis id nomen tribus נבל ex quo etiam nauel in Esaia legitur, & Amos, & Græca dein figura naulon, à quo diminutum sit nau lion hoc Ouidianum. Siquidem nouitiæ istæ sunt no= tæ, quibus Hebræi nunc pro uocalibus utuntur, ut idẽ & comperit, & ostendit Ioannes Picus Mirandula meus, unus omnium prorsus ab omni parte beatissi= mus, in opere singulari atq; admirando, quo psalmos à septuaginta uersos, isto notarũ præcipue argumen=

Carna. Cathros. Sabecca. Psanterin. Sãphonia. Neuel. Naulon. Naulion. Picus Mi= randula.

to, docet Hebraicæ ueritati respondere. Ne iam insultare Iudæus, aut obicere posit, ea nos in templo singulis canere horis, quæ ne ipsi quidem satis uersa fideliter existimemus. Deniq; genialia cur dixerit Ouidius, facile noris, uerba ipsa legẽs de Scipionis Aphricani Aemiliani oratione, contra legem iudiciariam Corneli Gracci, quæ posita sunt in Macrobi Saturnalibus, eorumq; principium sic est. Docentur præstigias inhonestas, cum cinædulis & sambuca psalterioq; eunt in ludum histrionũ, discũt cantare, quæ maiores nostri ingenuis probro ducier uoluerunt. Eunt, inquã, in ludiũ saltatorium inter cinædos, uirgines, puerique; ingenui. Sic Scipio. Tum Ambrosius quoque libro ipso de utilitate ieiunij tertio, psalteria docet adhiberi conuiuijs, ut libidines incitentur. Sed enim in comœdijs quoque crebra psaltriarum mentio. Porrò uocabulum ipsum Hebraicum est, nam Græce psalterium dicitur Latine laudatorium, sicuti diuus Hieronymus ait in epistola ad Dardanum, docens in clypei modum quadrati esse formatum, chordarum decem, quanquàm Romanus Emanuel hebraico cõmentario in psalmos, utricula-
Neuel. riam putet esse fistulam Neuel, uideli cet etymon sequutus, quod ab utre deduci uocabulum illud apud Hebræos uideatur.

10195284

QVI FVERIT AVTOR SYBARITIDOS, DE QUO OVIDIUS, DEQ; SYBARITICIS LIBELLIS APUD MARTIALEM, LUXUQ; ITEM CÆTERO SYBARITARUM.

CAPVT XV.

OVidius in epistola ad Augustũ libro Tristium secundo, sic inquit.

Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit. Sybaritis.

Quæritur inter literarum studiosos, quinã sit is, qui Sybaritida cõposuerit, quód ue ipsius operis fuerit argumentũ. Nos utrunq; apud Lucianũ deprehendisse uidemur, in oratione quæ est ad ineruditum, qui multos emptitaret libros. In ea scriptum est ad hanc ferè sententiam. Dic mihi hoc quoq;, inquit, si Bassus ille sophista uester aut tibicen Battalus, aut cinædus Hemitheon Sybarita, qui uobis mirificas conscripsit leges, quo pacto insanire oporteat, & uelle, & pati, ac facere illa, si horum quispiam nunc leonis pellem circumdatus, clauamq; tenens incedat, quid, eũ ne putes Herculem spectantibus uisum iri? Sed & Philo Hebræus, Philo. in uita ipsa Mosæ, Comœdias inquit, & Sybariticas nequitias componentes. Martialis quoque in libro duodecimo epigrammátων de Sybariticis libellis ita.

ſol. 1 lib.

Hemitheon

Sybaritica

Qui certant Sybariticis libellis,
Muſſeti pathiciſimos libellos,
Et tinctas ſale pruriente chartas,
Inſtanti lege Ruffe, ſed puella
Sit tecum tua, ne Talaſſionem
Indicas manibus libidinoſis,
Et fias ſine fœmina maritus.

Sybaritarũ luxus.

Hemethiõ igitur fuiſſe uidetur, nõ ut Domitius ariolatur Sybaris, à quo uel Sybaritis, uel libelli Sybaritici oſceniſſimo ſint argumẽto cõpoſiti. Notabiles aũt ſunt in primis luxu & delicijs Sybaritæ, ſic ut præcipuos omnium colerent Ionas, atq; Tyrrhenos, quoniã alteri Græcorum, alteri barbarorum luxurioſiſſimi. Ab his etiam ſabulæ Sybariticæ, quales ferme apud Aeſopum,

Sibarites p plateam.

& prouerbium deductum, Sybarites per plateam, contra faſtoſius ingredientes. Atq; hæc quidem de Sybaritis, aliáq; non diſſimilia Suidas. Plutarchus autem in conuiuio ſeptem ſapientũ, morẽ fuiſſe ſcribit Sybaritis, mulieres ab uſq; anno priore ad cõuiuia uocãdi, ut ueſte, auróq; moliri exornareq; per ociũ ſe poſſent. Sed & Maximus Tyrius in diſſertatione tertia de uoluptate, primos enumerat Sybaritas inter eos populos quos uult molliſſimos, delicioſiſſimósq; uideri, neq; non Sybariticas etiam ſaltationes cõmemorat. Quin idem in diſſertatione alia, cui titulus, Quæ finis ſit phi

losophiæ, ferè in hanc sententiam, Crotoniates, inquit, oleastrum adamat, Spartiates armaturã, uenationes Cretensis, luxum Sybarites,
Ion choros. Hinc ergo Iuuenalis.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad Istros
Et Sybaris colles.
Astipulatur & Strabo, qui Sybaritas, omni sua felicitate, ppter delicias, luxumq;, septuaginta solis diebus fuisse narrat à Crotoniatibus exturbatos. Quin dictũ quoq; Plutarchus Sybaritæ ponit in Pelopide, negantis mirũ facere Spartiatas, qui se in bellis morti obicerent, ut tantos labores, uictũq; illum, quo utebantur, effugerent. Aristoteles autem Moraliũ Eudemiorum primo, Smyndiriden quoq; Sybaritam, cõparem Sardanapallo, inter uoluptarios nominauit. Illud urbanũ sanè, qd' Aphricanus tradit in Cestis, sic enim græce liber ipsius de re militari inscribitur. Etenim sybaritas eò deliciarũ uenisse narrat, ut equos in conuiuia introducerent, ita institutos, ut audito tibiæ cantu, statim se tollerent arrectos, & pedibus ipsis prioribus uice manuum gestus quosdã chironomiæ, motusq; ederẽt ad numerũ saltatorios. At enim tibicen, inquit, ibi quispiã contumelia affectus transfugit ad Crotoniatas hostes, pauloante prælio superatos à Sybaritis, & quod

Sybaritæ dictũ ĩsulsũ.

Historia nõ uulgaris.

Chironomia.

è rep. foret illorum, pollicetur (si fidē modo habeant) sua opera Sybaritarū cunctorū equites in ipsorū uenturos potestatem. Credita res, & belli dux creatus à Crotoniatibus tibicen, cōuocat omneis quotquot eiusdem forēt in urbe artificij, modulamentūq; ijs indicat, atq; ut uisum tēpus, pcedere in hostē iubet. Sed enim Sybaritæ fastu præturgidi, qd' equitatu superabant, eunt contra, prælumq; conserunt. Hic autem repente dato signo tibicines uniuersi conspirant. Ecce tibi igitur cōfestim modulamine agnito, cantuq; illo uernaculo, tollunt, eriguntq; semet in pedes equi Sybaritæ, sessoribus excußis, & quod tripudium domi didicerant, etiā in acie exhibent. Ita capti omnes equites, sed humi iacentes, omnes equi, sed tripudia repræsentātes. Tantū de Sybaritis Aphricanus.

Equorum tripudia.

DE ARISTIDAE MILESIACIS, de quo sit apud Ouidiū, deq; Milesiorū delicijs.

CAPVT XVI.

OVidius idem, in eadem ad Augustum epistola sic ait.

Vertit Aristiden Cisena, nec obfuit illi
Historiæ turpes inseruisse iocos.

Qui sit hic Aristides, quáue libros materia fecerit, magna hæsitatio, nos aũt studiosam iuuentutẽ ad autorẽ Plutarchũ delegamus, cuius in M. Crassi uita, sub hoc propémodũ intellectu uerba sunt. Collecto igitur Seleucensium senatui, libros Aristidæ Milesiacõn perq̃ im Milesiacas pudicos ostentauit, nihil in eo mentitus, siquidẽ re ue= Aristidæ. ra fuerant inter Rusti sarcinas reperti. Quod & Su= renæ præbuit occasionẽ probri, cauilliq; aduersus Romanos, cũ ne inter bella quidẽ cõtinere semet à rebus, literisq; huiuscemodi ualerent. Ita Plutarchus. Est aũt Surenas apud Persas magistratus nomẽ, quasi præto= Surenas. rem dixeris, quod & Zosimus ostendit. Atq; hunc quidem Plutarchi locũ transcriptũ planè, sicuti alia pleraq;, in Appiani quoq; historia deprehẽdes. Lucianus item in amoribus, sub hoc penè sensu, de Aristide. Magnopere, inquit, me narratiuncularũ tuarũ perq̃ impudicarum lepida, & dulcis suadela lactauit, ut propémodum te esse Aristiden, meq; sermonibus crederẽ Milesiacis demulceri. Quocirca etiã Apuleius epigrãma ipsum statim, qd'in fronte asini sui collocauit, ita exor= ditur. At ego tibi sermone isto Milesio, uarias fabel= Milesius las conserã, auresq; tuas beniuolas lepido susurro per= sermo. mulceam. Ex quo Martianus, Nam certe, inquit, my= thos, poëticæ etiã diuersitatis delicias Milesias, & reli Milesiæ de= qua. Fuere autem Milesij quoque delicijs, luxuq; no= liciæ.

tabiles, ex eoq; prouerbium Græce fertur, οἶκοι τὰ μιλήσια, μὴ γὰρ ἐνθάδε. Hoc est, domi, non hic Mileſia, uidelicet in eos qui domeſticum luxum celebrant ubi minus probatur. Nam ſic Lacedæmone Mileſius hoſpes audiuit, cum delicias patrias extolleret, ſicuti etiam ſcriptum in Zenodoti prouerbiorũ collectaneis. Sed & Maximus Tyrius idem ſignificat, qui Mileſios à ueſtitu molliore uocat εὐημοτάτους. Ex quo apud Vergilium in Georgicis.

Prouerbiũ.

Mileſia uellera nymphæ
Carpebant.

Ex quo illud item Horatianum.

Alter Mileti textã cane peius, & angui
Vitabit chlamydem.

Sunt aũt omnino Iones quoq; cæteri præquàm delicijs habiti defluentes, quod in ueteribus memorijs paſſim. Cæteriũ ne hoc quidem tacitum præterimus, Veretro ſolitas uti Mileſiacas fœminas, è corio, ſicuti ſcriptũ etiam apud autorem Suidam, quin item apud eundẽ legimus, à Mileſio Cadmo libros cõpoſitos quatuor de ſoluendis amoribus.

Iones delicati.

COR

CORRECTVS IN TRAGOEDIA *Senecæ locus, atq; ex Græca remotiore fabula declaratus, super Nemiæo leone.*

CAPVT XVII.

IN tragœdia Senecæ, quæ Hercules furens inſcribitur, hic Senariolus legitur. Sene.locus.

Sublimis atlas luna concipiat feras.

Alias enim codex habet uetuſtus, ex publica Medicæ familiæ bibliotheca, non atlas, ut in uulgarijs exemplaribus. Cuius intellectum loci non temere aliunde quàm ex Achille deſumpſeris, quem autorem Iulius quoque Firmicus in Matheſeων libris, & citat, & laudat. Is igitur in cõmẽtarijs Aratëis, cum de luna uerba facit, Lunæ habita ſcribit ad uerbum, εἶναι δὲ ἐπ' αὐτῆς οἴκησιν ἄλλω ποταμούς τε καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς, καὶ τὸν λέοντα τὸν νεμιαῖον ἐκεῖθεν πεσεῖν μυθολογοῦσιν, id eſt, In ea etiã habitari, fluuioſq; eſſe, & cætera, ſicut in terra. Quin Nemiæũ quoq; illinc cecidiſſe leonem fabulantur. Sene.locus. Vulgarijs.

Ex quo nos in Nutrice, Nemiæaq; teſqua luni-
genam mentita feram.

QVID SIT APVD IVVENALEM

Fraterculus gigantis. Quídq; apud alios Terræ filius, ibidémq; de Mani uocabulo.

CAPVT. XVIII.

Vnde fit ut malim fraterculus eſſe gigantis.

VErſum poëtæ Iuuenalis hunc, ex Satyra quarta, quicunque hactenus interpretati ſunt, hærẽt in ſalebra, quãtũ uideo, nec enarrare illi quidẽ mihi, ſed riſum captare anilibus fabulamentis, uel deriſum potius uidẽtur. Quippe alij gigãtas in ſimias conuerſos, alij poſt gigantas à Terra ſimiam productũ in deorum contemptum cõminiſcuntur, frigidiora his alia, quæ ſicut ille Martialis rhetor, Neronianas thermas refrigerarent. Et enim nullo quantũ intelligam ſenſu, nullo (quod ſciam) dicuntur tradente has nugas autore. Mihi fraterculus gigantis, ſignificare hominẽ uidetur, nullis maioribus ortũ, ignoto genere, obſcuroq;. quoniam cuius ignorabantur parentes eum uulgo appellare ueteres Terræ filium conſueuiſſent. Ex quo Perſius.

Neronianas thermas refrigerare.

Fratercu-lus gigãtis.

Præſto eſt mihi Manius hæres
Progenies terræ, quære ex me quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicam, tamẽ adde etiam unũ,

Vnũ etiam, terræ eſt iam filius.
Vides igitur uel uniius autoritate Perſi, *terræ filium di*
ci, cuius neſcirentur parentes. Nec *adeo putes ocioſe*
Maniũ illic à Perſio *nominatũ.* Vt *enim omittã quæ* Manius.
de Manio *ſcribit* Aricino Pompeius, *etiam Mani no=*
mẽ ipſum Græcus *autor* Sozimus, Romanæ *hiſtoriæ*
libro tertio, non quia natus mane, ſicuti cæteri, ſed à
manibus ait appellatum. Quin M. Varronis *liber cõ*
pluries à Marcello citatur Mani titulo, etiam neſcio
quid alicubi de funere attingens, ut fauere hunc quoq;
augurer nobis. Cicero *item in primo epiſtolarum uo=*
lumine ad Atticum. Sed *hæc ad te ſcribam aliâs ſubti*
lius, nam neque adhuc mihi ſatis nota ſunt, & huic
terræ filio, neſcio cui, committere epiſtolam tantis de Terræ filius
rebus non audeo. Sed *idem quoque in epiſtola ad* Tre=
batium ſic ait. Cn. Octauius, *an* Cn. Cornelius *quidem* Cice. locus.
tuus familiaris, ſummo genere natus, terræ filius. qd'
in quibuſdam codicibus deprauatum, proq; eo ſuppo
ſitum zeræ filius, cum uerior ſcriptura maneat adhuc
in libro peruetere, quondam doctiſſimi uiri Philelphi, Philelphus.
nunc Laurenti Medicis, *patroni literarij, ſimulq; in*
libro altero de uetere (ut apparet) exſcripto, qui
nunc in bibliotheca publica Medicæ *familiæ.* Vides *à*
Cicerone *quoque, nihilo ſecius, ignotum prorſus ho=*
minem terræ appellari filium. Lactantius *etiam, di=*

uinarum inſtitutionum libro primo, his utitur uerbis, Minutius Felix in eo libro, qui Octauius inſcribitur, ſic argumentatus eſt. Saturnũ cum fugatus eſſet à filio, in Italiamq; ueniſſet, Cæli filium dictum, quod ſoleamus eos, quorum uirtutem miremur, ad quos repenti ne aduenerint, de cælo cecidiſſe dicere. Terræ autem, quod ignotis parẽtibus natos terræ filios nominemus. hactenus Lactãtius. Sed & Tertullianus in apologetico, de eodem Saturno ſic ſcribit. Dictus autem terræ, & cæli filius, quia ignoti, uel ex inopinato apparentes de cælo ſuperueniſſe dicuntur, ut terræ filios uulgus uocat, quorum genus incertum eſt. Quare cũ hoc præoptaret, homo eſſe obſcurus, quàm nobilis Iuuenalis, quod olim prodigio par erat in nobilitate ſenectus, utpote ſæuientibus in eam Romanis principibus, malle ſe ait fraterculum gigantis, hoc eſt terræ filiũ, quod (ut oſtendimus) obſcurum ſignificat, quàm nobilem, patriciumq;. Gigantes enim terra æditi. Suauius autẽ fraterculũ, quàm fratrem, ne uideretur uaſtitatem illam, molemq; gigantei corporis, ſed generis dũtaxat ignobilitatem concupiſcere.

Cæli filij.

SVPER ASPIRATIONE CITAta quæpiam, ſimul enarratum Catulli nobile epigramma.

CAPVT XIX.

QVintilianus libro Oratoriarum inſtitutionũ primo, de aſpiratione agens, ita inquit. Par ciſſime ea ueteres uſi etiam in uocalibus, cũ nis uſus. œdos, ircoſq; dicebant, diu déinde ſeruatum, ne conſonantibus aſpirarẽt, ut in Graccis, & in triumpis. Erupit breui tempore nimius uſus, ut choronæ, chenturiones, præchones adhuc quibuſdam inſcriptionibus maneant. Qua de re Catulli nobile epigramma eſt. Hæc ille. Putamus autem epigramma citari hoc potiſſimũ. Aſpiratio

Chommoda dicebat, ſiquando commoda uellet
Dicere, & hinſidias Arrius inſidias.
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe loquutum,
Cum quantum poterat dixerat hinſidias.
Credo ſic mater, ſic liber auunculus eius,
Sic maternus auus dixerat, atque auia.
Hoc miſſo in Syriam requierant omnibus aures,
Audibant eadem hæc, leniter, & leuiter.
Nec ſibi poſt illa metuebant talia uerba,
Cum ſubito affertur nuncius horribilis

Ionios fluctus, postq̃ illuc Arrius issет,
Iam non Ionios esse, sed Hionios.

Est uero obseruãdum, ut etiã in pronunciando, quemadmodum in scribendo uocibus aspires. Quod nunc Græci, tantum in consonantibus, Latini ne in consonantibus quidem retinucrunt. Contra ueteres Latini etiam in loquendo uocalibus aspirabant. Ex quo Cicero in oratores ad Brutum ita scribit. Quin ego ipse cum scirem, ita maiores locutos esse, ut nusquam nisi in uocali aspiratione uterentur, loquebar sic, ut pulcros, Cetegos, triumpos, Cartaginẽ dicerem. Aliquãdo, idq; sero, conuicio aurium, cum extorta mihi ueritas esset, usum loquendi populo concessi, scientiam mihi reseruaui. Sic Cicero. Sed & aureolum uidi equidẽ nuper apud Laurentium Medicen nomisma, cum titulo, TRIVMPVS. Et itẽ argenteum alterum, cum uulgatiore hoc TRIVMPHVS. Quin Au. quoque Gellius in secundo Noctiũ Atticarum, testatur ueteres h literã, seu spiritum, plerisq; uocibus uerborum firmandis (ut ipse inquit) roborandisq; inseruisse, ut sonus eorum esset uiridior, uegetiorq;. Sed & Priscianus ait, aspirationem uocalibus extrinsecus adscribi ut minimũ sonet, consonantibus autem intrinsecus, ut plurimum. Quare si constare tibi Catulliani epigrammatis lepôrem uoles, aspirationem ipsam suo loco, quã

usum loquẽdi populo.

Triumpus.

tum poteris pronunciabis. Sed iſta uideo iam ſic innotuiſſe, ut aliena fortaſſe cuipiam uideri poſſint, atqui tamen penè adhuc equidem aduleſcens, coram literatis aliquot, quos & meminiſſe arbitror, de hoc ipſo loco ad Domitiũ Florentiæ retuli, qui ſic ei ſtatim applauſit, ut ingenue fateretur, ſe plus eo die, ab uno ſcholaſtico didiciſſe, quàm multis ante annis à quopiam profeſſorum. Scit Aurelius Ariminenſis (ut alios omittam) qui nunc Pataui degit, præſtanti iuuenis & ingenio, & literatura, quàm multos abhinc annos, iſtam de nobis enarrationem Florentiæ tum quidem agitans acceperit, quámque ſit (ut idem poſtea Pataui narrabat) noua prorſus, ignotáque iam tum uiſa omnibus, ad quos de ea. Catullũ autem planè uniuerſum, Veronæ (ſcit hoc uir liberrimi ingenij Baccius Vgolinus) intra officinam quampiam, quò nos pluuia coëgerat, uiris aliquot literatis, penè cogentibus, enarrauimus, cũ quidem illic adeſſet etiam Guarini propinquus, Ioannes Baptiſta (ni fallor) nomine, ſimulq; Dantes quidã Aligherius, quintus ut aiebat à Dante Florẽtino poëta, neq; nõ duo, qui tũ Veronæ, nõ indocti homines, profitebantur, magnáq; itidẽ ſcholaſticorũ manus, ita pronis auribus, noſtra illa qualiacunque, accipientes, ut identidẽ clamarent demiſſum cælitus Angelum ſibi (ſic enim aiebãt) qui poëtam cõterranẽũ interpretaretur. Dantes.

Neque ob id iſtorũ tamen cõmemini, quo inuenta mea mihi den q; uni, nullo in participatum recepto tribui poſtulem (nõ enim ſic mihi arrogo) ſed ne quis forſan alienis laboribus me, quaſi coruũ, aut uulturẽ relictis ab aquila cadaueribus putet ueſci.

EMENDATA APVD SVETONIUM, & enarrata uox hæc aſcopera.

CAPVT XX.

iſtinct: 45. lio 350.

VItiati deprehenduntur Suetoniani codices in ~~Neronem~~ *Iam ſic utiq; in omnibus. Alterius collo, & ſcopa deligata, ſimulq; titulus. Ego quod potui, ſed tu culleum meruiſti. Nam neque ſcopa Latine dicitur numero ſingulari, & ſi maxime dicatur, nihil tamen commercij ſcopis & culleo. Sed enim in uetuſtis exemplaribus ueſtigium, ut arbitror, extat incolumis ueræq; lectionis, hoc modo. Alterius collo aſcopa deligata. Quare ſi literam penultimã per ſcripſeris, Aſcopera ſiet, quod & eſſe rectiſſimũ puto, ſiquidem eſt aſcopera ſacculus pelliceus, compoſitumq; nomen Græce eſt, ex utre & ſacco, de quo uocabulo ita ſcribit Suidas,* ἀσκοσῴρα τὸ μαρσύπιον ἤτοι σακκοπάθνιον. *Marſypiũ ſignificare Suidas aſco-*

Aſcopera.

peram docet. Hæc ergo fuit aſcopera Neronianæ ſta=tuæ collo deligata, cullei ſymbolũ, quoniam matricida. Quod enim culleo parricidæ inſuuntur, qui fit è corio bouis, eius cullei ueluti inſtar quoddam repræſentauit, qui deligauit aſcoperam. Iuuenalis de parricida & culleo ſic.

Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduerſis innoxia ſimia fatis.

QVID SIT AVT MINERVAL

aut Miueruale munus, ex eoq; ſententiæ Iu=nalis, & Varronis expoſitæ.

CAPVT XXI.

QVisquis adhuc uno partã colit aſſe Mineruã
Hoc ex decima Iuuenalis poëtæ Satyra, Do Iuue. locus
mitius ita exponit, ut eius neutiq; uideatur peruidiſſe intellectum. Mineruam partam, id eſt cuius ludis qnquatribus, ut poſſet certare, adeptus eſt. Quo quid eſt abſurdius, aut incõcinnius? an quæſo uno aſſe quiſpiam aſſequatur, ut certare de eloquentia publice poßit? Cæterum mineruale munus, quod & miner= Mineruale
ual dicitur, innuiſſe Iuuenalis uideri poteſt, mercedu= munus.
lam magiſterij ſcilicet à ſcholaſticis dari ſolitam, po=

tißimumq;,arbitror,ante quinquatria, per quos dies pueri uacabant.unde Horatius in extrema epiſtola.

Quinquatribus à ſcholis uacandum.

Ac potius puer ut feſtis quinquatribus olim,
Exiguo, gratóq; fruaris tempore raptim.

Sicuti Saturnalibus,& Calendis,itẽ mos habuit. Quare de quinquatribus agẽs Ouidius in Faſtis, ita inquit.

Nec uos turba feri cenſu fraudata magiſtri,
Spernite,diſcipulos attrahet illa nouos.

De Mineruali hoc munere,etiam diuus Hieronymus ita meminit in epiſtolã ſcribẽs Pauli ad Epheſios,quod etiam in Canonicis Decretis inuenias. Legant(inquit) Epiſcopi atq; preſbyteri qui filios ſuos ſecularibus eruduunt literis, & faciunt illos comœdias legere,& mimorum turpia ſcripta cantare,de eccleſiarum ſumptibus forſan eruditos,& quod in corbonã pro peccato, uirgo, uel uidua, uel ſubſtantiam ſuã totam effundẽs; quilibet pauper obtulerat, hoc in Calendarũ ſtrenam & Saturnalium ſportulam,& mineruale munus grãmaticus & rhetor, aut in ſumptus domeſticos, aut in templi ſtipes,aut ſordidum cõuertit in lucrum. Quas aũt Saturnalium ſportulas uocat Hieronymus,has nomine abſoluto Saturnalitia Tertullianus. Varro quoq; in tertio libro rerũ ruſticarũ,ſic de mineruali. Axius.

Saturnaliũ ſportulæ.

Saturnalitia.

Merula mi,inquit,recipe me diſcipulũ uillaticæ paſtio

Minerual. nis. Ille. Qui ſimul ac promiſeris minerual incipiam

(inquit) id est cœnã. Ludit enim Merula hic apud Varronem, quoniamq; Axius discipulũ se uelle recipi dixerat, ipse sibi minerual promitti postulat, quasi magistro. Cœnã autem iocose Minerual appellauit, quia magisterij merces. Ne forte igitur poëtæ sensus hic erit, eum quoque qui semel præceptori minerual porrexerit, qd' per assem designatur, id est qui paucis diebus rhetori aut grammatico operam dederit, optare totis quinquatribus, quæ festa erãt Mineruæ ingeniorum præsidis, nõ modicum quippiam, sed eloquiũ & famam Demosthenis, aut Ciceronis.

CVIVSMODI SINT VERSICVLI, in qbus (ut ait Martialis) Echò græcula recãtet.

CAPVT XXII.

MArtialis in secundo epigrammátων, de supinis quibusdã superuacuisq; carminibus agẽs in quis multus labor, minima laus faciendis, hoc quoq; inter cætera scribit. Supina carmina.

Nusquam Græcula quod recantat Echò.

Domitius autem Græculam accipit echò, uocem Græcam insertam, quasi se neget Martialis Græcis usquam uerbis uti in suis epigrammatis, quod contra deprehenditur. Aut nos igitur coniectura fallit, aut innuuntur uersiculi quidam, sic facti, ut in extre-

mis responsitationes ex persona ponãtur Echûs, sententiam explentes, & mo. em tuentes illius ultima regerendi. Quales etiam uernaculos ipsi quospiam fecimus, qui nunc à musicis celebrantur, Henrici modulaminibus commẽdati, quosq; etiã abhinc annos fermè decem Petro Contareno Veneto patricio non inelegantis ingenij uiro, mire tum desideranti, nonnullisq; alijs literarũ studiosis dedimus. Sed & extant Græci quoque Gauradæ cuiusdam antiqui poëtæ, quos & apponam.

Αχὼ φίλαμοι συγκαταίνεσόμτι.	τι.
ἐρῶ κορίσκας, ἀσ᾽ἐμὲ οὐ φιλεῖ.	φιλεῖ.
πρᾶξαι σ᾽ὁ καιρὸς καιρὸμ οὐ φέρει.	φέρ.
τὺ τοίνυμ αὐτᾶι λέξομ ὡς ἐρῶ.	ἐρῶ.
καὶ πίσιμ αὐτᾶι κερμάτωμ τὺ σ᾽ός.	τὺ σ᾽ός.
ἀχὼ τίλοιπὸμ, ἢ πόθι τυχεῖμ.	τυχεῖμ.

LEGENDVM APVD MARTIALEM Cum cõpare mulo, quod pleriq; Cum cõpare gibbo, simul explicata ratio in eo, sensusq; uerior.

CAPVT XXIII.

MArtialis epigrammátων sexto.

Non aliter ridetur Atlas cũ compare gibbo.

Sic enim & uulgo legũt omnes, & pro rectißimo exponunt, quicunq; ſunt in cultu literarum celebriores. Nos contra in codicibus pleriſq; ueteribus, minusq; uacillantis autoritatis, & fidei ſic inuenimus. Non aliter ridetur Atlas cum compare mulo. Mulo inquã nõ gibbo. Néue ſurdis (quod aiunt) agatur teſtimonijs in hac ipſa gentis Medicæ bibliotheca publica, codex habetur uetuſtiſſimus Langobardis literis, quem & Domitius olim Florentiæ pellegit. Sed & Veronæ mihi pagellas quaſpiã antiquißimi item uoluminis Bernardinus quidam aduleſcens, ut tum uiſus eſt, haud illiberalis, Domiti propinquus, cõmodauit, cũ quidẽ unà eſſet mccũ Baccius Vgolinus abſolutißimi uir ingenij, candidißimiq;. Neque non Romæ quoq; uolumen item Martialis, Lãgobardis characteribus oſtendit, legẽdumq; nobis indulxit Bernardinus Valla, uir & carminũ ſtudio, & iuris ſcientia, & generis nobilitate, atq; opibus, prætereaq; humanitate quapiam nõ uulgari celebrandus. Quin Florentiæ item præter hos aliũ codicem, primæ nobilitatis ciuis Pandulfus nobis Oricellarius ſemiueterem dedit utendũ, in quis utique ſingulis, hanc quam dicimus ſcripturã reperias. Neq; aũt diffitear etiam illã ſuperiorem in uno, alteroq; nõ planè nouo exẽplari uidiſſe me, ſicuti in eo qd' Romæ in Palatina bibliotheca, mediæ antiquitatis, & item in

Surda teſtimonia.

Bernardinus propinquus Domitij.

Baccius Vgolinus.

Bernardinus Valla.

Pandulfus oricellarius

altero tum quidem quum legebamus Franciſci Saxet-
Taddæus ti Florentini negotiatoris, nunc autẽ Taddæi Vgoleti
Vgoletus. Parmenſis, humani, doctique uiri, qui regi Panno-
num Matthiæ regij prorſus animi principi libros,
ornamentáque alia Florentiæ nobis iſta prodentibus
procurabat. Nam in eo quem mihi nuper doctus utra
Bernardus que lingua uir Bernardus Michelotius ab neſcio quo
Michelo- ſibi Peruſino commodatum dedit inſpiciendum, gip-
tius. po ſcriptum corruptius adnotaui. Quare quũ ſuperio
rem illam ueluti conſtantem, ſolidamq; reperiamus in
melioribus ſcripturam, quærendum uidetur, quid ſibi
Atlas. Atlas poſtulet, cum compare mulo, quáue cauſa per-
inde rideatur uti Maurus elephãto uehens. Porrò At-
lantem, de Iuuenalis uerbis, nanum quendam, pumilũ-
ue fuiſſe temporibus illis, haud ignoratum colligimus.
Sic enim inquit.

Nanum cuiuſdam Atlanta uocamus.
Vt ex contrario per deridiculum ſit Atlas appellatus,
qui foret pumila ſtatura, ſicuti
Canibus pigris, ſcabieq; uetuſta
Turpibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit tygris, pardus, leo, ſiquid adhuc eſt
Quod fremat in terris uiolentius.
Sed & muli pumuli, uel mulæ, tum in precio ſunt, inq;
delicijs habitæ. De quis in diſtichis idem Martialis.

His tibi de mulis non eſt metuenda ruina,
Altius in terra penè ſedere ſoles.

Siquando igitur nanus hic Atlas, mulo conſimiliter nano & compare ſibi utebatur, ueriſimile eſt rideri ſolitum publicitus, ſicuti etiam Maurus niger deriſui uulgo, quoties concolorem ſibi elephantum inſcenderat. Vnde inquit idem in primo.

Et molles dare iuſſa quod choreas
Nigro bellua nil negat magiſtro.

Conuenit autem propoſito, argumentoq; poëtæ in eum qui iuuenis & ualidus, & pauper, lectica identidem tamen à ſex, & ipſis iuuenibus ualidis, pauperibusq; geſtabatur. Atque ut illi ſuperiores, nihilo ipſe ſecius, cunctis deridendi ſui dabat occaſionem.

QVAEDAM SVPER HECALE ANV in memoriã data, deq; poëſi Callimachi, tum ex epigrãmatis Priapeis expoſitus locus, & item alter apud Statiũ, quodq; uitioſe legitur de eo in Apuleianis codicibus.

CAPVT XXIIII.

Aequalis tibi, quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem.

VErſiculi ſunt hi de Priapeis epigrammatis, per quos, aut ego fallor, aut Hecale anicula demon Hecale.

Hecalesion sacrum.

stratur, à qua Theseus olim adulescẽs hospitio comiter acceptus est. Vnde sacrũ quoq; Hecalesion p pagos celebre fuit Hecalo Ioui, nõ sine ipsius Hecales honoribus. Quã etiã Hecalenen diminutiua forma uocabãt, quoniã ipsa quoq; adulescentẽ adhuc Thesea salutare aniliter, & huiuscemodi excipere diminutiuorũ blãditijs cõsueuisset. Quoniã aũt proficiscente ad pugnã Theseo, sacrum Ioui pro illius reditu uouerat, ac prius quàm reuerteretur, ipsa obijt diem, uicem hanc Thesei iussu pro hospitalitate recepit, sicuti Philochorus memoriæ prodidit. Qua de re Plutarchus in Thesei uita commeminit. Cæterũ de ea iustũ poëma Callimachus fecit Hecalen nomine, sicuti innuit item uersiculus ex notißimo epigrammate.

Μέλπω δὲ γραὸς τῆς φιλοξένου τρόπους.

multiq; passim reperiuntur autores Hecalen citantes Callimachi. Nam & herbas edules enumerat aliquando Plinius, quas rustica illa Hecale apud Callimachũ apponat, sicuti Crethmon in lib. xxvi. Sicuti etiam Sonchon in xxij. quamuis in nouis codicibus Hecate sit ibi, non Hecale. uestigium aũt ueræ lectionis manet adhuc in antiquis eis, qui sunt in publica gentis Medicæ bibliotheca. Quin ubi Callimachus in Apollinis ait hymno,

Crethmon.

Sonchon.

ὁ φθόνος ἀπόλλωνος ἔπ᾽ οὐατα λᾰθριος εἶπεν.

cũm

οὐκἄγαμαι τἄοιδὸν, ὃς οὐδ' ὅσα πόντος ἀείδει.

In eum locum ſic interpres propémodum. Per hæc *inquit, illos accuſat, qui ſic in eum cauillarentur, quaſi magnum̈ facere poëma nõ poſſet.* Vnde *coactus eſt* Hecalen *facere.* Verba *interpretis ita ſunt.* ἐγκαλεῖ διὰ τούτων τοὺς σκώπτοντας αὐτὸν μὴ δύνασθαι ποιῆσαι μέγα ποίημα, ὅθεν ἠναγκάσθη ποιῆσαι τὴν Ἑκάλην.

Hinc nos in Nutrice.

Battiades Hecalen ſonat, & Marathonia geſta
Celſior aſſueto.

Sed & Statius in extremo Thebaidos *de hac ipſa.*

Nec fudit uanos anus hoſpita fletus.

Et Suidas Hecalen *ait heroida quampiam eſſe apud Callimachum. Deniq; Apuleius in primo* Metamorphoſeos *de eadem puto, Si contentus (inquit) lare paruulo Theſei illius cognominis patris tui uirtutes æmulaueris, qui non eſt aſpernatus* Hecales *anus hoſpitium tenue. Neq; autem ignoro deprauatam ferè ubiq; eße ſcripturam, ſiquidem non* Hecales *anus, ſed* Ales *anus, præcerptis aliquot literis, ſcriptum plerunque inuenies, ut in tranſcurſu etiam* Apuleianos *emaculemus, & lectorem ueluti ſuperpondio latus dimittamus onuſtum.*

Apuleij locus emaculatus.

LIBER

QVAM MVLTA IN EPISTO=

lis familiaribus, quæ nunc habentur Cicero nis præpoſtera, tum quem in ordi nem reſtituendæ.

CAPVT XXV.

Codex epiſtolarũ Ciceronis.

NActus ſum Ciceronis epiſtolarum familiari=um uolumen antiquiſsimũ, de quo etiã ſupra dixi, tum ex eo ipſo, alterum deſcriptum, ſi=cuti quidam putant Franciſci Petrarchæ manu. De=ſcriptum autem ex ipſo liquet multis argumentis, quæ nunc omiſerim, ſed hic poſterior quem dixi, codex, ita eſt ab indiligẽte bibliopola cõglutinatus, uti una trãſ=poſita paginarum decuria, contra quàm notata ſit nu meris deprehendatur. Eſt autem liber in publica gẽtis Medicæ bibliotheca. De hoc itaq; uno quãtũ conicia, cuncti planè quotquot extant adhuc epiſtolarũ earun dem codices, ceu de fonte capiteq; manarũt, inq; omni bus præpoſterus & peruerſus lectionis ordo, qui mi=hi nunc loco reſtituendus, quaſiq; inſtaurãdus. Quare adhibe quæſo animum, quicũq; liberalis has literas am plecteris. Igitur in libro octauo Cæli epiſtola ad Cice ronem, ſic incipit. Certe, inquam, abſolutus eſt, me re=præſentante, pronunciatũ eſt, & quidem omnibus or

dinibus, ſed & ſingulis in unoquoq; genere ſententijs. Vide modo, inquis, hucuſq; ordo nondum interpellatus. Quæ autem ſtatim ſequuntur uerba, literis oſtenderis, & cætera, diuerſa prorſus à ſuperioribus, atq; alterius epiſtolæ inuenias. Perge porrò ab ea ipſa epiſtola deinceps numerare ſequẽtis, ad eam quæ ſit quarta & uigeſima, cuius ita principium, Nõ me Hercules, nihil unquã enim, quæ cum ſuperiore cõtinuatur, ut legas ita, Certe, inquã, abſolutus eſt, me repræſentante, pronunciatũ eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed & ſingulis in unoquoq; genere ſententijs. Vide modo inquis. Nõ me Hercules: Nihil unq̃ enim. Atq; ita reliqua ſubtexe, donec ab ipſa, quã diximus alterius eſſe epl'æ, perueneris ad ſequentem decimam, cuius hoc initium. Sic tu, inquis, Hircium? quam eò uſq; lege, dum in uerba hæc incidas, ſi ullam ſpem, quæ ſimul offenderis, totum hoc delebis. Aut in tecto uitij, cætera mihi probabũtur. Totũ hoc inquam delebis aut induces, quoniã aliena planè huic loco. Mox denuo recurres ad ea quæ poſita perperã ſunt, in illa Cæli, de qua primitus dictũ, atq; ita continuabis lectionẽ. Si ullã ſpem literis oſtenderis, ita tractim legẽs, ad epiſtolã peruenies tertiam ab hac, & uigeſimã, ſic uidelicet incipientem, Duabus eius epiſtolis reſpondebo, clauſamq; hac fini.

Si enim nihil eſt in parietibus, aut in tecto uitij, cætera mihi probabũtur. Poſt eam quæ ſtatim conſequi debet epſa, quæ nũc ab illa undecima, ſic ordines. Delectaue runt me tuæ literæ. Comprobat hunc ordinem quem poſuimus, non ſolum codex uterq;, uel ille antiquus, uel hic ex eo ſtatim natus, à quo cæteros quoq; omneis bibliopolæ uitio deprauatos liquet, ſed intellectus etiã ſenſusq; ipſe luce clarior, ſic ut acutius inſpicienti quic quid uſquam prorſus obſcuri eſt, ambiguiq; tollatur.

VERSICVLI IN FASTIS E

Græco ſuper uite & capro, tũ paro dia quæpiam obſcurior apud Suetonium.

CAPVT XXVI.

Ouid. locus

Ouidius in primo Faſtorum.

Sus dederat pœnas, exemplo territus horum
Palmite debueras abſtinuiſſe caper.
Quem ſpectans aliquis dentes in uite prementem,
Talia non tacito dicta dolore dedit.
Rode caper uitem, tamen hinc cum ſtabis ad aras,
In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.

Nimirũ hi duo uerſiculi de Græci poëtæ diſticho per quàm inclyto feſtiuoq; facti, qd' in primis celebre ſer-

tur, & uolitat docta ꝑ ora uirûm. Nã cũ dixisse quem piam illa memorat, ipsum nimirũ autorẽ carminis Euenũ digito designauit. Loquitur aũt in Græcis uersiculis uitis ipsa, sic scilicet,

Κή μ᾽ ἐφάγῃς ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω
ὅσον ἐπιστεῖσαί σοι πράγε θυομένῳ.

Vertit hos nimirũ quàm potuit ad unguem poëta ingenioſiſſimus, & ſunt tamẽ in Græco nõnulla, quæ noſter parum enarrate. Quin ſi ueris concedẽdũ, trãſmarinam illam neſcio quã Venerẽ, ne attigit quidem noſter. Quod uitium, linguæ potius minus laſciuientis, q̃ parũ copioſæ. Sed quoniã in Græci huius diſtichi mentionem incurrimus, afferamus etiã quod apud Suetoniũ in Domitiano eſt, ut obiter illi quoq; nõ in obſcuro loco, lucẽ interpretatiõis inferamus, uelutiq; auctariũ demus merce ipſa neutiquam uilius. Verba igitur ita ſunt. Vt edicti de excidendis uineis propoſiti gratiam faceret, non alia magis re compulſus creditur quàm quod ſparſi libelli cum his uerſibus erant.

Suetonij locus.

Κή μ᾽ ἐφάγῃς ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω
ὅσον ἐπιστεῖσαί κἀίσαρι θυομένῳ.

Quod enim ſupra uitis capro minitabatur, hoc eadẽ nunc Cæſari, pulcherrima, Hercules, parodia, Vel ſi me, inquiens, ad radicem comederis, tantũ tamen uini producã, quãtũ immolãdo Cæſari poßit infundi. Mos

enim ueteribus uti capitibus ſtãtiũ ſub ictu cultroq; ui
ctimarũ uinũ infunderetur. Sic apd Maronẽ uidelicet.
Ipſa tenens dextra paterã pulcherrima Dido
Candentis uaccæ media inter cornua fundit.
Igitur neci Domitianũ Cæſarem per hos uerſiculos li
belli deſtinabãt, quoniã, ut Suetonius idem ſcribit, Ad
ſummã quondã ubertatẽ uini, frumenti uero inopiã,
exiſtimãs nimio uinearũ ſtudio negligi arua, edixit ne
quis in Italia nouellaret, utq; in prouincijs uineta ſucci
derentur, relicta ubi plurimũ dimidia parte, nec exeq
rem perſeuerauit. Meminerint aũt ſtudioſi nos in hoc
inuẽto, nõ uno dũtaxat nomine in cõmune cõſuluiſſe
quoniã in pleriſq; adhuc Suetoni codicibus, etiãq; nõ=
nullis ueteribus, nõ modo Græcos hos uerſiculos non
inuenias, ſed ne ueſtigiũ quidem ac ne locũ etiam quo
ſe recipiant. Sed eos nos quoniã tenebamus iam pridẽ,
utpote lepidißimos, facile mox de obſoletis mendoſisq;
exẽplaribus ſingulas pẽſitãdo, paulatimq; nunc agno
ſcendo, nunc reſtituendo literas perueſtigauimus.

VERBA IN CICERONIS EPISTOLA ex Enni Medea, de Græca Euripidi. Cap. XXVII.

Euripidi gtõ. Cic. locus.

CIcero in epla ad Trebatiũ, Hoc tibi tam igno
ſcemus nos amici, q̃ ignouerunt Medeæ, quæ
Corinthũ arcem altã habebãt, matronæ opu

lentæ optimates, quibus illa manibus gypſatiſſimis per ſuaſit, ne ſibi uitio illæ uerterent, qd' abeſſet à patria. Gypſatiſſimæ manus.

Nã multi ſuã rem bene geſſere, & publicã, patria procul. Multi qui domi ætatẽ agerẽt, propterea ſunt improbati. Nemo ex his quorũ ædita ſit ſententia, ſuſpicatus eſt adhuc, nõ eſſe iſta planè Ciceronis uerba, ſed poëtæ alicuius magis, cui liceret uti uocibus illiuſmodi figuriſq;, ceu ſunt illa, quæ Corinthũ arcem altã habebant, & matronæ opulentæ optimates, neq; ſaltẽ hoc uiderũt Iambos adhuc in his uerſibus extare integros duos, aliorũq; quaſi diſcerpta membra ueluti noſcitari. Nos hæc ex Enni Medea uerba eſſe collegimus, non quidẽ ſuo prorſus ordine, ſed quo cõmodiſſimũ Ciceroni fuit, allegata. Nã quũ de Græca Euripidi uerſam ab Ennio Medeã in Latinũ cognouiſſemus, ſententiã, ptinus horũ uerborũ de ipſa nimirũ Euripidi tragœdia quãdo illius Ennianæ iacturã fecimus, libuit aucupari. Sic igitur in ea fabula cũ matronis Corinthijs loquẽs inducitur Medea, uti pſuadeat nõ ſibi uerti uitio oportere, quod abſit à patria, quãdo multi, inquit, honeſtietiã, pcul à patria, multi cõtra domi fuerũt inglorij.

Nã male audiebãt peregrinæ fœminæ, ũde illud Comi cũ. Adeon' eſt demẽs, ex peregrina? Similiter tacere poſſe ait Parmeno, Samiã fuiſſe Thaidis matrẽ, tũc Athenis uictitãtis. Verſiculos aũt Eripidis ipſos, ex Me Terentius in Andria.

deæ ꝑſona, ne quis fortaſſe deſideret, hic adſcribemus.

Κορίνθιαι γυναῖκες ἐξῆλθον ὀλόμωι
μὴ μοί τι μέμψηθ' οἷα γὰρ πολλοὺς βροτῶ
σεμνοὺς γεγῶτας, τοὺς μὲν ὀμμάτων ἄπο
τοὺς δ' ἐν θυραίοις, οἱ δ' ἀφ' ἡσύχου ποδὸς
δύσκλειαν ἐκτήσαντο καὶ ῥαθυμίαν.

Quod autem diximus poëtam Ennium de Græco uertiſſe tragœdiam Euripidi Medeam, partim de uerbis Ciceronis coniectamus, qui ſic ait in primo de bonorũ malorumq; finibus. Quis enim tam inimicus penè nomini Romano eſt, qui Enni Medeam, aut Antiopã Pacuuij ſpernat, aut reiciat? Qui ſe ijſdem Euripidi fabulis delectari dicat, Latinas literas oderit? partim etiam quod Ennianæ tragœdiæ principium multis locis, ut à Quintiliano uolumine quinto, ut à Cicerone in libro de Fato, ut item ab alijs autoribus identidem citatur, ſed nuſq; tamen longiore tractu, quàm in rhetorico ſecundo eiuſdem Ciceronis ad Herennium. Quæ hic ex codicibus uarijs emendatũ ſubſcribimus, ut illuſtretur obſcuritas, locis aliquot in lingua Latina oboriens, quoties unus, aut alter de eius tragœdiæ principio uerſus allegatur, ſuppreſſo autoris nomine, ſimulq; intellectu ſuſpenſo. Locus ipſe apud Ciceronem ſic eſt. Ne Enniũ, inquit, & cæteros poëtas imitemur,

Rhetorici ad Heren.

quibus hoc modo loq̃i conceſſum eſt.
Vtinam ne in nemore Pelio ſecuribus
Cæſa accid.ſſet abiegna ad terram trabes,
Néue inde nauis inchoandæ exordium
Cœpiſſet, quæ nunc nominatur nomine
Argo, qua Argiui uecti, delecti uiri
Petebant illam pellem inauratam arietis
Colchis imperio regis Peliæ per dolum.
Nam nunq̃ hera errans mea domo efferret pedem
Medea animo ægro, amore ſæuo ſaucia.

Eſt autẽ trabes in uerſiculo ſecundo, ſingularis nu=meri, quemadmodum & Priſcianus legit libro ſepti=mo. Vetuſtiſſimi enim (ut ipſe inquit) etiã trabes pro trabs proferebãt Euripidi uero tragœdiæ principiũ, ſi cum Ennianæ conferas, feceris arbitror operæpre=cium, quod & ſubnectam. Trabes.

Εἴθ' ὤφελ' ἀργῶ μὴ διαπτάσθαι σκάφος
κόλχων ἐς αἶαν, κυανέας συμπλήγάδας,
μὴ δ' ἐν νάπαισι πηλίου πεσεῖν ποτε
τμηθεῖσα πεύκη, μὴ δ' ἐρεθμῶσαι χέρας
ἀνδρῶν ἀρίστων, οἳ τὸ πάγχρυσον δέρος
Πελίᾳ μετῆλθον, οὐ γὰρ ἂν δέσποιν' ἐμὴν,
μήδεια πύργων γῆς ἔπλευσ' ἰωλκίδος,
ἔρωτι θυμὸν ἐκπλαγεῖσ' ἰάσονος.

LIBER
PANICI TERRORES QVI VO
centur, eoq; locupletißimi citati teßtes.

CAPVT XXVIII.

IN Ciceronis epiſtola ad Tironem, quæ poſita in extremo familiarium uolumine, ſic ſcriptum eſt. Et ſi Atticus noſter, qui quondam me commoueri παντικοῖς intellexit, idem ſemper putat, nec uidet quibus prſæidijs philoſophiæ ſeptus ſim, hercle quod timidus ipſe eſt, θορυβοποιῶ. Panica uocantur (ut arbitror) à Græcis repentini quïdam terrores & cõſternationes, quales utiq; lymphatici metus, uſq; adeo inrenuocabiles, ut non ratione modo, ſed mente etiam carent. Quo item uerbo Cicero idem utitur in epiſtola ad Atticum libro quinto. Scis enim, inquit, quædam πανικὰ dici. Facit item Hyginius de Panico terrore mentionem, quo loco de capricorno his uerbis. Hic enim dicitur, cum Iupiter Titanas oppugnaret, primus obiecißſe hoſtibus terrorem, qui Panicos dicitur, ut ait Eratoſthenes, quam fabulam & Germanicus innuit in Arateo commentario. Euripides in Medea ſic ait.

Panica.

Καὶ τὶς γεραιὰ προσωπόλωμ ὀξασάπτ
ἢ πανὸς ὀργὰς ἥτινος θεῶμ μολεῖμ
ἀψολόλυξε.

Panos autem uocat iras Euripides, ſicuti eſt apud antiquiſſimum ipſius interpretem, τὰ πανικὰ δ῾είματα, id eſt panicos terrores, ὅτι τὴν τῶν ἀιφνιδίων φόβων καὶ ταραχῶν αἰτίαν θεοῖς πανὶ ἀνατιθέασιν. Quoniã, inquit, repentinorũ terrorũ & cõſternationũ cauſam deo Pani tribuunt. Et apud Syneſium in libro de prouidẽtia, ſic inuenio fermè, ἡ πανικοὶ θόρυβοι μεθ᾽ ἡμέραν τὸ στράτευμα καταλάμβανον. Et Panici tumultus interdiu exercitũ occupabãt. Quo loco ampliter etiã cuiuſmodi eſſent hi deniq; terrores, explicatur. Quin interpres etiã neſcio quis, ita uerba hæc ipſa Syneſi enarrat, ut Panicos appellari terrores dicat, cum repente in exercitu uiri equiq; perturbantur, nulla cõparente cauſa. Solent enim, inquit, fœminæ ui numinis inſtinctæ, Panos orgia clamoribus concelebrare, quibus utpote repentinis metu audientes afficiantur. Sed & Nicetes Choniates non aſpernabilis omnino inter Græcos autor, Panicorum meminit phantaſmatũ, in oratione quapiã ſua. Theon quoq; Arati poëtæ interpres, militaſſe ait Panа deum aduerſus Titanas, primũq; eum uideri conchã illã tortilem & turbinatã qua, p tuba utuntur inueniſſe, quæ Græce Cochlos appellatur, factũq; ipſius opera, utiſe armãdi ſocijs interim fieret copia, dũ ſonitu quocunq; illo q Panicos uocatur, in fugã Titanes agebãtur. Sed & Nonnus poëta Dionyſiacῶν x. furentẽ deſcribẽs

Nicetes rhetor.

Theon.

Cochlos.

Athamanta, nunc insano Panos flagello furiatum ait, nunc intra ipsius aures bombum illum insonuisse Panici Saturnij flagelli. uerba ita sunt.

οἱ σχεθεὶς ἀθάμας μανιώδεϊ πανὸς ἰμάσθλῃ,
ἀεὶ δέ οἱ ἔνδον ἀκουῇς.

Et item.

παντιάδος κρονίης ἐπιβόμβῳ δοῦπος ἰμάσθλης.

Quo autẽ nunc piaculo Valeri Flacci, pulcherrimos poëtæ uersus taceã super hoc ipso positos, in libro Argonauticῶν tertio, Dant, inquit, æthere longe
Signa tubæ, uox & medijs emissa tenebris.
Hostis habet portus, soliti rediere Pelasgi,
Rupta quies, deus ancipitem lymphauerat urbem
Migdoniæ Pan iussa ferens sæuissima matris,
Pan nemorum, belliq; potens, quem lucis ab oris
Antra tenent, patet ad medias per deuia noctes
Setigerum latus, & toruæ coma sibila frontis.
Vox omnes super una tubas, qua conus & enses
Qua trepidis auriga rotis, nocturnaq; muris
Claustra cadunt, talisq; metus non Martia cassis
Eumenidûmq; comæ, non tristis ab æthere Gorgo
Sparserit, aut tantis aciem raptauerit umbris.
Ludus & ille deo, pauidum præsentibus aufert
Cum pecus, & profugi sternunt dumeta iuuenci.

Quin libro etiam sexto apud eundem barbarus quis-

piã ad terrorẽ incutiendũ ſimulacra Panos *prætulit.*
Hiſpidus inq́; dei latuit terrore Lycæi.
Sed & Sozimus hiſtoriæ Græcus autor in libro ter- Sozimus
tio, monſtroſo aſpectu quempiam apparuiſſe, pellitũ hiſtoricus
dicit, Albanis, Romanisq́; *præliũ cõmiſſuris. Etenim*
deum Pana *belligerũ fuiſſe, uel ex argumento* Nonni Pan *belli-*
cognoſcimus, uel ex Theocriti *fiſtula, nam in ea ſunt ger-*
iſta quoque uerba de Pane *deo.*
οὗ αἶθε πάρος φρένας τέρμα σάωδς.
Eundemq́; fuiſſe Athenienſibus auxilio contra Perſas
cum alibi legimus, tum in ea ipſa quam diximus fiſtu-
la, his uerbis.
ὅς σβέσεμ ἀνορέαμ ἴσαυδ᾽έα
παπτοφόνδ τυρίκστ᾽ ἀφείλετο.

VNDE SINT APVD OVIDIVM *Teuthrantia turba Theſbi uocatæ filiæ.*

CAPVT XXIX.

OVidius in epiſtola Deianiræ *ad* Herculem.
Nec tibi crimen erunt Teuthrantia turba ſorores.
Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.
Notiſsima quidem fabula, etiamq́; à Diodoro *prodita,*

ſuper Theſſpi natabus ab Hercule compreſſis. Cur aũt Teuthrãtia turba uocentur, hoc tam pleriſq; incõper tum atq; ignotum eſt, ut audeant literatores pro illo teuthrãtia, Theſpeia reponere, nimisq̃ improbe inſci= teq;. Nos de eo inuenimus apud Euſtathiũ Homeri in= terpretem, ubi maxime Catalogũ enarrat. φησὶ δὲ ὁ τῶν ἐθνικῶν συγγραφεὺς ὅτι κτίσμα ὄντι ἡ θέ= σπεια θεσπιάδος κατὰ δέλνας θεσπίου. υἱοῦ τευ= θραντος τοῦ παυσανίου. Ex autoritate ſcilicet cuiuſ= piam, qui de gentibus cõſcripſerit, Theſpiam tradit à Theſpiade fuiße conditam, ſicut autem nõnulli ſcribãt à Theſpio Teuthrantis filio, Pãdionisq; nepote. Qua= re Teuthrantia turba Theſpi uocatæ filiæ ab auo Teu thrante. Deniq; & Aeſchylus in tragœdia Agame= mnone, Theſpiam urbem Teuthrantis appellauit.

Teuthrãtia turba.

Theſpia.

Teuthras.

VOCABVLA INVENTV RARA nec tamen ſingularia, Cucuma, Proſeucha, Scruta. CAP. XXX.

VOcabula quæpiam ſunt ita rara inuentu, ut ſi iterũ in ea incidamus, ob id feciſſe operæpre= cium uideamur, quoniã ſingularia credeban= tur, ſicuti eſt cucuma apud Martialẽ in hoc Hemiſti= chio, Cucumã fecit Oracilius. Nã ſic in Satyrico legi=

Cucuma.

mus Petroni Arbitri, Tum illa carnis etiam paululum delibat, & dum coæquale natalium ſuorũ ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat, anumq; pondere ſuo deiectam ſuper focum mittit. Frangitur ergo ceruix cucumæ, ignemq; conualeſcentem reſtinguit, atq; totam faciem excitato cinere perfudit. Ex eoq; inclinatum diminutiuum cucumion inuenio apud Arrianum in libris de Epicteto, quo maxime capite περὶ κυνισμοῦ, hoc eſt de Cynica profeſsione loquitur, atque adeo uerba Arriani ponam, δεῖ αὐτὸν κουκούμιον ἔχειν ὅπου θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ ἵνα αὐτὸ λούσῃ. Habere, inquit, eum cucumion oportet, ubi calfactet puero quo ipſum lauet. Cucumion dixit Græca conſuetudine, quod nos cucumulam non inconcinne. Sed & Proſeucha tantum apud Iuuenalem inueni riuocabulum pro loco mendicabulorũ putatur, cum tamen Cleomedes in ſecundo circularis inſpectionis libro aduerſus Epicurum diſſerens, ita propémodũ loquatur. Ex ijs nonnulla è lupanaribus aſcita, quædam ſimillima his quæ in cerialibus à fœminis dictitantur, alia uero ex media proſeucha, atq; ab ijs ipſis qui illic mendicãt deſumpta, Iudaica planè & retrita, longeq; etiam reptilibus humiliora. Sed & ſcruta dixit Horatius quidem ſemel in hoc uerſiculo. Cucumion. Proſeucha. Scruta.

Vilia uendentem tunicato ſcruta popello.
Dixit iterum quantum uideam Sidonius Apollinaris libro epiſtolarum ſeptimo per hæc uerba. Nũc quædã friuola, nunc ludo apta uirgineo ſcruta donabat.

QVID SIT ILLVD APVD IVuenalem, tanq̃ habeas tria nomina, quodq; manu emiſſi patronorũ ſibi nomina imponebant, deq; in nomen adoptando ex teſtamento.

CAPVT XXXI.

ET ponere foris, ſiquid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquam habeas triã nomina.
Sanè Domitius idem (nam cæteros omitto interpretes, cũ ipſo ut præfactiore congredior) Domitius igitur ſic hunc ex quinta Iuuenalis ſatyra locum enarrauit: Si uelles, inquit, loqui, quaſi tu quoq; unus eſſes ex nobilibus, quaſi innuat, quod tantum his, qui nobiles ſunt loqui liceat. Nobilitas enim cognomine, agnomine, & nomine deſignabatur. C. Iulius Cæſar. Hactenus ad uerbum Domitius. Cæterũ tria nomina, nec ſoli habebant nobiles, nec uniuerſi, ſed hi potius arbitror, qui è ſeruitio manumittebantur. Quocirca ſenſus

Nomina tria quibus

ſenſus quoq; uel ob id acutior atq; concinnior, ut conuiuator ne liberum quidē putet, néue pro libero fari æquum cenſeat, quem ſibi conuiuam uocauerit. Hoc ſi non autores haud lubricæ fidei comprobant, uincor nihil eſſe Domitio penſitatius. Artemidorus igitur Epheſius, ſiue is Daldianus dici mauult in libro de ſomniorum coniecturis, primo, Græce ille quidem, ſed ad hanc ſententiam, Noui autem quendam, inquit, ſeruū hominem, qui ſibi habere tria uirilia uiſus. Dein uero liber factus eo pacto tria pro uno habuit nomina, duobus aſſumptis patroni nominibus. Hæc Artemidorus. Septimius quoq; Florens Tertullianus in libro de reſurrectione ſic ad uerbum, Oro te, inquit, ſi famulum tuum libertate mutaueris, quia eadem caro atq; anima permanebunt, quæ flagellis, & cōpedibus, & ſtigmatibus obnoxiæ retro fuerant, idcirco ne illas eadem pati oportebit? non opinor. Atqui & ueſtis albæ nitore & anuli aurei honore, & patroni nomine, ac tribu, menſaq; honoratur. Hinc illud opinor Perſianū. Exit Marcus Dama. probat morem Cicero quoq; epiſtolarum ad Atticum uolumine quarto, ſic ſcribens, De Eutychide gratum qui uetere prænomine, nouo nomine T. erit Cæcilius, ut eſt ex me & te iūctus Dionyſius M. Pomponius. Sed ut obiter hunc quoq; Ciceronis, non inobſcurum locum interpretemur, noſſe oportet, etiā

Perſij locus

Cice. locus

morem fuisse, ut hæredes testamento in nomen, familiamq; adoptarentur. Sicuti est à Cæsare C. Octauius, quemadmodum scribit & Suetonius in Iulio. Quocirca post eam diem semper est ille Cæsar, ut in epistolis quoq; Bruti ad Ciceronem, appellatus. Quemadmodũ & Q. Scipio collega in consulatu Pompei, qui cum filius Nasicæ foret, ex testamento in Metelli Pii genus adoptatus, eius etiam nomine uocabatur. Sicuti libro historiarũ xl. scribit Dion. Quare etiam T. Pomponius Atticus hæres relictus à Q. Cæcilio ex dodrante, sicuti scribit Cornelius Nepos in ipsius Attici uita, postea ut est apud Varronẽ in secũdo de re rustica, ex T. Pomponio Attico Q. Cæcilius Atticus est appellatus. Quare Eutychidem manumissum T. Cæcilium Eutychidem uocauit, uetere prænomine suo, nam T. Pomponius olim dicebatur, nouo nomine, quod haud pridem Q. Cæciluus uocari cœperat. Sic seruus Dionysius, M. Pomponius Dionysius uocatus est, ascito Ciceronis prænomine, Attici nomine. Sed & Milesius Alexander, cui Polyhistori cognomentum fuit, Cornelius est etiam à Cornelio Lentulo appellatus, à quo uidelicet fuerat manumissus, sicuti quæ Suidæ dicũtur collectanea, testãtur.

Suidæ nomine collectanea.

RESTITVTA PLINIANIS CODI

cibus abolita pridem uox, quidq; poppyſmos aut poppyſma ſignificent, quodq; mos poppyſmis adorãdi fulgetras.

CAPVT XXXII.

CORrigendus apud Plinĩũ locus, ex libro octauo & uigeſimo naturalis hiſtoriæ, capite ſecundo, quo tractatur, an ſit in medendo aliqua uis uerborum, ſubducta enim uox una, qua uetus indicatur conſuetudo, uetuſtiore quoq; teſtimonio comprobata. Sic autem plerique codices habent, Fulgetras adorare conſenſus gentium eſt. Sed in uetuſtis duobus exemplaribus, ex ipſa Medicæ gentis nobili bibliotheca, ſic ſcriptum. Fulgetras adorare poppyſmis conſenſus gentiũ eſt. Quam lectionem uel Ariſtophanes facetiſſimus poëta confirmat in comœdia cui σφῆκες inſcriptio. Nam apud eum Philocleo quidam ſenex ita loquitur, ut ſe dicat poppyſſantibus (liceat autem ſic uerbo uti) fulguraturum. Tum interpres antiquiſſimus, morem hunc eſſe ait, uti ad fulgetras poppyſſetur. Verba Ariſtophanis hæc ſunt. κἀναστρέφω πππύζασι ν. Tũ interpres hæc, ἔθος ταῖς ἀστραπαῖς πππύζειν.

Plinij locus

Poppyſmi.

Quemadmodum ergo apud Iuuenalem, Martialemq; poëtas poppyſma legitur, & poppyſmata, ſic apud Plinium poppyſmis à caſu recto, qui ſit poppyſmus. Eſt autem factitia de ſono uox, id ſignificans, quo maxime nondum perdomitis equis adulamur, uti Maximus in lexico, & Nicas item, & Suidas. Vtitur uerbo etiam Sophocles. ποππύζεται ζευγηλάτης. ſicut & Pollux meminit in ſeptimo Onomaſticῶν. Quin idẽ quoque in primo, ſiſti equum poppyſmo docet, hoc ipſum uſurpans uocabulum, quod & Plinius, qui tamen etiã libro eiuſdem naturalis hiſtoriæ quinto trigeſimoq; ſic ait, Similis & Nealcem ſucceſſus in ſpuma equi, ſimiliter ſpongia impacta ſequutus dicitur, cum pingeret poppyzonta, retinentem equum. Dexippus etiam Platonicus philoſophus, in dialogo, quem ædidit in Ariſtotelis Categorias, ita ſcribit. ἡ ἔτις ἄναρθρος φόφος, ὡς ἐπὶ πόππυσμάτων.

CRAMBE QVAE SIT APVD Iuuenalẽ, ſuperq; ea Græcum prouerbiũ.

CAPVT XXXIII.

Occidit miſeros Cambre repetita magiſtros.

Calderini de Cambre ſententia.

HVnc Iuuenalis uerſum, Domitius idẽ Calderinus his uerbis enarrat. Cornelius de declamationibus ita ſcribit. Declamationes, aut ex hi

storijs trahebãtur, sicuti sanè nonnullæ usque adhuc, aut ex ueritate, ac re, siqua forte recens accidisset, Itaque locorum etiam appellationibus additis proponi solebant, & sic certe collectæ, æditæq; se habẽt. Cambre igitur inscriptio est declamationis à loco. Nã Cambre oppidum est in Teuthrania Troadis, ut scribit Plinius & è proxima regione est Lesbos, in qua Mitylenen occupauerũt tyranni, ut autor est Strabo, Nigessilus & Megarogilus, Alcæus poëta eos carmine est insectatus unde aureũ plectrum habuisse dicitur, autore Fabio. De tyrannis eiectis Cambre declamatio semper erat repetenda à magistris.

Hæc placet sententia, ut conueniat cum eo quod dixit.

Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.

Quod alij à Cambro Scytharũ rege, cuius meminit Diodorus, Cambren declamationẽ deducunt, nulla ex parte accomodatum est. Hactenus igitur Domitius, tortuosa prorsus, & tergiuersanti oratione, cuius ex uerbis hæc deniq; colligitur, confusa necessitate sententia, Cambren declamationem ab oppido Teuthraniæ appellari, quod & à locis nomina declamationibus imponantur, & Mitylenen tyranni occupauerint, oppidum in Lesbo, ut id poëta uersiculo illo significet.

Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos,

Nos igitur proponerentur necne à ueteribus contro-

uerſiæ,locorũ appellationibus additis,nõ laboramus, quamuis hoc non Cornelius (ut ipſe dicit) ſed Sueto= nius Tranquillus ſcripſerit in libello,quẽ de claris grã maticis,rhetoribusq; cõpoſuit, eumq; libellum,non ut Corneli, ſed ut Suetoni Domitius quoq; ipſe ſuperius agnoſcit,& ſuo ſe laqueo (quod dicitur) implicat,ex= ponẽs (ut quidẽ ſibi uidetur) uerſiculũ eiuſdẽ ſatyræ.

Parte alia ſolum rus ſati pone lacertæ.

Iam uero Cambren (ut quod nunc inſtat agamus) eſſe inſcriptionem,id nos planè pernegamus. Quin auda= cter pronunciamus, neque tale quippiã apud idoneos modo ſcriptores inueniri, neq; ſi maxime inueniatur, idcirco tamen ad tyrannos eos, qui Mitylenen occu= pauerint,referendũ,cũ oppidũ Cambre nõ modo nõ in Leſbo,ſed ne in inſula quidem ſit ulla. Quare,quod pace ſua dixerim, nihil hac Domiti cõmenticia opinio ne,ſi quis modo eam diligenter excutiat, dici,fingiq; po eſt,aut abſonum magis,aut inconcinnum,& ridi= culum,ſic ut ſeſe ipſa nullo impellente ſubuertat. Ne= que autem cauſa fuit,cur Mitylenen ad Alcæum con= fugeret,ut claßis numeroſa tyrãnos perimeret,quan do inter primas controuerſiarum materias,tyrannici darum præmia numerat Cornelius in eo dialogo, quẽ de claris ædidit oratoribus. Ita ſibi omnia tenebrariũ

Pace ſua.

& caliginis ingenia Domitius offundit, quoties uelut è naſſa piſciculus nequit exſinuari, quodq; Ariſtote= lem facere docet Atticus philoſophus, non inelegans Platonis propugnator, ut quemadmodũ ſepia ſparſo ſub oculos ipſos, manumq; piſcatoris, ſuo ſibi ſucco, elabitur, ita ille deprehendi metuens, ſententias de in= duſtria obſcuritatibus infuſcet, hoc in hunc hominem potius conueniat, nunquam magis, quàm cum penè tenetur, inuoluentem ſemet, obnubilantemq; ambagi= bus, & quoddam ſicut atramentum perplexitatis in= teruomentem. Quod autem quidã uir alioqui doctus, & induſtria ſua bene de literis meritus, in commenta= rio nuper ædito, de Gambra, Anathoq; affert ex Pro= bo, ut ipſe inquit, Iuuenalis interprete, fateor equidẽ, nec ſcire me quinam ſit hic Probus, nec putare eũ eſſe cuius Gellius, alijq; ex ueteribus meminerint. Fides er= go de eo apud autorem ſit. Mihi tamen quod uidetur, exponam breuiter, nam, ut ait ille neſcio qui tragi= cus, ueritatis ſimplex oratio eſt. Græcũ igitur hoc, ar bitror, prouerbiũ Iuuenalis expreßit. Δὶς κράμβη uerbium. θάνατος. quo ſignificatur, bis poſita Crambe mors Crambe eſſe. Crambe aũt braßicæ genus, ut faſtidiũ uidelicet re petitæ ſæpius controuerſiæ denotaret, cũ uulgo quoq; recalfacta braßica iã in prouerbiũ faſtidij cõceſſerit. Atticus phi= loſophus. Platonis propugnator, ut quemadmodũ ſepia ſparſo ſub oculos ipſos, manumq; piſcatoris, ſuo ſibi ſucco, elabitur, ita ille deprehendi metuens, ſententias de in= duſtria obſcuritatibus infuſcet, hoc in hunc hominem potius conueniat, nunquam magis, quàm cum penè tenetur, inuoluentem ſemet, obnubilantemq; ambagi= bus, & quoddam ſicut atramentum perplexitatis in= teruomentem. Quod autem quidã uir alioqui doctus, & induſtria ſua bene de literis meritus, in commenta= rio nuper ædito, de Gambra, Anathoq; affert ex Pro= bo, ut ipſe inquit, Iuuenalis interprete, fateor equidẽ, nec ſcire me quinam ſit hic Probus, nec putare eũ eſſe cuius Gellius, alijq; ex ueteribus meminerint. Fides er= go de eo apud autorem ſit. Mihi tamen quod uidetur, exponam breuiter, nam, ut ait ille neſcio qui tragi= cus, ueritatis ſimplex oratio eſt. Græcũ igitur hoc, ar Græcũ pro bitror, prouerbiũ Iuuenalis expreßit. Δὶς κράμβη uerbium. θάνατος. quo ſignificatur, bis poſita Crambe mors Crambe eſſe. Crambe aũt braßicæ genus, ut faſtidiũ uidelicet re petitæ ſæpius controuerſiæ denotaret, cũ uulgo quoq; recalfacta braßica iã in prouerbiũ faſtidij cõceſſerit.

Maluit autem Græcum uſurpare quàm Latinum uocabulum poëta, uel quia tritius id Græcis quàm Latinis prouerbium, uel ſanè quia ſpecies etiam quædam braſſicæ proprie appellata Crãbe, tenuioribus, ut eſt apud Plinium, foliis & ſimplicibus, denſiſſimiſq;, amarior ſed efficaciſſima. Ipſius uero Græci prouerbij mẽtionẽ Suida facit, poniq; etiam in conuiuijs Cramben docet, quod ſit ebrietati contraria, quemadmodũ in libro de re ruſtica teſtatur Cato.

VITIOSE QVAEPIAM IN EPIſtola Ciceronis, deq; uocabulo quod eſt Sciamachia.

CAPVT XXXIIII.

RVſticum nimis & illepidum, ſordidũq; adeo planè uocabulum Ciceronis epiſtolam occupauit, eam quæ eſt ad Brutum iſto principio. Mirabiliter mi Brute lætor, ſic enim in ea legimus, Meæq; illæ uehementes contentiones tanquàm ſcientia adnihilatæ eſſe uideantur. Quod quidam tamen hactenus corrigunt, ut dicant tanquam ſi iam adnihilatæ eſſe uideantur. Conſulant quæſo eruditi, peritiq; idoneorum uerborum ueterumq; lectionũ, conſulant ſuum quiſq;

iudicium ſenſumq;, ac tum demũ credere audeant, adnihilatas contentiones, ſcriptum fuiſſe à Cicerone. Nos in codicibus duobus Medicæ familiæ, quorum ſupra quoq; fidem allegamus, mendoſe id etiam, ſed tamen ut erroris adhuc ueſtigiũ nõ ſit abolitum, ſic reperimus, Tanquam Sciamachalaæ eſſe uideantur. Quare ſuſpicamur legendum, ſciamachiæ. Sunt enim ſciamachiæ nihil ſanè aliud, quàm umbratiles pugnæ. Sentit enim Cicero hoc utique frigere iam ſe planè in ſenatu non ſuccedentibus Bruto rebus, ſuasq; illas uehementeis cõtentiones, ſciamachias uideri. Vocabulum ipſum, perquàm eſt elegans apud Græcos, & magnopere uſitatũ. Quin Galenus quoq; medicus in libro ſecundo ὑγιεινῶν ſic ait. μεταβαίνῃ δὲ καιρὸς ἐπὶ τὰ ταχέα χωρὶς εὐτονίας καὶ βίας, ὁ δρόμοι δ' εἰσὶ ταῦτα καὶ σκιαμαχίαι. Inter celeres exercitationes, quæ tamẽ attentæ uiolentæq; nõ ſunt, etiam curſus adnumerat, & ſciamachias. Deniq; uel Euſtathius in Odyſſeæ cõmentario Rhapſodiæ tertiæ, de uerbo eo ſic meminit. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα φαῦλον δηλοῖ οὐδέν. οὐ μὴν τοι καὶ τὸ σύνθετον σκιαμαχεῖν. Et M. Varro ſatyram unã è ſuis illis Menippeis Sciamachiam inſcripſit. Hæc enim eſt apud Gellium uera ex antiquis exemplaribus lectio, non ut quidam etiam ſcribũt Criomachia. Quin paulo etiã ſupra in epiſtola

Sciamachiæ.

Gellij locus

Organon. eadem Ciceronis, uocabulum alterum quod est ὄργανον, de Græca ſcriptura deprauatum migrauit in Latinam. Nam pro eo quod erat ὄργανον, factum iam optanon, neque autem hoc quoq; ab ullo hactenus animaduertitur. Quare ſic legeris, planè iam Brute frigeo. Organon enim erat meum ſenatus, ut quo pro organo Cicero, proq; inſtrumento utebatur.

LOCVS IN M. VARRONIS, ET item alter in Columellæ libris rei ruſticæ defenſus à uitio, quædamq; ſuper Euhemero inibi, & Iouis ſepulchro, & Cretenſibus addita, & locus apud Statium declaratus.

CAPVT. XXXV.

Var. locus. IN M. Varronis libro primo rerum ruſticarum mendoſe legitur illud, Ariſta & granũ omnibus ferè notum, gluma paucis. Itaq; id apud Ennium ſolum ſcriptum ſcio eſſe in Ephemeridis uerſibus. Nã quod habent etiam, qui putantur emendatiſsimi codices, in Ephemeridis uerſibus, hoc ego in uenerandæ uetuſtatis exemplari è publica gentis Medicæ bibliotheca ſic inuenio, in Euhemeri libris uerſis. Neque autem

dubium est, Enni sacram historiam significari à Varrone de Euhemero in Latinum uersam, quam uidelicet & Lactantius identidem, & Eusebius citat, & Augustinus. Verba Lactantij de libro diuinarum institutionum primo sic habent. Antiquus autor Euhemerus, qui fuit è ciuitate Messana, res gestas Iouis, & cæterorum qui di putantur collegit, historiamq; contexuit ex titulis, & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis templis habebantur, maximéque in fano Iouis Triphyli, ubi aureã columnam positam esse ab ipso Ioue, titulus indicabat. In qua columna gesta perscripsit, ut monimenta essent posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus est Ennius, & secutus, cuius hæc sunt uerba. Vbi Iupiter imperium Neptuno dat maris, ut insulis omnibus, & quæ loca sunt secundum mare omnibus regnaret. Dein Lactantius idem locos Ennij nonnullos, de hac ipsa historia iterum atque iterum adducit, quos equidem breuitati studens præteribo. Quin ipsius quoque Euhemeri uerba Sextus item allegat Empiricus, Pyrrhoniorum maxime uolumine quarto, uocatumq; ait Atheon, sicuti Melium Diagoran, Prodicum Ceum, Theodorum Cyrenaicum, complureisq; alios. Ac de eo quoque Timon Phliasius (ut arbitror) sic ait. Euhemerus

Euhemerus cet & Lactantius identidem, & Eusebius citat, & Augustinus.

Atheon.

Εὐήμερος γέρων ἄλαζὼν ἄσκα βιβλία ψύχων.

Sed his omissis, illud utiq; acrius inspiciendũ est apud Columellam quoq; libro x. capite autem tertio, ubi de apibus agitur, bis Homerum citari pro Euhemero in peruulgatis codicibus, quod & uetustissimus indicat liber, de priuata familiæ Medicæ bibliotheca, literis Lãgobardis exaratus, & item alter è publica eiusdẽ gẽtis, quem de uetusto exemplari, Nicolaus Nicolus, uir doctus & diligens sua manu perscripserit, tum & ratio astipulatur, cui nulla resistunt claustra, siquidẽ apud Homerum fabula nulla istiusmodi de apibus reperitur, ac uerisimile est, scriptam fuisse ab Euhemero potius, q̃ Iouis historiam composuerit, cuius apes illæ fuisse nutrices prædicantur. Quod aũt apud hunc ipsum (ut arbitror) Euhemerum, de quo supra diximus, scriptum repererat poëta Callimachus in sacra eadem historia, Iouem in Creta uitam consummasse, atque inibi sepulchrum eius esse in oppido Cnoso, in quo sepulchro eius inscriptum fuerit antiquis literis Græcis Ζεὺς ηρό-νυ, idest Latine, Iupiter Saturni, quod hoc inquã poëta doctissimus & scriptum ab illo cognouerat, & pro confesso à Cretensibus habitum, testatumq;, ob id opinor in hymno ipso ad Iouem, Cretẽses, inquit, semper mendaces, qui sint Iouis sepulchrum fabricati, cũ nunquàm ille obierit, perpetuoq; sit. Versus autẽ hi sunt.

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ γὰρ τάφον ὤ ποτ' ἄνακτος

Colu. lo.

N. Nicolus

Iouis sepulchrum.

Κρῆτες ἐπεκτήναντο. σύ δ' οὐ θάνες, ἐσσὶ γὰρ ἀεί.
Propterq; hoc ipsum deniq;, Statius quoq;, opinor, in primo Thebaidos inquit. Mentitaq; manis Creta tuos.
Cyprianus etiam martyr, homo disertissimus, in libro de origine, & generibus idolorum, Antrum Iouis ait in Creta mutitur, & sepulchrum eius ostenditur, quàm parum emendate scripta uerba hæc in nouis codicibus reperiuntur. Porrò Cretenses adeo mendaces habiti semper, ut Græco prouerbio, quod est, πρὸς κρῆτα κρητίζειν, nihil aliud significetur, nisi mendacio uti aduersus mendacem. Sed & Cretensis illius Epimenidis uersiculus hic à Paulo etiam Apostolo citatus atq; ob id etiam sanctificatus est.

Cyprianꝰ locus.

Prouerbiū.

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργοί.
Id significat, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ uentres pigri. Nam uersiculi prioris hemistichion, de Epimenide sumpsit Callimachus. Quocirca eleganter etiam hoc Ouidius in amoribus.

Cretes erunt testes, nec fingunt omnia Cretes. Et alibi.

Nota loquor, non hoc quæ centum sustinet urbes,
Quamuis sit mendax, Creta negare solet.

10195284

LIBER SOLVTVM HIC ET ENODA-tum, quod ænigma de Varronis libro citat Gellius.

CAPVT XXXVI.

Au. Gellij locus. 12 cap. 6

AEnigma illud ex Varrone, quod Gellius proponit, & inenarratum relinquit, ut legentiũ coniecturas acuat, equidem soluturum me meo quoque periculo profiteor. Est autem tale in tribus senarijs. Semel minus ne, an bis minus sit, non scio, An utrunq; horum, ut quondam audiui dicier, Ioui ipsi regi noluit concedere.

Terminum significare uidetur, qui deus concedere Ioui noluit, cum capitoliũ exaugurabatur. Ouidius Fastorum secundo.

Terminus deus.

Quid noua cum fierent capitolia? nempe deorum
Cuncta Ioui cessit turba, locumq; dedit.
Terminus, ut ueteres memorant, inuentus in æde
Restitit, & magno cum Ioue templa tenet.

Dubitat ergo hic scirpi autor, semel minus, an bis minus fuerit, an utrunq; horum, ex utroq; autem, hoc est ex semel, & bis resultat ter. Quare nõ semel minus, nõ bis minus, sed Terminus fuit, qui Ioui ipsi regi noluit concedere.

LAPSVM FOEDE SERVIVM super Oaxe fluuio, & Creta.

CAPVT XXXVII.

ET rapidum Cretæ ueniemus Oaxem.

Hoc ex prima bucolicῶν ecloga, sic enarrat ad uerbum Seruius. Rapidũ Cretæ, inquit, lutulentũ, quod rapit cretã. Creta alba terra dicitur, Nam Oaxis fluuius est Mesopotamiæ, qui uelocitate sua rapiens albam terram turbulentus efficitur. Hactenus ille. Sed enim ego Oaxem Cretæ insulæ fluuiũ intelligi crediderim potius. nã Vibius quoq; Sequester Oaxem Cretæ fluuiũ dicit esse, à quo & ciuitas Oaxia. Quare Appollonius, Cretam quoq; insulam, tellurem Oaxida uocauit in primo Argonauticῶν his uerbis. Oaxis.

Δάκτυλοι ἰδαῖοι κρηταέες οὔσποτε νύμφη
ἄγχιάλη δικταῖον ἀνὰ ὠτέος ἀμφοτέρησι
δραξαμένη γαίης οἰαξίδος ἐβλάστησε.

Hoc autem postremum ita Varro transtulit, ille arbitror Attacinus alieni operis interpres.

Et geminis capiens tellurem Oaxida palmis.

Neq; uero nõ conuenit rationi, ut qui dispersum iri toto orbe suos populares uelit ostẽdere, de insula quoque in medio, ueluti mediterraneo mari sita, tum aĩt & de altera toto penitus orbe diuisa meminerit.

10195284

LIBER

EXPOSITVM IVVENALIS CAR-

men, contra omnium hactenus sententias, super Laconico, & Pityliſmate.

CAPVT XXXVIII.

Iuue. locus.

QVi Lacedæmoniũ pityſmate lubricat orbẽ. Verſus hic ex undecima Satyra Iuuenalis, uarie prorſus expoſitus eſt hactenus, atque (ut arbitror) indiligenter. Nam Domitius Pityſma dicit eſſe irrotationem è leui ſputo, de uerbo Pityo. Lacedæmonium uero orbem pro anulo accipit, quoniam, inquit, à Lacedæmonijs anulorum uſus manauit, ut ſenatores, & equites, per anuli mentionẽ ſignificentur. Porrò alter eruditiſſimus homo, quem tamen nominare parcimus honoris gratia, qua parte ab eo diſſentimus, ſaltationẽ putat eſſe Lacedæmoniã, ſed ingenue tamen fatetur, nihil adhuc de eo ſe legiſſe, niſi tantum apud Pollucẽ, mentionẽ factã Lacedæmoniæ ſaltationis. Tertius deniq; uir ipſe quoq; doctiſſimus, trochum intelligit de arbore pinu fabricatũ, qd' pitys dicatur pinus, unde ſit pityſma. Nos è tribus his opinionibus, honorẽ præfati autorũ nullam planè probamus. Principioq; negamus orbẽ Lacedæmoniũ ſignificare anulũ poſſe, quoniã nuſq; legatur anuli originem manaſſe à

Lace

Lacedæmonijs. Plinius aũt quem Domitius adducit, tantum ferreo etiã tum anulo Lacedæmone uti refert. Quod ſi tollitur non poſſe Lacedæmonium orbẽ pro anulo accipi, ſicuti certe tollitur, nihil profecto cõmenticia illa irroratio ualebit. Neq; tamen à pityo, quod nunquã uerbum inuenias, ſed à pityzo magis pityſma deducetur, quod apud Nicam Grammaticum declaratur. Qui uero ſaltationem putat eſſe Lacedæmoniam pityſma, cum de eo nihil inueniat, facile (ut eſſe ingenuus conſueuit) potiori ſententiæ ceſſerit. Quod item facturum credo, qui trochũ putat è pinu factum pityſma eſſe, cum nec uſquam lectum, nec ad rem faciat, & ſyllabæ ratio pugnet, quoniam pitys habeat priorem correptam ſyllabam, ut ex primo liquet etiam Theocriti uerſiculo. Nos igitur pityliſma legendum credimus, ut inſcitia librariorum ſyllabam de medio dempſerit. Quod haud mirum eſt in tantis tenebris. Pityliſma uero intelligimus exercitationẽ, de qua Galenus excellens medicus in ſecundo ὑγιεινῶν libro. Quamuis apud eum ſit uerbũ potius pitylizin, quàm nomen pityliſma. Cæterum recte pityliſma ſit inde, etiam uſitatiſſima proportione. Neq; adeo incongruum Galeni Græca uerba prius adſcribere, dein pro captu noſtro interpretari. Cum igitur exercitationũ uaria genera notet, ac de ijs etiam doceat, quæ ueloces quidem, ſed

Hæc uidereſſe recantatur recantata re Politianus epiſtarũ, lib. xi. epiſtola ſexta.

citra intentionem, uiolentiamq; ſint, inter quas & hæc ipſa ſit, de qua nunc agimus, ita ſcribit ad uerbum. τὸ δὲ πιτυλίζειν ἐπειδὰν ἐπ' ἄκρων τῶν ποδῶν βεβηκὼς, ἀνατείνας τὼ χεῖρε κινῇ τάχιστα, τὴν μὲν ὀπίσω φέρων, τὴν δὲ πρόσω, μάλιστα δὲ τοίχῳ προϊσάμενοι γυμνάζονται τοῦτο τὸ γυμνάσιον· εἰ καί ποτε σφάλλοιντο προσαψάμενοι τοῦ τοίχου ῥᾳδίως ὀρθῶνται, καὶ οὕτω δὴ γυμναζομένων λανθάνει τὰ σφάλματα καὶ ἀσθενέστερον γίνεται τὸ γυμνάσιον. Eſt, inquit, pitylizin, uel ſi mauis pityliſſare, cum quiſpiam ſummis pedibus ingrediens, manus protendit, ocyſſimeq; mouet, alterã retrorſum ſcilicet, alteram prorſum, quo potiſſimum gymnaſij genere ad parietes exercentur, ut ſicubi lapſentur, apprehẽſo mox pariete facile reſurgant, atq; ita exercentium lapſus fallunt, & ipſa fit exercitatio imbecillior. Porrò Lacedæmonium orbem, Laconicũ ipſum acceperim, ut in quo ſolerent ad eum modum exerceri. Dion hiſtoriarum tertio quinquageſimoq; libro, Laconicum in urbe uaporarium, aut ſudatoriũ (ſic enim interpretari uidemur poſſe, quod eſt apud eum Pyriaterium) ab Agrippa ædificatum tradit. Dein Laconicum dicit appellatum, quoniam Lacedæmonij per ea tempora nudi, unctiq; præ cũctis exercebãtur. Laconicũ iſtud & Martialis innuit, ita ingens.

Lacedæmonius orbis.

Pyriateriũ

Ritus ſi placeant tibi Laconum,
Contentus potes arido uapore,
Cruda uirgine, Martiáq; mergi.

Sed & Columella in libro de agricultura primo ſic.

Attonitiq; miramur geſtus effœminatorum, quod à natura ſexum uiris denegatum, muliebri motu mẽtiãtur, decipiantq; oculos ſpectantium. Mox déinde, ut apti ueniamus ad ganeas, cotidianam cruditatẽ Laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus. Iam igitur uel ex his Columellæ uerbis conſtare cuiuis poteſt, quos iam potiſſimum poëta ſignificet, nempe eos dubio procul, qui diem totum in Laconicis iſtis, gymnaſijsq; contererent, uncti, nudiq;. Quare etiam lubricat, inquit, propter oleum & unguen, quo defricti excebantur. Seneca etiam libro epiſtolarum ſeptimo ad Lucilium nihil aliud prorſus, quàm Laconica inſinuat, ita narrans. Quid mihi cum iſtis calentibus ſtagnis, quid cũ ſudatorijs, in quæ ſiccus uapor corpora exhauſturus includitur, ut omnis ſudor per laborẽ ex eat? Reſtat uti nunc, quoniã orbẽ dixit, etiã doceamus fuiſſe in orbem cõſtructa Laconica, qd' ex libro quinto Architecturæ apud Vitruuiũ patet, in his uerbis. Laconicôn ſudationes quæ ſunt coniungendæ tepidario, æque q̃ latæ fuerint, tantã altitudinem habeãt ad imã curuaturã hemiſphærij, mediũq; lumẽ in hemiſpherio

Laconicorum figura

relinquatur, ex eoq; clypeum æneum catenis pendeat, percuius reductiones, & dimissiones perficietur sudationis tẽperatura. Ipsumq; ad circinũ fieri oportere uidetur, ut æqualiter à medio flammæ uaporisq; uis per curuaturæ rotundationes peruagetur.

SCIRPVS EXSOLVTVS AVSONIuatis, de Cadmi filiabus, Melone, Sepia, & Cnidijs nodis.

CAPVT. XXXIX.

SCirpum quem Theoni Grammatico per dimetros iambos acatalectos proponit ingeniosus, & nõ ineruditus poëta Ausonius, sic nos tẽtabimus explicare. Sed ipsos prius uersiculos ascribamus.

Ausonij lo.

Aut adsit interpres tuus Aenigmatum qui cognitor
Fuit meorum, cum tibi Cadmi nigellas filias,
Melonis albam paginã, Notasq; furuæ sepiæ,
Cnidiosq; nodos prodidit.

Ex his autem postremus uersiculus, libris quidem uulgatoribus mendose legitur, modos habens, uel meos, pro eo quod nos reposuimus nodos. Sic autẽ inuenio cum in alijs nonnullis, tum in libro Ioannis Boccacij manu perscripto, qui nũc in bibliotheca sancti spiritus

Florentina ſeruatur. Cæterum nec ratio metri patitur alterutrũ uel modos, uel meos. Quoniã iambũ eſſe nõ pyrrhichiũ ſede illa ſecũda oportet. Literas igitur Cadmi Phœnicis munus, & papyrum Niloticam, & atramentum ſcriptorium, & calamum librarium literatoris eius germanum inſtrumentum uidetur mihi Auſonius ſub hæc inuolucra complicaſſe. Cadmus enim literas primus in Græciam attulit è Phœnice. Teſtatur Herodotus in Terpſichore, Phœnicas eos, inquiẽs, qui Cadmo duce uenere in Græciam, literas uernaculas, & patrias, hoc eſt Phœniſſas oſtendiſſe primitus Græcis, ſed fluxu ætatis, ait, cum uoce notæ quoque ſenſim mutatæ. Primiq; ijs Ionesuſi. Quare etiã Φοινήικεια ſunt appellatæ. Cadmeas autem ſe quoque uidiſſe, ſcribit Herodotus, literas in templo Apollinis Iſmenij, Thebis in Bæotia cælatas in tripodibus quibuſdam, de quibus tria citat epigrammata, maxime (ut inquit ipſe) Ionicis ſimiles. Quamobrem ſi ueteres Græcæ literarum notæ, non aliæ quàm Phœnicum, Latinæ uero nõ aliæ fuere, quàm Græcorum, ſicut & Plinius indicat, citata ipſe quoque Delphica (Nam illud tabula nouitium eſt, & ab ineruditis additum) manifeſtum eſt etiam Latinas literas, non alias eſſe, quàm quas à Cadmo didicerimus. Quare ob id eas Cadmi filias uocat Auſonius, quoniamq; atramẽto minuſculæ imprimuntur, ideo ſuaui-

Cadmus in Græciã literas attulit.

ter nigellus. Ob id igitur Zeno sic in epigrammate.

Οἶλε πάτρα φοίνισσα τὶς ὁ φθόνος οὗ Ϲκάλμος
Κῆνος ἀφ' οὗ γραπταὶ μέλλας ἔχθ σελίδα.

Timon quoq; Pyrrhonius, ut apud Sextum legimus, libro Pyrrhoniorum quarto sic scripsit.

γραμματικὴ τῆς ψύλης ἀνασκοπὴ οὐ δ' ἀνάθρησις
ἀνδρὶ δ' ἰδ' ασκομψύῳ φοινικικὰ σήματα κάδμυ.

Zopyrion unus ex illis autoribus è quibus cõstant collectanea quæ Suidæ noïe circũferun tur.

Cadmi Phœnicica signa, notas literarum uocitans. Omitto quod & Suidas, aut Zopyriõ potius φοινίκια uocatas literas ait. Omitto Pliniũ, cæterosq; permultos, qui dicant eas à Cadmo in Græciam allatas. Nam cum diuersi quæ legerant apud Herodotum passim meminerint, satis ipsi fecisse uidemur, quod ista suæ reddimus autoritati. Nec enim tam numeranda, sicuti putamus, ueterum testimonia sunt, quàm ponderanda. Melonis uero albã paginam ob id ait, quod papyrum Nilus producit, ex quo paginæ fiunt candidæ. Nilus autẽ

Melo qui & Nilus.

à ueteribus Latinis, nondum assuetis Græcæ linguæ, Melo uocabatur, quemadmodum Põpeius in uocabulo, quod est alumento declarat. Quanquam habent pleriq; codices, non Melo sed milo, mendose insciteq;. Quare uacillantem (si uidetur) autoritatem, adminiculo Serui substẽtabimus, cuius in primo Aeneidos ita

Pomp. locus.

Atlas.

uerba sunt. Sanè Atlas Græcum est, sicut Nilus, Nam Ennius dicit, Nilum Melonem uocari, Atlantem uero

Telamonem. Sic illc. Deniq; pro atramẽto in literarũ formas lito ſepiam capimus etiam apud Perſium. Sepia.

Nigra quod infuſa uaneſcat ſepia lympha.

Scilicet ob eius piſcis ingenium, qui liquorem dicatur atrum profundere, quo fortaſſis olimq; atramentum confieret. Ex quo Martianus. Dehincq; nigello puluere, qui ex fauilla confectus, uel ſepia putaretur, illato per cannulas eadem reſanari. Furuum porrò nigrum de quo & furem dici putat Varro. Sed & Horatius Furuum.

ex eo quoq;, Furuæ (inquit) regna Proſerpinæ.

Et furuas hoſtias Diti patri, Valerius Maximus, Sed & ante eum Varro nigras interpretatur. Cnidios de= Nodi Cnidij.

in nodos accipe, quoniam calami probatiores Cnidij, ſicuti Plinius ait libro ſextodecimo hiſtoriæ naturalis. Affectauit autem imitationem Perſianam, cum dixit nodos, quoniam & ille ſcripſerat.

Inq; manus chartæ nodoſaq; uenit harundo.

SCIRPI SIMILE VATIS EIVSDEM epigramma, emaculatũ, atq; enarratum.

CAPVT XL.

QVem nuper uatis Auſoni ſcirpum enoda= Auſoni lo=
uimus, redegit in mentem nobis tetraſti= chon eiuſdem, facilius intellectu fortaſſe, ſi cus.

quis & emaculatum habeat codicem, & Græcæ literaturæ non sit ignarus, ut cui uel alterutrum desit, non minoris sanè laboris futurum, quàm hoc est ænigma superius. Versus hi sunt.

Lais eros & itys, chiron & eros itys alter
Nomina si scribas, prima elementa adime,
Vt facias uerbum quod tu facis Eune magister.
Dicere me Latium non decet opprobrium.

Nempe de primis singulorum ipsorum nominum literis seriatim inter se coagmentatis Græcũ dissultat hoc uerbum λείχει, quod est Latine lingit, ut eo uerbo (sit autem honor auribus) inguinũ liguritor Eunus, aut siquid tale addiuinas, insinuetur. λείχει.

QVOD IN DIGESTIS IVSTINIANI principis, diẽ diffusum male pro eo, quod est diffissum legitur, ut & apud Gelliũ, diffundi & definitiones, pro illis diffindi, & diffissiones, atq; inibi de Pandectis Florẽtinis nõnihil.

CAPVT XLI.

Diffindi diem. DIffisionis uocabulum, & item quod dici solitum, in iudicijs diffindi diem, penè iam sublatum è medio, atque inscitia quadã improba,

importunáq; bonis artibus exitiosa iam obliteratum restituere ipsi pro uirili conabimur, & renouare diligentia nostra. Vtitur ista loquendi figura etiam iurecõsultus Vlpianus in libro lxxiiij. ad edictum, per hæc sanè uerba, quæ posita libro primo Digestorum sunt, sub hoc titulo, Si quis cautionibus in iudicio sistendi causa factis, non obtemperauerit. Si quis, inquit, in iudicio se sisti promiserit, & ualetudine, uel tempestate, uel ui fluminis prohibitus, se sistere non potuit, exceptione adiuuatur. Nec immerito. Cũ enim in tali promissione præsentia opus sit, quemadmodum potuerit se sistere, qui aduersa ualetudine impeditus est? Et ideo etiam lex xij. tabularum, si iudex, uel alteruter ex litigatoribus morbo sontico impediatur, iubet diem iudicij esse diffisum. Hactenus Vlpianus. Diffisum autem legendum, non diffusum, quod omnes habent hi fermè libri, qui sunt in manibus. Atqui uolum ipsumẽ Iustiniani Digestorum, seu Pandectarum, dubio procul archetypum, in ipsa curia Florentina à summo magistratu publice adseruatur, magnáq; ueneratione, quanquam raro id etiamq; ad funalia ostenditur. est autem liber haud quota spoliorum, prædaq; Pisanæ portio, sæpe à consultis citatus, maioribus characteribus, nullisq; interuallis dictionum, nullis item compendiarijs notis, quibusdã sanè in præfatione uelut ab autore planè & à cogi

Sistere.

pandectæ Pisanæ.

Compẽdiariæ notæ.

gitante, atque generante potius, quàm à librario & exceptore inductis, expunctis, ac superscriptis, Cum Græca epistola, Græcoq; etiam pulcherrimo hoc epigrammate in prima fronte.

Βίβλον ἰουστινιανὸς ἄναξ τεχνήσατο τήνδε
τὴν ῥὰ τριβωνιανὸς μεγάλῳ κάμε παμβασιλῆϊ
ὃς ἁ Ζὺς ἡρακλῆϊ παναίολον ἅρπα τεύξας,
ἣ ἐπιμαρμαίρουσιν ἀγάλματα πάντα θεμίσων.
ἄνθρωποι δ' ἀσίης τε δορυκτήτου τε λιβύσσης
εὐρώπης τε πιθοντ' ὅλου σημάντορι κόσμῳ.

Cuius tamen uoluminis legendi, ac uersandi per ociũ mihi est unifacta copia, Laurenti Medicis opera, causaq;, qui uir suæ reip. princeps, dum studiosis obsequatur, etiam ad hæc usq; officia se demittit. Igitur in Pandectis his, non iam Pisanis, ut quondam, sed Florentinis, in quibus pura sunt uerba, nec ut in cæteris plena maculis, & scabie, Diffisum reperio nõ diffusum. Qd' idem apud Aul. quoq; Gelliũ uideo deprauatum, libro qui nunc uulgo tertiusdecimus, cũ sit quintusdecimus emendatis codicibus. Nam ubi hæc uerba legimus, atq; in rerũ quidẽ definitionibus, cõperendinationibusq;, hic ego in codice Gelliano, ex bibliotheca publica Medicæ familiæ, quem uir haud indoctus (ut tũ ferebant tempora) sed diligens tamen in primis Nicolaus Nicolus ex uetustißimo exemplari fideliter pro suo more

Libri Auli Gel. inuersi

Gelliũs lib. 14 cap. 2 pagina 73.

deſcripſerit, ita inuenio. Atq; in rerũ quidem diffiſionibus, comperendinationibusq;. Quod ſi ſuſpicio libera mi detur, malim credere equidẽ, in dierũ, q̃ in rerũ, uera habuiſſe & incolumem ſcripturã. Quin eodẽ capite Gellius, Iuſſi igitur, inquit, diem diffindi. Sic enim in eodẽ codice, qd'in his ꝓuulgatioribus, diẽ diffundi. Alius Gelli locus.

POLLICES IN FAVENDO PREMI, ſicut in denegando fauorem, uerti ſolitos, ex eoq; ſententiæ Horati, Iuuenalis, & Prudenti declaratæ.

CAPVT XLII.

HOratius in primo epiſtolarum libro. Hora. locus

Conſentire ſuis ſtudijs, qui crediderit te,
Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum.

Vtroq;, inquit pollice Porphyrion, hoc eſt utraq; manu, ut ſit tropos ſynecdoche à parte totũ. Sed ne quem forte ueteris ſcriptoris autoritas infatuet, ei quoq; aurem leuiter peruellemus. Scriptum eſt igitur apud Plinium libro naturalis hiſtoriæ octauo, & uigeſimo, in hæc uerba, Pollices cum faueamus, premere etiã proꝛuerbio iubemur. Ex quo Iuuenalis peritiſſime illud.

Et uerſo pollice uulgi, Quemlibet occidunt popu-

lariter, Ceu ſi uerſo pollice tollatur fauor. Denique etiam Prudentius in heroico aduerſus Symmachum, ita cõtra Veſtales, quæ muneri gladiatorio intererant declamauit.

Et quoties uictor ferrum iugulo inſerit, illa
Delicias ait eſſe ſuas, pectuſq; iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Pollicẽ uertere. Nam ut fauere qui pollicẽ premerent, ita puto qui uerterent denegare gladiatoribus fauorẽ credebantur.

QVAM MVLTAS HABVERINT antiqui diphthongos.

CAPVT XLIII.

Diphthõgi ueteres. DIphthongi apud Latinos nõ plures quatuor perhibentur, cũ ſeptem nos eas ſaltem inueniamus in antiquis uel marmoribus, uel nomiſmatis, quorum nobis copiam ingentem Medices Laurentius ſuppeditat. Nã præter illas uulgatiſſimas, quæ ſunt ae, oe, au, & eu, eſt adeo inuenire etiam ai, & ei, & item ou, pro illis æ, i, u, in ueteribus monimentis. Et ai quidem pro æ, nonnulli cum litera i, nõ e, Græcorum more ſemper efferebant, ut Quintilianus oſtendit. Quidam ſingulariter tantum, cum in geniti-

uum, uel datiuum casum incidissent. Vnde etiam Aimilius pro eo quod sit Aemilius, a'icubi Romæ in antiquis spectationibus adnotauimus. Omnino autem cũ supra testudinem Panthei ascendissemus, fragmentũ ibi marmoreũ cũ eiuscemodi scripturæ uestigijs offendimus. Ex quo etiam diæresin uidemus factam in illis quæ uel apud Vergiliũ sunt, Aulai, pictai, & quod nunc mendose legitur, aquai. Porrò autem diphthongus ei frequentius inuenitur, peneq; etiam in confesso est, qd' & nomismata pleraq; & marmora uetustißima declarant, & argumenta ipsa Plautinarũ comœdiarũ, quæ Captiui, quæ ue item Menechmi inscribuntur. Nam si uersuum singulorũ primas súbinde literas connectas, Capteiuei, & Menaechmei resultabit, ut sit ubiq; ei diphthõgus. Præterea fouri, non furi legimus in nomismate alio, ut prima syllaba diphthongo producatur. Qualis etiam apud Græcos est. Quid autem de ea dicã, quod & Quintilianus indicat, & nos aliquando obseruauimus, ut uocalem producendam geminarent, cum in aureo nomismatio feelix pc f geminum, in æreo autem Galbæ principis uiirtus per i duplex reperiatur. Iam illa ἅκυρος, nónne etiam apud nos in Græcis saltem nominibus, ut in Harpyia, Orithyia, Thyiadeq; reperitur? ut nõ iam septem diphthongos, sed decem quoque habuisse uideri maiores queant.

ai diphth.

Aquai.

Ei diphth.

Fouri.

Vocales geminatæ.

LIBER

PEGASEIVM NECTAR LEGI

oportere apud Perſium, non melos.

CAPVT XLIIII.

Perſi locus.

PErſius in epigrãmate, qd' prooemii uice fungitur,
Coruos poëtas (inquit) & poëtridas picas,
Cantare credas Pegaſeium melos.

Nos in uetuſtiſsimo commentario, literis, quas Langobardas uocant, perſcripto, quod etiam publi=ce noſtris auditoribus exhibuimus, ſic ad uerbum in=uenimus. Pegaſeum nectar, in alijs melos, ex quo exiſtimamus ueterem, ſyncerámque ſcripturam ne=ctar habuiſſe, nouitiam uero & mendoſam, melos. Sed & Pomponius Lætus Romanæ princeps acade=miæ, diligentiſsimus homo antiquitatis, ueterem ſe ha=bere Perſianum codicem, multis audientibus affirma=uit, huic noſtræ lectioni ſuffragantem. Quod & ratio tamen carminis euicerit. Nam cum oporteat nouiſsi=mum choliambi pedem, ſpondeum poni uel trocheum, melos autem nunq̃, neq; apud Græcos, neque item apud noſtros, niſi breui priore ſyllaba accipiatur, men=dum profecto fuerit in uerſu, ſi melos admiſeris. Nam

Hipheſtion autor me=trorũ.

quod autumant nonnulli, λ literam uim producendi habere apud Græcos, quod omnino tacuit autor me=trorum ſingularis Hepheſtion, id ego inueniri quidem

ſcio, ſed in obſcuris dúntaxat quibuſdam, & ignobilibus ſcedis, exemplumq; afferri ex Homero, apud quẽ heloria prima intenta ſyllaba legamus. Id autem q̃ friuolum, q̃ leue ſit, & nugatorium, uel hoc euidentiſſime declarat, quod uſu iam & autoritate doctiſſimi cuiuſq; receptum eſt, ut id uocabulum apud Homerum quoq; λ duplici notaretur. Cæterum ſi maxime conceſſerimus, fieri hoc ſolere aliquãdo apud Græcos, nõ tamen continuo credendum eſt, illuſmodi uſum licentia Perſium Græca una appellatione, quam uix ſemel in tãta ſcriptorum ſilua Græci uſurpare ipſi reperiãtur, præſertim cum neque apud Græcos, quantum equidẽ obſeruauerim, neque item apud Latinos, aliter quàm breui priore ſyllaba melos inueniatur. Nam quantopere hanc ſolis conceſſam Græcis licentiam fugitarint Latini ueteres, uel Martialis poëta declarat, cum ſe de nomine ipſo Earini tãtopere torquet, nec ſibi ſaltem pro Earino ἐιαρινὸν dicere permittit, uulgata apud Græcos licentia, id eſt literã interponendi, ſicut apud Homerum ἐπ᾽ ἄνθεσιν ἐιαρινοῖσιν. Atque adeo Martialem ipſum audi.

ἐλώρια primo Iliad.

Dicunt iarinon tamen poëtæ,
Sed Græci, quibus eſt nihil negatum,
Et quos Ares Ares licet ſonare,
Nobis non licet eſſe tam diſertis,

ἄρεες ἄρεες Iliad. ε.

Qui muſas colimus ſeueriores.
Quare nihil dubitandũ, quin ſit illud melos in Perſia-
no uerſiculo tanquã uerruca deformis recidendum, re
ſtituendumq́; nectar, quod ratio nobis toto capite &
uetuſta pariter autoritas adnuerunt.

PATROCLO IVNIOREM ACHIL

lem, contra quàm aut Aeſchylus prodiderit,
aut uulgo exiſtimetur.

CAPVT XLV.

Diſſeminata inter omnes iam pridẽ, receptaq́;
opinio, Patroclũ fuiſſe Achille iuniorem, ab
eoq́; uelut adamatum, ſicut fermè Hylan ab
Hercule, tum innuere hunc ipſum Martialis creditur,
ſic inquiens.
Aeacidæ propior leuis amicus erat.
Quare etiam uerſiculo cuidam nequiſſimo ex Herma
phroditi libellis uulgo quoq; applaudebatur. Cæterũ
Statius in Achilleide parem denique utriuſq; ætatem
prædicat, ita inquiens.
Inſequitur magno iam tum connexus amore
Patroclus, tantisq́; extenditur æmulus actis.
Par ſtudijs æuiq; modis, ſed robore longe,

Et tamen æquali uiſurus Pergama fato.

Plato autem in Sympoſio, longe diuerſum contendit. Nam & multo iuniorem fuiſſe Achillem declarat, & ipſum potius à Patroclo adamatum, utpote imberbem adhuc, nec Patroclo ipſo modo, ſed heroibus etiã cunctis formoſiorem. Quin ea cauſa di, inquit, illum honoribus egregijs affecerunt, ut ad inſulas fortunatas mitterent, quod amatorem tanti fecerit, ut nõ pro eo ſolum mori, ſed ei uel immori, quàm in patria conſenescere præoptauerit. Quin Aeſchylum Plato idem ceu nugacem taxat, quod is quoque Achillem Patrocli fuiſſe amaſiũ prodiderit, teſtemq; utriuſq; ætatis Homerum citat, cuius ſi quiſpiam uerba (nam hæc utiq; Plato non poſuit) ſibi indicari poſtulat, legat in undecima Iliados Rhapſodia ſub Neſtoris ꝑſona, quibus cũ mandatis Patroclũ filiũ pater Menœtius ad bella dimiſerit.

Achilles patroclo iunior.

CACOETHES APVD IVVENALEM

tetraſyllabon, nõ cacethos. Et condita pyxide lyde, nõ incondita legendũ. Simul enarratus apud Martianũ locus, haud, arbitror, indiligenter.

CAPVT XLVI.

IN ſeptima Iuuenalis poëtæ ſatyra ſic ſcriptum. Iuue. locus.

Tenet inſanabile multos

Scribendi cacethos, & ægro in corde ſeneſcit.
Vocabulum autem quod eſt cacethos, neque à Græcis uſpiã uſurpatur, neq; à Latinis, ſed neque ratio carmi
Cacoëthes. nis admittit. Quare cacoëthes legendum ſuſpicamur, ut ſit quod apud Græcos τὸ κακόηθες. Eo nãq; uerbo frequentiſſimo uſitatiſſimoq; mala conſuetudo ſignificatur. Quod item in uetuſto codice Langobardis exarato literis reperimus, cuius mihi poteſtatem legendi fecit Franciſcus Gaddius Florentinus, ſummi magiſtratus à ſecretis, prudens, humanusq; uir, nec Literis incultus. Sed & ille uerſus ita in eodem.

Iuuena. Io. Turgida nec prodeſt condita pyxide lyde.

Quod alibi perperam ſic eſt, In pyxide condita lyde.
Lyde. ut anum intelligas Lyden illiuſmodi medicamenta uen
Doliaris. ditantẽ, craſſam, & (ut inquit Plautus) doliarem. Q. & Capella fortaſſe ſpectãs, & facetiſſime ſuper ebrio Sileno ludens, ita inquit. Ac dum mouere greſſum cupit auocante Lyde. Nam ut ſi Cantharæ uel Pirrhiæ nomina uel Baucidos inaudias, continuo ſuffarcinatas tibi, & uinoſas, & pannucias, quaſdam delectione cõfinxeris. Ita nomine audito Lydes, mox hanc Iuuenalis turgidam recordaris, ut mirifice ſint inductæ ad excutiendos cachinnos perſonæ, uino uenas inflatus Silenus, & uentrioſa Lyde, quæ titubantẽ, & lapſabũdũ etiam (ſi dis placet) auocet ab irriſu.

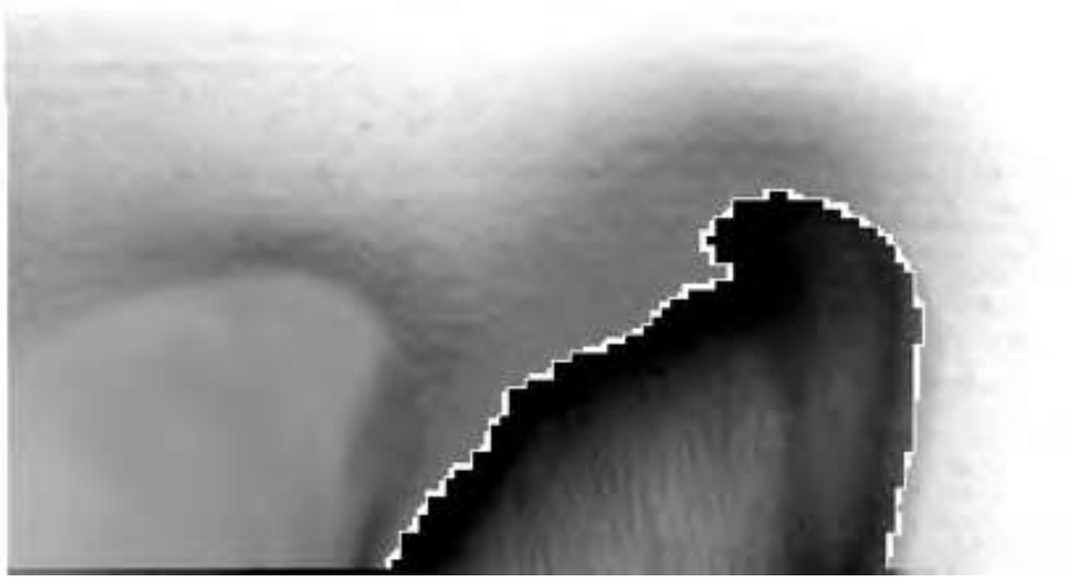

QVAE PLINIVS SVPER TITV-

-lis ueterum artificum pendentibus prodiderit, ea de monimentis etiam ueteribus agnita Romæ, ſicutiq; ſpeciem Vergilianæ ægidos.

CAPVT XLVII.

ROmæ nuper in atrio Mellinæ domus, marmo reã quãdã ueluti baſin aſpeximus, in qua Græce ſic erat. σέλευκος βασιλεὺς λύσιππος ἐποίϵ. Id Latine ualet, Seleucus rex Lyſippus faciebat. Erat ibi tũ nobiſcũ Ioannes Laurentius Venetus, ſummi pontificis à ſecretis, homo linguæ utriuſq; doctiſſimus, omniumq; iſtiuſmodi quaſi lauticiarum ſtudioſiſſimus. Is igitur nos ſubmonuit, quod & ſtatim arripuimus, agnouimusq; nõ temere illic ἐποίϵ potius quàm ἐποίησεν, hoc eſt faciebat, quàm fecit. Siquidem, ut ait Plinius in præfatione librorum naturalis hiſtoriæ, Sũmi illi artifices, etiã abſoluta opera pendenti titulo inſcripſere, ut Apelles faciebat, & Polyclitus, tanq̃ inchoata ſemper arte, & imperfecta, ut cõtra iudiciorũ uarietates ſupereſſet artifici regreſſus ad ueniã, uelut emẽdaturo quicquid deſideraretur, ſi nõ eſſet interceptus. Faciebat.

Quare, inquit, plenũ uerecũdiæ eſt illud, quod omnia opera, tanquam nouiſſima inſcripſere, & tanquam aliquid ſingulis fato ſit ademptum. Tria autẽ non (ut ille opinatur) amplius abſolute tradũtur inſcripta. Ille fecit, quæ ſuis locis reddit. Quo apparuit ſummã artis ſecuritatem autori placuiſſe. Et ob id magna inuidiæ fuere omnia ea. Cæterum etiam alibi Romæ ſimilis inueniri titulos, idem Ioannes Laurentius Venetus aſſeuerabat. Vidimus item, quod etiã his Miſcellaneis noſtris putauimus inſerendum, marmoreum quoddã in urbe eadem Palladis ſimulachrũ geſtans Aegidã ſquamoſo draconum corio cõtectam, ſic ut extremũ ipſius ambitum dracunculi item ad limbi, aut fimbriæ uicem circuncluderent. Erat ibi tum nobiſcum Iulianus Bononienſis, cui nunc ex re cognomen Antiquario factum, ſimulq; Georgius Italianus Genuenſis, homo rerum abditarum inueſtigator experientiſſimus, cum ſtatim Vergilianos uerſus recordati, quibus eam demũ Palladi clypei cælaturã mire expreſſiſſe poëta incõparabilis uidebatur, ita in octauo Aeneidos libro ſcribẽs.

Aegis Palladis.

Antiquarius.

Aegidaq; horrificam turbatæ Palladis arma
Certatim ſquamis ſerpentum, auroq; polibant,
Connexosq; anguis, ipſamq; in pectore diuæ
Gorgona deſecto uertentem lumina collo.

DE MEGABYZO SCRIPSISSE alios, quod Plinius de Alexandro, uentitare in Apellis officinam solito.

CAPVT XLVIII.

PLinius Secundus in uolumine historiæ naturalis quinto & trigesimo, uentitare in Apellis excellentissimi pictoris officinam solitum ait Alexandrum Macedonem, non artificio solum, sed comitate etiam hominis delectatum. Qui & in officina, inquit, imperite multa differenti, silentium comiter suadebat, rideri eum dicens à pueris, qui colores tererent. Hoc quod de Alexandro Plinius scribit, Plutarchus ad Megabyzũ retulit, in eo uolumine, quo disputat, quæ sint adulatoris, & amici discrimina. Cuius si uerba Latine interpretemur, hæc fere sunt. Appelles, inquit, pictor assidenti sibi Megabyzo, superq; linea, & umbra dicere nonnihil tentanti, uidenne, inquit, ut pueri melida (coloris id genus) terentes tacenti nuper tibi animos adhibebant, purpuramq; demirabantur, & aurum? Sed idem te nunc derident, loqui super ijs, quæ haud didiceris, incipientem. Quin Helianus quoque in libris historiæ multifariæ ad Megabyzum & ipse non ad Alexandrum retulit.

Plin. locus.

Megabyzus.

gitante, atque generante potius, quàm à librario & exceptore inductis, expunctis, ac superscriptis, Cum Græca epistola, Græcoq; etiam pulcherrimo hoc epigrammate in prima fronte.

Βίβλον Ἰουστινιανὸς ἄναξ τεχνήσατο τήνδε
τὴν ῥὰ Τριβωνιανὸς μεγάλῳ κάμε παμβασιλῆϊ
ὃς ἁ Διὸς Ἡρακλῆϊ παναίολον ἅρπα τεύξας,
ἣ ἐπιμαρμαίρουσιν ἀγάλματα πάντα θεμίσων.
ἄνθρωποι δ' ἀσίης τε δορυκτήτου τε λιβύσσης
εὐρώπης τε πιθοντ' ὄλου σημάντορι κόσμῳ.

Cuius tamen uoluminis legendi, ac uersandi per ociũ mihi est unifacta copia, Laurenti Medicis opera, causaq;, qui uir suæ reip. princeps, dum studiosis obsequatur, etiam ad hæc usq; officia se demittit. Igitur in Pandectis his, non iam Pisanis, ut quondam, sed Florentinis, in quibus pura sunt uerba, nec ut in cæteris plena maculis, & scabie, Diffisum reperio nõ diffusum. Qd' idem apud Aul. quoq; Gelliũ uideo deprauatum, libro qui nunc uulgo tertiusdecimus, cũ sit quintusdecimus emendatis codicibus. Nam ubi hæc uerba legimus, atq; in rerũ quidẽ definitionibus, cõperendinationibusq;, hic ego in codice Gelliano, ex bibliotheca publica Medicæ familiæ, quem uir haud indoctus (ut tũ ferebant tempora) sed diligens tamen in primis Nicolaus Nicolus ex uetustißimo exemplari fideliter pro suo more

Libri Auli Gel. inuersi

Gellius lib. 14 cap. 2 pagina 73.

descripserit, ita inuenio. Atq; in rerũ quidem diffisionibus, comperendinationibusq;. Quod si suspicio libera mi detur, malim credere equidẽ, in dierũ, q̃ in rerũ, uera habuisse & incolumem scripturã. Quin eodẽ capite Gellius, Iussi igitur, inquit, diem diffindi. Sic enim in eodẽ codice, qd'in his ꝓuulgatioribus, diẽ diffundi. Alius Gelli locus.

POLLICES IN FAVENDO PREmi, sicut in denegando fauorem, uerti solitos, ex eoq; sententiæ Horati, Iuuenalis, & Prudenti declaratæ.

CAPVT XLII.

HOratius in primo epistolarum libro. Horat. locus

Consentire suis studijs, qui crediderit te,
Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum.

Vtroq;, inquit pollice Porphyrion, hoc est utraq; manu, ut sit tropos synecdoche à parte totũ. Sed ne quem forte ueteris scriptoris autoritas infatuet, ei quoq; aurem leuiter peruellemus. Scriptum est igitur apud Plinium libro naturalis historiæ octauo, & uigesimo, in hæc uerba, Pollices cum faueamus, premere etiã prouerbio iubemur. Ex quo Iuuenalis peritissime illud.

Et uerso pollice uulgi, Quemlibet occidunt popu-

lariter, Ceu ſi uerſo pollice tollatur fauor. Denique etiam Prudentius in heroico aduerſus Symmachum, ita cõtra Veſtales, quæ muneri gladiatorio intererant declamauit.

Et quoties uictor ferrum iugulo inſerit, illa
Delicias ait eſſe ſuas, pectuſq; iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Pollicẽ uertere. Nam ut fauere qui pollicẽ premerent, ita puto qui uerterent denegare gladiatoribus fauorẽ credebantur.

QVAM MVLTAS HABVERINT antiqui diphthongos.

CAPVT XLIII.

Diphthõgi ueteres. DIphthongi apud Latinos nõ plures quatuor perhibentur, cũ ſeptem nos eas ſaltem inueniamus in antiquis uel marmoribus, uel nomiſmatis, quorum nobis copiam ingentem Medices Laurentius ſuppeditat. Nã præter illas uulgatiſſimas, quæ ſunt ae, oe, au, & eu, eſt adeo inuenire etiam ai, & ei, & item ou, pro illis æ, i, u, in ueteribus monimentis. Et ai quidem pro æ, nonnulli cum litera i, nõ e, Græcorum more ſemper efferebant, ut Quintilianus oſtendit. Quidam ſingulariter tantum, cum in geniti-

uum, uel datiuum casum incidissent. Vnde etiam Aimi *ai diphth.*
lius pro eo quod sit Aemilius, *alicubi* Romæ *in antiquis*
spectationibus adnotauimus. Omnino *autem cũ supra*
testudinem Panthei *ascendissemus, fragmentũ ibi mar*
moreũ cũ eiuscemodi scripturæ uestigijs offendimus.
Ex quo etiam *diæresin uidemus factam in illis quæ uel*
apud Vergiliũ *sunt,* Aulai, pictai, *& quod nunc men*
dose legitur, aquai. Porrò *autem diphthongus ei fre=* Aquai.
quentius inuenitur , peneq; etiam in confesso est, qd' Ei diphth.
& nomismata pleraq; & marmora uetustißima decla
rant, & argumenta ipsa Plautinarũ *comœdiarũ, quæ*
Captiui, *quæ ue item* Menechmi *inscribuntur.* Nam *si*
uersuum singulorũ primas súbinde literas connectas,
Capteiuei, *&* Menaechmei *resultabit, ut sit ubiq; ei*
diphthõgus. Præterea *fouri, non furi legimus in no* Fouri.
mismate alio, ut prima syllaba diphthongo produca=
tur. Qualis *etiam apud* Græcos *est .* Quid *autem de*
ea dicã, quod & Quintilianus *indicat, & nos aliquan* Vocales ge
do obseruauimus, ut uocalem producendam gemina= minatæ.
rent, cum in aureo nomismatio feelix pc f geminum,
in æreo autem Galbæ *principis uiirtus per i duplex*
reperiatur. Iam *illa* ἄκυρος, *nónne etiam apud nos in*
Græcis *saltem nominibus, ut in* Harpyia, Orithyia,
Thyiadeq; *reperitur? ut nõ iam septem diphthongos,*
sed decem quoque habuisse uideri maiores queant.

LIBER

PEGASEIVM NECTAR LEGI

oportere apud Perſium, non melos.

CAPVT XLIIII.

Perſi locus.

PErſius in epigrãmate, qd' proœmii uice fungitur, Coruos poëtas (inquit) & poëtridas picas, Cantare credas Pegaſeium melos.

Nos in uetuſtiſſimo commentario, literis, quas Langobardas uocant, perſcripto, quod etiam publi= ce noſtris auditoribus exhibuimus, ſic ad uerbum in= uenimus. Pegaſeum nectar, in alijs melos, ex quo exiſtimamus ueterem, ſyncerámque ſcripturam ne= ctar habuiſſe, nouitiam uero & mendoſam, melos. Sed & Pomponius Lætus Romanæ princeps acade= miæ, diligentiſſimus homo antiquitatis, ueterem ſe ha= bere Perſianum codicem, multis audientibus affirma= uit, huic noſtræ lectioni ſuffragantem. Quod & ratio tamen carminis euicerit. Nam cum oporteat nouiſſi= mum choliambi pedem, ſpondeum poni uel trocheum, melos autem nunq̃, neq; apud Græcos, neque item apud noſtros, niſi breui priore ſyllaba accipiatur, men dum profecto fuerit in uerſu, ſi melos admiſeris. Nam

Hipheſtion autor me= trorũ.

quod autumant nonnulli, λ literam uim producendi habere apud Græcos, quod omnino tacuit autor me= trorum ſingularis Hepheſtion, id ego inueniri quidem

ſcio, ſed in obſcuris dúntaxat quibuſdam, & ignobilibus ſcedis, exemplumq; afferri ex Homero, apud quẽ heloria prima intenta ſyllaba legamus. Id autem q̃ friuolum, q̃ leue ſit, & nugatorium, uel hoc euidentiſſime declarat, quod uſu iam & autoritate doctiſſimi cuiuſq; receptum eſt, ut id uocabulum apud Homerum quoq; λ duplici notaretur. Cæterum ſi maxime conceſſerimus, fieri hoc ſolere aliquãdo apud Græcos, nõ tamen continuo credendum eſt, illuſmodi uſum licentia Perſium Græca una appellatione, quam uix ſemel in tãta ſcriptorum ſilua Græci uſurpare ipſi reperiãtur, præſertim cum neque apud Græcos, quantum equidẽ obſeruauerim, neque item apud Latinos, aliter quàm breui priore ſyllaba melos inueniatur. Nam quantopere hanc ſolis conceſſam Græcis licentiam fugitarint Latini ueteres, uel Martialis poëta declarat, cum ſe de nomine ipſo Earini tãtopere torquet, nec ſibi ſaltem pro Earino εἰαρινὸν dicere permittit, uulgata apud Græcos licentia, id eſt literã interponendi, ſicut apud Homerum ἐπ᾽ ἄνθεσιμ εἰαρινοῖσιμ. Atque adeo Martialem ipſum audi.

ἐλώρια primo Iliad.

Dicunt iarinon tamen poëtæ,
Sed Græci, quibus eſt nihil negatum,
Et quos Ares Ares licet ſonare,
Nobis non licet eſſe tam diſertis,

Ἄρεες Ἄρηι Iliad. ε.

Qui muſas colimus ſeueriores.
Quare nihil dubitandũ, quin ſit illud melos in Perſia-
no uerſiculo tanquã uerruca deformis recidendum, re
ſtituendumq́; nectar, quod ratio nobis toto capite &
uetuſta pariter autoritas adnuerunt.

PATROCLO IVNIOREM ACHIL

lem, contra quàm aut Aeſchylus prodiderit,
aut uulgo exiſtimetur.

CAPVT XLV.

Diſſeminata inter omnes iam pridẽ, receptaq́;
opinio, Patroclũ fuiſſe Achille iuniorem, ab
eoq́; uelut adamatum, ſicut fermè Hylan ab
Hercule, tum innuere hunc ipſum Martialis creditur,
ſic inquiens.
Aeacidæ propior leuis amicus erat.
Quare etiam uerſiculo cuidam nequiſſimo ex Herma
phroditi libellis uulgo quoq́; applaudebatur. Cæterũ
Statius in Achilleide parem denique utriuſq; ætatem
prædicat, ita inquiens.
Inſequitur magno iam tum connexus amore
Patroclus, tantisq́; extenditur æmulus actis.
Par ſtudijs æuiq; modis, ſed robore longe,

Et

Et tamen æquali uiſurus Pergama fato.

Plato autem in Sympoſio, longe diuerſum contendit. Nam & multo iuniorem fuiſſe Achillem declarat, & ipſum potius à Patroclo adamatum, utpote imberbem adhuc, nec Patroclo ipſo modo, ſed heroibus etiã cunctis formoſiorem. Quin ea cauſa di, inquit, illum honoribus egregijs affecerunt, ut ad inſulas fortunatas mitterent, quod amatorem tanti fecerit, ut nõ pro eo ſolum mori, ſed ei uel immori, quàm in patria conſenescere præoptauerit. Quin Aeſchylum Plato idem ceu nugacem taxat, quod is quoque Achillem Patrocli fuiſſe amaſiũ prodiderit, teſtemq; utriuſq; ætatis Homerum citat, cuius ſi quiſpiam uerba (nam hæc utiq; Plato non poſuit) ſibi indicari poſtulat, legat in undecima Iliados Rhapſodia ſub Neſtoris ꝑſona, quibus cũ mandatis Patroclũ filiũ pater Menœtius ad bella dimiſerit.

Achilles patroclo iunior.

CACOETHES APVD IVVENALEM tetraſyllabon, nõ cacethos. Et condita pyxide lyde, nõ incondita legendũ. Simul enarratus apud Martianũ locus, haud, arbitror, indiligenter.

CAPVT XLVI.

IN ſeptima Iuuenalis poëtæ ſatyra ſic ſcriptum. Tenet inſanabile multos

Iuue. locus.

Scribendi cacethos, & ægro in corde seneſcit.
Vocabulum autem quod eſt cacethos, neque à Græcis
usſpiã usurpatur, neq; à Latinis, ſed neque ratio carmi
Cacoëthes. nis admittit. Quare cacoëthes legendum ſuſpicamur,
ut ſit quod apud Græcos τὸ κακόηθες. Eo nãq; uerbo
frequentiſſimo uſitatiſſimoq; mala conſuetudo ſignifi=
catur. Quod item in uetuſto codice Langobardis exa
rato literis reperimus, cuius mihi poteſtatem legendi
fecit Franciſcus Gaddius Florentinus, ſummi magiſtra
tus à ſecretis, prudens, humanusq; uir, nec Literis in=
cultus. Sed & ille uerſus ita in eodem.

Iuuena. Io. Turgida nec prodeſt condita pyxide lyde.

Quod alibi perperam ſic eſt, In pyxide condita lyde.
Lyde. ut anum intelligas Lyden illiuſmodi medicamenta uen
Doliaris. ditantẽ, craſſam, & (ut inquit Plautus) doliarem. Q d'
& Capella fortaſſe ſpectãs, & facetiſſime ſuper ebrio
Sileno ludens, ita inquit. Ac dum mouere greſſum cu=
pit auocante Lyde. Nam ut ſi Cantharæ uel Pirrhiæ
nomina uel Baucidos inaudias, continuo ſuffarcinatas
tibi, & uinoſas, & pannucias, quaſdam delectione cõ=
finxeris. Ita nomine audito Lydes, mox hanc Iuuena=
lis turgidam recordaris, ut mirifice ſint inductæ ad ex=
cutiendos cachinnos perſonæ, uino uenas inflatus Sile
nus, & uentrioſa Lyde, quæ titubantẽ, & lapſabũdũ
etiam (ſi dis placet) auocet ab irriſu.

QVAE PLINIVS SVPER TITV-

-lis ueterum artificum pendentibus prodiderit, ea de monimentis etiam ueteribus agnita Romæ, ſicutiq; ſpeciem Vergilianæ ægidos.

CAPVT XLVII.

ROmæ nuper in atrio Mellinæ domus, marmo reã quãdã ueluti baſin aſpeximus, in qua Græce ſic erat. σέλευκος βασιλεὺς λύσιππος ἐποίϵ. *Id Latine ualet, Seleucus rex Lyſippus faciebat. Erat ibi tũ nobiſcũ Ioannes Laurentius Venetus, ſummi pontificis à ſecretis, homo linguæ utriuſq; doctiſſimus, omniumq; iſtiuſmodi quaſi lauticiarum ſtudioſiſſimus. Is igitur nos ſubmonuit, quod & ſtatim arripuimus, agnouimusq; nõ temere illic* ἐποίϵ *potius quàm* ἐποίησϵν, *hoc eſt faciebat, quàm fecit. Siquidem, ut* Faciebat. *ait Plinius in præfatione librorum naturalis hiſtoriæ, Sũmi illi artifices, etiã abſoluta opera pendenti titulo inſcripſere, ut Apelles faciebat, & Polyclitus, tanq̃ inchoata ſemper arte, & imperfecta, ut cõtra iudiciorũ uarietates ſupereſſet artifici regreſſus ad ueniã, uelut emẽdaturo quicquid deſideraretur, ſi nõ eſſet interceptus.*

Quare, inquit, plenũ uerecũdiæ eſt illud, quod omnia opera, tanquam nouiſſima inſcripſere, & tanquam aliquid ſingulis fato ſit ademptum. Tria autẽ non (ut ille opinatur) amplius abſolute tradũtur inſcripta. Ille fecit, quæ ſuis locis reddit. Quo apparuit ſummã artis ſecuritatem autori placuiſſe. Et ob id magna inuidiæ fuere omnia ea. Cæterum etiam alibi Romæ ſimilis inueniri titulos, idem Ioannes Laurentius Venetus aſſeuerabat. Vidimus item, quod etiã his Miſcellaneis noſtris putauimus inſerendum, marmoreum quoddã in urbe eadem Palladis ſimulachrũ geſtans Aegidã ſquamoſo draconum corio cõtectam, ſic ut extremũ ipſius ambitum dracunculi item ad limbi, aut fimbriæ uicem circuncluderent. Erat ibi tum nobiſcum Iulianus Bononienſis, cui nunc ex re cognomen Antiquario factum, ſimulq; Georgius Italianus Genuenſis, homo rerum abditarum inueſtigator experientiſſimus, cum ſtatim Vergilianos uerſus recordati, quibus eam demũ Palladi clypei cælaturã mire expreſſiſſe poëta incõparabilis uidebatur, ita in octauo Aeneidos libro ſcribẽs.

Aegis Palladis.

Antiquarius.

Aegidaq; horrificam turbatæ Palladis arma
Certatim ſquamis ſerpentum, auroq; polibant,
Connexosq; anguis, ipſamq; in pectore diuæ
Gorgona deſecto uertentem lumina collo.

DE MEGABYZO SCRIPSISSE

alios, quod Plinius *de* Alexandro, *uentitare in* Apellis *officinam ſolito.*

CAPVT XLVIII.

PLinius Secundus *in uolumine hiſtoriæ naturalis quinto & trigeſimo, uentitare in* Apellis *excellentiſſimi pictoris officinam ſolitum ait* Alexandrum Macedonem, *non artificio ſolum, ſed comitate etiam hominis delectatum. Qui & in officina, inquit, imperite multa differenti, ſilentium comiter ſuadebat, rideri eum dicens à pueris, qui colores tererent.* Hoc *quod de* Alexandro Plinius *ſcribit,* Plutarchus *ad* Megabyzũ *retulit, in eo uolumine, quo diſputat, quæ ſint adulatoris, & amici diſcrimina. Cuius ſi uerba* Latine *interpretemur, hæc fere ſunt.* Appelles, *inquit, pictor aßidenti ſibi* Megabyzo, *ſuperq; linea, & umbra dicere nonnihil tentanti, uidenᷣ, inquit, ut pueri melida (coloris id genus) terentes tacenti nuper tibi animos adhibebant, purpuramq; demirabantur, & aurum? Sed idem te nunc derident, loqui ſuper ijs, quæ haud didiceris, incipientem. Quin* Helianus *quoque in libris hiſtoriæ multifariæ ad* Megabyzum *& ipſe non ad* Alexandrum *retulit.*

Plin. locus.

Megabyzus.

LIBER

CONTENTIO EPIGRAMMA-

tum Græci Posidippi, & Latini Ausoni, super Occasionis imagine, tum pulcherrima ecphrasis Græci Callistrati.

CAPVT XLIX.

Auso. locus

AVsoni poëtæ celebre est epigrãma, quo simulachrũ describitur Occasionis. Nam sic uti que deum, quem Græci καιρὸν appellant, interpretatus est. Sed enim longe miror, quid ita Phidiæ tribuerit, qd' erat Lysippi. Extat adhuc enim Posidippi Græcum comparis argumẽti, de quo suum finxerit Ausonius, quanquã in Græco Lysippus Sicyonius artifex, in Latino Phidia perhibetur. Porrò autem summis digitis Græcus autor ingredi, Latinus insistere dicit rotulæ. Talaria uterq; adnectit, uterq; faciem crine tegit, uterq; occipitium denudat. Nouacula tamen dextra gerit Græcus ille καιρὸς, & Pœnitentia comes iungitur Latinæ occasioni. Figuræ sunt apud utrunque poëtam pariles, plus tamen aliquanto arridẽt Græcæ, nam in istis omnibus (ut ita dixerim) mangonissandis, nescio quo pacto Græci belliores, q̃ Romani nostri, tũ uelut ab antigrapho decidere apographon erat necesse. Sed & Callistrati legimus ec-

Antigraphon.

Apographon.

phrasin simulachri eiusdem mire festiuam, qua confirmatur à Lysippo id opus factum, publice Sicyonijs spectabile. Porrò autem ex ære hunc ait esse deum Callistratus, puerum adhuc primæ pubis à capite florulentæ ad pedes. Tum formosum eũdem, sparsisq; fauonio crinibus, & multa frontis gratia, genarumq; adeo, & corporis totius pulchritudine, Dionysio maxime similem, quin & insistere pilæ suspenso gradu, pinnatis pedibus. Sed & capillos idem Callistratus in oculos pueri, genasq; deflectens occipitium crinibus liberat. Cætera denique scriptoris huius condimenta, & lænocinia, delicias, festiuitates, argutiasq; transmarinas, ex ipso utique petendas autore arbitror. Fit autem, nescio quo pacto, lasciuiolas ut istas, & electatiũculas, quasi textam Mileti chlamydẽ, cane peius & angui, Romana reformidet grauitas. Illud haudquaq; prætermittam, Romanæ grauitas. Nicephorum quoque non inelegantẽ scriptorem Græcum, sic ordiri, quam de uirgine deipara cõposuit Nicephorus. orationem, ut cũ super imagine ista nescio temporis dixerim, an Occasionis loquatur, referat eam ad temporis illius, qui sit Græce chronos, fugacissimam celeritatem.

LIBER

LOCVS IN PLINIANIS EXEMplaribus emendatus ſuper nomine Prœtidum, atq; inibi de ipſarum furore relata hiſtoria.

CAPVT. L.

Plin. locus. IN quinto & uigeſimo naturalis hiſtoriæ libro uerba Plini Secundi, quo capite de helleboro tractatur, ita in uulgatiſſimis codicibus reperiuntur. Melampodis fama diuinationis artibus nota eſt, ab hoc appellatur unum hellebori genus Melampodion. Aliqui paſtorem eodẽ nomine inueniſſe tradunt, capras purgari paſtore illo animaduertẽte, datoq; lacte earum ſanaſſe parotidas furentes. Cæterum non paſtore, ſed paſto, non parotidas, ſed Prœtidas in codice uno uetuſtiſſimo, ex nobiliſſima iſta Medicæ gentis bibliotheca inueniebamus. Sed de paſtore & paſto facile eſt. Sic Prœtidas non parotidas legendum manifeſta fides, eamq; uel indubitatiſſimam, ueriſſimãq; eße ſcriptura, præterquã quod ratio docet in primis efficax (quid enim ſint parotides furentes? aut quid parotidibus auriũ uitio, cum ueratro?) tamen & Dioſcorides bonus autor apertiſſime declarat ita ſcribens. Veratrum nigrum, id alij Melampodiũ, alij ectomiũ, qui-

Paro tides.

Veratrum.

Melampodium.

dam polyrrhizum appellant. Melampodiũ uero quoniam eo Melampus quidã paſtor Prœti furentes filias purgaſſe uidetur, atque curaſſe. Sic ille. Sed Athenienſis Apollodorus in bibliotheca (nã ita liber eius appellatur) purgationem Prœti filiarum potius ad uatem Melampoda, quàm ad paſtorẽ refert, natasq; ait ex Prœto & Sthenoboea filias Lyſippen, Iphinoën, & Iphianaſſam, quæ ubi primum adoleuerint, uexatæ inſania ſunt, ſeu quoniam (ut ſcribit Heſiodus) Liberi patris ceremonias non acceperint, ſiue (quod eſt apud Acuſilaum) quoniam Iunonis contempſerint ſimulachrum. Poſtea autem quàm furere occœperint, toto Argiuorum agro priius errabundas, dein uero etiam per Arcadiã Peloponneſumq; uniuerſam, ſui decoris oblitas, locis ſolis excucurriſſe, donec Melãpus Amythaone, filiáque Abantis Idothea natus, uates ſcilicet, & qui primus medicamẽtis ſanare, ac purgationibus inuenerat, curaturũ ſe uirgines ſponderit, ſi preciũ ſibi pars regni tertia tranſcriberetur. Cui cum Prœtus minime aſſentiret, uidelicet mercede tam immani deterritus, magis magisq; indies gliſcere furorem illũ uirginum cœpiſſe, contagione etiam ad mulieres cæteras demigrãte, ſic ut uulgo ſuã quæq; domũ relinquerent, filios occiderent, ac per ſolitudines uagarentur. Quare propagante ſe etiam atq; etiam calamitate, cũ

ror.

Excucurriſſe.

Melampus.

daturũ Prœtus postulatam mercedem paciſceretur, iam uero non priusquam curaturũ Melampus ait, quàm cũ alterũ tantum agri fratri quoq; ſuo Bianti adiudicaretur. Hic uero metuentem Prœtũ, ne ſi præſentem cõditionem reſpueret, plus etiam ſúbinde postularetur, conſenſiſſe in eam mercedem. Actum demũ Melampoda ualentiſſimũ quenq; iuuenũ comitem ſibi aſciuiſſe, clamoribusq; eas atque enthea quadã (ſic enim inquit) chorea Sicyona uſque de montibus compuliſſe. Cæterũ in perſequendo, maximam natu Iphinoën extinctam, reliquas purgatione uſas reſipuiſſe. Tum Melampodi eas, & Bianti Prœtũ tradidiſſe, ipſumq; dein filium genuiſſe Megapenthen. Hactenus fermè Apollodorus.

Enthea chorea.

Prœtidum purgatio.

Prœtidum nomina.

Helianus autem nomina Prœtidibus in omnifaria hiſtoria Elegen facit, & Celenen. Sextus porrò Empiricus Pyrrhoniorũ quarto, Polyanthũ Cyreneum dicere ſcribit in libro de Aſclepiadarũ genitura, Prœti filias ab Aeſculapio fuiſſe inſania liberatas, in quam Iunone irata incidiſſent. Adicit Ouidius purgamine mẽtis earum Biantem miſiſſe in Clitoriũ fontem, cuius potus abſtemios faciat. Sed enim qui Probus uulgo putatur, haud improbus omnino Maronis enarrator, & ipſe teſtem citat Heſiodũ, fabulamq; penè ſicut hæc eſt Apollodori, quanq̃ breuiſsime perſtringit. Hunc autẽ in eis errorem fuiſſe mentis, animiq;, boues ut ſe crede

Probus Maronis enarrator.

rent, quod Vergilius quoque in Bucolicis significat, neutiq̃ uideri fabulosum debet, siquidem Paulus Aegi= nita medicus Græcus autor in tertio Periodeutico de atra bile, deq; insania ipsa narrans, usu quoq; uenire ait, uti quidam sibi brutæ animantes esse, uocesq; imitari illarũ uideantur. Prætereaq; nonnullos arbitrari se uasa esse testacea factos, tum autem ob id metuere, ne confringantur. Paulus Aeginita.

CVR IN EPHESIAE DIANAE templo molles appellati honores à Martiale.

CAPVT LI.

CVr molles dixerit honores in Triuiæ templo Martialis, hoc est in Dianæ Ephesiæ, etiã hæc afferri possunt, scita (ni fallor) & arguta satis, sed quæ tamen interpretes omiserũt. Ac primo quidẽ de multimammijs possumus dictũ existimare. Nã ut diuus Hiero. in epl'am Pauli ad Ephesios scribit, Erat Ephesi templũ Dianæ, & eiusdẽ in ipso multimãmia, id est multarũ mammarũ effigies, qua cultores eius decepti putabãt eam omniũ uiuentiũ nutricẽ. Possumus item ad pompã referre, de qua Xenophon Ephesius in primo Ephesiacorũ libro scribit ad hanc sententiam. Mar. locus. Multimammia.

Festũ Diã= næ.

Agebatur autem, inquit, solenne ijs locis Dianæ festũ, ab urbe ad templum, quæ sunt stadia omnino septem. Celebrare pompam uirgines omnis indigenas oportebat, splendide in primis ornatas, prætereaq; ephebos, Abrocomi æquales, qui tum annum circiter decimum septimum agebat, & cum ephebis aderat, uelutiq; primas in ea pompa ferebat. Magna autem uis hominum spectaculo intercrat, uel popularium uel hospitum, Siquidem mos habebat, uti in ea celebritate, & sponsi uirginibus, & ephebis uxores inuenirentur. Procedebat ergo ordinatim pompa, primo scilicet sacra, faces, canistra, & suffimenta, tum autẽ equi, canesq;, & uenatoria arma, nonnullorum quoq; bellica, sed pleraq; tamen pacalia. Fœminarum se quæq; ueluti ad amatoris oculos composuerat, uirginumq; ordinem ducebat

Antia. Xenophon Ephesius.

Antia. Sic utiq; Xenophon scribit, non quidem Atheniensis ille, sed alter eo nõ insuauior Ephesius, qui paulo post etiã ita subdit. Vt igitur peracta pompa, uenere in templum sacrificatum multitudo omnis, atq; ibi ornatus pompæ solutus omnis. Et conuenere eôdem uiri, fœminæq;, ephebi, & uirgines. Non absurdum est autem propter Dianæ quoque sacerdotem molles honores audire, de quo etiam nõnihil Domitius ex Strabone. Cæterũ Heracliti Ephesij summi philosophi, sicet illius, qui ex obscuritate librorum Scotinos, hoc

Heraclius Scotinos.

eſt tenebricoſus appellabatur, quiq; omnibus humanis actibus illachrymabat, illius inquam Heracliti *ad* Her*modorum extat epiſtola, qua ſic fermè in* Epheſios ca=*uillatur. Quanto* Epheſijs *meliores lupi, atq; leones. Nõ ſe inuicẽ mãcipãt, nec aquila aquilã emptitat, nec leoni leo miniſtrat pocula. Sed neq; canem canis exſe=cat, ut uos deæ ſacerdotem exſecuiſtis* Megabyzum, *metu ne uirgini uir conſecretur, & quo facto impij aduerſus naturam, pij ſitis aduerſus ſimulachrũ.* Prin=*cipio enim id agitis, ut dis primus imprecetur ſacer=dos amiſſa uirilitate. Quin deam quoque impudicitiæ uelut inſimulatis, metuentes ne illi miniſtretur à uiro.*

Sacerdos caſtratus.

QVAE SIT APVD MARTIALEM *Cornibus ara frequens.*

CAPVT LII.

IN ſuperiori epigrammate locus eſt hic alter, neuti quàm à Domitio, *néue ab alijs, quantum uideam cognitus.* Mar.locus.

Diſſimuletq; deum cornibus ara frequens.

Quod enim Domitius Hammonis templum in Libya *accipit, nullo pacto procedit.* Nam *cũ hic magnificen=tiſſima orbis terrarũ ædificia memorentur, quæq; in=ter miracula referrẽtur, ut ex eorum comparatione,*

amphitheatri præconium creſcat, ridiculum profecto Hammonis fuerit de templo hic Hammonis audire, pauperrimo templū pau ſcilicet, ut Lucanus ait his uerſibus.

perrimum. Ventum erat ad templum, Libycis quod gentibus unū
Inculti Garamantes habent, ſtat corniger illic
Iuppiter, ut memorant, ſed non aut fulmina uibrans,
Aut ſimilis noſtro, ſed tortis cornibus Hammon.
Non illic Libycæ poſuerunt ditia gentes
Templa nec eois ſplendent donaria gemmis,
Quamuis Aethiopum populis, Arabumq́; beatis
Gentibus, atque Indis unus ſit Iuppiter Hammon.
Pauper adhuc deus eſt, nullis uiolata per æuum
Diuitijs delubra tenens, morumq́; priorum
Numen, Romano templum defendit ab auro.
Neq; autem aut ex Plini, aut ex Maronis dictis colli=
ges templum Hammonis apud Naſamonas inſigne uel
ædificijs, uel, opibus fuiſſe, ſi uerba ipſa diligenter utri
usq; penſitabis. Et quidē mentior niſi ara potius Apol
Κερατινὸς Βωμός. linis in Delo accipienda, quod Ceratinon bomon di=
cunt, inter ſeptem orbis ſpectacula, ſicuti Plutarchus
ait, celebrata, quæ tantum ex dextris cornibus ſine glu
tino ullo, aut uinculo, coagmentata, compactaq́; ſit.
Hoc autem Plutarchus in eo ſcribit opuſculo, quo tra
ctat, utra prudentiora ſint, aquigena, an terrigena ani
malia. Deq́; ara eadē ſic Ouidius in epiſtola Cydippes

ad Acontium meminit hoc uersiculo.

Miror & innumeris structam de cornibus aram.

Plutarchus etiam in Theseo de ara in Delo scribit, nõ quidem ex dextris, sed ex sinistris tantum cornibus compacta, quem κεράτωνα βωμὸν appellat, nisi mẽdũ sit exemplariũ. Laërtius quoq; Diogenes Ceratinæ aræ, hoc est è cornibus factæ mentionem nonnullam facit in Pythagoræ uita. Quin & Callimachus poëta in Apollinis hymno, Quadrimũ adhuc Apollinẽ scribit ex cornibus cynthiadũ caprearũ, quas soror Diana in uenatu occiderat, arã cõpegisse, fundamẽtaq; itẽ, & parietẽ è solis struxisse cornibus, ipsius aũt sũt hæc uerba.

Τετραέτης τὰ πρῶτα θεμείλια φοῖβος ἔπηξε
Κηλῆϊ ὑὸ ὀρτυγίῃ, περικηγέος ἔνδοθι λίμνης,
ἄρτεμις ἀγρώσσουσα καρήατα σωειχὲς αἰγῶν
κυνθιάδων φορέεσκεν. ὁδ' ἔπλεκε βωμὸν ἀπάλλῃ
δείματο μὴν κεράεσσιν ἐδ' ἔθλια, πῆξε δὲ βωνὸν
ἐκ κεράων, κεραοὺς ὃ πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχους.

Ob id ergo, inquit Martialis, Dissumulet deum, quasi non iam dei esse id opus uideri queat, quo alterum longè præstantius, hoc est amphitheatrum mortali manu factũ. Saneq; per totũ epigrãma signatis usus est uerbis argutissimus poëta, qui Mẽphin silere iubet, quia barbara, nec iactari uult Babylona labore assiduo, quoniam ipsa quoque iactatio intellectum laboris habeat. Martialis argutia.

Et negat laudãdos ob id honores Triuiæ, quia molles, neque enim mollibus præconia debentur. Negat etiam quæ aëre pendeant Mauſolea, ſupra aëra ipſum, hoc eſt ad aſtra uſq; ferri oportere, ut ſit hoc epigramma te nihil utiq; penſitatius.

QVOD POSITVM NOMEN AGAMEMNONIS IN M. TULLI DIUINATIONIBUS, PRO VLYSSIS EST, TUM IN TRANSCURSU LOCUS IN EPISTOLIS AD ATTICUM, NŌ INELEGANS, SUPER MINIATA CERA, CORRECTUS & ENARRATUS.

CAPVT LIII.

Ciceronis erratula.

AVlus Gellius in noctibus illis ſuis, maxime cã didis, errorem notat Ciceronis manifeſtiſſimum, non magnæ rei, neque erraſſe eum miratur, ſed errorem non eſſe poſtea, uel ab ipſo animaduerſum, uel à Tirone ſuo. Nam cum Homeri uerſus Cicero quoſpiam uertat in Latinum, dicere illos Aiacem ſcribit apud eum poëtam, cum reuera dicantur ab Hectore. Facit hæc Aul. Gelli libertas, ut ne ipſe quidem uerear referre in his libris paululum quiddã compar huic eiuſdem Ciceronis, peneq; illi ſuperiori germanum, & geminum, niſi forte (quod auidius credidi-

Gelli libertas.

rim tanto interuallo) mendum fuerit exemplarium.

Genuinum fortaſſe leg.

Quamuis

Quamuis etiam in antiquißimo quoque libro non di-
ſſpariliter ſcriptum inueniamus, nec ſanè lubricus ex li
terarum uicinitate ſit in alterutrũ nomen lapſus. Ver
ba ſunt Ciceronis in libro diuinationũ ſecundo. Nam
illud mirarer ſi crederem, quod apud Homerum Cal-
chantem dixiſti ex paſſerum numero belli Troiani an
nos auguratum, de cuius coniectura ſic apud Home-
rum, ut nos ocioſi uertimus, loquitur Agamemnon. Iliad. B.

Ferte uiri, & duros animo tolerate labores,
Auguris ut noſtri Calchantis fata queamus
Scire, ratos ne habeant, an ueros pectoris orſus.

Ac deinceps uerſus quoque cæteros Homericos, à
ſe conuerſos exponit. Quod igitur hæc Agamemno-
nem loqui apud Homerum Cicero tradit, ſi modo ita
ſcriptum Cicero reliquit, hoc neutiquã uerum proba
tur, cum apud Homerum ipſum in ſecũda Iliados Ra-
pſodia, non Agamemnon, ſed Vlyſſes iſtius ſententiæ
uerſus pronunciet. Neque eſt quod quiſquã aut ſtoma
chetur, hæc apud Ciceronem quoque deprehendi, aut
miretur, cum appareat ex ipſius epiſtolis, nonnunquã
huiuſcemodi errata memoriæ fuiſſe in Ciceronis li-
bris, uel ab Attico, uel à Bruto animaduerſa, atq; cu-
rata. Sicut illud in oratione Ligariana de L. Curſidio,
quod erratum fatetur eſſe ſuum. Sed (ut aiunt) inquit
μνημονικὸν ἁμάρτημα. Sicuti quod in oratore ar-

bitror, Eupolim pro Aristophane Cicero posuerat. Dein Atticus Aristophanen p Eupolide reposuit. Itaq; etiã uereri se Cicero dicit aliquãdo, ne suæ syntaxis miniata illius cerula pluribus locis notãdæ sint. Quod autem incidit, ut de miniata cerula neminerimus, corrigendus obiter, & interpretãdus nobis hic ex epĩa ad Atticum libro penultimo locus est, in quo ita scriptum perperam inuenitur. His literis scriptis, me ad syntaxis dedi, quæ quidẽ uereor, ne nimia tua pluribus locis notandæ sint, ita sum meteoros, & magnis cogitationibus impeditus. Ego legendum puto, ne miniatula cerã tua pluribus locis notandæ sint, ut sit intellectus, ad libros cõponendos, id enim Græce syntaxis, Ciceronẽ se dedisse. Sed uereri tamen ne miniatula cera ipsius ad quem scribit Attici, quo sæpe uteretur emẽdatore, pluribus locis notandæ sint, quoniam meteoros, hoc est suspensus animi foret Cicero, & magnis cogitationibus (ut ait) impeditus. Consueuerat opinor Atticus, siqui parum absolute locus à Cicerõe tractaretur, ei loco rubellas ceras affigere, quod nunc quoq; solemus. In codice autem, quem fuisse aiunt Francisci Petrarchæ primitus; certe Colucci Saluiati dein fuit, & post hunc Leonardi Aretini, mox & Donati Acciaioli, uirorũ sæ cuiusq; ætatis eruditissimorũ, sic adhuc extat, neminiata ceruia tua. Q d' si penultimæ dictionis penulti

Miniata cerula.

Locus epistolarũ ad Atticum.

σύντ αξις.

μετέωρος.

mam literam paululũ à ſummo produxeris, hoc eſt de i litera l feceris, omne proculdubio mendũ ſuſtuleris. Sed & peruulgatis codicibus ſic in extremo rurſum uolumine epiſtolarum adhuc earundem legitur, Cerulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam, ut iam omnis hoc teſtimonio ſuperior ambiguitas aboleatur.

CERATINAE QVI ſint apud Quintilianum.

CAPVT LIIII.

CEratinæ qui ſint apud Quintilianum libro primo, non temere qui tibi explicet inuenias. Qui autem Græca uoluerint Latinaq; commentaria, planè intellegent ratiocinationis inexplicabilis eſſe eã ſpeciem, quæ neſcio quas anſas atq; uncos arte dialecticæ perplexitatis inferret. Sic abitror appellatã à materia ipſa, qua uterentur uerborum, ſicuti eſt apud Senecam libro epiſtolarum quinto ad Lucilium, Sederem, inquit, ocioſus, & eiuſmodi quæſtiũculas ponens. Quod non perdidiſti habes. Cornua non perdidiſti, cornua ergo habes. aliaq; ad exemplum huius acutæ delirationis concinnata. Sed de hoc item in Atticis noctibus inuenias. Cerata autem Græce dici Cornua. κέρατα. Quinti. lo. Ceratinæ.

quis neſciat? Meminit huius etiam Lucianus in phi-
loſophorum Sym poſio, ſicuti de Sorite atque The-
rizonte. Sed & in dialogo item mortuorũ Caſtoris &
Pollucis, ita fermè inquiens. Et cornua inter ſe produ-
cunt, & crocodilos faciunt, & eiuſmodi perplexa do-
cent interrogare, ut ex cornibus ſcilicet, hanc quã di-
ximus Ceratinen ratiocinationem, nec ratiocinationẽ
uerius quàm tendiculam accipias. Quin etiam in dia-
logo altero, cui uel ſomnium, uel Gallus eſt nomen. Et
docens, inquit, duabus negationibus, unam confici aſſe
ueration em, noctemq; non eſſe, ſi dies ſit. Interdũ etiã
cornua mihi eſſe dicebat, aliaq; id genus. Huiuſcemodi
autem dialecticis in percunctando quæſtiunculis, qua
les frequenter ingeniorum acumen excogitat, etiam
Mileſius Eubulides plurimũ uſus, ſicut à Laërtio Dio-
gene in Euclidæ Megarenſis uita ponuntur, ut Latine
conemur interpretari, Mentiens, fallens, electra con-
uelata, acerualis, & ceratine, uel cornea, & item cal-
ua. Ex quo in hanc ſententiam eſt apud Comicum ne-
ſcio quem, ut idem prodit Laërtius. Contumelioſius au
tem Eubulides Ceratinas interrogans, & mendacibus
glorioſisq; ſermonibus oratores uerſans, abijt Demo
ſthenis habens uolubilitatem. Quem etiam locum Sui
da citauit. Sed & Zenon ille Cytieus inter cauilla cæte
ra dialecticorum, Ceratinas item & uiidas numera-

bat, ſicuti idem in libro ſeptimo de uitis philoſophorũ prodidit Laërtius. Quin hoc ipſum poſtremo nobis inſinuat Martianus Capella libro quarto, cum inquit. Perdita nequa unquam cornua fronte ferant.

QVI SINT CROCODILITÆ apud eundem.

CAPVT LV.

APud Quintilianum eundem libro item primo etiam de Crocodiline mentio fit, obſcuro & ipſo pleriſq;, ignotoq; uocabulo. Cæterum de hoc inuenimus apud Aphthoni Græcum enarratorem Doxapatrem, quãuis apud eum Crocodilites potius q̃ Crocodiline, quod & uerius puto. Verba ipſius ita Latine interpretamur. Serra, inquit, & Crocodilites ſicuti eſt in Aegyptiaca fabula. Mulier quæpiam cum filio ſecũdum fluminis ripas ambulabat, ei Crocodilus filium abſtulit, redditurum dicens, ſi uerum mulier reſponderet. Negauit illa fore ut redderetur, atque ob id æquũ aiebat reddi. Hactenus ille. Moxq; idem, Crocodiliten, inquit, hanc propoſitionem uocant, Crocodili huius gratia, quam etiam πρίωνα id eſt Serrã uocari à Græcis indicat. Adiuuat Lucianus in dialogo cui titulus, Vitarũ uenditiones, ita fermè Chryſippũ

Crocodilli= tes. πρίωρ.

loquentẽ inducens, eiq; respondentem quẽpiam, qui se profiteatur emptorẽ. Considera igitur ita, Est ne tibi filius? Quorsum istud? Si forte illũ iuxta fluuiũ errabundum Crocodilus inueniat, rapiatq;, dein redditurũ polliceatur cũ uerũ dixeris, utrũ reddẽdus ei uideatur nec ne. Quid eum sentire dices? Rem sanè perplexã interrogas. Ex his ut arbitror, liquet etiã Crocodiliten sicuti supra ceratinen, sophismatos esse parũ explicabilis speciẽ, quo dialectici ueteres, potissimũq; Stoici uterentur. Quod genus eleganter Quintilianus exquisitas ambiguitates appellauit.

Exquisitæ ambiguitates.

CVR GEMINO CORNV MARtialis dixerit in spectaculis, ubi de Rhinocerote, deq; tauris Aethiopicis.

CAPVT LVI.

Mart. loc. cit.

MArtialis epigrãma est in spectaculis, de Rhinocerote, cuius extremi uersus hi sunt.

Nanq; grauẽ cornu gemino sic extulit ursũ
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Domitius ita enarrat. Gemino, inquit, cornu forti, & uehementi. Vergilius. Gemino dentalia dorso. Vel quoniã Rhinoceros habet duo cornua, ut apud Pausaniã solũ legi, quorum alterum insigni magnitudine ex na-

ribus extat, alterum ſuperne erumpit, exiguũ, ſed uali
diſſimũ. Fatetur ſanè Domitius apud unũ ſe Pauſaniã
legiſſe Rhinocerotem duo habere cornua. Quid aũt
Plinium, quid Solinum, quid alios credimus unũ Rhi=
noceroti cornu tribuentis dũntaxat? an uidelicet igno
raſſe omnis, quod ſolus animaduerterit Pauſanias?
Quid porrò Septimio Forenti Tertulliano reſpõdebi= Tertullia
mus Chriſtianorum omnium, quorum quidem Latine ni laus.
opera extent, ut antiquiſſimo, ſic auſim dicere in omni
penè literatura diligentiſſimo, qui libro aduerſus Pra=
xeam tertio, uerba illa enarrans de uetere inſtrumẽto
Tauri decor eius. Cornua unicornis, cornua eius, in
eis nationes uentilabit ad ſummũ uſq; terræ. Non utiq;
inquit, Rhinoceros deſtinabatur unicornis, nec Mino Rhinoce=
taurus bicornis, & quæ ſequuntur. Cæterũ de eo Pau ros.
ſanias in Bœoticis meminit, neq; aũt omnino Rhinoce
rotas duo habere cornua, nã hoc manifeſto refelli pote Tauri æthi
rat, ſed tauros dicit eſſe in Aethiopia, qui rhinocerotes opici.
uocẽtur. ὅῦ σφίσιν ἐπ' ἄκρᾳ τῇ ῥινὶ, Sic enim illius
uerba ſunt, ϛὶ ἑκάϛῳ κέρας καὶ ἄλλο ὑπὲρ ἀυτὸ οὐ
μέγα, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς οὐδ' ἀρχὴν κέρατά ἐϛιν
Quoniã, inqt, illis in ſumma nare ſingulis unicũ cor=
nu, tũ aliud ſupra nõ magnũ, uerũ in capite, ne initio
quidẽ cornua. Nõ igitur Pauſanias aut inſigni magni
dine alterũ cornu, aut alterũ ait eſſe ualidiſſimũ, qd' ob

id eminiſcitur fortaſſe Domitius, *ut his facilius urſus extolleretur.* Neque *autem de* Rhinocerote *ipſo ſentit* Pauſanias, *ſed ut diximus de æthiopico tauro, qui ſimilitudine quapiam & ipſe* Rhinoceros *à quibuſdam uocabatur. Quare nos ita putamus exponendum* Martiale, *ut urſum uidelicet à* Rhinocerote *cornu illo unico elatum, eiectatumq; ſentiat, grauem gemino cornu hoc eſt grauem tauro futurum, cui ſunt cornua gemina, ut cornu ſit datiui non ablatiui caſus.* Nam *cũ tauri pilas cornibus ad aſtra euentilent, extollere urſum tamen non poterant grauem gemino cornu, propterea q; eum mirabilius quamlibet uno cornu* Rhinoceros *extulit.*

QVAE SINT APVD SVETONIVM Tetraones, correctumq; erratũ Plinianis exemplaribus.

CAPVT LVII.

Tetraones. TEtraones *in* Caligula Suetoni, *quæ ſint aues, omnino ignoratur.* Verba *ipſius hæc.* Hoſtiæ *erãt phœnicopteri, pauones, tetraones* Numidicæ, *meleagrides, phaſianæquæ generatim per ſingulos dies immolarẽtur. Cæterũ inuẽtu res erat haud difficilis, niſi* Plinianos *inemẽdatiſſimos haberemus codi*

Plin. locus.

tes. Nam qd' apud illũ legimus libro x. hiſtoriæ natu ralis, ubi de anſeribus agit, Decet Erythrotaonas ſuus nitor, abſolutaq; nigritia. Hoc in illo uetuſtiſsimo Plu= niano exẽplari, de Med. cæ gẽtis bibliotheca publica, penè legitur emẽdate, uidelicet una tantũ cõmutata li tera, qualia multa in uetuſtis omnibus uoluminibus in= terpolata uocabula. Nã cũ ipſa quoq; mẽdoſiſsima ple riſq; ſint locis, ueſtigia tamen adhuc ſeruant haud ob= ſcura ueræ indagãdæ lectionis, quæ de nouis codicibus ab improbis librarijs prorſus obliterãtur. In eo igitur ſic eſt. Decet & traonas, ut ſi ordinẽ duarũ primarũ literarũ inter ſe cõmutes, tetraonas diſſultet. quare ita apud illũ Politiano autore legas. Decet tetraonas ſuus nitor, abſolutaq; nigritia. In ſupercilijs cocci rubor. Erythro= taones.

Alterum eorum genus uulturum magnitudinem excedit. Quorum & colorem reddit, nec ulla auis excepto Struthocamelo, maius cor= pore implens pondus, in tantum au= cta, ut in terra quoque immobi lis prehendatur. Gignunt eas alpes, & ſeptentrio nalis regio. Hacte nus ille de te= traoni= bus. Struthoca= melus.

LIBER

ORIGO ET RITVS LVDORVM

ſecularium, prætareaq; ad id alia, citatumq; eò Sibyllæ oraculum. mox & obiter explicata quædam, rurſusq; alia refutata non inutiliter.

CAPVT LVIII.

Secularium ludorũ origo.

ERit arbitror operæpretiũ colligere hic etiam ſecularium ludorũ originẽ, cauſamq; nominis, & item quot annorũ interiecto ſpatio, quotiesq; facti, quo ritu, quibusq; deis celebrati. Nam & res eſt ipſa per ſe cognitu nõ indigna, cui ſtudiũ modo ſit ullũ uetuſtatis, & ad intelligendos poëtarũ locos nõnullos ingens attulerit adiumentũ. Quum igitur bellũ inter

Dæmonũ præſtigia.

ſe Romani, Albaniq; gererent, & utraq; in procinctu iam ſtaret acies, extitit repente quidam monſtroſa ſpecie, pelle amictus furua, uociferans iubere Ditẽ patrẽ, deamq; Proſerpinã, fieri ſacrũ ſibi priuſq; præliũ committeretur. Quo perterrefacti uiſo Romani, protinus aram ſub terra ædificarunt, & ſtatim ſacrificio facto, pedum XX. aggere cõtexerunt, ut eſſet omnibus præterq; Romanis ipſis ignorabilis. Sed enim euenit, ut Va-

Valeſius Valeſius.

leſius Valeſius, unde nomen & origo Valeriæ familiæ, clariſſimus in gente Sabina, & locuples homo, ruſticæ

uitæ,aram hanc quã diximus,ita diuinitus inuenerit. Origo Va-
Erat ei nemus ante uillã proceris maxime arboribus, leriæ fami-
quæ ſtatim fulmine ictæ,cõflagrarũt. Nec multo poſt liæ.
filij duo & filia correpti peſtilentiæ morbo,ad deſpera
tionem uſq; medicorũ laborabant. Cum ſeſe igitur lari
bus familiaribus aduoluens pater,pro liberorũ ſalute,
ſuum,matrisq; puerorum capita deuoueret,uox è ne-
more,quod tactum de cælo,ſtatim audita,ſaluos fore
eos ſpondens,ſi Tiberi ad Tarentũ peruecti, calfactã
Ditis & Proſerpinæ foco de fluuio ipſo biberẽt aquã.
Quoniam uero longißime abeſſe Tarẽtum,ſcilicet in
extrema Iapygia,nec proxime eam urbem reperiri Ti
berim ullum fluuium ſciebat,ſpem ſibi deterrimam fin
gebat,etiam inde territus,quod inferarum potiſſimum
uox illa poteſtatũ meminiſſet. Sed impoſitos nihilo ſe-
ciius in lintrẽ filios,Hoſtiã pergens,mox ad cãpi Mar
tij regionem deuexit,ibi recreare ſitientes,& æſtu fe-
briq; laborantes deſiderãs,qua placidißime amnis labi
tur,exponit in ripa ægrotos,ac dũ tumultuariam ſibi
tegeticulã concinnat,extincto igniculo, admonetur à Tegeticula
gubernatore petendũ potius Tarentũ(nam ita locus in
proximo uocabatur) etenim fumum ſeſe illic aſpicere. Tarentus.
Tum uero lætior audito Tarẽti nomine Valeſius,deos
adorans,& ſalutẽ ſibi liberorũ iamiã propemodũ bo
na fide ſpondens,agi prorſum iubet, & illuc maxime

nauigiũ appelli. Quò cũ peruenisset, haurit aqua festi nato de flumine fretusq; omine tenacius arrepto, fumi gans ibidẽ solũ flatu solicitat in flãmã, calfactãq; mox aquam porrigit in calice pueris. Succedit autem potui somnus. Vident in quiete illi spongia sibi à nescio quo detergeri morbũ. Tum præcipi, ut Diti patri, & Pro= serpinæ, furuæ ibidem mactarẽtur hostiæ, trinoctiũq; perpetuum choris & carminibus cõcelebraretur. Sur gunt igitur recuperata ualetudine, uisumq; illud patri renunciant. Is homo locuples, defodi iaciundis alte fun damentis humũ iubet. Inuenta igitur sic ara est ea quã diximus, cum titulo Ditis & Proserpinæ. Mactat ille (quod erat iussus) furuas continuo uictimas, & trino= ctium sacris frequentat, tot enim numero filios media de morte receperat, ex eoq; Manius Valerius Taren= tinus appellatus, quod à dis manibus in Tarento libe rum suorum ualetudinem impetrauisset. Ad hunc igi= tur modum quidam tradiderunt. At enim M. Varro li bro de scenicis originibus primo, Cum multa, inquit, portenta fierent, & murus ac turris quæ sunt inter portam Collinã, & Exquilinam, de cælo tacta essent, & ideo libros Sibyllinos Quindecemuiri adijssent, re nunciauerunt uti Diti patri, & Proserpinæ ludi Ta= rentini in cãpo Martio fierent tribus noctibus, & ho stiæ furuæ immolarentur. Hactenus de origine. Secu=

Manius Valerius Tarẽtinus.

Ludi Tarẽtini.

lares autem, non quia fierent anno uel centesimo de= Seculares
nique, uel etiam centesimo decimoq; nuncupati, quod cur dicti.
utrunq; sicut assertores habet, ita re ipsa penitus coar
guitur. Sed ob id magis credi potest, quod plerunq; se=
mel hominis ætate fierent, ut multa alia, quæ rara sunt
post seculum euenire loquentium cõsuetudo usurpat.
Tarentini autem à loco ipso qui Tarentus ob id uoca= Tarentus.
tur, aut quod ara ibi Ditis patris (quemadmodũ supra
diximus) in terra occultaretur, aut quod ripam Tibe
ris fluuius eo loco tereret, ex quo etiam Rumon di= Rumon.
ctus à ueteribus, & in sacris Serra nominatus, quod Serra.
ruminaret, hoc est exederet, & secaret ripas. Vnde
ait Maro.

Stringentem ripas, & pinguia culta secantem.

Cæterum de temporũ interuallis, quibus isti ludi refer
rentur, fides in ambiguo est. Siquidem in carmine se= Secularium
culari Horatius undenos decies per annos fieri decla= tempus.
rat, quod & cõmentarij Quindecemuirorum, & di=
ui Augusti edicta, & ipsius denique Sibyllæ, quod ad=
huc extat oraculum, confirmauerint. Cõtra uero cen=
tesimum redire post annum, tam Valerius Antias, q̃
Titus Liuius, & item M. Varro testati perhibentur.
Quod enim legimus apud Herodianum trium spatio
ætatum solitos instaurari, uereor ut emendata sit ibi le
ctio, nostraq; ob id è Græco interpretationem cum

uenia legendam censeo. Nec autem (si tempora dinumeres) aut quanta interualla retro fuerint, aut quãta esse debeant, omnino colligas. Instituti autem primi secularies ludi post exactos reges à P. Valerio Publicola qui primus consul fuit, existimantur. Etenim laborantibus pestilentia ciuibus, apud hanc ipsam quam diximus aram, publice nuncupatis uotis, atrũ bouem Diti pro maribus, concolorem pro fœminis iuuencã Proserpinæ mactauit, ludosq; & lectisternia trinoctio fecit, & aram terra sicut ante fuerat exaggerata occuluit, inscriptam titulo isto. P. Valerius Publicola frumentarium campũ Diti & Proserpinæ cõsecraui, & ludos Diti & Proserpinæ Romanorum salutis ergò feci. Secundos autem secundo & quinquagesimo post Romam conditã factos anno, admonitu Sibyllinorum carminũ, tradit Græce Zosimus, missis occupata morbo ciuitate, lectis ad hoc uiris, qui libros cõsulerent, ex quorũ responso, denuo regesta humo apud aram hanc ipsam, in extremo campi Martij, de more sacra & ludi persoluti, restitutaq; Romanis iterum est incolumitas. Consulem uero scriptor hic, unum dúntaxat exemplario fortasse mendo, M. Publium Quintium nominauit, cum Censorinus M. Valeriũ, & Spuriũ Verginium consules prodat. Idemq; tertios, & item quartos consulũ temporibus, quos & nominatim citat au-

Seculariũ institutio.

toritatibus Antiatis Valeri, T. Liui, Varronis, Piſonis, Gelij, & Heminæ comprobat factos, etiamq; cõmentarios Quindecemuirûm ſacris faciũdis, in teſtimoniũ aſciſcit. At enim quoniã lubricus in proprijs nominibus, & item in numerorũ notis librariorum lapſus, uitiata iſta (ni fallor) in Cenſorini cõmentario reperies. Cæterũ diuus Auguſtus abolitos eos paulatim (ſicuti quidam putant) atque intermiſſos inſtaurauit, magno (ut Liuius ait) apparatu, L. Cenſorino, & M. Manlio Puellio conſulibus, Atteio autem Capitone circumitum, ſpatiumq; ſubiciente, ritũ uero ſacrorũ libris indicantibus Sibyllinis. Porrò ſextos, Claudius ſe conſule iiij. & L. Vitellio quaſi anticipatos ab Auguſto, nec legitimo tempori reſeruatos, q̃uis ipſe in hiſtorijs ſuis prodidiſſe memoretur, intermiſſos eos Auguſtum multo poſt diligentiſsime annorũ ratione ſubducta, in ordinem redegiſſe. Quare uox etiam irriſa præconis traditur, inuitãtis more ſolenni ad ludos, quos nec ſpectauiſſet quiſq̃, nec ſpectaturus eſſet, cum ſupereſſent adhuc qui ſpectauerant, & quidam hiſtrionum producti olim, tũ quoq; producerẽtur. Etenim Stephanionẽ, q̃ primus togatis ſaltare inſtituit, utriſq; ſecularibus ludis, Auguſti uidelicet, & Claudi, ſaltaſſe accepimus, q̃ lxxxiij. nõ amplius anno interfuere, q̃uis & poſtea ille diu uixerit. Septimos Domitianus, ſe. xiiij. & L. Minu-

Stephanionẽ, Stephanio-

Aliâs Annos.

tio Ruffo consulibus, cõputata ratione temporũ ad annũ, nõ quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ædiderat. Deniq; in nomismatis uarijs apud Laurentiũ nostrũ Medicẽ, stelographiã quoq; istã uidimus. LVD. SAEC. FEC. COS. XIIII. Ac de his Papiniũ sentire in Siluula ad urbis præfectũ Gallicũ, cui titulus Soteria, iam tum nostris auditoribus ostendebamus, cum uolumen ipsum scilicet abhinc nouennium publice interpretabamur. Verba ita sunt.

Stelographia.

Nec tantum induerint fatis noua secula crimen,
Aut instaurati peccauerit ara Tarenti.

Quo loco Domitius noster, quanquã de Tarenti ara, disq; ipsis manibus meminit, nihil omnino tamen supersecularibus istis suspicatur. Iam uero apud Martialem ingenij quoque obliuiscitur, quem scilicet & tunc, & cũ Fastos anno post enarrabamus, luculente (ni fallor) coarguimus. Est autem Martialis epigramma de matrona, quæ puto binis ludis, Claudi scilicet, Domitianiq; interfuerat, in eoq; etiam hic uersiculus.

Bis mea Romano spectata est uita Tarento.

Quo loco parum cordatus homo hic, trigesimo quoq; anno celebrari sacra ad Tarentum dicit consuesse, qd nec aliquis etiam fando audiuerit. Quin idem illos ex quarto eiusdem poëtæ libro uersiculos pertractans.

Hic

Hic colat ingenti redeuntia ſecula luſtro,
Et quæ Romuleus ſacra Tarentus habet.

Etiam poſteriorem diſiungit à priore, & ut in illo ſecu lares ludos, ita in hoc cõmenticia iſta tricenaria ſacra putat inſinuari. Facit autem Tarenti huius etiam Var ro in Latinæ linguæ cõmentario, etiamq; uel iterum in Faſtis Ouidius mentionem. Sed redeo unde digreſſus. Cẽteſimo decimoq; poſt Domitiani ludos anno, inſtau rauit & eos Imperator ille Septimius Seuerus, cuius etiã nunc Romæ pulcherrimus ſpectatur triumphalis ar= cus, cũ filijs, Antonino & Geta, Chilone & Vibone conſulibus. Quos ludos & uidiſſe ſe memorat Hero= dianus, & Dion ætate ſua factos memoriæ prodidit. Poſt Seuerũ negat inſtauratos Zoſimus, quoniam hic annorũ centum & decem penè receptus autoritate am bitus, in conſulatum Conſtantini Chriſtiani principis tertium, & Licini, quem dein bello ipſe uicit, incurriſ= ſet. Nos tamen apud Euſebium in chronicis, & Eutro pium in hiſtoriarũ libro nono legimus, Philippo impe rãte (quanq; primus fuiße Chriſtianus Imperator cre ditur) milleſimũ annum Romanæ urbis ingenti ludo= rum apparatu, & ſpectaculorũ fuiſſe celebratum, be= ſtiasq; in circo innumerabiles interfectas, & ludos in campo Martio theatrales tribus diebus ac noctibus, populo peruigilante concelebratos, quibus ludis ſecu=

Septimij Seueri arcus.

Philippus Imperator chriſtianus primus.

Philippus iunior.

laribus, etiam dicitur Philippus Iunior, is qui nunquã risisse creditur, patrem Philippũ seniorem petulantius cachinnantem, uultu auersato notauisse. Restat uti de ritu carptim paucula perstringamus. Instantibus itaq; ludis tota Italia præcones missitabantur, conuocatum ad ludos, qui nec spectati, nec spectandi iterum forent. Tum æstatis tempore, paucis antequam spectacula ædebãtur diebus, Quindecemuiri sacris faciũdis in Capitolio & Palatino templo, pro suggestu consi-

Piamina.

dentes, piamina diuidebant populo, quæ erant, teda, sulfur, & bitumen. Nec tamen ad ea seruis quoq; accipienda ius ullum. Coibat autem populus, cum in quæ supra retulimus loca, tum præterea in Dianæ templũ quod erat in Auentino, & cuique triticum, faba, hor-

Ad instar.

deumq; dari mos. Tum ad instar Cereris initiorũ pernigilia fiebant. Vbi uero iam aduenit festus dies, triduum, trinoctiumq; sacris intẽti in ripa ipsa maxime Tiberis agitabant. Sacrificia uero Ioui, Iunoni, Apollini, Latonæ, Dianæ, prætereaq; Parcis, & quas uocãt Ilithyias, tũ Cereri, & Diti, & Proserpinæ suscipiebãtur. Igitur secũda primæ noctis hora, princeps ipse tribus aris ad ripã fluminis extructis, totidem agnos & unà Quindecemuiri immolabant, & sanguine imbutis aris, cæsa uictimarum corpora concremabant. Constructa autem scena in theatri morem, lumina

& ignes accendi, & hymni cõcini ad hunc uſum tum maxime compoſiti, & item ſpectacula ædi ſolenniter ſolita, data celebrantibus hæc mercede, tritico, faba, hordeo, quæ ſupra inter uniuerſum populum diuidi oſtendimus. Mane uero capitolium aſcendere, ſacra ibi de more agitare, tum in theatrum conuenire ad ludos in honorem Apollinis & Dianæ faciundos, conſueuerunt. Sequenti die nobiles matronæ qua hora præcipitur ab oraculo, conuenire in capitolium, ſupplicare deo, frequentare lectiſternia, canere hymnos ex ritu, mos habebat. Tertio deniq; die in templo Appollinis Palatini, ter noueni pueri prætextati totidemq; uirgines, patrimi omnes matrimiq;, græca Romanaq; uoce carmina & Pæanas cõcinebant, quibus imperium ſuum & incolumitatem populi dis immortalibus commendabãt. Quod ſiquis fortaſſe quæſierit quod genus tunc aut ludorum fieret, aut ſacrificiorum, ſciat & ludos celebrari omnibus theatris, atq; omne genus, & ſacrificia templis omnibus cõſueſſe, uoctu pariter atq; interdiu. Nam de ſcenicis & Circenſibus minime dubitatur, cum Domitiani ludis hiſtriones interfuiſſe meminerimus, prætereaq; Circenſium die, quo facilius centum miſſus peragerentur, ſingulos à ſeptenis ſpatijs ad quina legerimus correptos. Illud utiq; in Auguſto memorabile, qui ludis iſtis iuuenes utriuſq; ſexus

prohibuit ullũ nocturnũ ſpectaculum frequẽtare, niſi cum aliquo maiore natu propinquorũ. Enimuero his prout in mentem deſubito uenerunt expoſitis, iam nec ille uatis Auſoni uerſiculus ambiguus relinquetur.

Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo.

Iam nec obſcura apud Horatium ratio extiterit, cur Parcas, Ilithyian, Dianamq; ex Auentino, cur & puerorum uota, & Quindecemuiros memorauerit, & item Sibyllinos uerſus, qui nunc quoque apud eundem Zoſimum uetuſtiſſimis quidem codicibus citra ulla faſtigia, qualesq; de induſtria ſubiecimus, inueniuntur.

Αλλοποταμ μηκισος ικηι χρονος ανθρωποισι
Ζωησ εισ ετεων εκατομ δεκα κυκλομ οδευων
Μεμνησθαι ρωμαιε ϑ μαλα λησεαι ὄυτον
Μεμνησθαι τα δε παντα. θεοισι μεν αθανατοισι
Ρεξειν εμ πεδιω παραθυμβριδος ασκληπιον υδωρ.
Οππη σεβιοτατομ. νυξ ηνικα γαιαμ επελθηι.
Ἠελιοβ κρυψαντος εομφαος. ενθα σε χρεζειν
Ιερα παντογονοις μοιραις αρνας τε και αιγας
Κυανεας. επι ταις δειλεθυας αρεσαθαι
Παιδοτοκους θυεεσιν οππη θεμις. αυθι δε γαιηι
Πληθομενηι χοιρος συς θηρευοιτο μελαινα
Παλλευκοι. ταυροι δε διος παραβωμον αγεσθων

Ημαι μηδ' επινυκι. θεοισι γαρ ὀρανιοισιμ
Ημερίος πελεται θυεωμ τροπος ως δ' ε και αυτος
Ιρευεμ. δ' αμαλίς δ' ε βόωμ δ' εμας αγλαομ ηρης
Δεξαθω νήος παρα σευ και φοιβος απολλωμ
Ὸς τε και ηελιος κικλησκε) ισα δ' εδ' εχθω
Θυματα λητοϊδης αεδ' ομενοι τε λατινοίς
Παιανες κουροις κουραισι τε νηομ εχοιεμ.
Αθανατωμ. χωρις δ' ε κοραι χορομ αυτη εχοιεμ
Και χωρις ϖαιδ' ωμ αρσίω σαχυς. αλλα γυνηωμ
Παντωμ ζωοντωμ οις αμφι θαλης εϊ φυτλη
Αιδ' ε γαμου ζευγλαις δ' εδ' μημεναι ηματι κεινωι
Γυηξ ηρης ϖαρα βωμομ αοιδ' ιμομ εδ' ρισασθαι.
Δαίμονα λιασεθω ζαμ. απασι δε λυματα δ' ουναι
Ανδ' ρασιμ ηδ' ε γυναιξι. μαλισα δ' ε θηλυτερηισιμ
Παντες δ' ε ξοικοιο φερεθω μ δασα κομιζειμ
Εσι θεμις θνητοισιμ απαρχομενοις βιοτοιο
Δαιμοσι μ' λιχιοισιμ ιλασματα και μακαρεσιμ
Ουρανιδ' αις τα δ' ε ϖαντα τε θησαυρισμενα η' θω.
Οφρα τε θηλυτερηισι και ανδ' ρασιμ ιδ' ρυοωσιμ,
Ενθεμ πορσυνης μεμνημενος. ημασι δ' εσω
Νυξι τε παση τερηισι θεοπρεπτους κατα θωκους
Παμϖληθης αγυρις. ϖαρδ' η τε γελοωτι μεμιχθω.

Ταυτα τοι εν φρεσιμησιμαθ μεμνημενος ειναι
Και σοι πασα χθων ιταλη και πασα λατινη
Αιεμ υποσκηπτροισιμεπαυχενιομ ζυγομ εξει.

Cur autem non & Latinos eos tentemus reddere ſi nõ eleganter, ut pote extemporales, ex fide tamen, ſeruato etiã quantum liceat, incomptæ illius ſed uenerandæ uetuſtatis colore nonnullo, aut ſqualore potius. Igitur ita qui uolet eos togatis illis adhuc quidem ruſticanis adſcribat.

Aſt ubi iam humanæ longiſſima tempora uitæ
Orbis agens annos referet centumq; decemq;,
Sis Romane memor (licet alta obliuia tentent)
Sis memor, ut qua ſe nimium Tiberina coartat
Ripa, feras dis in campo ſolennia ſacra,
Cum nox atra premit terras, tectusq; latet ſol,
Agnæ, caprigenûmq; pecus genitalibus parcis,
Hoſtia furua utræq; cadant, tum numina placa
Læta puerperijs (quod fas ſuat) Ilithyias.
Terra ſuem ferat, & ſcropham ſibi fertilis atram,
Sed Iouis ante aram candenti corpore tauros
Luce feri, nam lux ſuperis gratiſſima diuis.
Iunonis templum nitida ceruice iuuenca

Imbuat, atq; itidem Phœbus placetur Apollo,
Quem uocitant etiam ſolem, Latoa propago.
Pæanas pueriq́; canant, pueræq́; Latinorum
In templo. Sed enim pueri, pueræq́; ſeorſum
Concelebrãto choros, ueriũ hæc ſit patrima proles
Matrimaq́;, at nuptæ genibus Iunonis ad aram
Oranto inniſæ, diuamq́; in uota uocanto.
Februa quinetiam uir quiſq; & fœmina, quãquam
Fœmina præcipue, accipito, dehinc ædibus omnes,
Primitias uitæ placidis placamina diuis
(Qua fas eſt) & cœlitibus portanto beatis.
Ante domi tamen illa memor tibi habeto repoſta,
Quæ dare mox uſu liceat poſcente, uiriſq́;
Fœmineoq́; gregi, tum digna ſedilia diuis,
Perq́; dies iuxta & noctes multeſima turba
Complento, & lepidis miſcento ſeria ludis.
Quæ tibi ſi ſtabili ſint omnia condita mente,
Cuncta tuo Italiæ tellus, cunctiq́; Latini
Subdẽt colla iugo, & uictoris ſceptra timebunt.

LIBER

NON VERGILIVM SED OVIDI-

um uideri Priapei *carminis autorẽ. Tum uerſiculũ illũ, qui ſit apud* Martialem, Ride *ſi ſapis ô puella ride,* Naſonis *eſſe proculdubio, ſed ex epigrãmatis potius quàm aut ex artibus aut ex tragœdia* Medea *uideri citatũ, moxq; nouum quippiã & mirũ de* Medea Naſonis *adſcriptũ.* CAP. LIX.

Priapeia. QVæ Priapeia *uocantur epigrammata,* Vergilio *pleriq; tribuunt, inter quos etiã eſt (arbitror)* Seruius. *Cæterũ ego in* Senecæ *libris illis, qui iamdiu delituerant, nuper in lucem, quanq̃ nõ admodum ſynceri prodiere, quibusq; oratorũ & rhethorum ſententias, diuiſiones, colores ſuaſoriarũ complectitur (niſi forte mendoſum credamus, quod habetur exemplar unicum) ſubditicia eſſe, nec* Vergili, *ſed* Ouidi *deprehendo.* Siquidem *illius in uolumine ſecũdo uerba ita ſunt.* Hoc *genus ſenſus memini quendam prætorium dicere, cum declamaret controuerſiam de illa, quæ egit cum uiro malæ tractationis, quod uirgo eſſet & damnata.* Poſtea *petijt ſacerdotium.* Nouimus, *inquit, iſtam maritorum abſtinentiam, qui etiam ſi primam uirginibus timidis remiſere noctem, uicinis tamẽ locis ludunt.* Audiebat *illum* Scaurus, *non tantum diſ-*

ſertiſſimus homo, ſed uenuſtiſsimus, qui nullius unquã impunitam ſtultitiam tranſire paſſus eſt, ſtatim Ouidianum illud.

Dum timet alterius uulnus inepta loci.

Et ille excidit, nec ultra dixit. Hucuſq; *Seneca. Nouimus autem hunc eſſe uerſiculum in Priapeio epigrammate, cuius principium eſt.*

Obſcure poteram tibi dicere.

Sed & ſtilus ipſe (ni fallor) & prorſus Ouidiana quæpiam in eis uerſibus germana laſciuia. Quatenus autem ſit huic autoritati fidendum, legentium ſit iudiciũ. Nos ut non pro uano ſcripſimus hoc, ita nec pro confeſſo. Certe ſic Ouidio conuenit etiam in cæteris oſceniori, ſic Vergilium contra dedecet, à uirginea quoq; uerecundia Partheniam uocatũ, titulus iſtius operis, ut quamlibet iniurato teſti & ſuſpecto, pudeat tamẽ pro fecto non credere. Sanè illud in confeſſo, ſcripſiſſe epigrammata quoque alia Naſonem, de quis uerſiculum citat hunc Priſcianus.

Parthenią uacatũ Vergilium.

Larte ferox cæſo Coſſus opima tulit.

Et apud eundem ludentem legerat ſanè Quintilianus iſtud.

Cur ego non dicam furia te furiam?

Nec alibi certe crediderim, quàm fuiſſe in epigrammatis, quem citat hendecaſyllabum Phaleciũ Martialis.

Ride ſi ſapis ô puella ride.

Nam quod præceptum reſpicit aliquod ex artibus Domitius, id utiq; uel autoritate refutatur Martiani Capellæ, qui uidelicet in Satura pro uerſiculo Naſonis eũ non pro Martialis agnoſcit. Audiui etiã qui crederẽt de tragœdia eſſe Medea, quam Tacitus, quam laudat Quintilianus, & quam fuiſſe (quod miror) penè Vergilianis conſutam uerſibus, autor Tertullianus eſt, & nos in Nutrice ſignificauimus. Sed hoc mihi non fit ueriſimile. Quis enim uel in Græca uſpiam, uel in tragœdia Latina phalecios legit, aut quid omnino tragicũ ſapit hic uerſiculus, à tetrica illa grauitate reſiliens penitus atque abhorrens? An uero nõ & Martianus ipſe negat propémodũ clare de tragœdia hunc eſſe, ſi uerba modo ipſius fideliter recitata, diligẽter quoq; expendantur? An non ille Saturam ſuam, quod auſtera & cenſoria, quodq; nimium tragici ſupercilij luſus caſtigauerat, quaſi repercutiens, & ad frontem (quod dicitur) exporrigendã inuitans, Peligni, inquit, de cætero iuuenis uerſiculo reſipiſce, & (ni tragicũ corrugaris)

Ride ſi ſapis ò puella ride.

Ni tragicum, inquit, corrugaris, id eſt niſi frontem caperas tragica ſeueritudine. Quod ſignificat rugarum triſtitia & ſqualore aſperas. Igitur ſi de tragœdia ſit ipſa uerſiculus, quo reuocare uno maxime Saturã ſuã

Medea Ouidij.

Caperare frontem.

poëta hic ab auſteritate illa tragica molitur, ſanè iocus hic (ut arbitror) frigidus hybernas cana niue conſpuet alpes. Iã ſi quis de ſynceritate lectionis iſtius ambigat, libros uelim Martiani *uetuſtiſsimos inſpiciat è publica* Medicæ gentis Florẽtina bibliotheca, *ſic enim profecto fidem noſtrã credo ſua diligentia adiuuabit.*

AGON VERBVM, QVO VICTI marius uti ſolitus, de quo etiã in Faſtis Ouidius.

CAPVT LX.

Ouidius *in primo* Faſtorum.

Nominis eſſe poteſt ſuccinctus cauſa miniſter,
Hoſtia cælitibus quo feriente cadat,
Qui calido ſtrictos tincturus ſanguine cultros,
Semper agat ne rogat, nec niſi iuſſus agit.

De *hoc mactãdæ uictimæ ritu, deq; item uerbo quo ſacerdotis miniſter uteretur, apud unũ dúntaxat* Senecam *in libro eodem oratorũ, rhetorũq; tertio, factam reperio mentionẽ per hæc uerba.* Deinde cũ ſcholaſticorum *ſummo fragore, & tu quiſquis es carnifex, cum ſtrictam ſubſtuleris ſecurim, antequam ferias patrem reſpice.* Belle *deridebat hæc* Aſinius Pollio. *Filius, inquit, ceruicem porrigat. Carnifex manum porrigat, deinde reſpiciat ad patrem, & dicat,* Agon? Agon?

Quod fieri ſolet uictimis. Sed ioco quoque remoto, die bat rem ueriſsimam, non poſſe carnificem uenire, niſi eo tempore, quo iam exorari pater nõ poſſet. Hæc Se= *neca. Quo colligitur, uerbũ quo uictimarius ìdentidẽ utebatur,* Agon *fuiſſe, hoc eſt ago ne. Quare belle Ouidius. Semper agat ne rogat, nec niſi iuſſus agit.*

ERRATVM IN CODICIBVS PLI

nianis ſuper cicuta, uinoq;. Quodq; mẽdoſe apud Macrobium Aconitum *pro* Conio.

CAPVT LXI.

Plin. locus. *VErba ex epiſtola Androcidis ad Alexandrũ Magnũ, clari ſapientia uiri, uitioſe poſita in Plinianis his codicibus reperiuntur hoc mo= do. Vinum potaturus rex, memento te bibere ſangui= nem terræ. Sicuti uenenũ eſt homini cicuta, ita & ui= num. Leuis profecto ſententia, nimisq; uiolenta & coa cta, addo etiã inſipida, falſaq;, uinum eſſe homini uene num, ſicuti cicutã. Sed enim in uetuſtiſsimo illo Medi= cæ familiæ* Pliniano *codice, citato à nobis iam ſæpe, ſic*

Cicutæ ui= nũ uenenũ. Vini uſus. *inuenias. Cicuta homini uenenũ eſt, cicutæ uinum. Nã ut hominem cicuta, ſic cicutæ uirus meri potus extin= guit. Ex eoq; perſuadere* Alexandro *nititur Androci*

des,ut tanq̃ re potentißima parcius utatur uino,quod ueneni uenenũ ſit. Vnde nõ diſpari ſenſu terræ eſſe ſanguinem docuerat. Quocirca de uerbis eius ita Plinius concludit,neque uiribus corporis utilius aliud, neque uoluptatibus pernicioſius,ſi modus abſit. Conſimiliter etiã idem in lib.v.& xx.de cicuta narrans ut homini exitioſa,Remediũ eſt,ait,priuſq̃ perueniat ad uitalia ui ni natura excalfactoria. Quod idem Dioſcorides prodidit. Diuus igitur Amb. in libro quem de utilitate ieiunij compoſuit,Etiã,inquit,maior uis uini, q̃ ueneni. Deniq; uenenũ uino excluditur,non uinũ ueneno. Sed & Plutarchus in Sympoſiacis libris,eadẽ fermè quæ Plinius de cicuta. Tum eum locũ,ſicutiq; alios permultos,propè ad uerbũ conatus exprimere eſt in Saturnalibus Macrobius. Quanq̃ in omnibus,quos quidẽ hactenus uiderim Macrobianos codices, Aconitũ pro cicuta reperitur, ſicut in uetuſtiſſimo etiam Bernardi Micheloctij bene literati hominis,& amici nobis. Sed enim opinor mendũ eſſe id exemplariũ, nec enim mihi tam fuiſſe ineruditũ Macrobium perſuaſerim,ut quod eſſet Græce Conion, ipſe Aconitũ uerterit. Libentius crediderim, Græco uſum uocabulo,ſicuti quoq; Amb. in hexahemero Conium dixit, qd' ex Baſiliano paris argumenti libro & tituli,cicutam Rufinus tranſtulit. Lubricus autem ſanè lapſus, in aconitũ de conio.

Conion nõ aconitũ ſed Cicuta. Hexahemeron Ambr.

LIBER

QVI SINT ARIETINI TESTI= culi, qui digitus medicus, apud Tullium.

CAPVT LXII.

Rhetor Cicero. Cice. locus. CIcero ad Herennium libro tertio, de memoriæ artificio tractans, ita imaginem quandam in= ſtruit. Et reũ inquit ad lectum eius ſtatuemus, dextra poculũ, ſiniſtra tabulas, medico teſticulos arie tinos tenentem. Quo loco uideo hæſitare literatores quoſpiam etiam haud extremæ ſortis, quid ſit quod le Medicus. gimus, medico teſticulos arietinos tenentem. Medicus autem unus è digitis quinq; uocatur, hoc eſt, ut arbi= tror, minimo proximus. Porphyrio enim ſuper Horatianum illud ex ultimo ſermone.

Qui ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito.

Digitorum nomina. Sic ait. Hoc ideo, quia certis nominibus ſinguli digiti appellabantur, & ſunt hæc nomina. Pollex, index, famoſus, medicus, minimus. Quidam uero è Græcis credo iunioribus nomina digitorũ ξωμαϊσὶ ſic eſſe ſcribit. ἀντίχειρ, δ^ακτικὸς, ἰατρὸς, δ^ακτυλιώτης, ὠτίτης. ut ſi dicas, Pollex, index, medicus, anularis, auricularis. Quod equidem nec affirmo, nec refello. Tantũ notandũ, medicũ ab eo dictũ, qui ſit medius, aut

famoſus, nõ qui minimo proximus. Apud ipſos autem leguntur hæc nomina. ἀντίχειρ, λιχανὸς, σφάκελος, ἐπιβάτης, μύωψ. *De teſticulis aũt arietinis legis in uocabulo Scortes in Feſti cõpendio ſic. Scortes arietini. id eſt pelles teſtiũ arietinorũ, ab eiſdem pellibus dicti. Scortes. Tantũ apud Feſtũ. Sed enim Pedianus ſportas, ſportulas, ſportellas, nũmûm eſſe ait receptacula, & ſaccos, ſacculos, ſaccellos, & crumenas, & uelleas, & ſcortemas, & manticas, & marſypia. Vt nihil ſit dubiũ quin è digito eo qui ſit minimo proximus ſuſpenſas haberi uelit ſcorteas, hoc eſt è teſtibus arietinis pelliceas crumenas.*

Teſticuli Sportæ. Loculorum nomina. Marſypia.

ALITER CITARI A VARRONE Terenti uerba, quàm aut in exemplaribus habeatur, aut Donatus agnouerit.

CAPVT LXIII.

MArcus Varro in libris de lingua Latina ſic ait. Apud Terentium, ſcortatur, potat, olet unguenta de meo. Scortari eſt ſæpius meretriculam ducere. Sic ille, ac deinceps alia in eam ſententiam. Cæterum Terentiani omnes ad unum codices, non ſcortatur habent, ut Varro legit, ſed obſonat. Locus autem in Adelphis eſt. Obſonat, potat, olet unguenta de meo. Quam lectionem etiam Do-

Terenti lo. Scortari.

natus agnoſcit. Quid hic igitur dicemus? men dum ne eſſe in Terentianis omnibus codicibus, an (quod uix credere auſim) memoriola uacillaſſe Varronem quoq; ipſum πολυγραφότατον à Cicerone appellatum, ſicuti eundem Ciceronẽ Gellius deprehendit? Vt fateamur etiam, maximis quibuſq; ingenijs officere incuriam nonnunq̃, prodeſſe uſquequaq; diligẽtiam.

Diligẽtiæ utilitas.

DECLARATI VERSVS AVSONI, ſed & Ouidi ſuper Choliambo, aut Scazonte.

CAPVT LXIIII.

Auſo.lo.

AVſoni poëtæ ſunt trimetri uerſus ita.
Cui ſubiugabo de molarum ambagibus,
Qui machinali ſaxa uoluunt pondere
Tripedes caballos, terga ruptos uerbere.
Quid hic eum ſignificare opinemur? Nempe, ut arbi-
Choliambi. *tror, uerſus illos, qui Choliambi uel Scazõtes appellã-*
Scazontes. *tur, ut ſi dixeris claudicantes, quales apud Perſium in principio, qualis ille item Martialis, ab ipſo nomi natim citatus.*
Apollinarem conueni meum Scazon.
Eſt enim Scazon trimeter iambicus, ſenis & ipſe conſtans pedibus, ſicuti rectus iambicus, hoc uno diſpar, ut etiam ſcribit Hepheſtion, quod rectus poſtremam

ſedem

ſedem, iambo, pyrrhichióue occupat, in antepenulti=
ma cunctos accipit pedes, quorũ modo id metrũ ſit ca
pax, circa ſyllabarũ quantitates indifferens. Sed clau=
dus hic iambicus clauſulam poſtulat ſpondaicã uel tro
chaicam prorſus. Penultimum autem pedem, nõ diſſyl
labum modo, ſed iambum planè, uel ſpondeum. Quod
uero ait Hepheſtion, Spondeũ recipi ſede quinta cho=
liambi, nunquam equidem apud Latinos inuenire me
commemini, ipſe uerſiculũ hunc adducit Græcum.

ἐπ᾽ ἄκρον ἕλκων ὥσπερ ἄλλαντα ψύχων.

Et Quintilianus Ariſtides Græcus autor in libro de
Muſica, ſuper iambico loquens trimetro, Claudum fie
ri ait quando in extremo ſpondeum recipit. Denique
Ouidius quoq; in priore libro de amorum remedijs de
utroq; Iambo ſic ſcribit.

Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur Iambus,
Seu celer, extremum ſeu trahit ille pedem.

Sunt autẽ utriq; ad maledicentiam, libertatemq; facti,
truces, & cruenti. Quare ob id ſtringendos etiam ait
Ouidius in aduerſos hoſtes. Dionyſius itẽ Halicarnaſ=
ſeus in libro de interpretatione, uehemens aut acre me
trum eſſe choliambos ait. Idemq; mox Hipponacten, Choliambi.
cum laceſſere conuitijs inimicos uellet, infregiſſe ait de
induſtria metrũ, ac pro recto claudum feciſſe & abnu abnumerus
merum, hoc eſt acrimoniæ conſentaneum, conuitioq;

Caballi. Nam ſicuti diſſoluta figura parat acrimoniam, ſic (ut ille inquit) diſſoluta compoſitio. Quare caballos utiq; choliambos eos Auſonius nominat, quorum tralationem duxerat ab eſſedo, & uehiculo, cui caballi adiunguntur, & ut tardos oſtenderet, de molarum ambagibus captos dicit, prætereaq; terga ruptos uerbere, tũ

Trimetri. eoſdem tripedes uocauit, quia Græce trimetri, q̃uis ſenos habeant pedes, nam bini quiq; pro ſingulis uidentur in iambicis capi. Qui machinali ſaxa uoluant ponderе, ꝓpterea dixit, uelut molas deſcriberet, quas uerſare ipſos indicauerat, uel ut eos uiólentos, ferocesq; oſtenderet allegoricos, quaſi qui lapides ingentes torquent & uoluunt in hoſtem. De trimetro item utroq; ſic idem Auſonius alibi Græco uerſiculo.

εἰλιπόδ^λω σκάζοντα ἠ cὐ σκάζοντα τρίμετρον.

Quod Latine ſic uertas.

Scazontes. Loripedem Scazonta, & non ſcazonta trimetrum.

De ſcazontibus eiſdem ſic in epiſtola quapiam ex libro quinto apud iuniorem Plinium, Proinde aut rumpe moras, aut caue ne eoſdem iſtos libellos, quos tibi hendecaſyllabi noſtri blandi tijs elicere non potuerunt, conuitio ſcazontes extorqueant.

QVI SIT HABITVS IN STA= tuis pacificator, deq; eo sentire Statium in pri= ma silua. CAPVT LXV.

STatius in Siluula prima, quæ in equum maximũ Statij locus scripta est. Iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamq; gerentia pacem.
Tum idem.
Dextra uetat pugnas.

Quem locum Domitius sic enarrat. Dextra uetat pugnas, hoc est inermis est in statua, uel ad dextrã est templum Pacis, quod non placet inquit. Cæterũ sicuti placet hic sensus. Dextra uetari pugnas, quia sit iner= mis, aut item quod de templo ipso traditur Pacis, ꝙꝙ nec autori quidem placet suo, feram non molestè scili= cet huic sententiam meam non probari. Nam ego no= tari habitũ puto, qui pacificator in statuis diceretur. De quo ita legimus apud Quintilianum. Fit & ille ha bitus qui eße in statuis pacificator solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachioq; ab aure pro= tenso, manum infesto pollice protẽdit, qui quidem ma= xime placet ijs qui se dicere sublata manu iactant. Ha ctenus Quintilianus. Extat autem adhuc pacificato= re habitu (ni fallor) statua illa Romæ, quæ pro æde La teranensi inter prima urbis spectacula conuisitur.

Habitus pa cificator.

Quint. loc.

LIBER

LOCVS IN PLAVTI MVSTE-

laria, & itẽ alter in Milite, uindicati à uitio.

CAPVT LXVI.

Plauti loc. IN *Muſtelaria* Plauti *locus eſt mendoſe ſcriptus pleriſq; codicibus ad hunc ſanè modum.* Viden' *ornamenta in foribus? uideo. Specta qua arte dormiunt. dormiunt.* Ille *quidem ut conuenit uolui dicere. Sed cum de his neque ſenſus eliciatur ullus, & feſtiuum* Plauti *dictum uitio librariorũ pereat, faciam, ut arbitror, operæpretium, ſi ſcripturam incolumem de* Plautino *codice citato à nobis, iterum repoſuero. Eſt autem prorſus hæc.* Viden' *coagmenta in foribus? uideo. Specta qua arte dormiunt. dormiunt.* Illud *quidem ut cõ-*

Conniuere *niuent uolui dicere.* Nam *quia conniuere dicuntur, qui dormitant, ut apud* Cinnam *lectus eſt uerſiculus.*

Iam grauis ingenti conniuere pupula ſomno.

Propterea cum in foribus iuncturas eſſe minime laxas

Coagmẽta *id enim coagmenta ſunt,* Tranio *ſeruus oſtenderet dormire eas ridicule prius, dein etiam conniuere, iocularitter dicit, ex oculis dormitantiũ ducta metaphora.* Simi-

Plauti loc. alter. *liter corrigendũ puto locum alterũ ex* Plautino Mi-*lite, qui ſic uitioſe legitur.* Mirus *oleo uictitare te tam uili tritico.* Quid iam? *quia luſcioſus.* Verbero ædepol *tu quidem cæcus nõ luſcioſus. Nam cum nullus hinc eli-*

ci ſenſus queat, legendũ arbitror ſic. Miruſt lolio uictũ tare te, tam uili tritico. Siquidem hoc ubiq; idem apud Plautum, miru' ſt, pro mirum eſt reperies. Atque lolio uitiari oculos etiam ait Ouidius Faſtorum primo.

Miru' ſt

Et careant lolijs oculos uitiantibus agri.

Notat id Fulgentius quoque non contemnendus Grã= maticus. Quare cum Sceledrus ſeruus luſcioſum, uitia tisq; oculis conſeruum Paleſtrionem uelit ſignificare, mirum eſſe ait uictitare eum lolio, cum ſit ipſum triti= cum tam uile. Lolio autem uictitare eum, colligere ſe uel inde affirmat, illudens quod ſit luſcioſus. Luſcioſi porrò ceu luſcicij, qui uitium hoc habent oculorum, ut clarius ueſperi quàm meridie cernant.

Fulgentius.

Lolio uicti tare.

Luſcioſi.

Luſcicij.

CORNICEM VIDERI APVD VE TERES concordiæ ſymbolum, non ut omnes apud Iuuenalem exiſtimant, ciconiam.

CAPVT LXVII.

PRo comperto iam habetur, ciconiam denique eſſe qua concordiæ repræſentaretur apud priſcos effi= gies, atq; ita uerſiculũ Iuuenalis oẽs interpretãtur

Iuue. locus.

Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.

De eo tamen nullũ omnino afferunt teſtimoniũ, quod autoritatis adminiculo ſuſtentetur. Ego cornicem ma

Cornicũ cõ cordia.

gis accipio, ductus Heliani Græci ſcriptoris teſtimonio, qui libro de animalibus tertio, de hac aui ſic propémodum ſcribit. Cornices, inquit, inter ſe fidiſſimæ ſunt, & cum ſocietatem coierint, maximo ſe opere diligunt. Neque id genus animalia uideat quiſpiã licenter miſceri, & temere. Quin hoc quoq; dictitant, qui res iſtiuſmodi callẽt, altera extincta, comparem uiduã degere. Cæterũ id quoq; audio, ueteres in nuptijs poſt hymenæum, cornicem inuocare, ſignumq; id concordiæ dare ijs conſueſſe, qui liberûm quærendorũ gratia conuenisſent. Tum qui ſedes auium & uolatus obſeruant, inauſpicatum eſſe captantibus auguria dicunt, uniius tantum cornicis obſequiũ. Sic ille. Sed & in nomiſmatis aureis duobus Fauſtinæ Auguſtæ, manifeſtã prorſus imagunculã nuper mihi Laurentius Medices oſtendit cum titulo ipſo concordiæ.

VERSVS EX CALLIMACHO SVper crinibus reginæ Berenices, atque inde mendũ ex Catulli exemptũ uerſiculo.

CAPVT. LXVIII.

Catul.lo.

ELegiam Callimachi de crinibus Berenices inter ſidera receptis mira elegantia uertit in Latinam linguam nobilis poëta Catullus, quãuis pleraq;

ſint in ea corrupta, mendoſaq́;, & temere ſcripta librariorum inſcitia. Sed argumentum ipſius partim apud Hyginiũ Latinũ autorẽ, partim etiam apud Theonẽ, neq; non Achillẽ quoq; Græcos Arati enarratores inuenias. Græca ſanè ipſa Callimachi elegia non extat ad nos quantum compererim, ſed ætate intercidit. Apud Theonem tamen Arati eiuſdẽ interpretem principiũ illius tale reperio.

ἤ με κόνωμ ἔβλεψεμ ὑπ' ἠέρι τὸμ Βερενίκης
βόσρυχόμ, ἤ κείνη πᾶσιμ ἔθηκε θεοῖς.

Præterea q́; in commentarijs ſuper Apollonium Rhodium ex Lucilio Tarrheo, Sophocleo, ac Theone collectis, ubi de Chalybibus agitur libro ſecundo, ſic adeo eſt inuenire. μέμνητ' ἀυτῶμ καὶ καλλίμαχος χαλύβωμ ὥς ἀπόλοιτο γένος πηλόθεμ ἀντέλλοντα κακὸμ φυτὸμ οἳ μιμ' ἔφηναμ. *Ex quo uerſiculum ſic illum legendum quis dubitet? Iuppiter ut Chalybon omne genus pereat, Vt ſit Chalybõ Græce dictũ. Atq; hoc inſcite legunt quidam Telorum. Vulgatiſſimi codices celitum retinent contra etiam metri rationem. Sed hanc ſcio noſtram obſeruationem iam pridem eſſe peruulgatam, quã tamen à nobis ortã, uel ille ipſe ſcit qui uulgauit, libenterq́; etiam fatetur uir doctiſſimus undecunq; Picus.* Apollonij cõmẽtaria.

LIBER

ὈARION SYNCERITER ESSE

apud Catullum, *quod* Aorion *iſti legũt, qui bonos uiolant libros.*

CAPVT LXIX.

Catulli loc. IN *elegia eadem* Catulli *ex* Callimacho, Oarion *legitur pro eo quod ſit* Orion. *Quam quoniam integram adhuc inuiolatamq; dictionem nonnulli temere attentare iam incipiunt, contra hanc ſiniſtrã imperitorum audaciam ſtandũ mihi eſt omni (quod aiũt) pede, uel* Callimachi *eiuſdem autoritate, qui ſic in hymno ipſo in* Dianam, *etiam nunc extante, ait.*

οὐδὲ γαὰρ ὣτος οὐδὲ μὴν ὠαρίωμ ἀγαθὸμ γόμ
μομ ἐμνήσεῦσαμ.

Sed & Nicander Theriacῶn *libro conſimiliter.*

Βοιωτῷ πύχϑσα καὶὸμ μόρομ ὠαρίωνι.

Et Pindarus *in* Iſthmijs.

οὐ γαὰρ φύσιμ ὠαριωνεῖαμ ἔλαχεμ. *Et alibi.*

ὄρειαμ πελειάδ\ωμ μὴ πηλόθι ὠαρίωνα νεῖϑαι.

Quare putat Euſtathius *quinto in* Odyſſeam *commentario,* παρὰ τὸ ὀαρίζειμ appellatum. *Non igitur* Aorion, *ſed* Oarion *uera lectio.*

CVIVS IN BRVTI NOMISMA te ſymbolum ſint pileus & pugiones.

CAPVT LXX.

SI quis nomiſma Bruti reperiat ipſius cælatũ imagine, prætereaq; pileo, & duobus pugiunculis, ne diutius in explicanda ratione, cauſaq; laboret, legat hiſtoriarũ Dionis librum xlvij. Nam ex his inquit, Brutus ſignificabat, ab ſe, & Caſſio patriam liberatam. Sed enim pileum geſtari ab his ſolitum, qui libertatẽ nacti, uulgatius, manifeſtiusq;, quàm ut ſit auctoritatibus confirmandum.

Bruti imago inſignita pileo & duobus pugiunculis.

QVAE PIAM VVLGO LEGI AD huc apud Maronem contra regulam, contraq; rationem metri.

CAPVT LXXI.

PVdet referre quàm manifeſtum, ſed nondum tamen à quoquã (quod ſciam) niſi nobis indicibus animaduerſum, mendum Vergilianis codicibus inoleuerit lib. Aeneid. octauo.

Verg. locus

Quod fieri ferro, liquidóue poteſtur electro.

Cæterum in uolumine illo, quod eſt in intima Vatica-

LIBER

QVI SINT ARIETINI TESTIculi, qui digitus medicus, apud Tullium.

CAPVT LXII.

Rhetor Cicero. Cice. locus.

CIcero ad Herennium libro tertio, de memoriæ artificio tractans, ita imaginem quandam instruit. Et reũ inquit ad lectum eius statuemus, dextra poculũ, sinistra tabulas, medico testiculos arietinos tenentem. Quo loco uideo hæsitare literatores quospiam etiam haud extremæ sortis, quid sit quod legimus, medico testiculos arietinos tenentem. Medicus autem unus è digitis quinq; uocatur, hoc est, ut arbitror, minimo proximus. Porphyrio enim super Horatianum illud ex ultimo sermone.

Medicus.

Qui si quid forte lateret,
Indice monstraret digito.

Sic ait. Hoc ideo, quia certis nominibus singuli digiti appellabantur, & sunt hæc nomina. Pollex, index, famosus, medicus, minimus. Quidam uero è Græcis credo iunioribus nomina digitorũ ῥωμαϊστὶ sic esse scribit. ἀντίχειρ, δακτικὸς, ἰατρὸς, δακτυλιώτης, ὠτίτης. ut si dicas, Pollex, index, medicus, anularis, auricularis. Quod equidem nec affirmo, nec refello. Tantũ notandũ, medicũ ab eo dictũ, qui sit medius, aut

Digitorum nomina.

famoſus, nõ qui mïnimo proximus. Apud ipſos autem leguntur hæc nomina. ἀντίχειρ, λιχανὸς, σφάκελος, ἐπιβάτης, μύωψ. De teſticulis aũt arietinis legis in uocabulo Scortes in Feſti cõpendio ſic. Scortes id eſt pelles teſtiũ arietinorũ, ab eiſdem pellibus dicti. Scortes. Tantũ apud Feſtũ. Sed enim Pedianus ſportas, ſportulas, ſportellas, nũmûm eſſe ait receptacula, & ſaccos, ſacculos, ſaccellos, & crumenas, & uelleas, & ſcortеas, & manticas, & marſypia. Vt nihil ſit dubiũ quin è digito eo qui ſit minimo proximus ſuſpenſas haberi uelit ſcorteas, hoc eſt è teſtibus arietinis pelliceas crumenas.

Teſticuli Sportæ. Loculorum nomina. Marſypia.

ALITER CITARI A VARRONE

Terenti uerba, quàm aut in exemplaribus habeatur, aut Donatus agnouerit.

CAPVT LXIII.

MArcus Varro in libris de lingua Latina ſic ait. Apud Terentium, ſcortatur, potat, olet unguenta de meo. Scortari eſt ſæpius meretriculam ducere. Sic ille, ac deinceps alia in eam ſententiam. Cæterum Terentiani omnes ad unum codices, non ſcortatur habent, ut Varro legit, ſed obſonat. Locus autem in Adelphis eſt. Obſonat, potat, olet unguenta de meo. Quam lectionem etiam Do-

Terenti lo. Scortari.

natus agnoſcit. Quid hic igitur dicemus? men dum ne eſſe in Terentianis omnibus codicibus, an (quod uix credere auſim) memoriola uacillaſſe Varronem quoq; ipſum πολυγραφότατον à Cicerone appellatum, ſicuti eundem Ciceronẽ Gellius deprehendit? Vt fateamur etiam, maximis quibuſq; ingenijs officere incuriam nonnunq̃, prodeſſe uſquequaq; diligẽtiam.

Diligentiæ utilitas.

DECLARATI VERSVS AVSONI, ſed & Ouidi ſuper Choliambo, aut Scazonte.

CAPVT LXIIII.

Ausonius.

AVſoni poëtæ ſunt trimetri uerſus ita.
Cui ſubiugabo de molarum ambagibus,
Qui machinali ſaxa uoluunt pondere
Tripedes caballos, terga ruptos uerbere.
Quid hic eum ſignificare opinemur? Nempe, ut arbi-
tror, uerſus illos, qui Choliambi uel Scazõtes appellã-
tur, ut ſi dixeris claudicantes, quales apud Perſium
in principio, qualis ille item Martialis, ab ipſo nomi-
natim citatus.
Apollinarem conueni meum Scazon.
Eſt enim Scazon trimeter iambicus, ſenis & ipſe con-
ſtans pedibus, ſicuti rectus iambicus, hoc uno diſpar,
ut etiam ſcribit Hepheſtion, quod rectus poſtremam
ſedem

Choliambi.

Scazontes.

ſedem, iambo, pyrrhichióue occupat, in antepenulti= ma cunctos accipit pedes, quorũ modo id metrũ ſit ca pax, circa ſyllabarũ quantitates indifferens. Sed clau= dus hic iambicus clauſulam poſtulat ſpondaicã uel tro chaicam prorſus. Penultimum autem pedem, nõ diſſyl labum modo, ſed iambum planè, uel ſpondeum. Quod uero ait Hepheſtion, Spondeũ recipi ſede quinta cho= liambi, nunquam equidem apud Latinos inuenire me commemini, ipſe uerſiculũ hunc adducit Græcum.

ἐπ᾽ ἄκρον ἕλκων ὥσπερ ἄλλαντα ψύχων.

Et Quintilianus Ariſtides Græcus autor in libro de Muſica, ſuper iambico loquens trimetro, Claudum fie ri ait quando in extremo ſpondeum recipit. Denique Ouidius quoq; in priore libro de amorum remedijs de utroq; Iambo ſic ſcribit.

Liber in aduerſos hoſtes ſtringatur Iambus,
Seu celer, extremum ſeu trahit ille pedem.

Sunt autẽ utriq; ad maledicentiam, libertatemq; facti, truces, & cruenti. Quare ob id ſtringendos etiam ait Ouidius in aduerſos hoſtes. Dionyſius itẽ Halicarnaſ= ſeus in libro de interpretatione, uehemens aut acre me trum eſſe choliambos ait. Idemq; mox Hipponacten, Choliambi. cum laceſſere conuitijs inimicos uellet, infregiſſe ait de induſtria metrũ, ac pro recto claudum feciſſe & abnu abnumerus merum, hoc eſt acrimoniæ conſentaneum, conuitioq;.

Caballi. Nam ſicuti diſſoluta figura parat acrimoniam, ſic (ut ille inquit) diſſoluta compoſitio. Quare caballos utiq; choliambos eos Auſonius nominat, quorum tralationem duxerat ab eſſedo, & uehiculo, cui caballi adiunguntur, & ut tardos oſtenderet, de molarum ambagibus captos dicit, prætereaq; terga ruptos uerbere, tũ

Trimetri. eoſdem tripedes uocauit, quia Græce trimetri, q̃uis ſenos habeant pedes, nam bini quiq; pro ſingulis uidentur in iambicis capi. Qui machinali ſaxa uoluant ponderе, ꝓpterea dixit, uelut molas deſcriberet, quas uerſare ipſos indicauerat, uel ut eos uiolentos, ferocesq; oſtenderet allegoricos, quaſi qui lapides ingentes torquent & uoluunt in hoſtem. De trimetro item utroq; ſic idem Auſonius alibi Græco uerſiculo.

εἰλιπόδλω σκάζοντα ἡ cὺ σκάζοντα τρίμετρον.

Quod Latine ſic uertas.

Scazontes. Loripedem Scazonta, & non ſcazonta trimetrum.

De ſcazontibus eiſdem ſic in epiſtola quapiam ex libro quinto apud iuniorem Plinium, Proinde aut rumpe moras, aut caue ne eoſdem iſtos libellos, quos tibi hendecaſyllabi noſtri blanditijs elicere non potuerunt, conuitio ſcazontes extorqueant.

QVI SIT HABITVS IN STA= tuis pacificator, deq; eo sentire Statium in pri= ma silua. CAPVT LXV.

STatius in Siluula prima, quæ in equum maximũ Statij locus scripta est. Iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamq; gerentia pacem.
Tum idem.
Dextra uetat pugnas.

Quem locum Domitius sic enarrat. Dextra uetat pugnas, hoc est inermis est in statua, uel ad dextrã est templum Pacis, quod non placet inquit. Cæterũ sicuti placet hic sensus. Dextra uetari pugnas, quia sit iner= mis, aut item quod de templo ipso traditur Pacis, q̃q̃ nec autori quidem placet suo, feram non molestè scili= cet huic sententiam meam non probari. Nam ego no= tari habitũ puto, qui pacificator in statuis diceretur. De quo ita legimus apud Quintilianum. Fit & ille ha bitus qui eße in statuis pacificator solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachioq; ab aure pro= tenso, manum infesto pollice protẽdit, qui quidem ma= xime placet ijs qui se dicere sublata manu iactant. Ha ctenus Quintilianus. Extat autem adhuc pacificato= re habitu (ni fallor) statua illa Romæ, quæ pro æde La teranensi inter prima urbis spectacula conuisitur.

Habitus pa cificator.

Quint. loc.

LIBER

LOCVS IN PLAVTI MVSTE-

laria, & itẽ alter in Milite, uindicati à uitio.

CAPVT LXVI.

Plauti loc. IN Muſtelaria Plauti locus eſt mendoſe ſcriptus pleriſq; codicibus ad hunc ſanè modum. Viden' ornamenta in foribus? uideo. Specta qua arte dormiunt. dormiunt. Ille quidem ut conuenit uolui dicere. Sed cum de his neque ſenſus eliciatur ullus, & feſtiuum Plauti dictum uitio librariorũ pereat, faciam, ut arbitror, operæpretium, ſi ſcripturam incolumem de Plautino codice citato à nobis, iterum repoſuero. Eſt autem prorſus hæc. Viden' coagmenta in foribus? uideo. Specta qua arte dormiunt. dormiunt. Illud quidem ut cõniuent uolui dicere. Nam quia conniuere dicuntur, qui dormitant, ut apud Cinnam lectus eſt uerſiculus.

Conniuere

Iam grauis ingenti conniuere pupula ſomno.

Propterea cum in foribus iuncturas eſſe minime laxas id enim coagmenta ſunt, Tranio ſeruus oſtenderet dormire eas ridicule prius, dein etiam conniuere, iocularitter dicit, ex cæcilis dormitantiũ ducta metaphora. Simi-

Coagmẽta

Plauti loc. alter.

liter corrigendũ puto locum alterũ ex Plautino Milite, qui ſic uitioſe legitur. Mirus oleo uictitare te tamuili tritico. Quid iam? quia luſcioſus. Verbero ædepol tu quidem cæcus nõ luſcioſus. Nam cum nullus hinc eli

ci ſenſus queat, legendũ arbitror ſic. Miruſt lolio uictũ tare te, tam uili tritico. Siquidem hoc ubiq; idem apud Plautum, miru' ſt, pro mirum eſt reperies. Atque lolio uitiari oculos etiam ait Ouidius Faſtorum primo.

Miru' ſt

Et careant lolijs oculos uitiantibus agri.

Notat id Fulgentius quoque non contemnendus Grã= maticus. Quare cum Sceledrus ſeruus luſcioſum, uitia tisq; oculis conſeruum Paleſtrionem uelit ſignificare, mirum eſſe ait uictitare eum lolio, cum ſit ipſum triti= cum tam uile. Lolio autem uictitare eum, colligere ſe uel inde affirmat, illudens quod ſit luſcioſus. Luſcioſi porrò ceu luſcicij, qui uitium hoc habent oculorum, ut clarius ueſperi quàm meridie cernant.

Fulgentius.

Lolio uicti tare.

Luſcioſi.

Luſcicij.

CORNICEM VIDERI APVD VE TERES concordiæ ſymbolum, non ut omnes apud Iuuenalem exiſtimant, ciconiam.

CAPVT LXVII.

PRo comperto iam habetur, ciconiam denique eſſe qua concordiæ repræſentaretur apud priſcos effi= gies, atq; ita uerſiculũ Iuuenalis oẽs interpretãtur

Iuue. locus.

Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.

De eo tamen nullũ omnino afferunt teſtimoniũ, quod autoritatis adminiculo ſuſtentetur. Ego cornicem ma

Corniciũ cõ cordia.

gis accipio, ductus Heliani Græci ſcriptoris teſtimonio, qui libro de animalibus tertio, de hac aui ſic propémodum ſcribit. Cornices, inquit, inter ſe fidiſſimæ ſunt, & cum ſocietatem coierint, maximo ſe opere diligunt. Neque id genus animalia uideat quiſpiã licenter miſceri, & temere. Quin hoc quoq; dictitant, qui res iſtiuſmodi callẽt, altera extincta, comparem uiduã degere. Cæterũ id quoq; audio, ueteres in nuptijs poſt hymenæum, cornicem inuocare, ſignumq; id concordiæ dare ijs conſueſſe, qui liberûm quærendorũ gratia conueniſſent. Tum qui ſedes auium & uolatus obſeruant, inauſpicatum eſſe captantibus auguria dicunt, uniius tantum cornicis obſequiũ. Sic ille. Sed & in nomiſmatis aureis duobus Fauſtinæ Auguſtæ, manifeſtã prorſus imagunculã nuper mihi Laurentius Medices oſtendit cum titulo ipſo concordiæ.

VERSVS EX CALLIMACHO SVper crinibus reginæ Berenices, atque inde mendũ ex Catulli exemptũ uerſiculo.

CAPVT. LXVIII.

Catul.lo.

ELegiam Callimachi de crinibus Berenices inter ſidera receptis mira elegantia uertit in Latinam linguam nobilis poëta Catullus, quãuis pleraq;

ſint in ea corrupta, mendoſaq́;, & temere ſcripta librariorum inſcitia. Sed argumentum ipſius partim apud Hyginiũ Latinũ autorẽ, partim etiam apud Theonẽ, neq; non Achillẽ quoq; Græcos Arati enarratores inuenias. Græca ſanè ipſa Callimachi elegia non extat ad nos quantum compererim, ſed ætate intercidit. Apud Theonem tamen Arati eiuſdẽ interpretem principiũ illius tale reperio.

ἤ με κόνωμ ἔβλεψεμ ὑπ' ἠέρι τὸμ Βερενίκης
βόσρυχόμ, ἤ κείνη πᾶσιμ ἔθηκε θεοῖς.

Præterea q́; in commentarijs ſuper Apollonium Rhodium ex Lucilio Tarrheo, Sophocleo, ac Theone collectis, ubi de Chalybibus agitur libro ſecundo, ſic adeo eſt inuenire. μέμνητ ἀυτῶμ καὶ καλλίμαχος χαλύβωμ ὡς ἀπόλοιτο γένος πηλόθεμ ἀντέλλοντα κακὸμ φυτὸμ οἱ μιμ ἔφηναμ. *Ex quo uerſiculum ſic illum legendum quis dubitet? Iuppiter ut Chalybon omne genus pereat, Vt ſit Chalybõ Græce dictũ. Atq; hoc inſcite legunt quidam Telorum. Vulgatiſſimi codices celitum retinent contra etiam metri rationem. Sed hanc ſcio noſtram obſeruationem iam pridem eſſe peruulgatam, quã tamen à nobis ortã, uel ille ipſe ſcit qui uulgauit, libenterq́; etiam fatetur uir doctiſſimus undecunq; Picus.*

Apollonij cõmẽtaria.

LIBER

ὈARION SYNCERITER ESSE

apud Catullum, quod Aorion isti legũt, qui bonos uiolant libros.

CAPVT LXIX.

Catulli loc. IN *elegia eadem Catulli ex Callimacho,* Oarion *legitur pro eo quod ſit* Orion. *Quam quoniam integram adhuc inuiolatamq́; dictionem nonnulli temere attentare iam incipiunt, contra hanc ſiniſtrã imperitorum audaciam ſtandũ mihi eſt omni (quod aiũt) pede, uel Callimachi eiuſdem autoritate, qui ſic in hymno ipſo in* Dianam, *etiam nunc extante, ait.*

οὐδὲ γαὰρ ὣτος οὐδὲ μὴν ὠαρίωμ ἀγαθὸμ γόημομ ἐμνήσευσαμ.

Sed & Nicander *Theriacῶn libro conſimiliter.*

Κοιωτῷ πύχϑσα καὶὸμ μόρομ ὠαρίωνι.

Et Pindarus *in Iſthmijs.*

οὐ γαὰρ φύσιμ ὠαριωνεῖαμ ἔλαχεμ. *Et alibi.*

ὄρειαμ πελειάδ᾽ωμ μὴ πηλόθι ὠαρίωνα νεῖϑαι.

Quare putat Euſtathius quinto in Odyſſeam commentario, παρὰ τὸ ὁαρίζειμ *appellatum.* Non igitur Aorion, *ſed* Oarion *uera lectio.*

CVIVS IN BRVTI NOMISMATE SYMBOLVM SINT PILEVS & PUGIONES.

CAPVT LXX.

SI quis nomisma Bruti reperiat ipsius cælatũ imagine, prætereaq; pileo, & duobus pugiunculis, ne diutius in explicanda ratione, causaq; laboret, legat historiarũ Dionis librum xlvij. Nam ex his inquit, Brutus significabat, ab se, & Cassio patriam liberatam. Sed enim pileum gestari ab his solitum, qui libertatẽ nacti, uulgatius, manifestiusq;, quàm ut sit auctoritatibus confirmandum. Bruti imago insignita pileo & duobus pugiunculis.

QVAE PIAM VVLGO LEGI AD HUC APUD MARONEM CONTRA REGULAM, CONTRAQ; RATIONEM METRI.

CAPVT LXXI.

PVdet referre quàm manifestum, sed nondum tamen à quoquã (quod sciam) nisi nobis indicibus animaduersum, mendum Vergilianis codicibus inoleuerit lib. Aeneid. octauo. Verg. locus

Quod fieri ferro, liquidóue potestur electro.

Cæterum in uolumine illo, quod est in intima Vatica-

na bibliotheca, mire uetuſtum, & grãdibus characte
ribus perſcriptũ, nõ poteſtur offendas, ſed poteſt uſi=
tatius uerbum. Quæ etiam uerior eſſe lectio, uel inde
Electrum. probatur, quod electrum ubiq; prima ſyllaba longa,
Poteſtur. tam apud Græcos ponitur, quàm apud noſtros. Neq;
quicquam interpretes ſuper uerbo poteſtur alioqui
nouo, inuſitatoq; loquuntur. Haud tamẽ præterit me,
ueteres hoc quoq; protuliſſe, ſicut Pacuuium in Chry
ſe, ſicut etiam Lucretium, quemadmodum & potera
tur lectum à Nonio Marcello eſt in Cæcilianis anna=
Vergilij al= libus. Sed & alter locus itidẽ uitio conſimili laborat.
ter locus. apud eundem poëtam.

Sceptra Palatini, ſedemq; petiuit Euandri.

Cum in uolumine eodem non petiuit triſyllabum, ſed
petit diſſyllabum ſcriptum inueniatur. Quod & me=
tri uis cogit, alioqui prima ſyllaba Euandri, contra
Euander. omnẽ uel rationẽ, uel conſuetudinem breuis foret. Eſt
uero in utroque uerſu ſpondeus quinta ſede. In uerbo
autem petit ſyllaba ipſa poſterior, uel quia ſit in fine,
uel quia coaluerit una ex duabus, iure producta eſt.
Martianus autem Capella ſyllabam docet ubique eſſe
T finita ſyl communem, quæ deſinat in T. literam, ſicut in illo
laba cõis. cernimus Vergili.

Nam tibi Thymbre caput Euandrius abſtulit enſis.

DE PHILYRA ET *lemniscatis coronis.*

CAPVT LXXII.

PHilyra quid sic uideo nesciri à plerisq;, perueq; etiam à nonnullis interpretibus accipi. Philyra.

Nam uocabulo eo sic utitur Horatius in primo carminum

Displicent nexæ philyra coronæ. Hora.lo.

Et Ouidius item quinto Fastorum.

Ebrius incinctus philyra conuiua capillos Saltat.

Quo apparet usum ipsius apud ueteres in coronamẽtis fuisse percelebrem. Iam primum igitur si conferas quæ super philyra Theophrastus in tertio de plantis, quæ ue item Plinius in decimosexto natu.historiæ narrant, facile nimirum cognosces, eandem apud nos esse tiliam, quæ philyra sit apud Græcos. Ac sic etiam Tilia. Theodorus Gaza quãtumuis homo doctus & diligẽs interpretatur. Porrò aũt tuniculæ etiã quædã ex libro Lemnisci. ipso tiliæ arboris, uel ad eius imitamẽtũ factæ, quibus aut lemnisci fierẽt. i. fasciolæ de coronis pẽdulæ, aut libelli, Græco uocabulo peculiariter appellatæ philyræ. Testatur partẽ ex his eodẽ libro Plinius his uersibus.

Inter corticẽ & lignũ tenues tunicas, multiplici membrana, è q̃bus uincula tiliæ euocãtur, tenuissimæ earũ

philyræ coronarũ lemniſcis celebres, antiquorũ hono re. Rurſusq; idem libro primo atq; xx. de lemniſcis & philyris ita meminit. Craſſus diues primus argẽto, auroq; folia imitatus ludis ſuis coronas dedit. Acceſſerũt quoque & lemniſci, quos adici ipſarũ coronarum hõnos erat propter Hetruſcos, quibus iungi niſi aurei, non debebant. Puri diu fuere ij, cælare eos primus inſtituit P. Claudius pulcher, bracteasq; etiam philyræ dedit. Porrò lemniſcatas coronas, etiã (ni fallor) in nomiſmatis Laurenti Medicis identidẽ uidemus, deq; his mentio quoq; apud Suetoniũ, ſicuti item à Pompeio Feſto lemniſcorũ uocabulum diligẽter exponitur, deq; lemniſcis itidẽ nonnihil Tertullianus quoq; in libro de corona militis. Nicas autem in commentario, quẽ per ordinem literarum compoſuit, Græce ille quidem, ſed in hunc fermè intellectum philyrã interpretatur, philyra, inquit, planta librũ papyro ſimilem habens, ex quo etiam funes complicant. Eſſe autem ductilem philyram lanicij modo, uel netilem potius, innuit & Tertullianus idem in libello eo, qui de pallio inſcribitur. Quin Herodianus etiam Græcus autor olim à nobis in Latinũ conuerſus, & Innocentio octauo pontifici maximo dedicatus, libro ipſo hiſtoriæ primo mentionem libelli facit è philyra tenuiſſima, utroq; uerſum replicabili. Sed & Capella Martianus libro de Philologiæ

Cælare.

Lemniſci.

Coronæ lemniſcatæ

Nicæ commentarij.

Philyra.

nuptijs ſecũdo, Cernere erat, inquit, qui libri, quãtaq; uolumina, quot linguarum opera ex ore uirginis de= fluebant. Alia ex papyro, quæ cedro perlita fuerant, uidebantur. Alij carbaſinis uoluminibus implicati li= bri, ex ouillis multi quoque tergoribus. Rari uero in philyræ cortice ſubnotati. Tum iſta quoque Vlpiani uerba reperias in titulo Digeſtorum, de legatis, & fi= deicõmiſsis. Librorũ appellatione continentur omnia uolumina, ſiue in charta, ſiue in membrana ſint, ſiue in qualibet alia materia. Sed & ſi in philyra, aut tilia, ut nonnulli conficiunt, aut in alio corio, idem enim erit di cendum. Deniq; etiam Euſtathius in commentario ſe= cundo Homericæ Odyſſeæ, facta prius de nauticis ru= dentibus mentione, corticem tiliæ dicit, quam Græce philyrã nominat, plurimã in id genus funium ſuppe= ditare materiam. Receptũ autem uidetur ex eo, uti co= ria quoq; ſingula, uel tunicas, aut membranulas etiam materiæ diſparis à tilia, philyras uocent, aut philu= ras, y Græca in u commutata, ueteri & peruulgata Latinorum conſuetudine. Sicuti de papyro agens Pli= nius libro xiij. Præparantur ex eo, inquit, chartæ di= uiſæ acu in prætenues, ſed quàm latiſsimas philuras. Nam illud utique ad hæc enarranda, neutiquam perti neat, quod idem ait Plinius lib. xiiij. Philyra cocos, & polline nimium ſalem cibis eximere. Philuræ. Salis exemptio.

10195284

LIBER VOCABVLVM QVOD EST *expernata, Catullianis uideri exemplaribus reponendum.*

CAPVT LXXIII.

QVod nunc tradituri ſumus, fortaſſe à nõnullis, ut incertũ & uacillans, parumq; adhuc exploratum deridebitur, & exſibilabitur. Sed ego mihi de eo dicendum putaui, ne ueſtigiũ iſtud antiquitatis penè iam abolitum, qualecunq; ſit, extingueretur. Oſtendit mihi Romæ abhinc quadriennium Manilius Rallus Græcus homo, ſed Latinis literis adprime excultus, fragmentum quoddam Sexti Pompei Feſti (nam ita erat in titulo) ſanè quàm uetuſtum, ſed pleraq; mutilatum, præroſumq; à muribus. Quod me magnopere tenuit, ſiquidem reliquiæ illæ qualeſcunq; ex integro ipſo uolumine ſuperabant, quod autor Feſtus compoſuerat, non ex hoc autem compendiario, quod nunc in manibus coactum, uiolenter, & decurtatum, ſcilicet ab ignobili, & indocto quodam, nec iſto quoque nomine, ſatis bene de literis merito. Nõnullas quoque ex eodem fragmẽto Pomponius Lætus uir antiquitatis & literarum bonarũ conſultiſſimus, ſibi pagellas retinuerat, quas itidem legẽdas mihi, deſcriben-

Feſti Pompei opus.

Pom. Læt.

dasq; dedit. Ex *lectione igitur ea ſuſpicatus utiq; ſum, uerbum me* Catullianum, *quaſi poſtliminio in ſuas ſe=* Catull. loc.
des reuocaturum. Siquidem ubi exponitur in hoc cõ=
pendiario, uocabulum Supernati, *quod eos ſignifica=* Supernati.
re oſtendit, quibus fœmina ſunt ſucciſa in modum ſuil=
larum pernarum, atq; ex Ennio *uerſus allegatur.*

His *pernas ſuccidit iniqua ſuperbia* Pœni.

Hoc *utique loco uetus codex circunroſam planè ha=*
bet expoſitionem, ſed ita tamen, ut appareat ex reli=
quijs literarum male cohærentibus, Catullum *quoque*
poſt Enniũ *adduci, citariq; eum uerſiculum, qui nunc*
mendoſe ſic legitur.

In *foſſa* Liguri *iacet ſeparata ſecuri.*

Nam *ut de carminis reſiduo nihil mihi arrogem teme=*
re, uidebar ſanè tum ſyllabatim quæq; olfactans, etiã
pro explorato afferre poſſe, expernata legendũ in eo, Expernata
non ſeparata, quantum ex paucis illis poterã ue=
luti minutalibus, aut ramentis colligere, quan=
tumq; etiam uel ex obliteratis penè iam ue=
ſtigijs ariolari. Quod ſi cui pendere
adhuc ueri fides uidetur, at pen=
deat equidem malo, q̃ aut ca=
dat, aut iaceat. Nos *aliqd'*
in eo certe, nec arbitror iniuria, poni=
mus firmamentum.

LIBER

HISTORIA NON ILLEPIDA

ſuper Zeuſi pictore, & Helena.

CAPVT LXXIIII.

Zeuſis. Helenæ imago.

ZEuſis ille pictor Heracleotes adprime nobilis etiam Helenæ pinxit imaginem Crotoniatibus nimis quàm laudatam, de qua Cicero in rhetoricis contra Hermagorã, luculentiſſime ſcripſit. Sed quod obiter in Hæliani libris omnifariæ hiſtoriæ ſuperioribus annis apud Ioannem Laurentium Venetum, magnæ quidẽ in pontificia curia autoritatis, nec minoris tamen in literis eruditionis, ſed & emunctæ naris hominem, Romæ legimus, id nobis neutiquam indignum uiſum, quod hic etiam legeretur. Neminem ait ſpectatum Zeuſis admittebat, niſi qui manu preciũ dediſſet. Ex quo uulgo etiam tunc Helena meretrix uocitata, quoniam quæſtuaria.

Io. Laur. Venetus.

Helena cur meretrix.

EMENDATA VOX IN IBIDE,

ſimul explicata ſententia neutiquam nota hactenus.

CAPVT LXXV.

ENarrauit Domitius libellum Naſonis in Ibin, præfatus ex Apollodoro ſe Lycophronc Pauſa

nia

nia, Strabone, Apollonio, alijsq; Græcis, etiamq; Lati nis accepta scribere. Multa in eo cõmentario, uana, ridiculaq; confingit, & cõminiscitur ex tempore, cõmodoq; suo, quibus fidẽ facit, aut se frontẽ penitus amisisse, aut tam magnũ sibi fuisse interuallũ inter frontẽ & linguam (sicut ait quidã) ut frons cõprimere linguã non potuerit. Furor est adhuc aliquos tam cæcos istius hominis inueniri amatores, ut ad ista nondũ, suos quaq; oculos adaperiant. Furor est profecto, furor, dare occasionem impudentiæ cæteris fouendo errores etiam alicuius, quoniam fuerit interdum sententiæ nõ pœnitendæ. Sed quid istis facias literationis, non literaturæ magistris, qui nullo magis, quàm talibus nugis supercilia tollũt, ut cochleæ cornua, quorumq; plũbea prorsus ingenia, q̃ magis excoluntur, tam magis obbrutescũt. At enim ne penitus ludamus operã, dissimulatis his quos sua facit utilitas cõtẽnendos, exequemur reliqua propositi. Mihi igitur ille unus locus inter cæteros mouere stomachũ solet, qui sic mẽdose nũc legitur,

Vtq; loquax in equo est elisus gutture Agenor,
Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Vbi sic ait Domitius. Agenor lapsu equi inserta ori manu extinctus est. Itá ne tandem uir doctissime? Sed oro te mi Domiti, Græcum profer si potes, aut Latinũ modo idoneũ fabulæ istius autorem, nec recusabo iam,

Cald. Domitius. Inter frontem & linguam interuallum.

Literationis magistri.

quin me nõ dixerim Græcales, aut admiratores tui, ſed uiri quoq; literati, quibus hic labor exſudat, pro indoctiſsimo iam, proq; etiã impudentiſsimo damnent, & quidẽ cunctis ſuffragijs, quoniã à te diſſentiã. Mihi ſanè recta eſſe & emendata ſcriptura uidetur, ſi rationi libera cõiectura ſit, nõ Agenor, ſed acerno, ut de Anticlo dictũ accipiamus. De quo eſt etiã apud Homerũ lib. quarto Odyſſeæ. Nam cũ ad equũ illũ Troianũ, trabibus contextũ, grauidũq; militibus impulſu numinis acceſsiſſet Helena, uoces imitari uxorũ cuiuſq; occœpit, ut inibi delitescentiũ deſideria euocaret, refricaret memoriã, reſponſa tentaret elicere. Sed enim reliquis patientiam, ſilentiumq; præſtantibus, cum ſolus Anticlus in reſpondendi lubrico, articuloq; iam foret, ſtatim eſt ab Vlyſſe præuẽtus, & manibus impreſsis ſuffocatus, Itaq; intercepto, uel interſtructo potius indicio periculum depulſum. Cæterum Tryphiſiodorus quoq; Græcus autor in poëmate, quo de Ilio capta ſcribit, Anticlum hunc Ortygiden appellat, uxoremq; eius nominat Laodamiam, ita inquiens.

Ouid. in Ibin locus. Anticlus. Helenæ conatus.

Laodamia.

ὀρτυγίδης δ' ἄντικλος ὁμ ἀυτόθι τεθνειῶτα
ἵππω δακρύσαντες ἐνεκτερέϊξαμ ἀχαιοί.

Et item alibi ſic.

ἄντικλος δ' ὅτε κέντρομ ἐλέξατο λαοδάμειης
μῆνος ἀμοιβαίημ ἀνεβάλλετο γῆρυμ ἀυοίξας

ἀλλ' ὁδυσεὺς κατέπαλτο.

Et alia deinceps addit, per quæ fabula omnis ſimiliter ab Homero *uerſibus permultis explicatur. Sed & nos in Ambra ſic attigimus.*

Ambra Politiani.

Indicijq; metu præcluſum pollice fauces
Anticlon Ortygiden.

Conſimilia uero iſtis apud Domitiũ *multa, quæ facile arguant, quò fuerit illius proceſſura licentia, præſertim ſic inuitata fauoribus imperitorũ niſi morari apud ſuperos adhuc quidem iuuenis deſiſſet.*

Domitij licentia.

NON ANTILOCHVM AB HECTORE *ſed aliter uideri legendũ in prima heroidum.*

CAPVT LXXVI.

IN *prima heroidum* Naſonis *epiſtola, ſic legitur.*

Ouid. in heroi. locus.

Siue quis Antilochũ narrabat ad Hectore victum.
Sed uictũ, necatumq; ab Hectore *Antilochũ, profecto neutiq; reperietur. Quare aut Amphimachũ credi derim legendum, aut non ab* Hectore, *ſed* Memnone. *Conſtat enim ex xiij.* Homeri Rhapſodia, *occiſum ab* Hectore *Amphimachũ* Cteati *filiũ, qui de* Græcis *ducibus unus etiam in catalogo numeratur. Conſtat item interfectum à* Memnone *filiũ* Neſtoris *Antilochum. Quamobrẽ ut in eo quod obtinuerat hactenus mẽdũ*

Amphimachi cædes.

Antilochi cædes.

deprehenditur manifestarium, sic his à nobis ita pro tempore suffectis, quæ lector uelim boni consulas, ali qua ni fallor gratia si non ueritatis, at certe ueri similitudinis assentatur.

QVO ARGVMENTO DICENDVM Vergilius, non Virgilius. Cap. LXXVII.

Vergilius.

VErgilius dicendum ne sit, an Virgilius, ut nunc uulgo loquuntur, hoc est cum uocali secũda, an cum tertia potius in prima syllaba, uideo adhuc inter eruditos ambigi. Cæterum ut ego Vergilium dicam magis per e, quod iam placere quibusdam per nos etiam doctis incipit, quàm Virgilium per i, quod uulgo nimis obtinuit, in causa sunt uterrima aliquot monumenta, nostræ obseruationi patrocinantia, quæ libens equidem subiciam propter propudiosos nescio quos, & eruginis plenos, odio omni, fastidioq; dignissimos, qui quanquam semper elementarij sunt, uindicare tamen inter indoctos fautores audent sibi censuram literarum. Sic ut istam quoque qualencunq; nostram uetustatis deprehendẽdæ, ac reuocãdæ (si liceat) diligentiã, studiumq; non cauillentur modo, sed & ita reprehendant acerbe, quasi flagitium facere putent, quod his ocium oblectemus, uel (ut ipsi magis contemptim) quod ob hæc ocio nostro inuideamus, dũ

Propudiosi
Erugo.
Vindico.

in rebus adeo friuolis,& leuibus operã ſumimus,quaſiq; tempus,rem precioſiſſimam,in ſuperuacua erogamus. Qui tamen ſi legiſſent, aliquãdo maximos uiros de ſingulis quoque literis integra uolumina compoſuiſſe,ac ne Cæſarem quidem ipſum ueritum in hanc tenuitatem deſcendere,darent fortaſſe mihi ueniã, non occupatiſsimo homini, ſiquando inter altiora ſtudia, etiam res iſtiuſmodi tractarem,paruas quidẽ, ſed quibus etiam magna iuuentur. Neque enim reprehẽdi me iure puto,ſi hæc etiam,ſed hæc ſola conſecter, ad quæ non ut ab ocio ad ſtudium,ſed ut à ſtudio ad ocium me refero,& in quæ non tam feror ex profeſſo, quàm caſu incido,ceu ſi litoribus ex cõmodo inambulans, conchas interim colligam ſecurus. Neque tamen in id ego ſuperciliũ ſubduco,nec inde me cenſeri,facile paterer, ut qui non Apinas modo hæc eſſe & tricas,ut in prouerbij ludicro eſt,uerum etiam penè nihil & noui,& fateor. Sed tamen hoc ipſum tam nihil, præſtat agere, quàm longas ad ipſorum fortaſſe exemplum trahere oſcitationes, & grunnire in ceno turpiter, aut quàm omnino nihil agere,ne nihil prorſus agendo, male diſcamus agere. Reddenda igitur teſtimonia ſunt nobis, necubi fides claudicet,ac ne quid nõ in expedito ſit noſcere uolentibus. Inuenies igitur Volſinis menſam quãpiam marmoream,uetuſtiſſimis, peneq; exoletis cha-

Literarum illuſtratores.

Apinæ. Tricæ.

racteribus intra ædẽ Christinæ uirginis, quæ pro ara est Apli Petri, ubi VERGILI legitur. Inueniesetiam Sutri nomen hoc Vergilius ita notatum in mensa itẽ lapidea, qua uidelicet & ipsa intra ædem uirginis uicem tuntur altaris. Idq; nos utrunque non sine aliquot arbitris etiam de proximo inspeximus. Neq; enim antiquarum dúntaxat inspectionum auriti testes, sed & oculati esse concupiuimus. Quin in Pandectis quoq; ijs, quæ nunc Florentiæ publice asseruãtur, libro ipso Iustiniani principis archetypo, non aliter quàm per e notatur id nomen. Sicuti etiã in uolumine Maroniano literis maioribus parato, qui Romæ in intima Vaticana bibliotheca, mire uetus ostenditur. Prætereaq; commentarium Tiberi Donati nũc in manibus habet

Christoph. Landinus. Landinus homo & eloquens & eruditus, & Florentiæ iam diu doctor bonarum literarum celebratissimus cui se præceptori adulescentiæ meæ rudimenta magnopere debent, & qui nunc in professione quasi dixerim collega, locata iam in tuto sua sibi fama, nobis adhuc in stadio laboriossime decertantibus, ita fauet ut quicquid ipsi laudis acquirimus, quasi suum sibi amplecti atq; agnoscere uideatur. Is igitur (ut diximus) cõmẽtariũ Tiberi Donati habet in manibus, & ipsum grãdioribus notatũ uetustis characteribus, cuius autoritas hoc haud dubiũ reliquerit. Qd item in codice diui

Aug. de ciuitate dei ex publica Medicæ familiæ biblio-
theca, neq; nõ in Columellæ ex priuata eiusdẽ gentis,
literis utroq; Langobardis exarato. Tũ in Senecæ epĩa
rum libro peruetere, cuius mihi copiã fecit Nicolaus
Micheloctius Laurenti Medicis à secretis, elegãtis ho
mo ingenij, multisq; item alijs uenerandis antiquitatẽ
uoluminibus, identidẽ nunc Iacobo Modesto Pratensi
familiari nostro, & studiorũ adiutori, nunc alijs item
nostris auditoribus, utcunq; aut res ferat aut exigatur
ostẽdimus. In collectaneis aũt quæ nuperrime ad Lau
rentium Medicem Iucundus misit, uir unus, opinor, ti Iucundus
tu!orũ, monimentorumq; ueterũ supra mortales cæte Veronensis
ros nõ diligentissimus solũ, sed etiã sine cõtrouersia pe
ritissimus, re!ata quoq; inuenio elogia duo, q̃ Romæ (si
cut ille indicat) in marmoribus inueniuntur. TI. VER
GILIVS DONATVS. Et iterum. C. PAPIRIVS
CESTVS VERGILIAE OPTATAE VXORI
SVAE BENE MERENTI DE SE. Quamuis
aũt monimenta ista tanta seculorũ uetustate roborata,
mihi satis ad præsidiũ sint, attamen res ips;a quoq; asti
pulatur & ratio. Nã sicuti à uere dictæ uergiliæ stellæ
sic à uergilijs ipsis, uel item à uere propriũ hoc nomẽ
crediderim inclinatũ, potius hercle q̃ à uirga, qd' qui=
dam nugantur, laurea. Nã id cũ apud autorem minus
idoneũ inueniatur, tum refellitur hoc ipso, quod multi

ante hunc æditũ poëtã, eodem ſunt appellati nomine. Quàmdiu igitur aut nõ teſtimoniũ grauius, aut nõ ratio ualentior exhibetur, utiq; à uetuſta magis cõſuetudine, q̃ à noua inſcitia ſtandũ eſt, unde hæc ſartago loquendi uenerit in linguas. Etenim magna pars iuniorũ caligamus ad ueri cõſpectũ. Quin ut reliqua exequar, Verginius quoq; nomen huic finitimũ, nõ Virginius in marmoreo nuper labro pro æde ipſa diuæ Mariæ Maioris inſculptũ Romæ animaduertimus.

ADDITAM FALSO NEGATIONEM primo Digeſtorũ uolumine, quo capite de officio proconſulis agitur & legati. Cap. LXXVIII.

Digeſt. loc. PAulus iuriſconſultus libro ſecũdo ad edictũ ita ſcribit. Legatus mãdata ſibi iuriſditione iudicis dãdi ius habet. Sed hæc uerba in primo Digeſtorũ uolumine, quo capite de officio procõſulis & legati tractatur, addita perperã negatione in pleriſq; codicibus inuenias, ſic uidelicet. Legatus mandata ſibi iuriſditione iudicis dandi ius non habet. Cæterum in Pandectis iſtis Florentinis, quas etiã archetypas opinamur, negatio prorſus eſt nulla. Quo fit, ut interpres legũ Florentinus Accurſius, mendoſum & ipſe nactus codicem, penè dixerim miſerabiliter ſe torqueat.

Archetypæ Pandectæ.

CVR LYSIMACHI REGIS FACIES in nomiſmatis cornigera. Cap. LXXIX.

Lyſimachi facies cur cornigera.

LYſimachi regis facies in nomiſmatis cornigera. Cauſa eius apud Appianũ in Syriacis. Nãq; ait ab eo ferum taurum de ſacrificio Alexandri magni uinculis elapſum, retentum manibus ambabus, & occiſum. Atq; ob id inquit προσιθέασι ἐπὶ τοὺς ἀνδριάντας ἐπὶ ταῖς δὲ τὰ κέρατα. Quod ſignificat, ob id eius ſtatuis deniq; apponi cornua.

FABVLA IGNOTIOR DE TIreſia & Pallade, qua ſenſus aperitur Propertianus. CAP. LXXX.

Propertij locus.

PRopertius in libro elegiarum quarto ſic ait.

Magnam Tireſias aſpexit Pallada uates,
Fortia dum poſita Gorgone membra lauat.

Extat adhuc hymnus Callimachi poëtæ, cui titulus εἰς λουτρὰ τῆς παλλάδος. In quo fabula Tireſiæ multis elegiacis uerſibus in hanc fermè ſententiam tractatur, fuiſſe nympham quampiam Thebis, cui nomen Chariclò, Palladi præ cæteris gratam, matrẽ Tireſiæ. Sed quum ſe Pallas aliquando & Chariclò item in Heliconio Hippocrene, nudæ per æſtum lauarent, ac tum caſu uenator Tireſias ad eundẽ fontẽ ſitiens acceſſiſſet,

Chariclo.

Tireſias cur oculis captus.

Minerua̅m ſcilicet imprudens nudam conſpicatus, ſta
Saturniæ leges. timq; oculis eſt captus. Nam ita Saturnijs legibus cau=
tum, inquit, ut qui deum inuitum cernat, ingenti mer=
cede cernat. Cui ſimile quippiam de dearũ conſpectu
Abammon etiam Abammon Aegyptius in epiſtola ſcribit ad Por
phyrium philoſophum, quã tamen exiſtimat Proclus
Iamblichi potius eſſe q̃ Abammonis, ex quo Vergilius.
Verg. locus Transq; caput iace, ne reſpexeris. Qd' & Leucothea
Homerica monuit Vlyſſem. Sed & illuc unde abij re=
deam. Cũ in hanc Tireſias calamitatem incidiſſet, mota
lachrymis Chariclûs Nymphæ Pallas, & uatem eum,
& longæuũ, & poſt obitũ quoq; prudentem, ſapien=
Baculus Ti temq; præſtitit, & baculo inſuper donauit, quo ueluti
reſiæ. duce, ueſtigijs inoffenſis graderetur. Quod & nos in
Ambræ lo. Ambra ſic attigimus, quũ de poëta loq̃remur Homero.

Baculum dat deinde potentem
Tireſiæ magni, qui quondam Pallada nudam
Vidit, & hoc raptam penſauit munere lucem,
Suetus inoffenſos baculo duce tendere greſſus.

Nut. locus. Et itẽ ſic in Nutrice Tireſian piphraſticos inſinuauimus.

Quid cui poſt uiſos nudatæ Palladis artus Cernere
nillicitũ? Quin hinc apud Nonnũ lib. v. Dionyſia=
cω̃n, ita exclamans inducitur Actæon, ut felicem Tire
ſian dicat, qui citra mortẽ tantũ amiſſis oculis Miner=
uam aſpexerit nudam, quæ etiam lumen ademptum in

animum ipſius tranſtulerit. Atq; adeo ſic ait.
ὄλβιε τειρεσία, σὺ μὲν ἔπλραμες ἔκτὸς ὀλέθρυ
γυμνὸν ἀναινομένης ὀικτείρμονος εἵπλος ἀθήνης
Et paulo poſt.
Χώεις σῶν βλεφάρων ὀλέσας φάος, ὑμετέρων δ'
ὀφθαλμῶν ἀμάρυγμανόῳ μετέθηκεν ἀθήνη.
Hactenus aũt ſuper hoc poëtæ loco ſcripſeramus, cum nobis Picus noſter Mirãdula, quaſi Cynthius alter, in illo ipſo quo iam hæc imprimẽda fuerãt articulo, aurẽ uellit, & admonuit, ut elegiã quoq; ipſam Callimachi, quæ uidelicet una extat apud Græcos (quantũ equidẽ ſciam) ſed & rariſſima eſt inuẽtu, ſubiceremus, & q̃q̃ ſpatijs iniquis excluſi tẽporis, uertere eam quoq; tamẽ in Latinũ tentaremus. Ego uero qui nec ſcribere alieno ſtomacho libenter ſoleo, nec extemporalitati ſatis confido, non diſtuli tamen id onus quoquo modo ſubire. Quoniam cum quid à me Picus exigit, nec licet mihi neſcire quod neſciam, nec non poſſe quod nequeam, uel quod homini me chariſſimum ſentio, uel quod plus eum uidere in rebus meis quàm meipſum mihi perſuadeo. Vertimus igitur penè ad uerbum, & quod Græce dicitur παραπόδα, nõ ſenſu modo, ſed numeris etiã quod eſt difficillimum, coloribusq; ſeruatis. Tantumq; nunc admonemus lectorẽ, paucula uideri mihi adhuc mendoſa in Græcis exemplaribus, quæ non erat, pu-

Facetа dictio.

doris noſtri corrigere, ſed & ſeptimũ ipſum à fine uer ſiculũ reliquo uno dũtaxat uocabulo exoleuiſſe. Quẽ nos tamen Latinũ pro cõiectura ſuffecimus. Illud item ſcito eſt opus, noſtrũ hoc eſſe interpretamẽtũ, & à no bis deniq; fluxiſſe, priuſq; in ullius cõmentarijs ebulli ret, qd' & Siluæ per ſe ipſæ quas citauimus, tot ab hinc annos æditæ probabunt, quarum uidelicet alterã ma gno ſumus olim cõuentu publice multis excipientibus interpretati. Sit ergo noſtri iuris, quod noſtri fuit mu neris, ne quarta omnino luna (ſicuti prouerbiũ fertur) nati credamur, ut alijs tantummodo ad Herculis exem plum laboremus. Iam illud quoq; miror, cur & Domi tius, & alij quidam poſt illum, quocunq; momẽto, qua cunq; occaſione ſcribere audeant, hoc, aut illud imita tione Callimachi dictum fuiſſe à Propertio, cum præ ter hymnos pauculos, nihil prorſus extet ad nos poẽ tæ iſtius, nec aũt planè quicq̃ qd' amoris argumẽta con tineat. Sed aures ad Callimachi iam uerſiculos ſubſcri ptos ueteri more ſine ullis accentiunculis arrigamus.

Luna quar ta nati.

Καλλιμαχϑ εις λϑτρα της Παλλαδος.

Οσαι λωτροχοοι ταις παλλαδος εξιτε πασαι
Εξιτε. ταμ ιππωμ αρϱι φρυαασομεναμ
Ταμ ιεραμ εσακϑσα. και αθεος ειτυχος ερπϕ.
Ξϑδε νυμ ω ξανθαι, ξϑδε πελασγιαδες.

Ουποκαθαναια μεγαλως απενιψαν παχεις
Πριν κονιμ ιππειαμ εξελασσαι λαγονωμ
Ουδ' οκα δη λυθρῳ πεπαλαγμενα πασαντα φερβσα
Τευχεα των αδικων κνθαπο γηγενεων.
Αλλα πολυ πραδισουυ φαρμακος αιχενας ιππωμ
λυσαμενα παγαις εκλυσεμ ωκεανω,
Ιδρω και ραθαμιγγας, εφοίβασεμ δε πεδιτάς
Παντᾶ χαλινοφαγωμ αφρομ απ' σοματωμ
Ω ιταχαιϊαδες και μη μυρα, μη δαλαβασγως
Συριγγωμ αϊω φθογγομ υπαξονιομ
Μη μυρα λωβοχοοι ται παλλαδι μη δαλαβασγως
Ου γαρ αθαναια χειματα μικτα φιλει.
Οισετε μηδε κατοπτρομ. αφ καλον ομμα το τίμας.
Ουδ' οκα ταμ ιδαμ φρυξ εδικασσεμ εριμ.
Ουδ' εσορφκαλκομ μεγαλα θεος, ουδ' εσιμουντὸς
Εβλεψεμ δινᾳμ εσ διαφαινομενῳ
Ουδ' ηρη. κυπρῖς δε διαυγεα χαλκομ ελοισα
Πολλακι ταμ αυταμ δις μετεθηκε κομαμ
Α δε δις εξηκοντα διαθρεξασα διαυλως
οια παρ ευρωτα. τοι λακεδαιμονιοι
Ασερες, εμπεραμως επριψατο λιτα λαβοισα
χειματα ταις ιδιαις εκγονα φυταλιας.

10195284

Ωκωραλλ, το δ'ερευθος ανεδραμε πρωϊον, οιαν
Ηρος δ'ομ η σιβδης κοικος εχει χροϊλω.
Τω. και νυμ αρσεντε κομισατε μυθνομ ελαιομ
Ωι κασωρ ω. και χριεται κρακλεης
Οισετε και κτενα οι παγχρυσεομ ως αποχαιτας
Πεξηται λιπαρομ σμαξαμενα πλοκαμομ
Εξιθαθαναια παρατοι καταθυμιος ιλα
Παρθενικαι μεγαλωμ παιδ'ες ακεσορι δ'αμ
Ωθανα, φερεται δ'ε και α δ'ιομηδ'εος αωτις,
Ως εθος αργειωμ τουτο παλαιοτερομ
Ευμηδης εδ'ιδ'αξε πειν κεχαρισμενος ιρευς.
Ος ποτε βυλευτομ γνυς εσι οι θανατομ
Δαμομ εποιμαζοντα φυγας, πεομ ιρομ αγαλμα
Ωιχετεχωμ. κρειομ δ'ειεροος φωισατο
Κρειομ δρος. σε δ'ε δ'αιμομ απορρωγεασιμ εθηκεν
Εμπεδραις. αις νυμ ουνομα παλλατιδ'ες
Εξιθαθαναια περσεπτολιχρυσεοπηληξ
Ιππωμ και σακεωμ αδ'ομενα παταγωι
Σαμερομ υδ'ροφοροι μηβαπτετε. σαμερομ αργος
Πινετ απο κρανα μη δ'απο τωμ ποταμωμ
Σαμερομ ω δ'ωλαι τασ καλπιδ'ας ες φυσαδ'ειαμ
Η ες αμυμωνημ οισετε ταμ δ'αναω

Και γαρ δη χυσω, τε και ανθεσιμ υσ^ατα μιξας
ηξω φορβαιωμ ιναχος εξ ορεωμ
Ταθανᾳ το λοετρομ αγωμ καλομ. αλλα στελασσε,
φρασεο μηκ εθελωμ ταμ βασιληαμ ιδηις
Οσκεμ ιδη, γυμναμ ταμ παλλασ^ατα μ πολιηχομ
Τ ωρ γος εσοψεται τουτο πανυσατιομ.
Ποτνια θαναια συ μεμ εξιθι μεσφας^εγωτι
Ταις δ^ερεω. μυθος δ^ουκ εμος αλλ ετερωμ.
Παις^ες. αθαναια νῦ μφαμ μιαμ εμ ποκα θηβαις
Πηλυτι και στερι δη φιλατο ταμ εταραμ
Ματερα τειρεσιαο, και ηπόκα χωρις εγενετο
Αλλα και αρχαιωμ ευτεπι θεσπιεωμ
Ητι κορωνειας κ εις αλιαρτομ ελαυνε
Ιππηες βοιωτωμ εργα δ^ιερχομενα.
Ηστι κορωνειας ινα οι τεθυωμενομ αλσος
Και βωμοι πὸταμῷ κειντεσι κηραλιφ,
Πολλακις α δ^αιμωμ μιμ εῷ επέβασατο δ^ιφρῷ
Ουδ^οαροι νυμφαμ ουδ^ε χοροσασιαι
Αδ^ειαι τελεθεσκομ οθουνεκ ετο χαρικλω.
Αλλετι και τηναμ δ^ακρυα πολλεμενε,
Και περ αθαναιᾳ καταθυμιομ ευσαμ εταιραν
Δη ποτε γαρ πεπλωμ λυσαμενα περονάς.

10195284

LIBER

Ιππω επι κρᾱνᾱ ελικωνιᾱι καλα ρεθισσω
λωντο. μεσαμβρινα δ᾽ει χορος ασυχια.
Αμφοτεραι λωοντο. μεσαμβριναι δ᾽εσαω ωρᾱι
Πολλα δ᾽ ασυχια τηνῳ κατειχεν ορος.
Τειρεσιας δ᾽ετι μυθος αμαι κυτιν αρτι γενεθλα
Περκαζων ιερον χωρον ανεσχεφετο
Διψασας δ᾽ αφατο μτι ποτιρροον ηλυθε κρᾱνας
Σχετλιος ουκ εθελων δ᾽ειδ᾽ε τα μη θεμιστ᾽εσ.
Τον δ᾽ε χολωσαμενα πολυμυθος προσεφασεν αθανα
Τις σε τον οφθαλμως δυσετα ωσοισομενον,
Ω ευκρειδ᾽α χαλεπην οδ᾽ον αγαγε δ᾽αιμων
Α μεν εφα παιδ᾽ος δ᾽ομματα νυξ εβαλεν.
Εσαθη δ᾽αφθογγος εκολλασαν γαρ αυιαι
Γωνατα. και φωναν εσχεν αμηχανια.
Α νυμφα δ᾽ε βοασε, τιμοιτον κωρον ερεξας
Ποτνια. τοιαυται δ᾽αιμονες εστε φιλαι.
Ομματα μοι του παιδ᾽ος αφειλεο. τεκνον αλαστε
Ειδ᾽ε σαθχναιας σκηθεα και λαγονας
Αλλουκ αξλιον παλιν οψεαι ω εμε δ᾽ειλαν
Ωορος ω ελικων ουκεθ᾽ι μοι παριτε.
Η μεγαλιαν τολιγων επραξα ο. δ᾽ορκας ολεσας
Και προκας υ πολλας, φαεα παιδ᾽ος εχεις.

Αμεμ

Αμφω επαμφοτεραισι φιλομ περι παιδα λαβοισα
Ματηρ μφω γοερωμ οιτομ ακδονιδωμ
Αγε βαρυκλαιουσα θεα δελεσεμ εταιραμ
Και μιμ αθαναια προσ το δελεξεμ επος.
Διαγυναι μετα παντα βαλειν παλιμοασα δι ορ
Εισας, εγω δυστοι τεκνομ εθηκα λαομ. (γαμ
Ου γαρ αθαναια γλυκερομ περιθομματα παιδωμ
Αρπαζη μ. κρονιοι δωδε λεγοντι νομοι.
Οσκετιμ αθανατωμ οκα μη θεος αυτος ελητα
Αθρησηι μιθω, τουτομ ιδειμ μεγαλω,
Διαγυναι το μεμ δ περαλιμ αγρετομ αυθι γενοιτο
Εργομ. επη μοιραμ ωδεπενευσε λινα,
Ηνικα το πρωτομ νιμ εγεναο. νυμ δεκομιζ
Ω ευκρηδα τελθος οφελομενομ
Οσα μεμ ακαδμικις εσυσιρομ ξμπυρα καυσηι
Οσα δ αρισαις τομ μονομ ευχομενοι
Παιδα τομ ἀβατᾶμ ακταιωνα τυφλομ ιδεσθαι
Και τηνος μεγαλας σωφρομος αρτεμιδος
Εασε) .αλλδη αυτομ οτε δρομος αιτ εμ ορεσι
Ρυσευν) ξυναι ταμος εκηβολιαι.
Οπποταμ δη εθελωμ περιδη. χαριεντα λοετρα
Δαιμονος. αλλ αυ) τομ πρι μ ανακτα κυνες

10195284

Τοτ ἀκὶ δ᾽ εἰπνησευντι. τα δ᾽ ἡεος οσεαματῆς
λεξει᾽ δ᾽ ρυμως παντας επερχομενα
ολβισαμερεει σε και ευαἰωνα γενεσθαι
εξ ορεωμ αλαὸμ παι᾽ υποδ᾽ εξαμεναμ
ωεταρα τωι μητι μινυρεο τῶι δ᾽ ε γαρ αἰλλα
τευχαριμ εξ εμεθεμ πολλὰ μενευντι γερα
μαντιμ επιθησω νιμ αοιδ᾽ ιμομ εσομενοισιμ
ἡ μεγα τωμαλλωμ δ᾽ ητι ϖεριασοτερομ.
γνωτει᾽ δ᾽ ορνιθας ος αἰσιος, οιτε ϖετον᾽
ηλιθα και ποιωμ ουκ αγαθαι πτερυγες
πολλα δ᾽ ε βοιωτοισι θεοπροπα πολλα δ᾽ ε καδ᾽ μῶι
χρησθι και μεγαλοις υϛερα λαβδ᾽ ακιδ᾽ αις.
δωσω και μέγα βακτρόμοοι πολ᾽ ας ες δ᾽ εομ αξει
δωσω δ᾽ ε βιοτου τερμα πολυχρονιομ
και μονος ευτε θανηι πεϖνυμενος εμ ῾ενευσι
φοιτασ∫. μεγαλωιτιμιος αγεσιλα.
ως φαμενᾶ κατενευσε το δ᾽ εντελες, ῷ κεπινευσηι
παλλας. επει μουνᾳ ζευς τογε θυγατερωμ
δ᾽ ωκεμ αθανατᾳ πατρωϊα παντα φερεσθαι
λωτροχοοι. ματηρ δ᾽ υτις ετικτε θεαμ.
αἰλα δ᾽ ιος κορυφα, κορυφα δ᾽ ιος ῷκεπινευει.
θυγατηρ.

ερχέταθαναὰ νυν αγρέκές. αἰλλα δ'ἐχέθέ
ταμθεομ ω κωραι τωργος οσαις μελεται
Συμτευαγριας συντευγμασι συντολολυγαις.
χαιρε θεα. καδ'ευ αργέος ιναχιϑ.
χαιρε και ξελαοισα και ἔωσαλιμ αυτις ελασσαις
ιππϑς και δ'ανάωμ κλαρομ ἁπαντὰ σάω.

Iam noſtros quoq; legito, qui male collocare bonas horas uolet, attamen cũ uenia quæſo, & cõniuentibus oculis.

POLITIANI EX CALLIMACHO *in* Palladis lauacra.

ITe *foras agedum, quæcunq; liquẽtibus undis*
Membra lauaturæ Pallados, *ite foras.*
Ipſa uenit, fremitus ſacrorum audimus equorum,
Ite agedum flauæ, o ite Pelaſgiádes.
Non prius ingentes lauit ſibi diua lacertos,
Ilia quàm abſterſit puluere cornipedum.
Nec tum quando armis multa iam cæde cruentis
Venit ab iniuſtis horrida terrigenis,
Tum quoq; equum ſubducta iugis fumantia colla
Perfudit largi fontibus Oceani,
Dum ſudor, guttæq; putres, dumq; omnis abiret
Spuma oris circum manſa lupata rigens.

Ite ô Achiuæ, ſed non unguenta, aut alabaſtros,
Audio certe ipſum ſtridulũm ab axe ſonum,
Palladi lotrices non unguenta, aut alabaſtros,
Nulla etenim diuæ huic unguina miſta placent.
Ferte nec huic ſpeculũ, uultu eſt pulcherrima ſemper,
Nam nec in Ida olim iudice ſub Phrygio,
Se uel orichalco, magna hæc dea, uel Simoëntis
Spectauit, quanq̃ uertice perſpicuo.
Nec Iuno, ſed ſola Venus, ſe ſplendido in ære
Vidit, eandem iterum diſpoſuitq; comam.
Bis ſexaginta ſpatijs uerum incita curſu,
ſtellæ apud Eurotan ceu Lacedæmoniæ,
Perfricuit tantum pingui ſe diua liquore,
De baccis, arbor quem ſua protulerat.
O pueræ emicuit rubor illico, matutina
Quem roſa, quem grano punica mala ferunt.
Ergo marem nunc tantum olei quoquẽ ferte liquorem
Quo ſe unguit Caſtor, quo Amphitryoniades.
Ferte etiam ſolido ex auro, quo pectine crines
Explicet, & pinguem cæſariem dirimat.
Exi age iam ô Pallas, præſto tibi uirgineus grex
Natæ magnorum charus Aceſtoridum.
O Pallas, quin iam clypeus Diomedis & ipſe
Fertur, ut Argiuûm mos uetus obtinuit.
Eumedes docuit, meditans tibi grata ſacerdos,

Cum in ſe compoſito cerneret interitu
Ire malam ſortem, fugit quippe ille, tuamq́;
Ad montem Crion ſubſtulit effigiem.
Ad montem Crion, tum abruptis impoſuit te
Cautibus, hasq́; uocant nunc quoq; Pallatidas.
Exi age quæ expugnas urbes, cuiq́; aurea cordi
Caßis, equûmq; fremor, cum ſonitu clypeûm.
Vos hodie undiferæ ne tinguite, uos hodie Argos
Fontibus ex ipſis, non fluuijs bibite.
Vos hodie ancillæ ferte urnas ad Phyſadean,
Aut ad Amymonen progeniem Danai.
Nanq; auro & multis permiſtus floribus undas
Defluet è lætis Inachus ipſe iugis,
Et purum feret huic laticem, caue tu ergo Pelaſge,
Ne nudam imprudens aſpicias dominam.
Aſpiciet nudam qui Palláda, quæ tenet urbem,
Vltra iam hoc Argos cernere nõ poterit.
Iam ueneranda exi Pallas, dum quiddam ego iſtis
Dicam, nec meus hic ſermo, ſed alterius.
Vnam olim ô pueræ Thebis dea Pallas amabat
Nympham, præ cunctis quas habuit comites,
Matrem Tireſiæ, nunquãq; fuere ſeorſum,
Sed ſiue ad ueterum mœnia Theſpiadûm,
Siue Coroneas, ſeu tenderet illa Haliarton
Bœotum uiſens uecta iugis populos,

Siue Coroneas, ubi pulcher odoribus halat
Lucus, ubi ara ipsi Curalium ad fluuium.
Sæpe illam curru secum dea uexit eodem,
Nullaq; Nympharum colloquia, aut Thyasi
Grata fuere satis, nisi præsoret ipsa Charicló.
Verum & ei multæ debitæ erant lachrymæ,
Quamuis chara comes magnæ soret usq; Mineruæ.
Nam se olim peplis utraq; depositis
Dum lauat in lymphis Heliconídos Hippocrenes,
Vtq; die uacuus mons tacet in medio,
Dum lauat ergo utraq;, & mediæ sunt tempora lucis,
Dumq; est in toto plurima monte quies,
Tiresias unus canibus comitantibus ibat
Per loca sacra, leui flore genas nitidus,
Immensamq; sitim cupiens releuare, petito
Fonte, uidet quæ non cernere sas homini.
Hic irata licet sic illum affata Minerua est,
Quis te non ullis iam rediturum oculis,
O Euerida malus hæc deus in loca duxit?
Sic ait. at pueri lumina nox pepulit.
Astitit, obticuit, dolor illi ut glutine uinxit
Genua, sonum tenuit uocis inops animus.
At nympha exclamans, quid nato ait ô dea factũ est?
Nunquid uestra deæ talis amicitia?
Lumina mi pueri rapuisti, pectora nate

Vidisti infelix Pallados iliaq;,
At nõ & solem cernes iterũ, heu misera ô mons
O Helicon rursum non peragrande mihi.
Magna nimis paruis mutas, qui lumina nati
Pro ceruis paucis dorcadibusq; habeas.
Sic puerum ambobus charum complexa lacertis
Mater, flebilium carmen Aedonidon
Triste gemens iterat. sed enim miserata Minerua
Tunc sociam uerbis talibus alloquitur.
Dia, inquit, mulier, uerte hæc quæ protulit ira.
Non per me captus luminibus puer est,
Nam pueris auferre oculos haud dulce Mineruæ,
Verum Saturni legibus hæc rata sunt,
Vt quicunq; deum aspiciat, nisi iusserit ipse,
Mercede ingenti scilicet aspiciat.
Dia igitur mulier fieri hæc infecta nequit res,
Quippe ita Parcarum fila uoluta manu,
Aeditus ut primum puer est, sed tu accipe contra
O Euerida quod maneat pretium.
Munera Cadmeis pro quanta adolebit in ignes
Quanta & Aristæus, uotaq; suscipient,
Natus ut impubes Actæon, unicus illis
Tantum oculis careat. nanq; erit & Triuiæ
Concursor, sed non cursus, non æmulus illum
Tela arcus iaciens montibus eripiet,

Cum diuam (licet inuitus) se fonte lauantem
Viderit. At fiet qui modo erat dominus,
Esca suis canibus. Sed enim nemora omnia lustrans
Dum genitrix nati colliget ossa sui,
Tunc te felicem, tunc dixerit esse beatam,
Cui mons uel cæcum reddiderit puerum.
Parce queri mea grata comes, nam plurima contra
Huic ego te propter præmia contribuam,
Esse dabo egregium uatem, quem protinus omnis
Perpetuo celebret nomine posteritas,
Cognoscet uolucrum quæ prospera, quæq; uolatu
Irrita, cuius item triste sit augurium.
Plurima Bœotis oracula, plurima Cadmo
Hic canet, & magnis plurima Labdacidis.
Huic ingens baculum dabo, quod uestigia ducat
Quaquelit, huic uitæ tempora longa dabo,
Mox & honoratus Diti, colet infera regna,
Inter & extinctos unicus hic sapiet.
Adnuit his Pallas dictis, quodq; adnuit illa
Perficitur, soli Iuppiter hoc tribuit
Natarum è turba, quæ sint patris omnia ferre
Lotrices, mater nulla deam peperit.
Immo Iouis uertex, uertex Iouis omnia nutu
Perficit, & natæ prorsus idem licitum est.
En uere nunc Pallas adest. Eia ergo puellæ

Quis Argos curæ eſt, ite deam accipite,
Cumq; bonis uerbis, & cum prece, cumq; ululatu.
Salue ô diua, urbem protege, & Inachiam,
Salue hinc abſcedens, iterumq; huc flecte iugales,
Ac rebus Danaûm ſis precor auxilio.

DE OCNO, ET ASELLO, QVOD q; apud Propertium mendoſe legitur orno.

CAPVT LXXXI.

APud Propertium eundem quarto elegiarum libello, ita duo uerſiculi leguntur. Propertij locus.

Dignior obliquo funem qui torqueat orno,
Aeternusq; tuam paſcat aſelle famem.

Diu fateor animũ meum ſtimulauerat, ac pupugerat quidam quaſi ſcrupulus, donec eũ codex uetuſtus euellit, quem mihi Bernardinus Valla celeber iureconſultus, & primæ homo nobilitatis Romæ abhinc fermè quinquennium commodauit, ubi non orno, ſed ocno legi, legiſſeq; me ſtatim duobus eruditiſſimis iuuenibus oſtendi, qui me domi cõmodum ſalutauerant. Liquet autem inſinuari, à Propertio Socraticæ illius picturæ argumentum, de qua ſic Plinius libro naturalis hiſtoriæ quinto & trigeſimo narrat. Et piger, inquit, Bern. Valla Cõmodum.

Ocnos ſpartũ torqueat

qui appellatur Ocnos *ſpartũ torquens, quod aſellus arrodit. At enim piger hic* Ocnus *(ut uideo) multorũ inuitamẽtis uagus repente factus, & deſultor, cottidie iam ſedes mutat. Quapropter ut certo in ſiliquaſtro conquieſcat aliquando, petenda fides eſt ab eo maxime codice, quem citauimus, hoc eſt (ut uere dixerim) à ſtirpe, de qua iſtius coniecturæ pululauit occaſio. Sic enim quiuis intelliget, neutiquã me mihi aſſerere aliena, ſed mea dũntaxat, inq; meis libris nil prius eſſe fide.*

QVOD IN DIGESTIS TITVLO de ædendo legatur ad alium, legi ad album conuenire.

CAPVT LXXXII.

Digeſt. lo.

IN *titulo de ædendo, qui ſecundo* Digeſtorum *uoluminc legitur, uerba* Vlpiani *ſunt ita libro quarto ad edictum.* Eum *quoq; ædere* Labeo *ait, qui producat aduerſariũ ſuum ad album, & demonſtret quid dictaturus eſt. Sic etenim ſcriptũ in* Pandectis *ipſis Florentinis. At qui codices omnes, qui ſunt in manibus, nõ ad album, ſed ad alium habent. Vnde multa uide licet* Accurſij *hæſitatio. De albo autem prætoris intelliges.*

DE HARPOCRATE.

CAPVT. LXXXIII.

EPigramma eſt Catulli. Catulli loc.

Lælius audierat patruum obiurgare ſolere,
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod uoluit fecit, nam q̃uis irrumet ipſum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus.

Quæſitum diu quinam is foret Harpocrates, de quo mentionem & hoc loco faciat Catullus, & item in altero epigrammate, ſic inquiens.

Si quidq̃ tacito commiſſum eſt fido ab amico,
Cuius ſit penitus nota fides animi,
Me unum eſſe inuenies illorum iure ſacratum
Corneli, & factum me eſſe puta Harpocratem.

Nos tamen & Venetijs, & itẽ Veronæ (qd' diximus) abhinc annos octo fermè de eo ſtudioſis aliquot publice reſpõſitauimus, quorũ nũc teſtor fidẽ, cõſcientiãq;, ſi cui forte aliena adſcribere, ac nõ mea potius mihi uideor uindicare. Plutarchus igitur in libro quẽ de Iſide fecit & Oſiride, Harpocratẽ ſcribit ex Iſide ipſa natũ & Oſiride, q cũ illa iam mortuus rem habuerit, ſed natum tamen præmaturo partu, debilitatisq; cruribus. Harpocrates. Eius ſignificatio.

Porrò æditũ eundẽ circa brumæ tẽpus minus absolutũ & rudẽ, præflorẽtibus puta, præuirẽtibusq; terræ fœtibus, quocirca etiam lentis primitias illi offerri. Neq; tamen, inquit, aut imperfectũ esse deum, aut infantem, aut deniq; legumen aliquod existimandũ, sed rudis imperfectiq; sermonis, minimeq; articulati præsidẽ quendam potius ac moderatorem. Ex quo etiam digito labra comprimit, argumentũ taciturnitatis & silentij. Quin mense eo, quem uocant Mesorem, primitias leguminum offerentes, ita dictitant, lingua fortuna, lingua dæmon. Deq; ægyptiacis arboribus, Persicam in primis ei sacratam ferunt, quod fructus cordi, frons linguæ persimilis. Hactenus ex Plutarcho de Harpocrate, carptim, uellicatimq;, & per interualla. Memi nit eiusdem Lucilius quoque poëta Græcus in epigram mate ad Dionysium, monens ut siquem habeat inimicum, nec Isin ei, nec Harpocraten, aut qui cæcos deus faciat iratos precetur, cognituru quid deus, quid Simo ualeat. Sed & Tertullianus in Apologetico sic ait. Serapidem, & Isidem, & Harpocratem, cum suo cynocephalo, capitolio prohibitos inferri, id est curia deorum pulsos, Piso & Gabinius consules, non utiq; Christiani, euersis etiam aris eorum abdicauerunt, turpiũ & ocioſarum superstitionum uitia cohibentes, his uos restitutis summam maiestatem contulistis. M. ãt Varro

Persicæ arboris typus

in libro de Latina lingua ita ſcribit. Cælũ & Terra, hi dei ijdem qui Aegypti Serapis, & Iſis, & ſi Harpocrates digito ſignificat ut taceas. De hoc igitur intellexit Ouidius libro Metamorphóſeωn nono. Serapis & Iſis. Ouid. locus

Sanctaq́; Bubaſtis, uarijſq́; coloribus Apis,
Quiq́; premit uocem, digitoq́; ſilentia ſuadet.

Et item Auguſtinus libro de ciuitate dei undeuigeſimo. Aug. locus.
Et quoniam, inquiens, ferè in omnibus templis ubi colebantur Iſis & Serapis, erat etiam ſimulacrum, quod digito labijs impreſſo, admonere uideretur, ut ſilentiũ fieret, hoc ſignificare idem Varro exiſtimat, ut homines eos fuiſſe tacerent. Hactenus Auguſtinus. Sed in epiſtola Abammonis Aegyptij ad Porphyrium, quã aut in Græcam uertiſſe orationem, aut certe compoſuiſſe Platonicus Iamblichus exiſtimatur, de deo quodam ueluti ſecundo fit mentio, cui nomen Aegyptiaca lingua fecerit Icheon, hunc oſtendit ſilentio coli oportere. Icheon.
Quod idem etiam de ſummi dei cultu prolixe Porphyrius ϕὼ θεῦ περὶ ϛωῶν ἀποχῆς. Quin Dauid item propheta pſalmum ita quempiam inchoat. Dauidis lo.

לך רומיה תהלה אלהים ב ציון

Leha dumia tehila elohim bezion.

Id Latine ſignificat, Tibi ſilentium laus, deus in Sion. Quod aliter tamen interpretes ſeptuaginta uerterũt, hoc eſt, Te decet hymnus deus in Sion.

10195284

Τοτα κιδ ειπνησευντι. τα δ ηεος οσεα μαθης
λεξει δ ρυμως παντας επερχομενα
ολβισα μερεει σε και ευαιωνα γενεσθαι
εξ ορεων αλαδε παιδ υποδεξαμεναν
ω εταρα τωι μητι μινυρεο τω, δε γαρ αιχμα
τευχαριν εξ εμεθεν πολλα μενευντι γερα
μαντιν επεθησω νιν αοιδ ιμον εσομενοισιν
η μεγα τωμαλλων δ ητι περισοτερον.
γνωσει δ ορνιθας ος αισιος, οιτε πετων
ηλιθα και ποιων ουκ αγαθαι πτερυγες
πολλα δε βοιωτοισι θεοπροπα πολλα δε καδ μων
χρησει και μεγαλοις υσερα λαβδ ακιδ αις.
δωσω και μέγα βακτρόμοοι πολας ες δεομ αξει
δωσω δε βιοτου τερμα πολυχρονιον
και μονος ευτε θανηι πεπνυμενος εν νεκυεσσι
φοιτασ. μεγαλωιτιμιος αγεσιλα.
ως φαμενα κατενευσε το δ εντελες, ω κεπινευσε
παλλας. επει μουνα ζευς τογε θυγατερων
δωκεμ αθαναια πατρωϊα παντα φερεσθαι
λωτροχοοι. ματηρ δ υτις ετικτε θεαν.
αλλα δ ιος κορυφη, κορυφα δ ιος ω κεπινευει.
θυγατηρ.

ἔρχέταθαναΐἀ νυν αγρέκές. αἶλλα σ'ἔχἔαθἔ
ταμθεομ ω κωραι τωργος οσαις μἔλεται
Συμτ ἔυαγρριας συντευγμασι συντολολυγαις.
χαιρἔ θεα. καλ'ευ αργἔος ιναχιϑ.
χαιρἔ καὶ ἔξελαοισα καὶ ἔωσαλιμ αὐτις ἔλασασις
ἱππους καὶ σ'ανἄωμ κλαρομ ἅπαντἀ σἀω.

Iam noſtros quoq; legito, qui male collocare bonas horas uolet, attamen cũ uenia quæſo, & cõniuentibus oculis.

POLITIANI EX CALLIMACHO *in* Palladis lauacra.

ITe foras agedum, quæcunq; liquẽtibus undis
Membra lauaturæ Pallados, ite foras.
Ipſa uenit, fremitus ſacrorum audimus equorum,
Ite agedum flauæ, o ite Pelaſgiádes.
Non prius ingentes lauit ſibi diua lacertos,
Ilia quàm abſterſit puluere cornipedum.
Nec tum quando armis multa iam cæde cruentis
Venit ab iniuſtis horrida terrigenis,
Tum quoq; equum ſubducta iugis fumantia colla
Perfudit largi fontibus Oceani,
Dum ſudor, guttæq; putres, dumq; omnis abiret
Spuma oris circum manſa lupata rigens.

Ite ô Achiuæ, ſed non unguenta, aut alabaſtros,
Audio certe ipſum ſtridulũm ab axe ſonum,
Palladi lotrices non unguenta, aut alabaſtros,
Nulla etenim diuæ huic unguina miſta placent.
Ferte nec huic ſpeculũ, uultu eſt pulcherrima ſemper,
Nam nec in Ida olim iudice ſub Phrygio,
Se uel orichalco, magna hæc dea, uel Simoëntis
Spectauit, quanq̃ uertice perſpicuo.
Nec Iuno, ſed ſola Venus, ſe ſplendido in ære
Vidit, eandem iterum diſpoſuitq; comam.
Bis ſexaginta ſpatijs uerum incita curſu,
ſtellæ apud Eurotan ceu Lacedæmoniæ,
Perfricuit tantum pingui ſe diua liquore,
De baccis, arbor quem ſua protulerat.
O pueræ emicuit rubor illico, matutina
Quem roſa, quem grano punica mala ferunt.
Ergo marem nunc tantum olei quoquè ferte liquorem
Quo ſe unguit Caſtor, quo Amphitryoniades.
Ferte etiam ſolido ex auro, quo pectine crines
Explicet, & pinguem cæſariem dirimat.
Exi age iam ô Pallas, præſto tibi uirgineus grex
Natæ magnorum charus Aceſtoridum.
O Pallas, quin iam clypeus Diomedis & ipſe
Fertur, ut Argiuûm mos uetus obtinuit.
Eumedes docuit, meditans tibi grata ſacerdos,

Cum in ſe compoſito cerneret interitu
Ire malam ſortem, fugit quippe ille, tuamq́;
Ad montem Crion ſubſtulit effigiem.
Ad montem Crion, tum abruptis impoſuit te
Cautibus, hasq́; uocant nunc quoq; Pallatidas.
Exi age quæ expugnas urbes, cuiq́; aurea cordi
Caßis, equûmq; fremor, cum ſonitu clypeûm.
Vos hodie undiferæ ne tinguite, uos hodie Argos
Fontibus ex ipſis, non fluuijs bibite.
Vos hodie ancillæ ferte urnas ad Phyſadean,
Aut ad Amymonen progeniem Danai.
Nanq; auro & multis permiſtus floribus undas
Defluet è lætis Inachus ipſe iugis,
Et purum feret huic laticem, caue tu ergo Pelaſge,
Ne nudam imprudens aſpicias dominam.
Aſpiciet nudam qui Palláda, quæ tenet urbem,
Vltra iam hoc Argos cernere nõ poterit.
Iam ueneranda exi Pallas, dum quiddam ego iſtis
Dicam, nec meus hic ſermo, ſed alterius.
Vnam olim ô pueræ Thebis dea Pallas amabat
Nympham, præ cunctis quas habuit comites,
Matrem Tireſiæ, nunquãq; fuere ſeorſum,
Sed ſiue ad ueterum mœnia Theſpiadûm,
Siue Coroneas, ſeu tenderet illa Haliarton
Bœotum uiſens uecta iugis populos,

Siue Coroneas, ubi pulcher odoribus halat
Lucus, ubi ara ipsi Curalium ad fluuium.
Sæpe illam curru secum dea uexit eodem,
Nullaq; Nympharum colloquia, aut Thyasi
Grata fuere satis, nisi præsoret ipsa Charicló.
Verum & ei multæ debitæ erant lachrymæ,
Quamuis chara comes magnæ foret usq; Mineruæ.
Nam se olim peplis utraq; depositis
Dum lauat in lymphis Heliconídos Hippocrenes,
Vtq; die uacuus mons tacet in medio,
Dum lauat ergo utraq;, & mediæ sunt tempora lucis,
Dumq; est in toto plurima monte quies,
Tiresias unus canibus comitantibus ibat
Per loca sacra, leui flore genas nitidus,
Immensamq; sitim cupiens releuare, petito
Fonte, uidet quæ non cernere fas homini.
Hic irata licet sic illum affata Minerua est,
Quis te non ullis iam rediturum oculis,
O Euerida malus hæc deus in loca duxit?
Sic ait. at pueri lumina nox pepulit.
Astitit, obticuit, dolor illi ut glutine uinxit
Genua, sonum tenuit uocis inops animus.
At nympha exclamans, quid nato ait ô dea factũ est?
Nunquid uestra deæ talis amicitia?
Lumina mi pueri rapuisti, pectora nate

Vidisti infelix Pallados iliaq;,
At nõ & solem cernes iterũ, heu misera ô mons
O Helicon rursum non peragrande mihi.
Magna nimis paruis mutas, qui lumina nati
Pro ceruis paucis dorcadibusq; habeas.
Sic puerum ambobus charum complexa lacertis
Mater, flebilium carmen Aedonidon
Triste gemens iterat. sed enim miserata Minerua
Tunc sociam uerbis talibus alloquitur.
Dia, inquit, mulier, uerte hæc quæ protulit ira.
Non per me captus luminibus puer est,
Nam pueris auferre oculos haud dulce Mineruæ,
Verum Saturni legibus hæc rata sunt,
Vt quicunq; deum aspiciat, nisi iusserit ipse,
Mercede ingenti scilicet aspiciat.
Dia igitur mulier fieri hæc infecta nequit res,
Quippe ita Parcarum fila uoluta manu,
Aeditus ut primum puer est, sed tu accipe contra
O Euerida quod maneat pretium.
Munera Cadmeis pro quanta adolebit in ignes
Quanta & Aristæus, uotaq; suscipient,
Natus ut impubes Actæon, unicus illis
Tantum oculis careat. nanq; erit & Triuiæ
Concursor, sed non cursus, non æmulus illum
Tela arcus iaciens montibus eripiet,

Cum diuam (licet inuitus) ſe fonte lauantem
Viderit. At fiet qui modo erat dominus,
Eſca ſuis canibus. Sed enim nemora omnia luſtrans
Dum genitrix nati colliget oſſa ſui,
Tunc te felicem, tunc dixerit eſſe beatam,
Cui mons uel cæcum reddiderit puerum.
Parce queri mea grata comes, nam plurima contra
Huic ego te propter præmia contribuam,
Eſſe dabo egregium uatem, quem protinus omnis
Perpetuo celebret nomine poſteritas,
Cognoſcet uolucrum quæ proſpera, quæq; uolatu
Irrita, cuius item triſte ſit augurium.
Plurima Bœotis oracula, plurima Cadmo
Hic canet, & magnis plurima Labdacidis.
Huic ingens baculum dabo, quod ueſtigia ducat
Qua uelit, huic uitæ tempora longa dabo,
Mox & honoratus Diti, colet infera regna,
Inter & extinctos unicus hic ſapiet.
Adnuit his Pallas dictis, quodq; adnuit illa
Perficitur, ſoli Iuppiter hoc tribuit
Natarum è turba, quæ ſint patris omnia ferre
Lotrices, mater nulla deam peperit.
Immo Iouis uertex, uertex Iouis omnia nutu
Perficit, & natæ prorſus idem licitum eſt.
En uere nunc Pallas adeſt. Eia ergo puellæ

Quis Argos curæ eſt, ite deam accipite,
Cumq; bonis uerbis, & cum prece, cumq; ululatu.
Salue ô diua, urbem protege, & Inachiam,
Salue hinc abſcedens, iterumq; huc flecte iugales,
Ac rebus Danaûm ſis precor auxilio.

DE OCNO, ET ASELLO, QVOD q; apud Propertium mendoſe legitur orno.

CAPVT LXXXI.

APud Propertium eundem quarto elegiarum libello, ita duo uerſiculi leguntur. Propertij locus.

Dignior obliquo funem qui torqueat orno,
Aeternusq; tuam paſcat aſelle famem.

Diu fateor animũ meum ſtimulauerat, ac pupugerat quidam quaſi ſcrupulus, donec eũ codex uetuſtus euellit, quem mihi Bernardinus Valla celeber iureconſultus, & primæ homo nobilitatis Romæ abhinc fermè quinquennium commodauit, ubi non orno, ſed ocno legi, legiſſeq; me ſtatim duobus eruditiſsimis iuuenibus oſtendi, qui me domi cõmodum ſalutauerant. Liquet autem inſinuari, à Propertio Socraticæ illius picturæ argumentum, de qua ſic Plinius libro naturalis hiſtoriæ quinto & trigeſimo narrat. Et piger, inquit, Bern. Valla Cõmodum.

Ocnos ſpar tũ torqueat

qui appellatur Ocnos *ſpartũ torquens, quod aſellus arrodit. At enim piger hic* Ocnus *(ut uideo) multorũ inuitamẽtis uagus repente factus, & deſultor, cottidie iam ſedes mutat. Quapropter ut certo in ſiliquaſtro conquieſcat aliquando, petenda fides eſt ab eo maxime codice, quem citauimus, hoc eſt (ut uere dixerim) à ſtirpe, de qua iſtius coniecturæ pululauit occaſio. Sic enim quiuis intelliget, neutiquã me mihi aſſerere aliena, ſed mea dũntaxat, inq; meis libris nil prius eſſe fide.*

QVOD IN DIGESTIS TITVlo de ædendo legatur ad alium, legi ad album conuenire.

CAPVT LXXXII.

Digeſt. lo.

IN titulo de ædendo, qui ſecundo Digeſtorum *uolumine legitur, uerba* Vlpiani *ſunt ita libro quarto ad edictum.* Eum *quoq; ædere* Labeo *ait, qui producat aduerſariũ ſuum ad album, & demonſtret quid dictaturus eſt. Sic etenim ſcriptũ in* Pandectis *ipſis* Florentinis. *At qui codices omnes, qui ſunt in manibus, nõ ad album, ſed ad alium habent. Vnde multa uidelicet* Accurſij *hæſitatio.* De *albo autem prætoris intelliges.*

DE HARPOCRATE.

CAPVT. LXXXIII.

EPigramma eſt Catulli. Catulli loc.

Lælius audierat patruum obiurgare ſolere,
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod uoluit fecit, nam q̃uis irrumet ipſum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus.
Quæſitum diu quinam is foret Harpocrates, de quo mentionem & hoc loco faciat Catullus, & item in altero epigrammate, ſic inquiens.
Si quidq̃ tacito commiſſum eſt fido ab amico,
Cuius ſit penitus nota fides animi,
Me unum eſſe inuenies illorum iure ſacratum
Corneli, & factum me eſſe puta Harpocratem.

Nos tamen & Venetijs, & itẽ Veronæ (qd' diximus) abhinc annos octo fermè de eo ſtudioſis aliquot publice reſpõſitauimus, quorũ nũc teſtor fidẽ, cõſcientiãq;, ſi cui forte aliena adſcribere, ac nõ mea potius mihi uideor uindicare. Plutarchus igitur in libro quẽ de Iſide fecit & Oſiride, Harpocratẽ ſcribit ex Iſide ipſa natũ & Oſiride, q cũ illa iam mortuus rem habuerit, ſed natum tamen præmaturo partu, debilitatisq; cruribus. Harpocrates. Eius ſignificatio.

Porrò æditũ eundẽ circa brumæ tẽpus minus abſolutũ & rudẽ, præflorẽtibus puta, præuirẽtibusq; terræ fœtibus, quocirca etiam lentis primitias illi offerri. Neq; tamen, inquit, aut imperfectũ eſſe deum, aut infantem, aut deniq; legumen aliquod exiſtimandũ, ſed rudis imperfectiq; ſermonis, minimeq; articulati præſidẽ quendam potius ac moderatorem. Ex quo etiam digito labra comprimit, argumentũ taciturnitatis & ſilentij. Quin menſe eo, quem uocant Meſorem, primitias leguminum offerentes, ita dictitant, lingua fortuna, lingua dæmon. Deq; ægyptiacis arboribus, Perſicam in primis ei ſacratam ferunt, quod fructus cordi, frons linguæ perſimilis. Hactenus ex Plutarcho de Harpocrate, carptim, uellicatimq;, & per interualla. Memi nit eiuſdem Lucilius quoque poëta Græcus in epigram mate ad Dionyſium, monens ut ſiquem habeat inimicum, nec Iſin ei, nec Harpocraten, aut qui cæcos deus faciat iratos precetur, cognituruũ quid deus, quid Simo ualeat. Sed & Tertullianus in Apologetico ſic ait. Serapidem, & Iſidem, & Harpocratem, cum ſuo cynocephalo, capitolio prohibitos inferri, id eſt curia deorum pulſos, Piſo & Gabinius conſules, non utiq; Chriſtiani, euerſis etiam aris eorum abdicauerunt, turpiũ & ocioſarum ſuperſtitionum uitia cohibentes, his uos reſtitutis ſummam maieſtatem contuliſtis. M. ãt Varro

Perſicæ arboris typus

in libro de Latina lingua ita ſcribit. Cælũ & Terra, hi dei ijdem qui Aegypti Serapis, & Iſis, & ſi Harpocrates digito ſignificat ut taceas. De hoc igitur intellexit Ouidius libro Metamorphóſeωn nono. Serapis & Iſis. Ouid. locus

Sanctaq́; Bubaſtis, uarijſq́; coloribus Apis,
Quiq́; premit uocem, digitoq́; ſilentia ſuadet.

Et item Auguſtinus libro de ciuitate dei undeuigeſimo. Aug. locus.
Et quoniam, inquiens, ferè in omnibus templis ubi colebantur Iſis & Serapis, erat etiam ſimulacrum, quod digito labijs impreſſo, admonere uideretur, ut ſilentiũ fieret, hoc ſignificare idem Varro exiſtimat, ut homines eos fuiſſe tacerent. Hactenus Auguſtinus. Sed in epiſtola Abammonis Aegyptij ad Porphyrium, quã aut in Græcam uertiſſe orationem, aut certe compoſuiſſe Platonicus Iamblichus exiſtimatur, de deo quodam ueluti ſecundo fit mentio, cui nomen Aegyptiaca lingua fecerit Icheon, hunc oſtendit ſilentio coli oportere. Icheon. Quod idem etiam de ſummi dei cultu prolixe Porphyrius ϕ῾ω τῆς περὶ ϑεῶν ἀποχῆς. Quin Dauid item propheta pſalmum ita quempiam inchoat. Dauidis lo.

לה רומיה תהלה אלהים ב ציון

Leha dumia tehila elohim bezion.

Id Latine ſignificat, Tibi ſilentium laus, deus in Sion. Quod aliter tamen interpretes ſeptuaginta uertẽrũt, hoc eſt, Te decet hymnus deus in Sion.

Quare Harpocratem puto Aegyptij ſuis adhibebant ſacris, qui ſilentio colẽdum oſtenderet ſummũ deorũ. Plinius quoque de Harpocrate in libro naturalis hiſtoriæ xxxiij. hactenus meminit. Iam uero etiam Harpocratem, ſtatuasq; Aegyptiorũ numinũ, in digitis uiri quoq; portare incipiunt. Vt ergo ad Catullianum Læ lium redeamus, ſcite ille quidem, ne obiurgaretur à patruo, poſthabita illius quã comprimebat uxore, ipſum iam cœpit irrumare patruum, eoq; pacto tacere coëgit, quoniam loqui fellator non poteſt.

DE LIBERTINIS, QVI VOcentur dediticij. CAP. LXXXIIII.

Inſti. locus. INſtitutiones hæ quæ uocantur in iure ciuili, Iuſtiniani principis nomine æditæ, ſed à Triboniano tamen, doctisq; alijs uiris compoſitæ, etiam Græce ſcriptæ ſub eodem prorſus intellectu reperiuntur. Niſi quia ritus quidam, conſuetudinesq; Romanorũ uetores, uberius aliquanto, & laxius in Græco ipſo, quàm in Latino codice referuntur, ut peregrinis hominibus atque à Romanorũ more, conſuetudineq; aliennis, res

Libertini Dediticij. tota penitus innoteſceret. Sed quod de libertinis ijs, qui dediticij uocabantur, ſtrictius, breuiusq; in noſtris inſtitutionibus, non alienum uiſum eſt ex Græci uolumi-

nis ſententia, prolixius hic, atque ob id etiã dilucidius explicare. Qui igitur apud antiquos manumittebantur, modo maiorem, & iuſtam libertatem cõſequebantur, & fiebant ciues Romani, modo minorem, & Latini Iuniani ex lege Iunij Norbani fiebant, qui illorum quaſi ſectæ fuerit inuentor, atque autor. Modo etiam inferiorem, & fiebant ex lege Aelia Sentia dediticij. Nam ſi quiſquã diu ſeruitutem ſeruierat, ſuppliciũ ex delicto dediſſet, ut aut inſcriptus fuiſſet, hoc eſt, ut notas & ſtigmata inuſta fronti accepiſſet, aut in publicum carcerem coniectus, aut ex delicto uerberatus, & ſe deliquiſſe confeſſus fuiſſet, dein gratia inita à domino manumitteretur, Libertinus dediticius uocabatur, ad exemplum uidelicet peregrinorũ dediticiorum. Nã cum aliquando peregrini quidam Romanorum uectigales, elatis animis bellum repente aduerſus eoſdem ſuſcepiſſent, tum uicti ui, abiectis armis, ſe uictoribus dediſſent, hactenus humane tractati ſunt à Romanis, ut uitam quidem impetrarẽt, ſed hac uelut ignominia notarentur, ut dediticij deinceps uocati ſint, quia ſe dedidiſſent. Quare etiam libertinorũ hoc genus dediticij ſunt ab Aelio Sentio nũcupati, ut qui in admittendo crimine uelut ijdem fuiſſent, eodem quoq; nomine appellarentur.

Latini. Iuniani. Dediticij. Libertinus Dediticius.

10195284

LIBER CVIVSMODI APVD IVVENALEM Cereris ludi accipiantur, deq; Cerialium autore Memmio.

CAPVT LXXXV.

Iuue. locus. IVuenalis in Satyra quartadecima ſic ait.

Ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa re'inquas.

Nemo ex ijs poëtæ huius interpretibus, ſup ludis Cereris quippiam locutus, nõ quo nomine appellarẽtur, non quæ fierent in eis, nõ item à quo primitus celebrati, non ubi de his facta mentio. Quæ ſingula tamen, à boni, doctiq; interpretis officio non abhorrebãt. Quo circa totum id nobis ſarciendum, ne curæ iſtius noſtræ ſcrupuloſitas in paruulis etiam momentis deſideretur.

Cerialia. Ludi igitur Cereris, quorũ hic eſt memoria, Cerialia dicti, quibus equorum curſus in circo celebrabantur, primusq; eos C. Memmius ædilis curulis fecit. Cornelius Tacitus in libro hiſtoriarũ ſextodecimo, de Nerone principe loquens, Tandem, inquit, ſtatuere Circenſium ludorũ die, qui Cereri celebratur, exequi deſtinata, quia Cæſar rarus egreſſu, domoq;, aut hortis clauſus, ad ludicra Circi uentitabat. Et paulo poſt. Vt q; Circenſium Cerialium ludicrum, pluribus equitũ curſibus

Circenſes.

ſibus celebraretur. Ouidius *in quarto* Faſtorum. Ouid. locus

Circus erit pompa celeber, numeroq́; deorum,
Primaq́; uentoſis palma petetur equis.
Hic Cereris ludi, non eſt opus indice cauſa.

Dion quoque hiſtoriæ ſcriptor in libro ſecũdo & qua
drageſimo narrat, potito iam rerum Cæſare, ædiles tũ Aediles
primum duos ex patricijs, quatuor ex plebe creatos. Cereales.
Sed duos illos ſuperiores, à Cerere fuiſſe denominatos
idq́; ab illo initio ſcribit ad ſuam uſq; ætatem permane
re. Idemq́; etiam Dion, *libro ſeptimo quadrageſimoq́;,*
ante deuictum Brutum *eueniſſe ait, ut ædiles plebei gla*
diatorum certamina pro equorum curſibus Cereri ex
hibuerint. Præterea Laurentius Medices, *uir omni lau*
de præcellens, nomiſmata compluria nobis oſtendit,
quæ faciem uiri barbatam, & intonſam habeant, cum
duplici titulo, Quirinus *&* C. Memmi. Altrinſecus *au* Vehen-
tem Cereris imagunculam draconibus uehentem, cũ tem draco-
titulo huiuſmodi. Memmius. Aed. Cur. Cerialia Prei- nibus.
mus fecit. Vbi etiam preimus non primus cũ diphthon Preimus.
go in priore ſyllaba notatum obſeruauimus. Hũc nos
putamus autem C. *ipſum* Memmiũ *fuiſſe, qui prætor* Memmius.
cum L. Domitio *fuerit, quiq́;* Cæſari *obiecerit etiam*
ad cyathum & uinum Nicomedi *ſtetiſſe, cum reliquis*
exoletis, quiq́; eundem Cæſarem *aſperrimis oratione*-
bus lacerauerit, Mox reconciliatus, etiam ſuffragato-

rem in petitione consulatus habuerit. De quo sic in epi stola ad Atticum Cicero libro quarto. O uirum, ô ciuẽ Memmium. Cæsaris omnes opes confirmant, cum eo Domitium consulem iunxerunt, qua pactione, epistolæ cõmittere non audeo. Ad eumq; puto, uel certe ad filiũ liber poëtæ Lucreti de rerum natura scriptus. Siquidẽ & dignitas hominis, & tempora congruũt, nisi tamẽ arbitrari malumus, filium potius eiusdem C. Memmi, cognominẽ patri, ædilem Curulẽ tum factũ à Cæsare.

DE FLVCTV DECIMO SEV *decumano, cuius permulti poëtæ meminerunt.*

CAPVT LXXXVI.

Decimũ seu decumanũ. Oui. locus.

OVidi poëtæ uersiculi sunt in primo Tristium uolumine.

Qui uenit hinc fluctus, fluctus supeminet oẽs
Posterior nono est, undecimoq; prior.

Decumanum intelligit fluctũ, qui fieri maximus dicitur, sicuti oua quoq; decumana dicuntur, quæ maxima. Nam & ouum decimum maius nascitur. Ex hoc scuta quoq; decumana, quæ essent amplissima, sunt appellata. Et decumana in castris porta, ab hoste auersa. Sicutq; decumanus in agro limes ab oriente ad occa-

ſum, non mihi propterea uidetur dictus, quoniam qua ſi duocimanus, ut. M. Iunius Nypſus opinatur, id enim nimis durum, & coactum, ſed quoniam longiſſimus. Nam cardo ipſe iam dimidiatus decumano ſcilicet anticipante, conſideratur. Sed de fluctu decimo, ſiue decumano, etiam in undecimo Metamorphóſeων poëta idẽ meminit his uerbis.

Vaſtius inſurgens decimæ ruit impetus undæ.

Et Silius Italicus libro xiiij.

Non aliter Rhodopes Boreas à uertice præceps,
Cum ſeſe immiſit, decimoq; uolumine pontum
Expulit in terras.

Sed & Seneca in Tragœdia Agamemnone.

Hæc onere ſidit, illa conuulſum latus
Summittit undis, fluctus hanc decimus tegit.

Valerius etiam Flaccus Argonauticῶn ſecundo ſic ait.

Quanta quoties & Palladis arte
Incaſſum decimæ cecidit tumor arduus undæ.

Lucanus quoq; in quinto Pharſaliæ.

Hæc fatum decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat.

ut uel hoc ipſum notabile ſit, atq; inſigne, tantopere decimum iſtum fluctum uelut à conſpirante poëtarum choro celebrari.

10195284

LIBER QVOD ERAT IN CICERONIS epistola uocabulum Philotheôron, corruptum dein improbe in nomen, quod est Philocteten.

CAPVT LXXXVII.

Cice. locus. IN Ciceronis epistola ad Trebatium, cuius initiũ, In equo Troiano scis esse, in extremo, sero sapiũt ita scriptum ferè cũctis exemplaribus inuenitur. Deinde quod in Britãnia nõ minus quàm Philocteten te præbuisti, planè non reprehendo. Diu me torserã, macerauerãq; eliciendo sensu de uerbis his, neq; procedebat. Quorsum enim de Philoctete hic Cicero? Sed enim postea codicem illum uetustissimum, Laurenti Medicis opera sum nactus, quem & superius citaui, minus multo quàm cæteri deformatum, inquinatum, peruersum, conturbatum. Nam in eo sic erat. Deinde quod in Britannia, non minus philotheorum te præbuisti, planè non reprehẽdo. Nam philotheorus

Philotheorus. is est qui spectationũ studiosus, qualem se Trebatius in Britannia præbuerat, dum prælium fugitans ocio se asserit, in armis medijs. Ex quo Ciceroni materia ioci, & cauilli.

VNDE ILLVD TRACTVM,

Fuimus Troës, quæq; extent in literis, super Lacedæmoniorum choro, & cãtico.

CAPVT. LXXXVIII.

FVimus Troës, hic loquendi color tam efficax, de consuetudine chori illius Lacedæmonij ductus, quasiq; in adagium ascitus. Nam ut est scriptũ apd' Plutarchũ in libello, cui sic est titulus, Quo pacto laudare se quispiam citra inuidiã ualeat, Chorus erat Lacedæmoniorum trifarius, senum, puerorũ, iuuenũ. Canebant autem senes ita, ἄμμες πότ' ἦμεν ἄλκιμοι μοι νεανίαι. Quo significabant fuisse quondam se robustos iuuenes. Pueri uero sic. ἄμμες δέ γ' ἐσόμεθα πολλῷ κάρρονες. Ex quo se futuros longe his meliores profitebantur. Iuuenum aũt cantio hæc. ἄμμες δέ γ' ἐσμέν, αἰδὲ λῇς αὐγάσδεο. Indicans ipsos iam id esse, quod uel illi fuissent, uel hi futuros sperarent, eiusq; rei paratos facere periculum. Quod item scriptum in Diogeniani collectaneis. Consimile prouerbiũ de Milesijs ponit Aristophanes in comœdia Pluto. πάλαι πότ' ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι. Vt iam non esse eos uiros fortes intelligamus, quos

Fuimus Troes. Virg. locus

olim fuiſſe dicamus. Hoc intellectu Cicero de cõiuratis agens, Vixerunt, inquit, extinctos. ea uoce neſcio quo pacto ſignificantius declarans, minusq; multo iuuidioſe quàm ſi planè dixiſſet occiſos.

QVOD SERVIVS GRAMMATICVS BUCOLICOS MARONIS UERſUS, TÃ MĔDOſE LEGIT QUÀM FALſO ENARRAT. NOTATAQ; IBI & RELATA, QUÆDÃ ſUPER INITIANDIS PUERIS, ſUPQ; DIS ALIQUOT UETERÜ, MAXIMEQ; GENIJS & IUNONIBUS.

CAPVT LXXXIX.

Virg. locus Seruius notatur.

IN Bucolicis Vergilianis hi duo ſic uerſiculi legũtur

Incipe parue puer, cui non riſere parentes,
Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt.

Quos enarrans Seruius haud inceleber grãmaticus, & ueram lectionem (quod eius pace dixerim) contaminat, & fabulã ſibi ex tempore, commodoq; ſuo confingit contra omnĕ ueterum autoritatem. Neq; enim cui, ſed qui legendum, hoc eſt non caſu datiuo, ſingulari q; numero, ſed plurali nominatiuo, quanquã utrobiq; apud ueteres eadem uox, ijſdemq; notata literis, ſicuti in primo Quintiliani de Inſtitutione oratoria, non oſcitans lector inueniet. Ex quo etiã num uerſicu-

lus in vij. Valeri Flacci Argonauticῶn libro.

Curaq; cui profuga forsan tenet alta carina.

Etiamnum, inquam, iste uersiculus, cui retinet, non qui, tam scilicet in uetustissimo codice, de quo reliqui fluxere, quàm in his quoque peruulgatioribus. Quod aũt dicimus qui legendum, non cui, docet idem Quintilianus in nono, figuram esse declarans hic in numero sic ut plurali singularis subiungatur. Ex illis enim, inquit, qui non risere, hũc non dignata. Quis aũt dubitet, quin de Vergilianæ lectionis incolumitate Quintiliano credendum sit potius, quàm Seruio, præsertim qui manum quoq; Vergili citet aliquando & Ciceronis? Quocirca manifestum est quod diximus, mendose Vulcanus locum à Seruio adduci. Fabulam aũt sibi eundem ex cur præcipitatus sit, nusquam ob id præcipitatum fuisse Volcanum lega- & q; ex Iomus, quoniam deformis natus, quoniamq; ei non Iuno ue natus. arriserit. Etenim poëta Homerus ob id ait, quod matri contra Iouem patrem suppetias tulerit. Natus enim ex Ioue & Iunone secũdũ Homerũ Volcanus, licet ex Iunone sola fingat Hesiodus in Theogonia, sicuti ex solo Ioue Minerua dicitur. Vnde ἀπάτωρ à Theocrito uocatur ĩ ænigmatio, cui ϑωμὸς inscriptio. Quare parẽtes ad Iouẽ, Iunonẽq; uix satis etiã, pprie referẽtur. Sed & illud sanè q̃ frigide Seruius idẽ, qd' neq; admißũ

ad epulas deorũ Volcanũ dicit, neq; diuinos honores
Deus ſelectus Vulcanus. meruiſſe, quem Varro etiam inter ſelectos Deos numerat ſeptimũ. Tum ne proceſſerit quidem uel iſto pacto quod molitur Seruius, quando non ob id ait præcipitatum, quod haud riſerit, ſed quod ipſi haud arriſum. Viderimus, utrum ne ipſe mox credibiliora ſuſpicer, certe iam Seruius ueriſſimis reuincitur. Et quidem ſic ego
Loci enarratio. legerim, ſic enarrauerim. Parentes Salonini pueri, de quo nunc agitur. ut ſit parentes uocandi caſus, hunc qui non riſere, neq; deus menſa dignatus, neque dea cubili, hoc eſt nec Genius, nec Iuno uitalibus auris dignũ putauere hunc, ex illis qui non riſere, ut ſit figurate dictum, Quintiliano teſte, pro eo quod eſt tunc, qui nõ riſit, uel qui è numero eſt eorum, qui non riſere. Credebatur enim habere quiſque ſuum deum, ſuamq; deam,
Genius. hoc eſt ſuum Genium, ſuamq; Iunonem uitæ præſides.
Iuno. Hos igitur indicauit Maro Catexochen. Menſa enim Genio conuenit, ut Funde merum Genio,
Iunoni lectus. Quod Ianius quoq; Philargyrius docet, hunc ipſum ita interpretans locum. Pueris, inquit, nobilibus æditis, in atrio Iunonis Lucinæ lectus ponitur
Initiandi puerorum ſuperſtitio. Herculis menſura. Sed & apud Varronem lectum eſt, initiari pueros Educæ, Potinæ, & Cubæ, diuis ædendi, potandi, & cubandi, ubi primũ à lacte, & cunis tranſferunt. Quam Varronis autoritatem Donatus in

Phormionem Terentianam adducens, etiam hunc ipsum citauit Maronis uersiculum, atq; idem Probũ quoque retulit adnotasse. Mensa igitur & lectus argumenta uitalitatis, quod initijs ipsis adhiberentur. Cæterum habet homo suam sibi ridendi proprietatem. Qui uero non rideat, ei qui potest esse uita uitalis? ut ait Ennius. Deũ uero, deamq; ad has referre Varronis Educã, Potinam, Cubamq; nequeas, quod hæ fœminæ omnes, ut Augustinus etiã in libro de ciuitate dei sexto declarauit. Sed ad Pilumnum ratione pari & Pitumnum, cõiugales deos, quibus ut ait Varronem scribere Martianus in secundo libro de uita patrum, natus si erat uitalis, simul ab obstetrice fuerat sublatus, & in terra stratus, ut esse rectus auspicaretur, sternere etiã in ædibus lectum consueuerunt. Restat igitur, uti quod de Genio & Iunone diximus, autoritatum quoque tibicinibus fulciatur. Plinius itaq; nat. historiæ primo, Cũ singuli, inquit, ex semetipsis totidem deos faciant Genios, Iunonesq; adoptando sibi. Seneca epistolarum ad Lucilium undeuigesimo, Ita tamen, ait, hoc seponas uolo, ut memineris maiores nostros, qui crediderint Stoicos fuisse. Singulis enim & Geniũ & Iunonẽ dederunt. Vnde arbitror Iuuenalis.

Ridere hominis principium.

Et per Iunonẽ (inquit) domini iurante ministro.

Iuue. locus.

Hoc enim reprehendit Satyricus poëta, quod non per

Genium, ſed per Iunonem domini miniſter iuraret, uidelicet more muliebri. Quocirca ſic illa apud Petronium Arbitrum Quartilla loquitur. Iunonem meam iratam habeam, ſi unq̃ meminerim uirginem fuiſſe. Nam infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiã puto natũ prouerbiũ illud, dicatur ut poſſe taurum tollere, qui uitulũ ſuſtulerit. Cæterum ſi detur modo, non iniquum planè à nobis peragi reprehenſionem, labaſcereq̃; iam cõmentum iſtud Seruianũ, quod antequã talia prodebamus, pro indubitato obtinuerat, reliqua in mediũ (ne nobis blandiamur) libera opinaturis relinquemus.

QVI VIR THEODORVS GAZA quantumq̃; tamen lapſus in Ariſtotelis problemate uerſo.

CAPVT XC.

NOn recuſo, quin ſub cenſuram, ſub aleámque ueniat, qualecunq; hoc erit, de quo ſcribam, dum ne ſint in hoc albo duæ mihi maxime ſuſpectæ literariæ peſtes, inſcitia, inuidiaq̃;, dum ne quis mihi amuſoteros (ut uerbo utar quo Symmachus) dũ ne quis opicus, dum nequis durus, & contumax, &

in hominis uerba, q̃ in ueri fidem iuratus, contingat iu
dex. Quod ſi iudices etiam nuncupandi, non Tarenti= Tarentini
nos equidem, & Conſentinos, & Siculos mea iſta lege Conſentini
re, ſicuti ſua quædam Lucilius, ſed Latinos homines,
Græcæ literaturæ non ignaros, non Iunium Congium
uolo, ſed Scipionem, ſed doctiſsimum omniũ Perſium,
atque Rutilium, hoc eſt ſiqui ſunt illis compares, macti
prudentia, ingenio, doctrinaq; uiri, ad quorum iudiciũ
iure ſit elaborandũ, qualis puta, ſi liceat, is ipſe eſt, qui
mihi inſtrumenta ſtudiorũ tam multa, ociumq; altiſsi=
mum ſuppeditat, auis atauisq; potens, Medices Lau= Laurentij
rentius, Florentinæ reip. columen, cuius cum iudicium Medicis
illud circunſpectiſsimum, & naturalem quandã men= laus.
tis altitudinem maxime quæq; in actu rerum, uel ciui=
tates experiuntur, uel principes, tũ eundẽ in literis &
humanitatis, ac ſapientiæ ſtudijs, ei deniq; nõ admiran Pici Miran
tur, qui nõ peritus ut ipſi, qui nõ introrſus inſpexerũt. dulæ laus.
Qualis eſt item Ioannes Picus hic meus è Mirandula=
nis principibus abſolutiſsimũ naturæ opus, à quo phi=
loſophia latine iã meditãs loqui, ſummũ puto faſtigiũ
accipiet. Quales præterea duo illi, ſed una deuincti a=
moris copula, Veneti patricij ſunt, Hermolaus Barba Her. Barb.
rus, barbariæ hoſtis acerrimus, qui Latinæ philoſo=
phiæ uelut arma, inſtrumentumq; uerborum, ſic aut
aure diligẽtiſsima terget, aut incude noua fabricatur,

ut ob ipſius induſtriam iam nunc penè in iſto quidem genere, uel nitore, uel copia uiuamus ex pari cum Græ

Hie. Dona= cis. Et Hieronymus Donatus, uir neſcio utrũ grauior

tus. an doctior, an etiam humanior, certe omni lepôre af= fluens, omni uenuſtate, cuius tamen ob id uereor, ne le uior cuiq̃ cenſura uideatur, quoniam me pulcherrimo carmine, ſed & epiſtola una atque altera mire lauda= uit. Licet enim tantum boni de me ipſo, qui multũ à to lerabili, nedum à perfecto abſim, pudeat credere, ma= gis tamen tanto uiro pudet nõ credere, talia de me, ſic (ut apparet) ex animo affirmãti, dum noſtra hæc qua= liacunq; ſunt, arriſerint, floccipendo iam nunc imagi= nes penitus, umbrasq; laruarum, quibus natura eſſe di citur (ut ſancti uiri uerbis utar) terrere paruulos, &

Gazæ erra in angulis garrire tenebroſis. Theodorus igitur Gaza tum. uir Græcus, & ut doctis etiam uidetur eruditiſſimus, Ariſtotelis problemata uertit in Latinum. Sed in quo problemate quæritur, cur homines, qui ingenio claruerunt, uel in ſtudijs philoſophiæ, uel in rep. adminiſtrãda, uel in carmine pangẽdo, uel in artibus exercendis, melancholicos omnes fuiſſe uideamus, & alios ita ut

Atra bilis. etiam uitijs atræ bilis infeſtarentur, in eo manifeſtius utiq; (ni fallor) inſigniusq; extitit interpretis erratũ, quàm ut excuſari iam, diſſimulariue poſſit. Nam cum illic exempla ſubiciat Ariſtoteles heroum qui laboraſſe

dicantur atra bile, primumq; de Hercule agat, fuisse illum nimirum tali habitudine, signis, argumẽtisq; colligit istiusmodi, quod & Comitialis morbus sacer ab eo sit dictus, & filios occiderit uecors, ut in Senecæ tragœdia tractatur, & anteq̃ obiret, scatentium ulcerũ eruptione laborauerit. Vnde illa puto Nessea tunica uenerit in fabulam, nam hoc quoq; uitium atræ bilis est. Ex quo etiam Lysandro Lacedæmonio proxime ante obitum, genus id, inquit, ulcerũ emersit. Theodorus itaq; quod ad filios, & ad ulcera Herculis attinet, ita deniq; interpretatur. Puerorũ quoque, inquit, motio mentis idem hoc explicat, & eruptio ulcerum, quæ mortẽ interdum antecedit. Cũ sit ita Græce. ηὲ ἡ περὶ τοὺς παῖδας ἔκσασις ηὲ ἡ πρὸ τῆς ἀφανίσεως αὐτοῦ ἓν τῇ ἕλκῶμ ἔκφυσις γενομένη.

Her. furor. Comitialis morbus sacer. Nessea tunica. Vlcera Herculis.

Neque autem dubitem ex usu esse, anteq̃ ipsi locum uertimus, perpendere diligentius, quid sibi illud uelit ἓν τῇ, quod ille dissimulat, quæue de præpositione, articuloq; illo abiuncto sententia elici possit. Et quidem ego sic arbitror legendum corrigendumq; ἓν ὅΐτῃ, ut sit ad uerbũ sensus, Et in liberos suos pauor seu mauis dicere mentis excessus, & ante obitũ ipsius in Oeta ulcerum eruptio. Quod autem pauorẽ maluimus, aut mentis excessum uertere, quàm ut iste, motionem mentis, quæ Græce sit Ecstasis, autorem sequimur in priore, Ecstasis.

Hilarius. quem psalmorum probat interpretem Pictauiensis Hilarius in posteriore Hieronymũ, qui tamen alicubi solitariũ quoq; illud excessus, Latine pro illo Ecstasis reddidit. Nam pauorem Cicero quoque, metũ definit esse mentem loco mouentẽ. Sed de nomine aliâs. Nunc qd' instat. Profert exempla Aristoteles, per quæ manifestum fiat, Herculem quoque atra bile uexatum, sicuti dein Aiacem, Bellerophontem, cæterosq; ostendit, ut sensus ordo, ratio, prætereaq; ueritas inexpugnabilis, & uinci nescia, nostræ prorsus interpretationi suffragentur. Quorsum enim hic de pueris mente motis in medijs agatur heroibus? aut quæ magis ætas à bile hac atra, quem furorẽ dicimus, quàm puerilis abest? Quid autem generalem hanc ulcerum ante obitũ eruptionem accipit, quod neque uerba significant Aristotelis, & planè illius proposito, uoluntatiq; contrariũ? Nempe qui probare nitatur ex argumẽtis quibus piã, atq; exemplis, non pueros, non quoslibet atra bile, sed heroas, maximosq; uiros inquietari. Quin illud etiam diligentius cogitandum, sacer ne tantũ morbus, ut Aristoteles ait, an etiam Herculeus, quod de suo Theodorus adicit, appelletur. Atqui locum eundem male uersum à Petro etiam Aponensi, cui cognomẽtum, ex reconciliatori factum, naturæ rerum, ac medicinæ cõsultissimo, sed ut tum fuere tẽpora, parũ linguæ utruisq;

Atra bile uexatus Hercules.

Petrus aponensis.

perito homine minus equidē indigner. Is aūt errantem ſuo ſemet indicio prodit, in commentario quodam ſup hæc ipſa problemata compoſito. In eas enim ſe coniecerat anguſtias, ut explicare nil poſſit, ac ſtuporem, ſiue quod ait ipſe, congelationem quæ pueris accidat, denominari inde cogatur dicere, hoc eſt (ut arbitror) ab Hercule. Quod ego illi tum dedero cum denominationis iſtius uox quæpiam indidem pronunciabitur. Sed enim Theodori cauſam facile iā quiuis impulſam, proſtratam, conſtrictam ſciat, etiam ſi nihil adiciamus. Quin ipſe credo, ſi reuiuiſceret, & de hoc admonere-tur, neutiq̄ pro recto defenderet, ſi plus uero daret, q̄ ſtudio potius, ut in duodecim ſcriptis adſolet. Quoniā moti ſemel pœniteret, concedi ſibi poſtularet, ut calcu-lum reduceret. Nec autem nos hæc de eo notaremus, ſi non plurimi faceremus. Non enim ſic dementis ocij ſu-mus, ut incolumi dignitate noſtra, uelimus eo abuti cō tra recentem, nimiumq; iam triuialium nugamentorū prouentum, contraq; iſta penè dixerim mendicabula & propudia garrulorū, neſcio riſu ne explodēda ma-gis, an ſilentio diſſimulanda, quo perpetuo ignobiles, inter ſuas ineptias deliteſcāt. Hoc aūt dúntaxat attuli mus, nō quidē obſtrigilandi, quod dicitur, cauſa, ſed ad monēdi potius ſtudioſos, qui ſcribēdi onus hoc laborioſiſſimū pariter, inuidioſiſſimūq; ſuſceperint, neq̄ unq̄

Parænesis bona.

de intentione remittãt, neu parcãt induſtriæ, operæq; né ue indulgeant ſibi, aut oneri cedant. Circunſpiciant undiq;, librent, penſent, exigantq; ſingula, nihilq; non olfactent, non excutiant, non examinent, non caſtigẽt etiam atq; etiam, ac ſub incudem ſæpius reuocent. Conſulantq; interim uel minus eruditos, & tenuiorum (ut ita dixerim) uiriculas non aſpernentur. Quando ita fermè comparatũ eſt, ut in alienis erratis Lyncei ſimus in noſtris lippi, cæciq; ac nõ uideamus, ut Catullus ait, Manticæ quod in tergo eſt.

Sed in primis caueant hoc tamen, qui ſcribũt, ne dum nimis ad uota laudum properant, cruda adhuc in publicum ſua ſtudia propellant. Illud in Theodoro mirari me fateor, quid ita ſcripſerit in præfatione librorum de animalibus Ariſtotelis, quibus unis præcipue commendatur, adiutum ſeſe à nullo, nec certare adeo cum cæteris interpretibus, quos inquit uincere nullum negocium eſt, cum libros eoſdẽ ſic Georgius Trapezuntius ante ipſum luculente uerterit, ut uel redditis quæ apud ueteres inuenerat, uel per ſe denuo fictis, excogitatisq; uocabulis, Latiã prorſus indolẽ referentibus, uitio factum noſtro, primus opinor iuniorum, docuerit, cur ipſi minus multas, quàm Græci rerum appellationes habeamus. Hos igitur ſiquis libros diligenter legerit, minus profecto Gazam laudabit, penè illius ueſtigijs

Geor. Trapezuntius.

ſtigijs inſiſtentẽ, quin ſi homo erit ingenuus, credo ſto machabitur, ſic à Theodoro *diſſimulatũ, per quẽ maxime profecerat, ſic habitũ penè contemptui, ludibrioq; cuius potiſſimũ laboribus inſidiabatur, nobis uero etiã fortaſſe habebit gratiã, quod iſta reddere ſuis autoritatibus contendamus.* Nam *quantũ ſibi* Georgius *in eo placuerit opere, uel illa de præfatione uerba ſignificãt quibus ſeſe libros eos* Latinis *ait non minus elegantis, emendatosq; dare, q̃ apud* Græcos *habeantur. Sed & hoc ad ſe trahere* Theodorus *conatur, ut item quæ de mẽſibus* Græce *prodidit, ex huius potiſſimũ de qua lo* Lib. quarto *quimur interpretationis proœmio ſublcguntur. At* ſub finem. *enim fuere, ſicut apparet, acerbiſſimæ inter hos* Græ*cos inimicitiæ, ſic ut in grãmatico quoq; ſuo cõmenta*rio Theodorus Georgiũ *uocet hunc pornoboſcon, qd'* Pornobo*alentem ſcorta ſignificat, alludẽs arbitror ad* Georgiũ ſcos. *ueterem grammaticũ, cui cognomentũ* Græci Chœro*boſcon dixere.* Cætera *porrò, quæ* Theodorus *hic ædidit, ubi modo nõ repetundarũ ſit accuſandus, ſicut eruditione, diligentiaq; nõ carent, ita ſunt, ut mihi quidẽ uidetur, ad examen quoddã ſtrictius, curioſiusq; reuocanda.* Nos *hoc loco nec doctorũ nitida nomina tentemus apud imperitorum decolorare iudicia, nec tamen diſſimulare, quid in quoq; deſideremus, aut inhonoratum tranſire uolumus, cui ueritas patrocinetur.* Vt *au*

tem habere ſtilũ q̃ maxime ingenuũ, paratumq; uolu
mus, ita q̃ minime accuſatoriũ, q̃ minime licentioſum
& noxium. Nec enim tam uafritiã pfitemur, q̃ exhi=
bemus induſtriam. Quid aũt nos olim de doctrina æſti
mauerimus ingenioq; Theodori, Græcis aliquot & La
tinis epigrãmatis teſtati ſumus, quorũ nunc unũ dũta
xat, idq; Græcum ſubiciemus. Si quis tamẽ hæc quoq;
ſi quis captus amore leget. Igitur ſic eſt.

Κεῖτο μέγας πότ' ἀγὼν γαζῆ θεοδώροιο ἀμφὶ
μούσαις τ' ἀὐσονίαις ἠδ' ἑλικωνιάσι.
Ταῖς μὲν γὰρ ψυχὴν ταῖς δ' αὖθρεπτήριον ὤφελεν
ἑλλὰς γαῖρ τέκε τόν γ' ἀυσονίη δ' ἔτραφεν.
ἴσον δ' ἄμφοτέρων σοφίη γλώττη τ' ἐκέκαστο
τὸν δ' οὔτ' ἄυτὸς ζῶν οὔτ' ἄρ ἔκρινε θανὼν
ἀλλὰ καὶ ἰταλίης μεγάλη ἔστ' ἑλλὰς ἱκεῖσθαι
εἵλετο, ὄφρα κλέος ξυνὸν ᾖ ἀμφοτέραις.

QVO PACTO VIR IDEM GRAE=

ce tranſtulerit, quod eſt apud Ciceronẽ, Suadæme=
dulla, poſitiq; Eupolidos uerſus de Pericle, tũ in
dicatũ, quibus deniq; dea Pithò Latinis ap
pellationibus cenſeatur.

CAPVT XCI.

LIbellũ Ciceronis aureolũ de Senectute Theodo=
rus idem Gaza nõ incommode profecto, nec in=

feliciter uertit in Græcã linguã. Sed eſt in eo quoq; (ne quid grauius dixerim) paulo nonnunq; indiligentior. Illud interim pro argumento ſit, quod ait ſtrictim Cicero, M. Cethegum ab Ennio Suadæmedullam dictũ, uocabulum illud Suadæmedulla, μελίγηρυ Theodorus, quaſi tu dixeris dulciloquum interpretatur. Cum Cicero idem in Bruto locũ hunc Enni, uerbaq; ſic ampliter exponat. Suadæmedulla, inquit, Pithò quam uocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuiſſe uult, ut quam deam in Periclì labris ſcripſit Eupolis ſeſſitauiſſe, huius hic medullam noſtrum oratorem fuiſſe dixerit. Hactenus in Bruto Cicero. Quo appareret utiq; non intellectum à Theodoro locũ. Neq; enim μελίγηρυ debuerat, ſed πειθῦς μυελὸν interpretari. Neque id pluribus tamen arguemus, quia uerborum diſceptationis res non eſt arbitro eius & cognitore Marco Tullio. Quoniam autem Marcus Tullius etiam Eupolin citat, qui deam ſcripſerit hanc perſuadendi ſeſſitauiſſe in Periclì labris, quam Pithò uocet ipſe, Suadam uero Ennius, agedum (ſi placet) ipſos ex Eupolidos Δήμοις (id enim comœdiæ nomẽ) uerſiculos ſubiciamus, gratum puto futurum ſtudioſis, ſi ceu ſpicilegium racemationẽq; faciamus, aut ſi tabulas ueluti quaſpiã ex hoc literarum naufragio collectas in

Feliciter uertit in Græcã linguã. Sed eſt in eo quoq; (ne quid grauius dixerim) paulo nonnunq; indiligentior. Illud interim pro argumento ſit, quod ait ſtrictim Cicero, M. Cethegum ab Ennio Suadæmedullam dictũ, uocabulum illud Suadæmedulla, μελίγηρυ Theodorus, quaſi tu dixeris dulciloquum interpretatur. Cum Cicero idem in Bruto locũ hunc Enni, uerbaq; ſic ampliter exponat. Suadæmedulla, inquit, Pithò quam uocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuiſſe uult, ut quam deam in Periclì labris ſcripſit Eupolis ſeſſitauiſſe, huius hic medullam noſtrum oratorem fuiſſe dixerit. Hactenus in Bruto Cicero. Quo appareret utiq; non intellectum à Theodoro locũ. Neq; enim μελίγηρυ debuerat, ſed πειθῦς μυελὸν interpretari. Neque id pluribus tamen arguemus, quia uerborum diſceptationis res non eſt arbitro eius & cognitore Marco Tullio. Quoniam autem Marcus Tullius etiam Eupolin citat, qui deam ſcripſerit hanc perſuadendi ſeſſitauiſſe in Periclì labris, quam Pithò uocet ipſe, Suadam uero Ennius, agedum (ſi placet) ipſos ex Eupolidos Δήμοις (id enim comœdiæ nomẽ) uerſiculos ſubiciamus, gratum puto futurum ſtudioſis, ſi ceu ſpicilegium racemationẽq; faciamus, aut ſi tabulas ueluti quaſpiã ex hoc literarum naufragio collectas in

Suadæmedulla.

Pitho.

corpus aliqd restituamus. Sũt aũt quos inueniamus hi.

κράτισος οὗτος ἐγένετ' ἀνθρώπωμ λέγειμ
ὅπ ὁτε παρέλθοι, ὥς περ οἱ ἀγαθοὶ ῥομεῖς
ἓκ καίῥεκα ποῥῶμ ἤρει λέγωμ τοὺς ῥήτορας
ταχὺς λέγειμ μὴ πρὸς ῥέγ' ἀυτὸ τῷ τάχει
πειθώτις ἐπεκάθιζεμ ἐπὶ τοῖς χείλεσιμ
ὅυτως ἐκήλει μόνος τῶμ ῥητόρωμ
τὸ κέντρομ ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

Neq; aũt istos Eupolidis poëtæ uersus, ex ipsius statim fontibus hausimus, ut cuius opera ætate interciderint. sed eorũ partim ex interprete quopiã Aristidæ rhetoris accuratißimo, partim ex epistola Plini Iunioris accepimus. Quin Aristides ipse oratione quæ pro Pericle inscribitur, comici eiusdẽ testimoniũ aduocans, ita loquitur. μόνε δὲ πειθώτις ἐπεκάθιζεμ ὤ τοῖς χείλεσιμ. Quã aũt uocauit Enniius Suadã, puto eandem Suadelã Horatius. Sed bene, inquit, nummatũ decorat Suadela, Venusq;. Neq; enim assentiã Porphyrioni, Veneris id epitheton existimanti. Nam Cicero in lib. de Oratore tertio, cũ de Pericle loquatur, Lepôrẽ maluit nuncupare, q̃ Suadã, sic inquiens, Cuius in labris ueteres comici etiã cũ illi maledicerent, quod tũ Athenis fieri licebat, lepôrẽ habitasse dixerunt, tantãq; in eo uim fuisse, ut in eorũ mentibus qui audissent, quasi

Suadela. Horat. lo. Lepor.

aculeos quoſdã relinqueret. Contra aũt Quintilianus ne enunciare quidẽ iſtius deæ Latinũ auſus nomen, ita in decimo ſcribit Oratoriarũ inſtitutionũ. Et quod de Pericle ueteris comœdiæ teſtimoniũ eſt, in hũc tranſferri iuſtiſſime poſſit, in labris eius ſediſſe quandã perſuadendi deam. Porrò Martianus, modo Suadã, modo Pitho nuncupat. Nos eandẽ in poëmatis Manto, Ambraq́;, noſtris, modo Suadã, modo Lepôrem, uidelicet Ennium, Ciceronemq́; ſecuti.

QVI SINT APVD LIVIVM CAVSARII.

CAPVT XCII.

LIuius in ſeptimo ab urbe condita, Tertius, inquit, exercitus, ex cauſarijs ſenioribusq́; à T. Quintio ſcribatur qui urbi, mœnibusq́; præſidio ſit. Cauſarij qui ſint, nõ temere qui tibi explicet inuenias. Sed id ex uerbis tamen Vlpiani iureconſulti lib. vi. ad edictũ facile colliges. Ea ſunt in tertio ſcripta digeſtorũ uolumine, quo titulo de his agitur, qui notãtur infamia. Verba ita ſunt. Ignominiæ cauſa miſſum, hoc ideo adiectũ eſt, quoniã multa genera ſunt miſſionum. Eſt honeſta, quæ emeritis ſtipendijs, uel ante ab Imperatore indulgetur, & cauſaria quæ propter ualetudinẽ laboribus militiæ ſoluit. Ex quibus uerbis ratiocinari poſſumus, cauſarios ꝓprie dici milites, ualetudinis cauſa miſſos. Liuij locus. Cauſarij.

LIBER

VINDICATA IVSTINIANI PRINCIPIS

præfatio q̃piã à uitijs, mẽdisq; aliquot. Cap. XCIII.

PVdet me ſeculi nõnunq̃ iſtius in quo ſum natus, indocti nimis, & arrogantis, uerſantem animo identidẽ, quæ mõſtra rerũ uerborũq; libros etiã ipſos legũ, qbus regimur occupauerint. Sicuti qd' nuper, dubiũ ridens, an ſtomachãs, adnotabã in epl'a Iuſtiniani, q̃ poſita eſt ante Digeſtorũ libros, Theophilo, Dorotheo, Theodoro, Iſidoro, & Anatolio, & Thalleleo & Cratino uiris illuſtribus, anteceſſo ibus, & Salaminio uiro diſertiſsimo ſcripta. Nã cũ doceat illic Imperator anni quarti ſtudioſos Græco uocabulo lytas appellatos, & item quinti prolytas, ut in Pandectis extat illis archetypis, cuncta nunc habẽt exemplaria hircos in priore, coloritas in poſteriore loco, nihili uocabula, ſed quæ tamẽ ab Accurſio pro maxime idoneis enarrentur. Quin primi anni auditores, non diſpondij (qd' uulgo) ſed dupondij, ſicut in Archetypis inuenio, tam friuolo ut idem ait, q̃ ridiculo cognomine appellabãtur. Sed & in eadem epiſtola (ut in tranſcurſu hoc quoq; oſtẽdã) deſiderãtur uerba de ſexta Iliados Rhapſodia cũ Glaucũ & Diomedem nominat Imperator inter ſe diſſimilia permutãtes. Etenim poſt id uerbũ, ſequi ſtatim debet hic Homeri uerſus, ſi Archetypo credimus.

Lytæ. prolytæ.

Dupondij

χρύσεα χαλκείωμ ἑκατόμβοια ἐννεαβοίωμ.

LEPIDVM SEVERIANI COMMENtũ, de lunæ factura & solis, deq; menstruis diebus & annuis. CAPVT XCIIII.

PErcurrimus aliquando ego & Picus hic Mirandula, nũq; satis homo laudatus, subciſiuis horis, antiquos enarratores instrumenti sacri ueteris, Græcos maxime Diodorũ, Philonem, Gennadiũ, Aquilã, Origenem, Basiliũ, Didymũ, Isidorũ, Apollinarẽ, Seuerianum, alios id genus cõpluris, quorum ille sicutiq; Latinorũ sententias omneis, q̃ diligentißime cũ Iudæorum & Chaldæorũ interpretum conferens opinionibus, nihil non euentilat, & pensiculat, unde modo aut ueritas elici, aut obscuritas tolli, aut roborari fides, aut refelli posßit impietas. Sed quod apud Seuerianũ superioribus diebus, autorẽ luculentũ, memini nos legere, uisum est haud indignũ, qd' in hũc acciperetur gregem. Solem factũ à deo primitus, & lunã legifer Hebræus prodit, quarta mox ut orbẽ inchoauerat die, q̃ tamen quoniã alterũ diei, nocti alterã præfecisset, etiã illũ in oriẽtis credi potest, hanc in occidẽtis posuisse cõfinio. Nec aũt debuit (quẽadmodũ quidẽ hic opinatur) sic à principio statim lunã fingere deus, ut detrimento affecta, ut decerpta, ut gracilescens, ut discriminata,

ueteris test. enarratores.

Pici diligentia.

Lunæ & solis factura.

ut inanis, ut diluta, ut exhausta foret lumine, qua'em nunc esse eam uel nascentẽ, uel intermenstruã, uel senescentem, uel in coitu, uel in ipso quoq; deliqo uidemus. Quin orbe pleno potius, integroq; circulata, nõ gibbosa, nõ prætumida, nõ sinuata, nõ corniculans, nõ diuidua, nõ silẽs. Etenim ista dein multiformitas temporũ erat, & noctiũ & dierũ uelut interuallaris & discriminatrix futura. Quocirca ædito recẽs, & matutinos ingrediẽte carceres sole, luna prorsus è regione metã finitoris radebat occiduã, munifex tum primũ orbis, & in suo quasi dixerim tirocinio. Sed ut ad occidentẽ sol ipse circũactus est, etiam inuicem peruecta luna suo curriculo est ad orientis collimitiũ. Sic igitur audiẽtes dicto, diei pariter præfuerunt, noctiq;. Cur aũt non sẽ tũ potius, quartæ lunæ facies exhibuerit, quota est ædi-

Luna quarta.

ta die? quoniã summũ, inqt, luna quarta tenere occidẽtis limitẽ nequisset. Ita rotundata specie, plenoq; prorsus ore quintãdecimã p quarta exhibẽs, undecim sibi dies uelut arrogauerat, ac totidẽ planè diebus luna solẽ natura præuertitur. Ex quo fit ut soli etiã iure dies illos xi. luna quasi bona fide restituat. Nã cũ sit undetriginta & semißis dierũ menstruus lunæ calculus, dissultat hinc annarius duodecim mensiũ numerus è diebus omnino cccliiij. Quæ summa undecim sibi alios agglutinãs, quos à primordio luna sicut auctarium præsum

pferat, annũ cõſtituet hunc ſolarem ccc. & lxv. dierũ. Tantũ Seuerianus, lepidiore tamen puto q̃ ueriore cõmento, quo etiam creſcere in immenſum poſſit fabularis illa de Arcadũ uetuſtate ſuperlatio, qui proſeleni, quod eſt antelunares appellati, ſi fuerit in confeſſo die eſſe undecim lunam, non tam mũdo ipſo, quàm initiali quoque die maiuſculam. Arcadæ proſeleni.

GRAECVM ELEGANS ADAGIVM ſuper xenijs, Digeſtorum exemplaribus reſtitutum. CAP. XCV.

LIbet in gratiam iureconſultorũ reſtituere Græcũ quoq; prouerbiũ ſublatũ planè de ipſorũ libris, ſed integrũ adhuc in Archetypo, ſicut in epſa quapiã diui Seueri, & Imperatoris Antonini reperitur, ea citatur ab Vlpiano in primo de offi. proconſulis, eodẽq; titulo ponitur in digeſtorũ lib. primo. Verba ſunt hæc epiſtolæ. Quæ quoniã elegãtiſſima & plena bonæ frugis, ediſcenda iis cenſeo, qui remp. geſturi. Quantum, inquit, ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Græcũ prouerbiũ eſt, οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam ualde inhumanũ eſt à nemine accipere, ſed paſſim uiliſſimũ eſt, & per omnia auariſſimũ. Sic illi. Porrò Græca uerba poſſis ad hũc interpretari modũ. Nec omnia, nec paſſim, nec ab omnibus. Prouerb. Græcum.

10195284

QVANTA IN MVRIBVS SALA-

citas, & Aeliani uerborũ interpretamentũ, atq; inibi locus apud Martialem correctus & enarratus. CAP. XCVI.

IN ſeptimo epigrãmaton uulgatis quidem codicibus ita eſt apud Martialem.

Martia. lo. Nam cum me uitam, cum me tua lumina dicis.

Sed enim uetuſtiſſimi quique ſic habent.

Nam cum me murem, tu cum mea lumina dicis.

Quod tamen à nullo eſt hactenus animaduerſum, aut emendatum. Quæri uero poteſt, quo intellectu puellæ blandiẽs amatori murẽ eũ uocet. An eodem quo etiã

Mures ſalaces. paſſerculum ſolet, quia mures quoq; perhibentur ſalacíſſimi, ſicuti ſcriptũ inuenio libro Aeliani duodecimo de animaliũ proprietate, uerbis ad hanc ſententiam. Ferunt aũt mures (inquit) ſalaciſſimos eſſe, teſtemq; adducunt Cratinum ſcilicet in Fugitiuis. Age nunc tibi de ſereno aduerſus mollitiẽ muris fulgurabo Xenophontis. Sed enim fœminã quoq; murẽ narrãt ad uenerea eſſe prærabidã. Rurſumq; apd' Epicratẽ in choro. Fabula enim hæc Epicratis eſt. Poſtremo ſubijt me deteſtabilis læna, deierãs p puellã, per Dianã, per Perſephatã, eſſe uitulã, eße uirginẽ, eſſe pullã indomitã. At illa cauus erat murinus. Superiectione eam ſalaciſſimã,

dicere uoluit, cũ Cauum prorſus murinum uocitauit. Et philemon, Mus albus, cũ quis eam. Sed pudet fari. Clamauit adeo ſtatim Deteſtanda læna, ut ſæpe latere non eſt. Hactenus Aelianus, autoritatibus etiam magni nominis comicorum ſuccenturiatus.

AVTOMATON LEGENDVM IN Suetonio, quod nunc uulgo aut ornatũ, quidq; ea uoce ſignificetur.

CAPVT XCVII.

LOcus apud Suetonium in Claudio ita perperam legitur in pleriſq; uoluminibus. Si aut ornatum, aut pegma, uel qd tale aliud parũ ceſſiſſet. Cũ ueri, intergriq; ſic habeant codices. Si Automaton, uel pegma. Automatõ. Inſpice uel Bononiæ librũ ex diui Dominici, uel item alterum Florentiæ ex diui Marci bibliotheca, quã gens Medica publicauit, ueterem utrũq;. Sed & utroq; uetuſtiorem, quem nunc ipſi domeſticum poſſidemus, ut taceam compluris alios, ne fortaſſis ambitioſior & nimius citandis teſtimonijs deprehendar, ubiq; hanc nimirum poſteriorem ſcripturam inuenies. Apparet ergo automata appellari ſolita, quæ ita mechanici fabricabãtur, ut ſua ſponte efficere quippiã, uelut ignara cauſa uiderentur. Qualia nunc aut horologia ſunt, Automata.

aut uersatiles quæpiã machinæ, in quibus imagũculas, occulta ui cursitantes, ludibũdasq; miramur. Quales etiã uel fontes, uel ignes ipsi, quodã artificioso tẽperamẽto, specieq; noua, certis interuallis, aquas, flammás ue iaculantes. Automatũ enim uelut ultroneũ, & spontale possumus Latine interpretari. Sic Homerus in II. Rapsodia, uenisse ad dapẽ Menelaũ dicit automaton, sponte sua significãs, nõ cuiuspiã uocatu, quasi à semet impulsum. Sicut Eustathius quoq; exponit, qui deinde ait à iunioribus αὐτόματα uocari, quæ forte quadã fiant, quasi μάτ̃ω, hoc est temere, ἢ ὡς ἔτυχεν. Et paulò post idem sic addit propémodũ. Talis aũt sententia etiã illa mechanicorũ nominauit automata. Cæterũ philosophus Heron in Pneumaticis, Aquã exprimi ait in sublime automaton, id est spontalẽ, de sphæra concaua, quã describit, sicuti cornicẽ quoq; cõfingit, quæ sese ad auiculas itidẽ fictas conuertat αὐτομάτως. Quin ediculam quoq; docet cõstruere, cuius accenso igni sponte sua itẽ αὐτομάτως, id est sponte aperiãtur, extincto cludãtur, ut omnia quo diximus intellectu sint audiẽda.

PERSI LOCVS, ET ITEM SENECAE declarati, deq; manumittendis festuca seruis, & circumactu. CAPVT XCVIII.

Persij locus

PErsius in satyra sexta sic ait.

Non in festuca lictor quem iactat ineptus.

Vbi poëta diligentißimus manumißum hominẽ ex ue
tere conſuetudine ſignificauit. Eſt enim à Plutarcho
traditũ in libello de ijs, qui ſero puniuntur à deo, Mo
rem fuiſſe Romanis, ubi quempiam manumitterent, ut Manumit-
eius corpori tenuem feſtucam inicerent. Ex quo illud tendi mos.
apud Plautũ in Milite, Quid ea ingenua, an feſtuca fa
cta, ſerua an libera eſt? Quoniã aũt & circũageban=
tur, qui libertatẽ nanciſcebantur, fortaſſe ut oſtende=
retur licere iam ipſis, pro ſuo arbitrio, quorſum uellẽt
moueri, quod & ſupra dixerat Perſius

Vertcrit hunc dominus, momento turbinis exit

Marcus Dama. Et à prætore plerũq; uindicta libe=
rabantur, propterea & iactat, inquit, & lictor. Nam
lictores ſeni prætoribus apparebant. Circũagi aũt ſoli
tos, qui manumitterentur, etiã Seneca docet in octaua
primi libri ad Luciliũ epiſtola. Philoſophiæ, inquit, ſer
uias oportet, ut tibi cõtingat uera libertas. Non differ
tur in diem, qui ſe illi ſubiecit & tradidit, ſtatim circũ= Circumagi
agitur. Hoc enim ipſum philoſophiæ ſeruire, libertas tur, id eſt li
eſt. Circũagitur hoc eſt manumittitur, liberaturq;. ber fit.

CVR MVRI PARTEM DISICERE qd'ait Suetonius, Hieronicæ ſoliti. Cap. XCIX.

SVetonius in Nerone, Reuerſus, inqt, è Græcia Nea Suetonij lo.
polin, quod in ea primum artem protulerat, albis

Hieronicæ. equis introijt, diſiecta parte muri, ut mos hieronicarũ eſt. Ita ille. Nemini aũt eſt dubiũ, ſacrorũ certaminũ uictores, hieronicas appellari. Sed moris iſtius cauſam tãtũ adhuc inuenio apd' Plutarchũ, libro Sympoſiacõ II. in hanc ſententiã. Quod aũt, inquit, uictoribus curruũ uehẽtibus permiſſũ partẽ muri diuidere, atq; deicere, hunc ſanè habet intellectũ, nõ magnopẽ ciuitati muro opus eſſe, uiros habẽti, qui pugnare poſſint & uincere.

Vehentes.

Murorum deiectio.

QVAE SINT APVD MARONEM ſilentia lunæ, quæue tacita uirgo apud Horatiũ, ſuperq; ijs Seruiana & Acroniana refuta tæ ſententiæ. CAPVT C.

Verg. loc. VErgilius Aeneidos ſecundo. Tacitæ, inquit, per amica ſilentia lunæ. Seruius igitur, Sciendũ aũt eſt, ait, ſeptima lũna captam eſſe Troiã, cuius ſimulachrũ apud Argos eſt conſtitutũ. Hinc eſt quod dicit. Oblati per lunã. Et alibi. Per cæcam noctẽ Tacitæ lunæ, aut more poëtico noctem ſignificat, aut phyſica ratione dixit. Nam circuli ſeptem ſunt, Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris Mercuri, Lunæ. Et primus hoc eſt Saturni, uehemẽter ſonat, reliqui ſecundum ordinem minus. Sicut audiuimus in cithara, cuius ultima chorda minus ſonat. Hactenus Seruius. Libẽter igitur ab eo quæſierim, cur amica

Luna, latere, ac fallere conantibus, aut num Lunam quoq; ſilentem apud M. Catonem, & itẽ apud Pliniũ, adeandẽ referat harmoniam planetarum. Quod aũt citharæ ultimam chordam ſonare ait minus, hoc ita de niq; procedet, ſi ultimam non iam pro ima, ſed pro ſumma capiat, quæ Græce hypate uocatur, unde gra= Hypate.
uior excitatur ſonus. Sicuti ab extima altera, & te
nuiſſima, quam equidem libentius ultimam dixerim, Chordarũ
acuta uox profertur, quæ plus ſonare ob id uidetur, ſonus.
quia prorſum tenditur, ut in libro de Muſica ſecundo
ſcribere ait Theophraſtum Porphyrius in cõmẽtarijs
illis, quos in harmonica Ptolemæi ſcriptos reliquit. Si=
cuti grauis ob id, inquit, minus auditur, quia circa diſ=
funditur. Quod autem & apud Macrobium legimus Macro. lo.
& item apud alios, Saturni orbẽ, cuius conuerſio ſit Saturni
cõcitatior ædere acutiſſimũ ſonũ, minime hoc arbitror curſus.
à Platone, uel in Timæo, uel in rep. probabitur, qui tar
diſſimum ſcribit eſſe Saturni orbẽ, ♄♄ hoc fortaſſe ad
longiorem ſui curſus ambitũ referetur. Sed Ariſtote=
les certe in libro ſecũdo de cælo, tardiores ob id ait eſſe
ſuperiores orbes, quod impetu ſtelliferi octaui orbis,
magis retardentur. Vt ergo uel Alexandri, uel Sim=
plici, uel item iuniorũ de eo opinionẽ prætermittã, ſi
ueram planè Macrobij ſententiã uis colligere, ad cur
ſum referas diurnũ, qui ſine dubio celerrimus in ſupre

mis,& concitatißimus inuenietur. Sed nos hac ablegata cõmenticia (ut arbitror) Serui, minimeq; necessaria subtilitate, potius accipimus tacitæ lunæ silentia, lunã ipsam, quam uocant silentem, hoc est minime tum quidẽ lucentẽ, ut latere insidiæ magis possent, pulchra nimirum, & eleganti tralatione ab auribus ad oculos. Nam sicuti silentio nihil auditur, ita nihil tenebris cernitur. Plinius igitur libro nat. historiæ xvi. Diem inquit, coitus lunæ ab alijs silentis lunæ, ab alijs interlunium appellari. Tum idem libro duodeuigesimo. et hoc ait silente luna seri iubent. M. Cato etiã in lib. de re rustica. Nunc stercus euehi luna silenti, nunc item silente luna, ficos, oleas, mala, pyros inseri. Postremo etiam prata primo uere iubet eadem luna silente stercorari. Ridiculũ aũt fuerit aut hæc Catoniana, Plinianaq; referre ad siderũ musicam, aut in uetustißima, usuq; receptißima locutiõe desiderare istiusmodi ambages. Equidem lunã hic silentem, ut dixi, pro minime tum lucẽte acceperim, quod fuerat tempus Græcis obseruandũ. Neque ita tamen interpretor, ut ad uiuũ resecem, atq; ipsum deniq; lunæ coitũ planè intelligã, cũ nox tota tenebricosa, nam hoc utiq; refellitur, quoniã poëta mox ait. Oblati per lunã. Nondũ igitur luna lucebat, cũ illi à Tenedo sub uesperã nauigabant. Sed lucere tum cœpit, cum iam urbem occupauerant. Nõ igitur, aut sera fuerit,

Tacitæ lunæ silẽtia

Luna silẽs.

Mala.

fuerit, aut pernox luna, tum nec lunæ quidem omnino coitus, ſed tempus arbitror potius, quàm diu illa non luceret. Etenim plura ſæpe quàm uideatur, uox apud poëtas aliqua complectitur. Ob hoc igitur illud in no Lo. in Ruſt. *ſtra Ruſtico,*

Quidq; ſilens moneat, quidq; intermenſtrua Phœbe. Amica ſilẽ= tia Lunæ.

Nec abſurde tamen, præter epitheti rationem tempo= rariam, lunæ acceperis amica ſilentia, quoniã in auſpi Silentiũ in *cijs quoq; ſilentiũ uocari Cicero ſcribit, quod omni ui* auſpicijs. *tio caret. Iam apud Acronẽ q̃ pulchrũ, q̃ ingenioſum, qui enarrans Horati locum, libro carminum ſecũdo.* Hora. locus

Dum capitolium
Scandet cum tacita uirgine pontifex.

Tacitam uirginem intellexit quaſi clarã ſacerdotij no Tacita uir= *bilitate, & ut hoc ineptis perſuadeat, autoritate etiam* go. *abutitur Maronis, qui dixerit, Tacitæ per amica ſilen= tia lunæ. Ceu ſi tacita luna ſit hic etiam pro clara acci pienda. Videlicet non & apud Dionyſium ſaltem Ro= manæ hiſtoriæ autorem, & apud Plutarchum, aliosq; permultos Acro legerat ignorari prorſus ab omnibus quibus deniq; uel ſacris uel ſimulachris Veſtales uirgi= nes tuendis præforent, ut ob hoc ipſum quod præſta= bat ſilentiũ, Tacita uocetur uirgo, Troianam ſoli cui fas uidiſſe Mineruam.*

SEd ut hic liber, q̃q̃ sic quoq; nimis longus, aliquã tamen ueluti Coronide cumuletur, & nihil sit omnino inrepercussum, scire lectorẽ uolumus, posteaq̃ de magno quasi populo, iam tum anno superiore, Cẽturiam hanc unam, sicuti nunc est, nisi tantũ pauculis subinde (ut fit) interspersis flosculis adornauerамus, & spectandã publice amicis aliquot exhibueramus, emanasse in uulgus fabulam, nõ satis certo autore, quæ susurris aures istiusmodi compleuerit, Nihil esse mirũ, si quædam noua & insignia uel antea dictauerit Politianus, uel nunc referre in literis incipiat, Olim iam istæc omnia diligentißime perscripta à Nicolao Perotto, qui fuerit Sipõtinus pontifex, in eo maxime libro, cui titulũ feciſſet Copiæ cornu. Nam quoniam plurimũ autoritate (sic enim quicũq; illi aiebãt) apud Vrbinatem ducem, cui dicatus is liber, Medices suus Laurentius & gratia ualet, per eum uidelicet operis istius, & quidem Archetypi facta est Politiano potestas. Ergo ille nunc rapinator, ut hunc semel inuncauit librũ, uelut instar quoddam uirgulæ diuinæ, publicam prorsus materiam priuati iuris facit, & ut alter Aesopi gracculus aliena superbit pluma. De his itaq; per aliquot iam conciliabula iactatis, euentilatisq; rumusculis, cum mihi nescio quid, ut est officioſißimus homo, Robertus noster Saluiatus renunciasset, non li-

Aliâs literas.

Nicolaus Perottus.

Cornucop.

Rapinator

Virgula diuina.

terarum modo, ſed literatorũ quoq; omniũ, uelut alba linea magnus amator, agnoui ſtatim inuidiæ mores, q̃ dum cui nocere molitur, in omnia ſeſe uertit, & ut ille apud Licentiũ Proteus,

Alba line.1.

Spumat aper, fluit unda, fremit leo, ſibilat anguis.

At enim quod ad ipſius ictus occallueram, nõ ſum propterea ſtudijs iratus meis, tantũ laboris tali mercede rependentibus, nec ipſe me damnaui, quod non hanc terrimam peſtem deſidia magis placaſſem, nec, ut nonnulli forſitan cupiebant, concerpſi librũ, Sed eum potius ſepoſui paululũ, & omiſſa in præſens ædendi cura, tantumq; ſulcis uelut interciſiuis, ita librum nõnunq; ſicut hortũ rigans, pleniorem tamen cogitatũ uelut à ſiliquis ad panes, hoc eſt à ludicris ad Philoſophiæ ſeria transtuli. Sic igitur uerſare altiora quæpiã animo ſtudia, & operæ grauioris inſtitui, quæ ſuo & ipſa tẽpore (ſi lecta potẽter erit res) in publicã utilitatẽ, quo magis argutatoribus iſtis oculi doleant, apparebunt. Etenim ego tenera adhuc ætate, ſub duobus excellentiſsimis hominibus, Marſilio Ficino Florentino, cuius longè felicior q̃ Thracenſis Orphei cithara, uerã (ni fallor) Euridicen, hoc eſt ampliſsimi iudicij Platonicam ſapientiam, reuocauit ab inferis, & Argyropylo Byrantio Peripateticorum ſui temporis longè clariſsimo, dabam quidem philoſophiæ utrique operam,

Marſilij Ficini laus.

Argyrop.

ſed non admodũ aßiduam, uidelicet ad Homeri poẽtæ blandimenta natura & ætate procliuior, quẽ tum Latine quoq;, miro ut adulescens ardore, miro ſtudio uerſibus interpretabar. Poſtea uero rebus alijs, negotijsq; prementibus, ſic ego nonnunq̃ de philoſophia, quaſi de Nilo canes, bibi, fugiq;, donec reuerſus eſt in hanc urbem maxime Laurẽti Medicis cũ beniuolentia, tũ uirtutis & ingenij ſimilitudine allectus, princeps hic nobiliſßimus Ioannes Picus Mirãdula, uir unus, an heros potius omnibus fortunæ, corporis, animiq; dotibus cumulatiſßimus, utpote forma penè diuina, iuuenis, & eminenti corporis maieſtate, perſpicaciſßimo ingenio, memoria ſingulari, ſtudio infatigabili, tum luculenta, uberiq; facundia, dubiũ uero iudicio mirabilior, an moribus. Iam idem totius philoſophiæ cõſultiſßimus, etiãq; uaria linguarũ literatura & omnibus honeſtis artibus ſupra ueri fidem munitus, atq; inſtructus. Deniq; ut ſemel complectar, nullo nõ præconio maior. Is igitur cõtinuo me, cũ quo partiri curas dulciſßimas, & nugari ſuauiter interdũ ſolet, & quem ſibi ſtudiorũ propè aßiduum comitem (qui ſummus honor) adlegit, is me inſtitit ad philoſophiã, nõ ut antea ſomniculoſis, ſed uegetis uigilantibusq; oculis explorandã, quaſi quodã ſuæ uocis animare claßico. Quocirca talem ego illũ, tantumq; uel autorem nactus, uel ducem, neutiq̃ occaſioni

Pici laus

desui,q̃n occurri potius & arripui,sic ut aßiduo pro=
pémodum summorũ tractatu autorum, uelut attrito
crebrius silice pauculas saltem ueri scintillas uidear ex
cudisse,tantumq; flammæ rapuisse fomitibus,ut in no=
cte cæca & illuni,iamiam mihi aliquid profecto fulgo Illuni nocte
ris subluceſcat. Sed ecce tibi interim,dum totus in hoc
ego,repente Cornu istud in uulgus. Fit concursus. Est Cornuco
in manibus. Effunditur. Excutitur. Quid multa? Ca= piæ.
lumnia me liberat. Vidisses continuo nonnullorũ uul=
tus lugubre quiddã tacentes,& quod antea nunquam
soliti,nescio tum quo pacto (sicut ille apud Platonem
Thrasymachus) erubescentes. Sed isti quidem Cornu,
q̃q̃ certe non uacuo,quid inesse tamen uiderim,non est De repub.
huius temporis iudiciũ. Tantũ constiterit impræsentia lib. α.
rum non idem spectasse me, quod eius uoluminis auto=
rem,nec par utriq; destinatũ, præstitutũq; fastigium.
Quod sicubi locos eosdem pro re nata forte uterq; tra
ctauimus (id autẽ incidere alicubi fuit necesse) crassior
tamen inter nos, q̃ inter Piramum, Thisbenq; paries.
Argumento sit interim uel illa iuuenalis Cotytto, quæ
tamen apud ipsum Cocytos est, de qua tanq̃ de paupe
re regno cum Domitio digladiatur, uel Ara item Mar
tialis frequens cornibus, uel Philyra, uel siquid aliud
istiusmodi,quod optes cũ meis manipularibus, accen= Accensi.
sisq; cõmittere. Quin illud euenit,ut hoc ipso quo Mi=

ſcellanea ceſſabant interuallo, centũ quædam adnotationes doctæ me Hercules (quis enim neget?) & laboriosæ ab homine amiciſsimo nobis, nec huius ignaro propoſiti, tum bene etiã literato, nõ ſine beneuola, gratáq; noſtri mentione publicarentur. In quis unum caſu credo uel alterũ pari fermè atq; apud nos argumẽto, cõpluſcula certe germana illorũ propémodũ, quæ uel cum Faſtos Naſonis abhinc nouennium fermè, uel poſtea cũ Flacci ſatyras interpretabamur, quanta norãt omnes frequẽtia, publico auditorio dictaueramus. Per ſancte (ſi ſit opus) deierem, tenens aram, cogitaſſe me ſtatim, ſi non de meo, certe de cõmuni iure concedere amico penitus, nec aliquid ex eis agnoſcere, quorũ ſibi ille titulũ, haud opinor iniuria uindicauiſſet. Nõ enim ſic faſtu turgeo, ſic mihi ipſe faueo, ut uideri uelim tam docti hominis in aliquo doctor, ne mihi illud in os iaciatur, ſus Mineruam. Sed quoniã ſic ea ſe principem demũ reperiſſe narrabat, ut ignorata prorſus (ita credo putauit) & inenarrata ad eam diem cæteris aſſeueraret, coactus fateor ſum, quod & ipſe pro ea quã pro fitetur humanitate, facile patietur, ſimpliciter, ingenueq; profeſſionem meam ſuſpicionibus iſtis cõmunis ignorantiæ abſoluere. Nam ſicut haberi iure uel inciuilis poſsim, uel arrogans, ſi nõ ei quoq; qui tam ſit & diligens, & eruditus, domi & iſta & meliora naſci pu

tem (quandoquidem medio posuit deus omnia cam= po) sic è diuerso patrocinium famæ deserere, non solũ dissoluti, sed etiã (ni fallor) in semetipsum penè crude lis uideri posit. Et pereant, Donatus aiebat, qui ante nos nostra dixerunt. Nos ei prospera, faustaq; precamur & cupimus, qui nostra post nos aut inuenit, aut certe dixit. Tantũ rogamus ne pigeat in eorũ consor= tium, quæ tanto ante, tam multi sub nobis exceperũt, & in quibus pro uirili parte laborauimus, etiã nos, si= cuti partiario admittere, ne non amicorum sint (quod ait Euripides) cuncta cõmunia. Donati di= ctum durũ.

MISCELLANEORVM FINIS.

QVOD IRA IN PVERIS optimæ sæpe indolis est argumentum.

Angelus Politianus Laurentio Medici Salutem.

CVm poëta Accius Tarenti forte apud Pacuuiũ grãdi iam ætate, & morbo corporis diutino af= fectũ, multo ipse iunior diuertisset, eiq; tragœdiã suam, cui Atreus nomen est, desideranti lectitasset, di= xisse Pacuuiũ ferunt, canorũ quidem illud scriptorũ ac poëtici spiritus magnificẽtiã laudare se, duriora ta= men illa, pauloq; acerbiora sibi uideri. Atq; Acciũ id quidẽ ita se habere respõdisse, neq; se tamen pœnitere,

quippe qui meliora se deinceps scripturũ speraret. Ingenia enim humana propè uti poma esse, quæ si duriuscula, ac gustatu acerba gignantur, tempestiue tamen matureſcunt, fiuntq; mitia, & iucũda. Sin uero statim mollia, atq; uuida, præcoquibusq; similia enascantur, priusmulto quàm matureſcant, uieta fiant, & putria. Itaq; ingenio tanq̃ pomis relinquendũ esse, quod ipsa die, atque ætate mitificetur. Quorsum nam istuc inqs? quoniã pleraq; profecto Laurenti Medices, humano in ingenio similia existunt, quæ cũ speciem uitioſæ depraua tæq; naturæ præ se ferant, futuræ tamẽ uirtutis indicia, optimæq; indolis specimen à sapiẽtibus iudicentur, quale forsan & hoc ipsum sit, quod tuo nuper in filiolo, nostroq; discipulo iram, quæ quidem ex increpatione, acceptaq; ignominia proueniret, minime improbandam esse præ me tulerã. Cuius quoniã iudicij nostri rationem requisisti, nõ alienũ certe fuerit, paucis ea de re in præsentia disputare. Neq; uero iram hoc tẽpore laudare propositũ sit nobis, q̃uis & illam Peripatetici nõ inutiliter à natura nobis adhibitam putent, utpote qua tum quibusdã (ut aiunt) calcaribus fortitudinem incitet, tũ uero à nõnullis, id quod etiã Aristoteles inquit, in ipsius fortitudinis partem referatur, sed cũ ex omni uitiorũ genere, id certe minimũ sit habendũ, qd' à rationis orbita q̃ minime aberret, ira aũt, si quidem

Aristoteli credere oportet, uel ipsam quodammodo audiat rationem, eiusq; quantum in ipsa est uestigijs insistat, omniũ merito uitiorũ minimũ esse illã credi par est. Quoniã uero, ut est apud Flaccũ, uitijs nemo sine nascitur, atq; optimus ille est, q minimis urgetur, iram profecto in puero haud omnino detestabilem esse, fatendũ est. Contra uero affectio illa animi, quæ ira omnino uacet, quãq; ἄοργησίαν Græci uocant, haud mi- Aorgesia. hi secus in puero, q̃ in equo adolescente tarditas, uituperanda uidetur, quippe quæ infirma adhuc, imbecillaq; ætate cũ à ratiõe proficisci nequeat, à stupore certe, atq; animi hebetudine proficiscatur necesse est. Nã in quis permulta & frigida bilis est atra, ut Aristot. in problematis ait, ij stolidi sunt, attoniti, ignaui. in quis permulta & calida, ij perciti, ingenioſi, acres, propensi ad omnem excandescentiã. Calorẽ enim physici longe magis q̃ frigus, naturæ consentaneũ putant. Cuius profecto argumentũ, cum alijs permultis, tum uero ex anni temporibus perspicue intelligitur. Cũ enim soluitur acris hyems grata uice ueris, & fauoni, mox pulcherrima illa mundi, naturæq; ornamenta reuiuiscũt, syluæ frondibus uestiuntur, campi floribus omnifariã herbisq; distinguntur, è quibus & odorũ incredibilis suauitas afflatur. Hinc auicularũ blandißimis concentibus aër iam serenior demulcetur, hinc lymphæ riuis

obſtrepunt manantibus, omnia oculis arriſent, omnia auribus ſubblandiuntur. Prata, arua, colles, ſyluæ, cõ= ualles, ferarũ & cicurũ omne genus, ipſum præterea cælũ, ipſa (ut ita dicã) rerum natura ad pulcherrimũ atq; admirandũ ſui ſpectaculũ, aures, oculos, mentesq; conuocant. Omnia pubeſcunt, ac laſciuiunt, omnia de niq; ludus habet. Veni: æſtas ut calidior multo, ita & frugum, ſeminumq; omnium prouentu uberior. Hanc inſequitur autumnus calcatis ſordidus uuis. Qui for= tunatũ illud Amaltheæ cornu, fructuũ, pomorũmq; co pia ſcaturiens, diuiti manu geſtat. Quæ tandem omnia extinguit mox glacialis hyems canos hirſuta capillos. Sed redeo unde digreſſus ſum, qui illam inquã affectuũ omniũ uacationem, & quã Græci ἀπάθειαν uocant, tantopere extollunt, ij mihi nõ hominis, ſed trunci cer te, aut lapidis, quæ nulla omnino ſit, uitam fabricati ui dentur. An uero ego eum mihi amplæ, atque optimæ ſpei puerũ deligam qui præcipitẽtem ſomniculoſus ob= audiat, cui ſit auris iugiter uellicanda, qui excutiẽdus manu ſit, cui iurgia, cui uerbera, cui faces ſint admo= uendæ? Inſpiciendũ in primis Laurenti eſt, ut eſt apud poëtã, & quis cuiq; dolor uicto, quæ gloria palmæ. qui enim recenti adhuc ætate ita eſſet affectus, ut neq; is lau de, neq; ignominia moueretur, nihil ab eo quicq̃ egre= gium ſperandũ fore Lacedæmonij iudicabãt. At uero

id eſt indo= lentiam.

Quintilianus magistrorũ ille excellentißimus, eũ sibi puerũ dari postulat qui uictus ploret, uictor insultet, neq; uero eũ in puero lusus offendit, quippe qui nõ secus, atq; hæc ipsa de qua agimus, ira uegeti cuiusdam animi, erectæq; naturæ sit argumentum. Quapropter & apud ueteres illos philosophantes, ut est apud Plutarchum, in prouerbij iam locũ concesserat, qd' dici solet, iram nõ habere, qui mentẽ non habeãt. Hinc illud fortasse est, quod cũ ex oris habitu, morũ quoq; aspectus Aristoteles iudicat, quibus, inquit, frõs lata est stupidi, quibus rotunda iracundi sunt. Manifestũ uidelicet argumentũ naturã quoq; ipsam uel ex oris lineamentis nos admonitos uelle, nihil tam maxime à stupore differre, q̃ iracundiã. At uero cũ duo diuersi inter se affectus ab uno quasi capite, & fonte emanantes diuersa quoq; appellatione cõprehendantur, alter quidẽ qui ut primos impetus remißiores habet, ita diuturnior multo, permanentiorq; est, radicesq; altius in animos agit, alter uero acrior quidem primo & concitatior, sed suo sibi tempore placabilior, priorem illum quem Græci nunc μῆνιν, nunc κότον, nostri uero rancorem puto appellent, illiberalis contumacisq; naturæ signum esse sapientes arbitrantur. Tendit enim ad odiũ ad ultionem, ad iniuriam, ad contumeliam. Neq; uero is recta ulciscendi uia grassatur, sed dolo sæpius, atque insidijs nititur. Vbi maxime deferbuit, tum maxi-

me eſt implacabilis. Si deprecere, exulceratur. ſi ſupplices, recrudeſcit, occaſiones nocẽdi obſeruat, & tempora, ſerpit quotidie latius, augeſcit indies. Quodq; Homericus ille Achilles inſtar Plutonis portarũ habebat inuiſum, aliud in pectore clauſum, aliud ĩ lingua promptum habet, altera (ut inquit Plautus) manu fert lapidem, panem oſtentat altera. hic in mulierculis, hic in uulpecula, hic in ijs qui abiecto ſunt animo præ ceteris uiget. Hunc diuine Homerus noſter in rege regũ Agamẽnone adnotauit. Eiq; deinceps recta quaſi analogia plurimorũ turpiũq; uitiorũ, ac facinorũ perpetua ſtigmata inurit. Hoc nihil tetriius, nihil uirtuti & bonitati infenſius, nihil humano ingenio perniciоſius eſt. At uero ille alter, incitatior primo feruidiorq;, mox tamẽ placabilior motus animi, qui à Græcis θυμὸς, à noſtris uero excandeſcẽtia appellatur, in ijs pleriq; emi nere uidetur, q̃ ingenuo ſunt animo, & liberali, ijdẽq; & miſericordes, & placabiles præ cæteris ſunt, qui ad excandeſcentiã propẽſiores. Neq; uero ij uel in medio iraſcendi furore à rationis imperio penitus abhorrent. uidentur enim (qd' præclare Ariſtot. inquit) audire illam quidem, obaudire tamen, miniſtrorũ præceſerum more, qui anteq̃ totũ qd' imperatur audierint, excurſant præ ſtudio, ac deinceps in agendo aberrãt, ſimilesq; ſunt canibus, qui audito tantũ ſtrepitu, prius

q̃ illi an ueniat amicus considerarint, uenientibus omnibus sine discrimine allatrant. Hic ille est impetus, qui (ut Homerus ait) bellatorũ animis robur injcit, hunc tubæ, hunc cornua, hunc classica, hunc militaris illa inuicẽ adhortatio, & clamor, hunc Imperatoriæ excitant cõciones, hunc ut cætera nõ accesserint, unica ueritas, & laudat, & præcipit. Irascimini, inquit, & nolite peccare, sol nõ occidat super irã uestrã. Hinc & illa ab Hesiodo laudata contentio orta est, quæ & ad uirtutem & ad decus capessendũ calcar eximiũ habet. Omnem hæc ipsa ex animo mollitiem, languorẽ, hebetudinemq; oẽm exterminat. Hæc infirmos, sopitosq; animos erigit, & maiores ad rem gerendã facit. Quid tu illam in egregiæ indolis puero cõuitijs ignominiaq; affecto iram præter gloriæ & uirtutis studiũ interpretare? Non incusseras puero uerbera, nõ minis perterrefeceras, uerbis tamen lachrymas excussisti, quid plorat Petrulus meus? quid queritur? Nẽpe id ipsum fermè, quod & Myrmidones illi generosissimi Achillis cõmilitones, qd'eius quam animo agitabant, bellicæ laudis gloriã non assequerentur. Erubuit, inquit comicus, salua res est. An tu hanc puerilem iracundiam nõ eandem esse & pudorẽ putas? Simillima sunt ista Laurenti, eosdem si recte æstimentur pariunt effectus. Pedissequæ ambæ sunt, & comites uirtutis. Talem mihi

Homerus Achillem effingit. Talẽ semibi ostentat puer ille Aeneas, cũ immortalitatis ſplendoriſq; ſtimulis accenſus.

Terribilis ſæuam nullo diſcrimine pugnam
Suſcitat, irarumq; omnes effundit habenas.

Talis & Acheloum Ouidianus Hercules iamdudum lumine toruo
Spectat, & accenſæ non fortiter imperat iræ.

Talem deniq; & Vergilianus ille generoſus equuleus futuræ uirtutis indolem præ ſe fert.

Tum ſi qua ſonũ procul arma dedere,
Stare loco neſcit, micat auribus, & tremit artus,
Collectumq; premens uoluit ſub naribus ignem.

Quod ſi cui forte naturæ rationis ignaro, nimis hæc iræ laudatio abſurda eſſe uideatur, ut cætera uolentes conceſſerimus, nunquã mihi certe hoc extorquebitur iram in puero ingenuæ, erectæ, liberaliſq; naturæ eſſe argumentũ. Accedent anni, literæ, diſciplina. Omnia fient indies mitiora, ad maturitatem ſuo tempore ante q̃ marceſcat, natura huiuſcemodi perueniet. At non laudas in ætate iam conſtanti iracundiam. Eſto, ſit etiam flagitioſa, ac deteſtanda. Et gladius certe idem, ſi carnificis manu geſtetur, deteſtabilis uideatur. Si ad latus militis, aut Imperatoris ſit, uirtutis egregijq; facinoris imaginem præ ſe ferat.

Putulant ſæpe generoſo in animo uitia uirtutibus admixta, nõſecus atq; uberi ſolo, cui nondũ manus agricolæ acceſſerit, rubi innaſcuntur, & ſentes. Neq; tamẽ qui agricolationis ſtudio inſudant uberem illã fœcũdi ſoli ſpeciẽ minus probant. Quamuis ſemihominis ueſano gramine fœtu mandragoræ pariat flores, mœſtãq; cicutã, Nec manibus mitis ſerulas, nec cruribus æque Terga rubi ſpinisq; ferat paliuron acutis.

Quapropter ut boni agricolæ, nihilominus noxias illas frugibus plãtas, hærbasq; cõuellere atq; extirpare ſolent, quod fœcundi ſoli ingenium ex illis animaduerterint, ita profecto parentes ac magiſtros nihilo magis teneris adhuc uitijs indulgere oportet, quod ea optimæ ingenuæq; naturæ documenta præbuerint. Principijs obſtandum, & quæ eminent, retundenda ſunt. Tarquiniq; inſtar, papauerum ſumma capita uirga demetenda, ſemperq; ualentioribus reſiſtendum eſt. Neque tamẽ interim à naturæ bene inſtitutæ ratione alienũ eſſe putandum, ſiquidẽ reddere qui uoces

iam ſcit puer, & pede certo ſignat humum,
geſtit paribus colludere, & iram colligit,
ac ponit temere, & mutatur
in horas. Vale.

10195284

BASILEAE APVD VALENT.
CVRIONEM, ANNO M. D.
XXII. MENSE IVLIO.

10195284

10195284

10195284

Bibl. erot.
Fr. Krenneri.

373. . . .

10195284

10195284

Bibl. erot.
Fr. Krenneri.

373. . . .

10195284